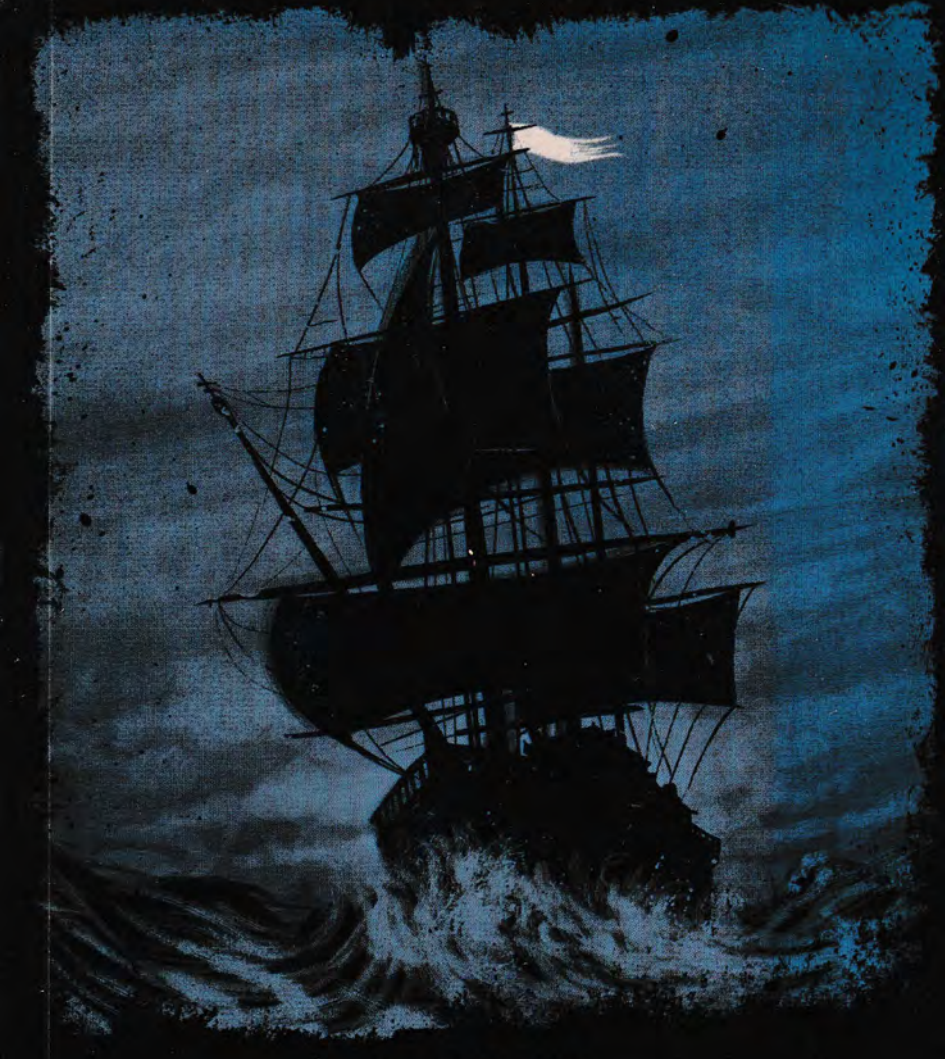

karanlık kitaplık

EDGAR ALLAN POE

nantucketli arthur gordon pym'in öyküsü

ithaki

"Arthur Gordon Pym'in Öyküsü,
Poe'nun yazdığı en büyük eserdir."
—Jorge Luis Borges

Arthur Gordon Pym'in Öyküsü, genç ve maceraperest Arthur Gordon Pym'in arkadaşı Augustus'la kaçak olarak bindiği *Grampus* isimli gemiyle güney denizlerine yaptığı yolculuğu anlatır. Gemide çıkan isyandan sonra Arthur ve arkadaşları hayatta kalmak için yamyamlık, açlık ve kötü hava koşullarına karşı mücadele ederler.

Edgar Allan Poe'nun yayımlanmış tek romanı ve en dikkat çeken eserlerinden olan *Arthur Gordon Pym'in Öyküsü*, Herman Melville'in *Moby Dick*, H. P. Lovecraft'ın *Deliliğin Dağlarında* kitaplarına esin kaynağı olmuş, Jules Verne ise *Buzların Sfenksi* adıyla romanın devamını kaleme almıştır.

Güvertede korkunç cinayetler işlenirken kamarandan dışarı çıkmaya cesaret edebilecek misin?

Çeviren: Dost Körpe

www.ithaki.com.tr
ithaki
9 786053 758389
/ithakiyayinlari

EDGAR ALLAN POE

7 Ekim 1809'da doğan Amerikalı yazar, edebiyat eleştirmeni ve şair. Polisiye edebiyatın kurucusudur. *Nantucketlı Arthur Gordon Pym'in Öyküsü*, gotik, gerilim ve korku edebiyatının en önemli isimlerinden olan yazarın tek romanıdır. Poe'nun eserleri, spekülatif kurgu türünde ürün veren yazarların çoğunu etkilemiştir. Yazar, 7 Ekim 1849'da hayatını kaybetmiştir.

Nantucketli Arthur Gordon Pym'in Öyküsü

Edgar Allan Poe
Orijinal Adı: *The Narrative of Arthur Gordon Pym of Nantucket*

İthaki Yayınları - 1393
Karanlık Kitaplık - 6

Yayım Sorumlusu: *Alican Saygı Ortanca*

Dizi Editörü: *Alican Saygı Ortanca*
Yayıma Hazırlayan: *Ömer Ezer*
Düzelti: *Nevgül Şentürk*
Kapak Tasarımı: *Hamdi Akçay*
Grafik Uygulama: *B. Elif Balkın*
3. Baskı, Mart 2020, İstanbul

ISBN: 978-605-375-838-9

Sertifika No: 46603

Türkçe Çeviri © Dost Körpe, 2018
© İthaki, 2018

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. A.Ş.'nin tescilli markasıdır.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6 Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com
Sertifika No: 40200

karanlık kitaplık

Edgar Allan Poe

Nantucketli Arthur Gordon Pym'in Öyküsü

Çeviren
Dost Körpe

ithaki

Burada, 1827 senesinin haziran ayında Güney Denizleri'ne* doğru giden Amerikan briki *Grampus*'ta çıkan isyanın ve yapılan korkunç katliamın ayrıntıları yer almaktadır. Sağ kurtulanların gemiyi tekrar ele geçirmeleri, geminin harabeye dönmesi ve sonrasında korkunç bir açlık çekmeleri, İngiliz uskunası *Jane Guy* tarafından kurtarılmaları, bu geminin Antarktik Okyanusu'nda yaptığı kısa yolculuk, seksen dördüncü güney enleminde yer alan bir takımadada saldırıya uğrayıp ele geçirilmesi ve tayfasının katledilmesi ve bu üzücü felaketin ardından sağ kalanların daha da güneyde yaşadığı inanılmaz maceralar ve yaptıkları keşifler anlatılmaktadır.

* Pasifik Okyanusu'nun güney kısmı. *–çn*

Önsöz

Güney Denizleri'nde ve başka yerlerde yaşadığım bir dizi sıradışı maceranın ardından, ki bunlar ileriki sayfalarda anlatılmaktadır, birkaç ay önce Birleşik Devletler'e döndüğümde Richmond, Va.'da* tesadüfen tanıştığım bazı adamlar gittiğim bölgelerin her şeyine büyük bir ilgi duyuyor ve başımdan geçenleri bir görev olarak kamuya anlatmamda sürekli ısrar ediyorlardı. Ama bunu yapmayı reddetmem için çeşitli sebepler vardı ve bunların bazıları tamamen özel, sadece beni ilgilendiren sebeplerdi; diğerleriyse pek öyle sayılmazdı. Beni böyle bir işe kalkışmaktan alıkoyan bir sebep, maceralarımın çoğu sırasında günlük tutmamış olduğumdan, onları *inandırıcı* kılacak detayları ve tutarlılığı sadece hafızama güvenerek ortaya koyamamaktan ve hayal gücünü harekete geçirmekte büyük etkisi olan ayrıntıları anlatırken, hepimiz için doğal ve kaçınılmaz olan abartma huyundan sakınamamaktan korkmamdı. Bir başka sebep de, anlatacağım olayların inanılmazlığı ve elimde kanıt bulunmaması (sözlerimin doğruluğuna tanıklık edecek tek bir kişi vardı, o da yarı Kızılderili'ydi) sebebiyle, yalnızca ailemin ve tecrübelerine dayanarak dürüstlüğüme güvenebilecek arkadaşlarımın bana inanmasını ümit edebilmem – halkın genelininse yazacaklarımı sadece utanmazca ve dâhice bir kurgu olarak görecek olmasıydı. Ama bana tavsiyede bulunan kişilerin sözünü dinlememi engelleyen başlıca sebeplerden biri, yazarlık yeteneğime güvenmeyişimdi.

Virginia'daki o beyefendiler arasında, anlattıklarımla, özellikle de Antarktik Okyanusu'nda geçen kısımlarıyla en çok ilgilenen kişi, Richmond şehrinde Bay Thomas W. White tarafından çıkarı-

* Virginia. *–çn*

lan aylık bir dergi olan Southern Literary Messenger'ın editörü Bay Poe'ydu. Tıpkı başkaları gibi o da gördüklerimi ve yaşadıklarımı bir an önce, ayrıntılarıyla yazıya dökmemi ve halkın zekâsıyla sağduyusuna güvenmemi şiddetle tavsiye etti – kalemim kuvvetli olmasa bile, bunun büyük ihtimalle kitabımı daha inandırıcı kılacağını oldukça ikna edici bir şekilde, ısrarla söyledi.

Yine de tavsiyesine uymak niyetinde değildim. Bunun üzerine (kararımın kesin olduğunu anlayınca) ilk maceralarımı, kendisine anlattığım gerçeklere dayanarak kaleme almasına ve bu yazıyı Southern Messenger'da *kurgu kisvesi altında* yayımlamasına izin vermemi önerdi. Buna karşı çıkmak için bir sebep görmediğimden, teklifini gerçek ismimin gizli tutulması şartıyla kabul ettim. Böylece o sözde kurgusal yazının iki bölümü Messenger'ın Ocak ve Şubat (1837) sayılarında yayımlandı ve kurgu olarak görülmesini garantiye almak için, derginin içindekiler listesinde yazar olarak Bay Poe'nun ismi verildi.

Bu *hilenin* nasıl karşılandığını görünce, söz konusu maceraların tamamını yazmaya ve bu yazıyı yayımlatmaya karar verdim; çünkü her ne kadar anlattıklarımın Messenger'da (gerçeklerin bir teki bile değiştirilmeden veya çarpıtılmadan) yayımlanan kısmına öykü havası ustaca verilmiş olsa da, halkın bunları öykü olarak görmeye kesinlikle yanaşmadığını ve bazı kişilerin Bay P.'nin adresine gönderdikleri mektuplarda, okuduklarının gerçek olduğuna inandıklarını ifade ettiklerini gördüm. Dolayısıyla, başımdan geçenlerin yeterince inandırıcı olduğu ve halkın bana inanmamasından korkmam için pek sebep bulunmadığı sonucuna vardım.

Bu açıklamayı okuyanlar, ileriki sayfalarda yer alan anlatının ne kadarını benim yazdığımı hemen anlayacaktır; Bay Poe'nun yazdığı ilk birkaç sayfada hiçbir gerçeğin çarpıtılmadığı da anlaşılacaktır. Onun yazdığı kısmın nerede bitip benimkinin nerede başladığını, Messenger'ı okumamış okuyuculara bile belirtmek gereksiz olacaktır; aradaki üslup farkı kolayca görülecektir.

A.G. Pym

New York, Temmuz 1838

1. Bölüm

Adım Arthur Gordon Pym. Babam doğum yerim olan Nantucket'ta gemi yedek malzemeleri ticareti yapan saygın bir tüccardı. Annemin babası da deneyimli bir avukattı. Her konuda şansı yaver giderdi ve eski adıyla Edgarton New Bankası'nın hisselerine yatırım yaparak epey para kazanmıştı. Bu hisseler ve başka gelirleri sayesinde hatırı sayılır bir servet edinmişti. Sanırım beni dünyada herkesten çok seviyordu ve kendisi ölünce mirasının çoğunun bana kalmasını bekliyordum. Altı yaşımdayken beni tek kollu ve tuhaf mizaçlı bir beyefendi olan yaşlı Bay Ricketts'ın okuluna gönderdi – New Bedford'a gitmiş hemen herkes bu adamı gayet iyi tanır. On altı yaşıma kadar onun okulunda kaldım, sonra da Bay E. Ronald'ın tepedeki akademisine geçtim. Burada, genellikle Lloyd and Vredenburgh Şirketi için çalışan bir deniz kaptanı olan Bay Barnard'ın oğluyla yakın arkadaş oldum – Bay Barnard, New Bedford'da da oldukça tanınır ve Edgarton'da da epey bağlantısı olduğuna eminim. Oğlunun adı Augustus idi ve benden neredeyse iki yaş büyüktü. Babasıyla birlikte, John Donaldson gemisiyle balina avına çıkmıştı ve Güney Pasifik Okyanusu'ndaki maceralarını bana anlatıp dururdu. Sık sık onun evine gider ve bütün gün, bazen de bütün gece kalırdım. Aynı yatakta yatardık ve neredeyse sabaha kadar Tinian Adası'nın yerlilerinden ve yolculukları sırasında ziyaret ettiği diğer yerlerden bahsederek beni uyutmazdı. Sonunda, anlattıklarıyla ister istemez ilgilenmeye ve denize açılmak için büyük bir arzu duymaya başladım. Aşağı yukarı yetmiş beş dolar değerinde olan, *Ariel* adlı bir yelkenlim vardı. Küçük bir kamarası olan, yarım güverteli *Ariel*

şalopa gibi tek direkliydi – tonajı neydi unuttum, ama içine on kişi rahatça sığabilirdi. Bu tekneyle dünyanın en tehlikeli yerlerinden bazılarına gitmeyi alışkanlık haline getirdik ve şimdi bu yolculukları hatırladığımda, hâlâ sağ olmam büyük bir mucize gibi geliyor.

Bu maceralardan birini, daha uzun ve de mühim olan öyküye giriş niteliğinde anlatacağım. Bir gece Bay Barnard'ın evinde parti vardı ve hem Augustus hem de ben partinin sonuna doğru zil zurna sarhoş olmuştuk. Böyle durumlarda genellikle yaptığım gibi, eve gitmek yerine Augustus'un yatağında yatmayı tercih ettim. Augustus en sevdiği konu hakkında tek kelime etmeden ve çıt çıkarmadan uykuya daldı (parti sona erdiğinde saat bire yaklaşıyordu), en azından ben uyuduğunu sandım. Biz yatağa gireli yarım saat kadar olmuşken ve ben tam uykuya dalarken, Augustus birden doğrularak sunturlu bir küfür savurdu ve güneybatıdan böylesine muhteşem bir rüzgâr eserken Hıristiyan âlemindeki hiçbir Arthur Pym için uyumayacağını söyledi. Hayatımda hiç o kadar şaşırmamıştım; Augustus'un niyetinin ne olduğunu bilmiyor ve tamamen içtiği şaraplarla likörlerin etkisinde olduğunu düşünüyordum. Fakat çok sakin konuşmaya başladı ve onu sarhoş sandığımı bildiğini ama aslında hayatında hiç bu kadar ayık olmadığını söyledi. Sadece böyle güzel bir gecede yatağa köpek gibi serilip yatmaktan bıktığını ve kalkıp giyinerek tekneyle gezintiye çıkmakta kararlı olduğunu ekledi. Bana ne oldu bilmiyorum ama Augustus bunları söyler söylemez müthiş bir heyecan ile hazza kapıldım ve onun çılgınca fikrinin dünyanın en hoş ve mantıklı şeylerinden biri olduğunu düşündüm. Dışarıda neredeyse fırtına vardı, hava da çok soğuktu – ne de olsa ekim sonuydu. Yine de bir çeşit coşkuyla yataktan fırladım ve Augustus'a onun kadar cesur olduğumu, yatağa köpek gibi serilip yatmaktan onun kadar bıktığımı ve gezip eğlenmeye Nantucket'taki herhangi bir Augustus Barnard kadar hazır olduğumu söyledim.

Hiç vakit kaybetmeden giyindik ve koşarak aşağı inip tekneye gittik. Tekne Pankey & Ort. Şirketi'nin kereste deposunun yanındaki eski, çürük iskeleye bağlıydı ve bir yanı sert kütüklere çarpmaktan parçalanmak üzereydi. Augustus tekneye binip içindeki suyu bo-

şalttı, çünkü teknenin neredeyse yarısı suyla dolmuştu. Bu iş hallolduktan sonra flok ve mayistra yelkenlerini çekip, cesurca denize açıldık.

Dediğim gibi, güneybatıdan sert rüzgâr esiyordu. Gece göğü bulutsuz, hava soğuktu. Augustus dümene geçmişti; ben de kamara güvertesinde, direğin yanında duruyordum. Büyük bir hızla yol alıyorduk – iskeleden ayrıldığımızdan beri ikimiz de tek kelime etmemiştik. Bir süre sonra, arkadaşıma ne tarafa gitmek istediğini ve ne zaman geri dönmemiz gerektiğini düşündüğünü sordum. Birkaç dakika ıslık çaldıktan sonra, asabi bir şekilde, "*Ben* denize açılıyorum – *sen* eve dönebilirsin, öyle uygun görüyorsan," dedi. Gözlerimi ona çevirince, *kaygısız* görünmeye çalışmasına karşın aslında epey tedirgin olduğunu hemen anladım. Ay ışığında onu açık seçik görebiliyordum – yüzü mermerden bile beyazdı, elleri de öyle titriyordu ki dümen yekesini tutmakta zorlanıyordu. Bir terslik olduğunu anladım ve ciddi şekilde kaygılandım. O zamanlar tekne kullanmayı pek bilmediğimden, artık hayatta kalmam tamamen arkadaşımın denizcilik becerisine bağlıydı. Rüzgâr da birden şiddetlenmişti ve karanın rüzgâraltı tarafından hızla çıkıyorduk – yine de, kaygılandığımı belli etmeye utandığımdan suskunluğumu neredeyse yarım saat boyunca kararlılıkla korudum. Ama sonunda dayanamayıp, geri dönmemizin daha doğru olacağını Augustus'a söyledim. Karşılık vermesi veya önerimi herhangi bir şekilde kâle alması yine neredeyse bir dakika sürdü. "Döneriz – hele biraz zaman geçsin – eninde sonunda eve döneriz," dedi sonunda. Benzer bir karşılık beklemiştim zaten, ama bu sözcükleri söylerkenki ses tonu anlatılmaz bir dehşete kapılmama yol açtı. Ona tekrar dikkatle baktım. Dudakları mosmordu, dizleri de öyle titriyordu ki ayakta zor duruyor gibiydi. Artık gerçekten korkarak, "Tanrı aşkına Augustus, neyin var?" diye haykırdım. "Ne oldu? – *Ne* yapacaksın?" Büyük bir şaşkınlık içindeymiş gibi görünerek "Ne mi oldu!" diye bağırdı ve aynı anda dümen yekesini bırakıp teknenin dibine yüzüstü kapaklandı. – "Ne mi oldu! – Ne – olacak ki – eve gidiyoruz işte – gö-gö-görmüyor musun?" Birden gerçeği anladım. Yanına koşup onu ayağa kaldırdım. Sarhoştu

– zil zurna sarhoştu – artık ayakta duramaz, konuşamaz, göremez hâldeydi. Gözleri iyice donuklaşmıştı ve büyük bir umutsuzluğa kapılıp onu bıraktığımda kütük gibi yuvarlanarak, onu içinden çıkardığım sintine suyuna tekrar düştü. O akşam tahminimden çok daha fazla içtiği, yataktaki tavrının da aşırı sarhoşluktan kaynaklandığı belliydi – insan o hâldeyken, tıpkı deliler gibi, dıştan bakınca tamamen aklı başında görünür çoğunlukla. Ama serin gece havası her zamanki etkisini göstermişti –Augustus'un zihinsel enerjisi, onun tesiri karşısında pes etmeye başlamıştı– ve ne kadar tehlikeli bir durumda olduğunu anlayınca hiç şüphesiz kapıldığı şaşkınlık, felaketi çabuklaştırmıştı. Artık tamamen baygın haldeydi ve kendine gelmesinin saatler alacağı kesindi.

Kapıldığım korkunun büyüklüğünü hayal etmek neredeyse imkânsız olur. Yakın zamanda içtiğim şarabın etkisinin geçmesiyle birlikte, iki misli ürkek ve kararsızdım. Tekneyi idare edemeyeceğimi biliyordum ve azgın rüzgâr ile güçlü gelgit dalgaları bizi hızla felakete sürüklüyordu. Arkamızda fırtına toplandığı belliydi, yanımızda ne pusula ne de yiyecek içecek vardı ve şimdiki yönde gitmeyi sürdürürsek karanın şafaktan önce gözden kaybolacağı ortadaydı. Bunlar ve bir o kadar korkutucu başka düşünceler sersemletici bir hızla aklımdan geçince birkaç saniye hiçbir şey yapamadan, felç olmuş gibi öylece kalakaldım. Tekne denizde müthiş bir hızla ilerliyordu – rüzgârın önüne katılmıştı – bumba ve mayistradan bakınca etrafta resif görülmüyordu – pruva, köpüklü sulara tamamen gömülüyordu. Teknenin yan yatıp batmaması büyük bir mucizeydi – dediğim gibi Augustus dümen yekesini bırakmıştı, ben de yekeyi kullanmayı akıl edemeyecek kadar paniğe kapılmış haldeydim. Neyse ki tekne batmadı, ben de giderek kendime az çok hâkim olmaya başladım. Ama rüzgâr ürkütücü bir şekilde hızlanıyordu ve her havalanıp inişimizde tekneye iki yandan dolan sular bizi sırılsıklam ediyordu. Artık her tarafım öyle uyuşmuştu ki neredeyse hiçbir şey hissetmiyordum. Sonunda, umutsuzluğun verdiği güçle mayistra yelkenine koştum ve yelkeni iyice açtım. Tahmin edilebileceği gibi, pruvanın üstünde kabaran yelken ıslanınca direğin devrilmesine yol

açarak onunla birlikte denize düştü. Beni oracıkta ölmekten sadece bu kaza kurtarmıştı. Şimdi teknede yalnızca flok yelkeni vardı ve rüzgârın önüne katılmış, hızla gidiyordum; tekne bazen şiddetle sarsılsa da, ani ölümden korkmaz olmuştum. Dümene geçtim ve son kertede kurtulma şansımızın olduğunu anlayınca daha rahat nefes aldım. Augustus hâlâ teknenin dibinde, sızmış halde yatıyordu ve her an orada boğulabileceğinden (düştüğü yerde su seviyesi yaklaşık otuz santimdi), onu kısmen doğrultup oturma pozisyonuna getirdim ve beline doladığım bir halatı kamara güvertesindeki bir halkalı cıvataya bağlayarak Augustus'u bu pozisyonda tuttum. O üşümüş ve korkmuş hâlimle elimden geleni böylece yaptıktan sonra kendimi Tanrı'ya emanet ettim ve başıma gelecek her şeye metanetle katlanmaya karar verdim.

Bu kararı yeni vermiştim ki birden teknenin etrafından ve yukarısından, sanki binlerce iblisin boğazından çıkan, yüksek ve uzun bir çığlık ya da haykırış geldi. O an hissettiğim, acı verecek kadar yoğun dehşeti hayatım boyunca unutmayacağım. Saçlarım dimdik oldu – damarlarımdaki kanın donduğunu hissettim – kalbim tamamen durdu ve gözlerimi bir kez olsun kaldırıp da beni neyin korkuttuğunu görmeden, düşmüş arkadaşımın yanına tepe üstü ve baygın halde yığıldım.

Kendime gelince, Nantucket'a giden büyük bir balina gemisinin (*Penguin*'in) kamarasında olduğumu gördüm. Başımda bir sürü kişi toplanmıştı ve cesetten bile solgun görünen Augustus ellerimi ovuşturmakla meşguldü. Gözlerimi açtığımı görünce öyle şükran ve sevinç dolu çığlıklar attı ki, etrafımızdaki kaba saba görünüşlü adamları kâh güldürüp kâh ağlattı. Hâlâ yaşıyor olmamızın sırrı kısa sürede açıklandı. O balina gemisi bize çarpmıştı; kullanmayı göze alabildikleri tüm yelkenleri açmış, bir an önce Nantucket'a varmaya çalışırken bize yandan bindirmişlerdi. Gemide birkaç gözcü olmasına karşın, teknemizi ancak çarpışmayı önlemenin artık imkânsız olduğu bir esnada görmüşlerdi – ödümü kopartan sesler de onların uyarı çığlıklarıydı. Söylediklerine göre, o dev gemi küçük teknemizin üstünden sanki kuştüyüymüş gibi, sarsılmadan veya yavaşlamadan

geçmişti. Teknenin güvertesinden hiç çığlık gelmemişti – narin teknemiz onu batıran geminin karinasına sürtününce, rüzgârla dalgaların gürlemesi arasında hafif bir gıcırtı duyulmuştu – ama hepsi buydu. Teknemizin (hatırlarsanız direği devrilmişti) işe yaramaz diye denize salınmış olduğunu düşünen kaptan (New Londonlı Kaptan E.T.V. Block), bu meseleye daha fazla kafa yormadan yoluna devam etmeye karar vermişti. Neyse ki gözcülerden ikisi dümenimizin başında birini gördüklerine yemin etmiş ve bu kişiyi kurtarmanın hâlâ mümkün olduğunu söylemişlerdi. Tartışma çıkmıştı ve sinirlenen Block bir süre sonra, "Benim işim yumurta kabuklarının peşine düşmek değil, gemi böyle saçmalıklar yüzünden geri *döndürülmemeli;* o teknede sahiden biri varsa bile bu, sadece onun suçu – o lanet olası herif boğulursa boğulsun," gibisinden laflar etmişti. Bunun üzerine, böylesine kalpsiz ve acımasızca sözler karşısında tüm tayfa gibi haklı olarak öfkelenen ikinci kaptan Henderson devreye girmişti. Tayfanın desteğini aldığını görünce açık konuşarak, kaptana tam ipe çekilmeye layık bir adam olduğunu ve kendisinin onun emirlerine uymayacağını, karaya ayak basar basmaz bu yüzden darağacını boylayacak olsa bile umurunda olmadığını söylemişti. Uzun adımlarla pupaya gidip Block'u yana itmiş (beti benzi atan kaptan hiç karşılık vermemişti) ve sert bir sesle "*Boca alabanda!*" diye bağırmıştı. Herkes görev yerine koşmuş ve gemi kolayca dönmüştü. Bütün bunlar yaklaşık beş dakikada olup bitmişti ve teknede biri var idiyse bile, hâlâ sağ olabileceğine artık pek ihtimal verilmiyordu. Ama okurun gördüğü üzere, Augustus da ben de kurtarılmıştık ve kurtulmamızı bilge sofuların Tanrı'nın müdahalesine atfettiği türden, neredeyse akıl almayacak kadar büyük iki rastlantıya borçluyduk.

Gemi henüz hareketsizken ikinci kaptan filikayı denize indirip iki adamla birlikte içine atlamıştı, ki bu ikisi beni dümenin başında gördüklerini iddia edenlerdi sanırım. Rüzgâraltı tarafından yeni ayrılmışlarken (ay hâlâ ortalığı aydınlatıyordu), gemi birden orsa tarafına doğru ağır ağır dönmeye başlamıştı ve aynı anda ayağa fırlayan Henderson, tayfasına, "*Kürekleri siya edin,*" diye sertçe seslenmişti. Başka bir şey söylemeden – sabırsızca "*Kürekleri siya edin! Kürekleri*

siya edin!" diye bağırıp durmuştu. Adamlar olabildiğince çabuk işe koyulmuşlardı ama artık gemi tamamen dönmüş ve bütün tayfanın yelkenleri indirme çabalarına karşın rüzgârı arkasına alarak hızla ilerlemeye başlamıştı bile. İkinci kaptan tehlikeyi göze alarak, ana zincirleri ilk fırsatta yakalamıştı. Geminin sancak tarafının bir başka şiddetli sarsıntıyla karinasına kadar suyun dışına yükselmesiyle birlikte, ikinci kaptanı heyecanlandıran şey ortaya çıkmıştı. Geminin pürüzsüz ve parlak dibine (*Penguin* bakırlanmıştı ve çivileri de bakırdı) son derece tuhaf bir şekilde takılı duran ve gemi sarsıldıkça bu yüzeye şiddetle çarpan bir adam görülmüştü. Geminin yalpalaması sırasında, kayığın devrilmesi riski göze alınarak yapılan birkaç başarısız denemeden sonra nihayet o tehlikeli durumdan kurtarılıp kayığa alınmıştım – evet, o kişi bendim. Teknenin ahşap cıvatalarından biri geminin bakır yüzeyine saplanmış ve alttan geçerken ona takılmamla birlikte, beni geminin dibine son derece sıradışı bir şekilde tutturmuştu anlaşılan. Cıvatanın başı üstümdeki yeşil çuha ceketin yakasını ve sağ kulağımın hemen altından ensemi delerek, iki kas kirişinin arasından çıkmıştı. Hemen yatağa yatırılmıştım – oysa tamamen ölü gibi görünüyordum. Gemide doktor yoktu. Ama kaptan benim için elinden geleni yapmıştı – maceranın önceki kısmındaki korkunç tavrını tayfasına bağışlatmak istiyordu herhalde.

Bu arada Henderson, rüzgârın artık neredeyse kasırga haline gelmiş olmasına karşın tekrar denize inmişti. Birkaç dakika sonra teknemizin kalıntılarıyla karşılaşmıştı, kısa süre sonra da yanındaki adamlardan biri kasırganın uğultusunda ara ara imdat çığlıkları duyduğunu söylemişti. Bunun üzerine, o gözü pek denizciler Kaptan Block'un geri dönmelerini işaret edip durmasına ve altlarındaki kayığın oldukça dayanıksız olması sebebiyle her an ölüm tehlikesiyle karşı karşıya bulunmalarına aldırmadan, arama yapmakta yarım saatten fazla diretmişlerdi. Aslında, içinde oldukları küçük filikanın parçalanmadan bir saniye bile kalabilmiş olması neredeyse inanılmazdı. Ama balina avı için yapılmış olduğundan içinde tıpkı Galler kıyılarında kullanılan bazı cankurtaran sandallarındaki gibi hava kutuları bulunduğuna inanmam için sebepler olduğunu sonradan keşfettim.

Bahsettiğim süre boyunca arama yapıp da bir şey bulamayınca, gemiye dönmeye karar vermişlerdi. Ama onlar bu kararı verir vermez hızla salınarak yanlarından geçen karanlık bir cisimden hafif bir çığlık yükselmişti. O cismin peşine düşmüş ve kısa sürede yetişmişlerdi. Onun *Ariel*'ın kamara güvertesinin tamamı olduğu anlaşılmıştı. Augustus güvertenin yakınında çırpınıyordu ve can çekişmekte olduğu belliydi. Augustus'a erişince, denizde yüzen o kereste yapıya halatla bağlı olduğunu görmüşlerdi. Hatırlarsanız Augustus dik otursun diye halatın bir ucunu onun beline, diğer ucunu da bir halkalı cıvataya bağlamış ve görünüşe bakılırsa bu sayede Augustus'un hayatını kurtarmıştım. *Ariel*'ın parçaları iyi tutturulmadığından, batınca doğal olarak dağılıvermişti; içeri dolan sular kamara güvertesine alttan baskı yaparak, ana gövdenin kerestelerinden ayrılmasına ve (şüphesiz başka parçalarla birlikte) yüzeye çıkmasına yol açmıştı – Augustus bu güverteye bağlı olduğundan onunla birlikte yukarı çıkarak, korkunç bir ölümden kurtulmuştu.

Augustus kendinden bahsetmeyi ve teknemizin başına gelen kazanın ne menem bir şey olduğunu idrak etmeyi ancak *Penguin*'in güvertesine alınmasının üstünden bir saatten fazla zaman geçmesinden sonra başarabilmişti. İyice kendine gelince, sualtındayken neler hissettiğinden bol bol bahsetmişti. Bilinci geri gelmeye başlayınca, sualtında inanılmaz bir hızla fırıl fırıl döndüğünü ve boynuna bir halatın üç dört kez, sıkıca dolanmış olduğunu anlamıştı. Hemen ardından, hızla yükseldiğini hissetmiş ve başı sert bir şeye şiddetle çarpınca tekrar bayılmıştı. Bir kez daha kendine geldiğinde, bilinci daha fazla açılmıştı – ama hâlâ epey sersemlemiş haldeydi. Kaza geçirip denize düştüğünü artık biliyordu ve ağzı suyun yukarısında olduğundan az çok nefes alabiliyordu. Herhalde o sırada güverte, rüzgârın önünde hızla salınmakta ve sırtüstü yatan Augustus'u peşi sıra sürüklemekteydi. Bu pozisyonda kaldığı sürece Augustus'un boğulması neredeyse imkânsızdı elbette. Sonra bir dalga onu güvertenin üstüne savurmuştu; Augustus orada kalmaya çalışırken, ara ara imdat çığlıkları atmıştı. Bay Henderson tarafından bulunmasından hemen önce artık bitkin düştüğünden güverteye tutunmayı bı-

rakmış ve denize düşünce, öleceğinden şüphesi kalmamıştı. Bütün bu mücadelesi sırasında ne *Ariel*'ı ne de başına gelen felaketin sebebini hatırlamıştı. Belli belirsiz bir dehşete ve umutsuzluğa kapılmıştı tamamen. Nihayet denizden çıkarıldığında baygındı ve dediğim gibi, *Penguin*'e çıkarılmasından ancak bir saat kadar sonra durumunun bilincine varmıştı. Bana gelince, (üç buçuk saat boyunca başka her yolun denenmesinin ardından) beni hayata döndürmek için, Augustus'un önerisiyle vücudum sıcak yağa batırılmış bezlerle ovulmuştu. Boynumdaki yara çirkin görünse de, tehlikeli olmadığı ortaya çıktı ve kısa sürede iyileşti.

Penguin, Nantucket'ta görülmüş en şiddetli fırtınalardan biriyle karşı karşıya kaldıktan sonra, sabah dokuz civarı limana girdi. Augustus ile ben, Bay Barnard'ın evine gittik ve kahvaltıya yetişmeyi başardık – neyse ki dün geceki parti sebebiyle biraz geç kahvaltı yapılıyordu. Sanırım masadaki herkes yorgun olduğundan, perişan halimize dikkat etmediler – doğru dürüst baksalar hemen fark ederlerdi elbette. Ama okul çocukları, insanları kandırma konusunda mucizeler yaratabilir; ve şehirdeki bazı denizciler korkunç öyküyü anlattığında, denizde bir tekneye çarpıp otuz kırk zavallının boğulmasına yol açtıklarını söylediklerinde, Nantucket'taki dostlarımızdan tek birinin bile *Ariel*'dan, arkadaşımdan veya benden bahsedildiğinden biraz olsun şüphelendiğini hiç sanmıyorum. Augustus ile bu konu hakkında defalarca konuştuk – ama her seferinde ürpererek. Konuşmalarımızdan birinde Augustus samimi bir itirafta bulunarak, küçük teknemizdeyken, ne kadar sarhoş olduğunu ve kontrolünü yitirmeye başladığını ilk anlayışında, hayatında hiç yaşamadığı kadar yoğun bir korkuya kapıldığını söyledi.

2. Bölüm

Herhangi bir konuda olumlu ya da olumsuz önyargılarımız varsa, en basit gerçeklerden yaptığımız çıkarımlara bile tamamen güvenemeyiz. Denize olan, yeni yeni filizlenen tutkumun anlattığım o felaketten sonra yatıştığı varsayılabilir. Oysa tam tersine, mucizevi kurtuluşumuzun ardından henüz bir hafta bile geçmeden, denizde çılgınca maceralar yaşamak için hayatımda hiç hissetmediğim kadar güçlü bir arzu duymaya başladım. Bu kısa süre, geçirdiğim tehlikeli kaza sırasında başıma gelen kötü şeylerin hafızamdan silinmesine ve hoş bir şekilde heyecanlı, renkli, çarpıcı kısımların ön plana çıkmasına yetti. Augustus ile günbegün daha fazla ve hevesle sohbet eder oldum. Okyanustaki maceralarını (şimdi bunların yarısından fazlasının düpedüz uydurma olduğundan şüpheleniyorum) tam da benim gibi kolay etki altında kalan ve biraz kasvetli olsa da hayal gücü kuvvetli birini etkileyecek şekilde anlatıyordu. İşin tuhafı, denizcilerin hayatını dinlerken en çok ilgimi çeken kısımlar korkunç acı ve umutsuzluk anlarıydı. Madalyonun parlak yüzü pek ilgimi çekmiyordu. Asıl hayalini kurduğum şeyler, batan gemiler ve açlıktı; barbar orduları tarafından öldürülmek veya esir edilmekti; yaklaşılmaz, bilinmeyen bir okyanustaki gri ve ıssız bir kaya parçasının üstünde keder ve gözyaşlarıyla ömür tüketmekti. Böyle hayallerin ya da arzuların –ne de olsa gerçekten arzuydular– sayısı oldukça kabarık olan melankolik insanların kavminde yaygın olduğunu sonradan öğrenecektim – bahsettiğim zamandaysa bunları, kendimi gerçekleştirmekle az çok yükümlü bulduğum kaderime dair, kehanet kabilinden, anlık görüntüler olarak görüyordum. Augustus bu ruh

hâlimi tamamen paylaşır oldu. Yakın arkadaşlığımız, karakterlerimizi kısmen değiş tokuş etmemize yol açmış olabilir.

Ariel faciasından on sekiz ay kadar sonra Lloyd and Vredenburgh Şirketi (bu firmanın Liverpoollu Enderby'lerle bir şekilde bağlantısı olduğunu sanıyorum), *Grampus* brikini onarıp balina avı için hazırlamaya başlamıştı. *Grampus* oldukça eski bir gemiydi ve mümkün olduğunca onarıldıktan sonra bile, pek denize açılabilecek durumda değildi. Şirketin elinde çok daha iyi gemiler varken neden onu seçmişlerdi bilmiyorum – ama seçmişlerdi işte. Geminin idaresi Bay Barnard'a verildi; Augustus da onunla gidecekti. Brik hazırlanırken, Augustus bunun seyahat arzumu tatmin etmem için mükemmel bir fırsat olduğunu söyleyip duruyordu. Sözleri beni gerçekten etkiliyordu – ama bu o kadar kolay halledilebilecek bir mesele değildi. Babam açıkça karşı çıkmıyordu ama annem niyetimi öğrenince adeta delirdi; hele çok şey beklediğim dedem, bu konuyu ona bir daha açarsam artık bana tek kuruş vermeyeceğine yemin etti. Ama bu zorluklar beni yıldırmak şöyle dursun, içimdeki arzuyu daha da körükledi. Ne pahasına olursa olsun gitmeye karar verdim ve niyetimi Augustus'a açmamdan sonra, birlikte plan hazırlamaya giriştik. Bu arada, akrabalarımdan hiçbirine yolculuktan bahsetmiyordum ve görünürde kendimi her zamanki gibi derslerime vermiş olduğumdan, niyetimden vazgeçtiğime kanaat getirmişlerdi. O zamanki davranışlarımı sonradan, sık sık gözden geçirdiğimde hem şaşırdım hem de kendimi kötü hissettim. Planımı gerçekleştirmek için öyle ikiyüzlü bir şekilde davranmıştım ki –bu çok uzun bir süre boyunca her sözümü ve davranışımı etkileyen bir ikiyüzlülüktü– bulabildiğim tek bahane, epeydir seyahat hayalleri kurmuş ve bunu gerçekten çok istemiş olmamdı.

Çevremdekileri kandırmakla meşgul olduğumdan, hazırlıkların çoğunu Augustus'a bırakmak zorunda kalmıştım; o her günün büyük bölümünü *Grampus*'ta geçiriyor, babasının kamarasının ve kamara deposunun hazırlanmasına yardım ediyordu. Ama geceleri mutlaka buluşup umutlarımızdan bahsediyorduk. Neredeyse bir ay bu şekilde geçti ve başarılı olabileceğine inandığımız bir plan

yapamamıştık hâlâ; sonunda Augustus gereken her şeyi düşünüp çözüm bulduğunu söyledi. New Bedford'da yaşayan, Bay Ross adlı bir akrabam vardı; ara sıra onun evinde iki üç hafta kalırdım. Brik haziranın (1827 Haziranı'nın) ortasında yola çıkacaktı ve geminin denize açılmasından bir iki gün önce babamın olağan bir şekilde Bay Ross'tan mektup almasını, bu mektupta Bay Ross'un gelip Robert ve Emmet (oğulları) ile iki hafta geçirmemi istemesini kararlaştırdık. Augustus bu mektubu kaleme alıp babama ulaştırma işini üstlendi. Güya New Bedford'a doğru yola çıkacak, ama sonra arkadaşımla buluşacaktım ve bana *Grampus*'ta saklanacak yer ayarlayacaktı. Bu saklanma yerinin dışarı çıkmamam gereken zaman zarfında, günler boyunca yeterince rahat yaşayabileceğim bir yer olacağı konusunda beni temin etti. Brik artık geri dönülemeyecek kadar yol aldığında, ortaya çıkacak ve konforlu bir kamaraya yerleştirilecektim; Augustus'un babasıysa bu şakaya kahkahalarla gülmekle yetinecekti. Atıldığım macerayı aileme anlatan bir mektup yazıp, yolda karşılaşacağımız gemilerden biriyle gönderebilirdim.

Sonunda haziran ortası gelmiş ve şartlar olgunlaşmıştı. Mektup yazılıp gönderildi ve bir pazar sabahı, güya New Bedford'a gitmek üzere evden çıktım. Ama doğruca, beni bir sokak köşesinde bekleyen Augustus'un yanına gittim. Aslında planımıza göre, hava kararana dek ortalıkta görünmemem, sonra da gizlice brike binmem gerekiyordu ama yoğun sis olduğundan, beni saklamakla boşuna vakit kaybetmemeye karar verdik. Augustus limana gitti, ben de onu biraz geriden takip ettim; kolay tanınmamak için, Augustus'un getirdiği kalın denizci pelerinine sarınmıştım. Tam Bay Edmund'ın kuyusunu geçip ikinci köşeyi dönmüştük ki, karşıma yaşlı dedem Bay Peterson çıktı ve yüzüme dik dik baktı. Uzun bir duraksamadan sonra "Söylesene Gordon... Şu, şu – üstündeki şu pis pelerin *kimin?*" dedi. Mecburen şaşırmış ve gücenmiş gibi yaparak, hayal edilebilecek en sert sesle, "Beyefendi!" diye karşılık verdim – "Beyefendi! Yanılıyorsunuz – bir kere adım Goddin filan değil, alakası yok... Yeni pardösüme de pis diyemezsin, terbiyesiz!" Yaşlı adamın böyle inandırıcı bir şekilde terslenince verdiği tuhaf tepki karşısında haykıra

haykıra gülmemek için kendimi zor tuttum. İki üç adım geriledi ve yüzü önce bembeyaz, sonra da kıpkırmızı kesildi; gözlüğünü kaldırıp indirmesinin ardından şemsiyesini kaldırıp, üstüme doğru hızla koşmaya başladı. Ama birden aklına bir şey gelmişçesine durdu; ve sonunda dönüp sokakta topallayarak uzaklaştı... Öfkeden titriyor ve dişlerini gıcırdatarak, "Böyle olmaz – yeni gözlük lazım – Gordon sandım – bu gözlüğün camları uzun namlulu top gibi, ama tuzlu su misali hiçbir işe yaramıyor," diye mırıldanıyordu.

Böylece kıl payı kurtulduktan sonra daha dikkatli ilerlemeye başladık ve hedefimize sağ salim vardık. Güvertede sadece bir iki kişi vardı, bunlar da çok meşguldü; baş kasarayla uğraşıyorlardı. Kaptan Barnard'ın Lloyd and Vredenburgh'de olduğunu ve akşam geç saate dek orada kalacağını bildiğimizden, bu konuda kaygılanmamıza gerek yoktu. Gemiye önce Augustus bindi, ben de az sonra onu takip ettim; çalışan adamlar bizi fark etmedi. Hemen kamaraya indik ve orada kimse olmadığını gördük. İçerisi son derece konforlu döşenmişti – balina gemilerinde alışıldık bir şey değildir bu. Aşağıda geniş ve rahat kuşetlere sahip dört mükemmel özel kamara vardı. Ayrıca büyük bir ocak bulunduğunu ve hem bu kamaranın hem de diğer özel kamaraların zemininin oldukça kalın ve değerli halılarla kaplı olduğunu fark ettim. Tavanın yüksekliği iki metreden fazlaydı; kısacası, burası beklediğimden daha geniş ve güzeldi. Ama Augustus ortalığı incelemem için pek fırsat tanımayarak, bir an önce saklanmamda ısrar etti. Beni kendi kamarasına götürdü; burası brikin sancak tarafında, bölmelerin yanındaydı. İçeri girince kapıyı kapatıp sürgüledi. Hayatımda o küçük kamara kadar güzel bir oda görmediğimi düşündüm. Uzunluğu üç metre kadardı ve tek kuşetliydi; bu kuşet de diğerleri gibi geniş ve rahattı. Kamaranın bölmelere yakın tarafındaki, yaklaşık bir buçuk metrekarelik kısmında masa, sandalye, ayrıca kitaplarla dolu asma raflar bulunuyordu; bu kitapların çoğu deniz seyahatleri ve yolculuklarla ilgiliydi. Odayı konforlu kılan başka birçok ayrıntı vardı; örneğin Augustus'un gösterdiği küçük bir kasa ya da soğutma dolabının içi hem yiyecek hem de içecek kabilinden leziz şeylerle doluydu.

Augustus o bahsettiğim kısmın bir köşesindeki, halıdaki belirli bir noktaya yumruğuyla bastırırken, zeminin aşağı yukarı on altı inç karelik bölümünün düzgünce kesilip tekrar yerine oturtulmuş olduğunu söyledi. O bastırınca, bu bölümün bir ucu, Augustus'un parmağını altına sokabileceği kadar yükseldi. Augustus kapağı (üstündeki halı, iri başlı çivilerle tutturulmuş olduğundan düşmemişti) bu şekilde kaldırınca, kapağın altında gemi ambarının bulunduğunu gördüm. Augustus fosforlu kibritle yaktığı ufak ve ince bir mumu siyah bir fenerin içine yerleştirdikten sonra, fenerle birlikte delikten indi ve peşinden gelmemi söyledi. Bunu yapmamdan sonra, kapağı alt tarafındaki çividen tutarak kapadı – böylece kamara zemininde-ki halı eski yerine geldi elbette ve kapak hiç fark edilmez oldu.

Mum öyle zayıf bir ışık veriyordu ki, şimdi kendimi içinde bulduğum ambardaki karmakarışık kalas yığınlarının arasından güçlükle, el yordamıyla ilerleyebiliyordum. Ama gözlerim karanlığa alıştıkça, arkadaşımın paltosunun ucuna tutunarak da olsa, daha rahat yürümeye başladım. Sayısız dar geçitten sürünerek geçmemizden ve defalarca sağa sola sapmamızdan sonra Augustus beni, zaman zaman kolay kırılır çanak çömlekleri nakletmekte kullanılan türden bir demir sandığa götürdü. Bu sandık bir metre yirmi santim yüksekliğinde ve tam bir metre seksen santim uzunluğundaydı ama çok dardı. Tepesinde iki büyük, boş yağ fıçısı duruyordu; bunların üstüne yığılmış çok sayıda hasır kilim, tavana kadar yükseliyordu. Etrafımızda yine tavana kadar yükselen, her türden gemi eşyası, büyük kafesli sandıklar, kapaklı sepetler, variller ve balyalarla birlikte, olabildiğince sıkış tıkış ve karmakarışık bir halde bulunduğundan, o sandığa ulaşabilmiş olmamız mucize gibi göründü. Augustus'un ambarın bu kısmını bilerek öyle düzenlediğini, bunu iyice gizlenebilmem için yaptığını, bu iş için ona tek bir kişinin yardım ettiğini ve bu adamın yolculuğa katılmayacağını sonradan öğrenecektim.

Arkadaşım sandığın uç yüzlerinden birinin çıkarılıp takılabildiğini gösterdi. Augustus o kısmı çıkarıp yana koyarak sandığın içini sergilediğinde, gördüklerim çok hoşuma gitti. Bir kamara kuşetinden alınmış bir şilte, sandık zemininin tamamını kaplıyordu

ve içerisi o küçücük mekân için mümkün olan en konforlu şekilde döşenmişti; otururken de, boylu boyunca yatarken de kendimi rahat hissedebileceğim kadar yer vardı. İçerideki çeşitli şeyler arasında kitaplar, kalem, mürekkep ve kâğıt, üç battaniye, su dolu büyük bir sürahi, ufak bir fıçı dolusu peksimet, üç dört adet iri Bologna sosisi, dev bir jambon, soğuk bir haşlanmış koyun budu, ayrıca altı şişe alkollü içki ve likör bulunuyordu. Küçük daireme hemen, memnuniyetle yerleştim, hiçbir kral yeni sarayına girerken benim o sırada aldığım hazzı almamıştır eminim. Augustus sandığın açık tarafını kapamayı öğrettikten sonra mumu zemine yakın tutarak, sandığın yanında yatan siyah sicimi gösterdi. Bunun saklanma yerimden başlayıp onca kalasın arasından, gerekli şekilde kıvrıla kıvrıla geçtiğini ve diğer ucunun kendisinin kamarasına açılan zemin kapağının hemen aşağısına, geminin gövdesine saplı bir çiviye bağlı olduğunu söyledi. Bu sicim sayesinde gerekirse, acil bir durumda, Augustus'un yardımı olmadan yolumu bulup dışarı çıkabilecektim. Sonra feneri, bol miktarda mum ve fosforlu kibritle birlikte bana bırakarak ve beni fark edilmeden, olabildiğince sık ziyaret edeceğine söz vererek gitti. Tarih Haziran'ın on yedisiydi.

Saklanma yerimde (tahminimce) üç gün üç gece geçirdim ve bu süre içinde sadece iki kez, sandığın açılan tarafının hemen karşısındaki iki büyük kafesli sandığın arasında ayakta durup gerinmek için dışarı çıktım. Bu süre zarfında Augustus'u hiç görmedim; ama bu beni pek huzursuz etmedi, çünkü brikin her an denize açılabileceğini ve Augustus'un o hengâmede aşağı inip beni ziyaret etme fırsatını kolay kolay bulamayacağını biliyordum. Sonunda ambar kapağının açılıp kapandığını duydum ve ardından Augustus fısıltıyla seslenerek, her şeyin yolunda olup olmadığını ve bir şey isteyip istemediğimi sordu. "Hiçbir şey istemiyorum, gayet rahatım; brik ne zaman yola çıkacak?" diye karşılık verdim. "Yarım saate kalmadan hareket ediyoruz," diye yanıtladı. "Beni göremeyince merak etmeyesin diye, haber vermek için geldim. Bir süre – belki üç dört gün kadar, gelmeye fırsatım olmayacak. Yukarıda her şey yolunda gidiyor. Yukarı çıkıp kapağı kapamamdan sonra sicimi takip ederek çiviye

kadar git. Orada saatimi bulacaksın – gün ışığını göremediğinden, günleri saymakta işine yarayabilir. Kaç gündür aşağıda olduğunu bilmiyorsundur herhalde – sadece üç gün geçti – ayın yirmisindeyiz. Saati kendim getirirdim, ama yokluğumu fark etmelerinden korkuyorum." Sözünü bitirdikten sonra yukarı çıktı.

Onun gitmesinden bir saat kadar sonra, brikin hareket ettiğini açıkça fark edince, nihayet bir yolculuğa çıkmayı başardığım için kendimi kutladım. Böylece tatmin olduktan sonra, içimi olabildiğince rahat tutmaya ve bu sandık yerine yukarıdaki, daha rahat olmasa da daha geniş kamarada kalmama izin verilmesini beklemeye karar verdim. İlk kaygım saati almaktı. Mumu yanar halde bırakıp, karanlıkta el yordamıyla sicimi takip ettim ve sayısız kez sağa sola saparak ilerlerken, epey yol katettikten sonra daha önce geçtiğim bir yerin yarım ya da bir metre yakınına döndüğümü fark ettiğim zamanlar oldu. Sonunda çiviye ulaştım ve yolculuğumun hedefi olan saati aldıktan sonra sağ salim geri döndüm. Sonra arkadaşımın büyük bir düşüncelilik göstererek bırakmış olduğu kitaplara göz gezdirdim ve aralarından, Lewis ile Clarke'ın Kolumbiya Nehri ağzına yapmış oldukları keşif seferini anlatan bir kitabı seçtim. Bunu bir süre okuyarak vakit geçirdikten sonra uykum gelince mumu dikkatle söndürdüm ve kısa sürede derin bir uykuya daldım.

Uyandığımda üstümde tuhaf bir sersemlik vardı, durumumun çeşitli ayrıntılarının tümünü de ancak bir süre sonra hatırlayabildim. Ama yavaş yavaş hepsini hatırladım. Kibrit çakıp saate baktım ama saat durmuş olduğundan ne kadar uyuduğumu anlamamın yolu yoktu. Her tarafım uyuşmuştu ve rahatlamak için çıkıp kafesli sandıkların arasında ayakta durmak zorunda kaldım. Sonra kurt gibi acıktığımı hissedince, aklıma soğuk koyun eti geldi; birazını uyumadan önce yemiş ve leziz bulmuştum. Ama etin tamamen çürümüş olduğunu görünce çok şaşırdım! Bu epey canımı sıktı; çünkü, uyanınca yaşadığım sersemlik halini de düşününce, epey uzun süre uyuduğumu varsaymaya başladım. Ambarın boğucu havasının bununla ilgisi olabilirdi ve belki de son derece ciddi sonuçlar doğuracaktı. Başım çatlayacak gibi ağrıyordu, solunum zorluğu çeker

gibiydim ve kısacası, aklıma türlü türlü iç karartıcı düşünceler geliyordu. Yine de, kapağı kaldırarak veya başka şekilde yukarı çıkıp da ortalığın ayağa kalkmasına yol açmaya cesaretim yoktu ve saati kurduktan sonra, olabildiğince sakinleşmeye çalıştım.

Sonraki yirmi dört saat çok yavaş geçti ve gelen giden olmayınca, Augustus'u son derece berbat bir şekilde ihmalkâr davranmakla suçladım ister istemez. Beni en çok endişelendiren şey, sürahideki suyun çeyrek litreye inmiş olmasıydı; üstelik koyun eti bozulduğu için bol bol Bologna sosisi yediğimden epey susamıştım. Çok kaygılı olduğumdan artık kitap okuyamıyordum. Ayrıca çok uykum gelmişti, ama uyumaya korkuyordum; ambarın boğucu havasındaki, kömür dumanı gibi bir şeyden zehirlenmekten korkuyordum. Bu arada okyanusa epey açıldığımızı brikin sarsılmasından anlamıştım, sanki çok uzaklardan kulaklarıma ulaşan boğuk bir uğultu da çok sert rüzgâr estiğine kanaat getirmeme yol açtı. Augustus'un gelmemesi için bir sebep bulamıyordum. Herhalde artık yeterince denize açılmıştık ve yukarı çıkabilirdim. Augustus'un başına bir kaza gelmiş olabilirdi – ama ansızın ölüvermiş veya denize düşmüş olması dışında, bu kadar uzun süre hapis kalmama göz yummasına sebebiyet verecek bir kaza düşünemiyor ve bu ihtimaller aklıma geldikçe yerimde duramıyordum. Belki de, ters yönde esen rüzgârlar yüzünden hâlâ Nantucket'tan fazla uzaklaşamamıştık. Ama buna inanmaktan kısa sürede vazgeçmek zorunda kaldım, çünkü öyle olsa brikin sık sık yön değiştirmesi gerekirdi; oysa sancak tarafından durmadan rüzgâr estiğini ve geminin düz rotada ilerlediğini, sürekli iskele tarafına yatmasından anlıyordum. Hem hâlâ o adanın civarındaysak, Augustus neden gelip durumu anlatmamıştı? O iç karartıcı koşullar altında tek başıma bunları düşündükten sonra, yirmi dört saat daha beklemeye ve Augustus bu süre içinde gelmezse ambar kapağına gitmeye, sonra da ya arkadaşımla konuşmaya çalışmaya ya da en azından biraz temiz hava almaya ve Augustus'un kamarasından su temin etmeye karar verdim. Fakat bunu düşünürken uykum geldi ve uyanık kalmaya çalışmama karşın derin bir uykuya daldım, daha doğrusu kendimden geçtim. Son derece korkunç kâbuslar gördüm.

Başıma her türlü felaket geliyordu. Örneğin oldukça ürkünç ve vahşi görünüşlü iblisler beni dev yastıklarla boğarak öldürüyordu. Devasa yılanlar gövdemi sarıp korkunç, parlak gözlerini yüzüme dikiyordu. Sonra karşımda tamamen ıssız ve huşu verici, uçsuz bucaksız çöller belirdi. Gri ve yapraksız, çok büyük ağaçlar birbiri ardınca, göz alabildiğine uzanıyordu. Kökleri engin bataklıkların kapkara, durgun ve dehşet verici, kasvetli sularının altındaydı. Sanki insan gibi bilinçli olan o tuhaf ağaçlar iskeleti andıran kollarını öne arkaya sallayarak, büyük bir acı ve umutsuzlukla tiz ve delici çığlıklar atarak sessiz sulardan aman diliyordu. Sonra manzara değişti; şimdi Sahra Çölü'nün güneş altında kavrulan kum ovalarında çırılçıplak ve tek başıma duruyordum. Tropik bölgelerde yaşayan türden, azgın bir aslan ayaklarımın dibine uzanmıştı. Birden vahşi gözlerini açıp bana baktı. Ansızın ayağa fırlayıp korkunç dişlerini gösterdi. Hemen ardından, aslanın kırmızı boğazından gök gürültüsünü andıran bir kükreme yükselince kendimi yerde buldum. Ani bir dehşetle boğulacak gibi olurken, nihayet kısmen de olsa uyandım. Gördüğüm şeyin sadece rüya olmadığını o zaman anladım. Şimdi en azından aklım başımdaydı. İri ve gerçek bir canavarın pençeleri göğsüme sertçe bastırıyordu – sıcak nefesini kulağımda hissediyordum – beyaz, uzun ve sivri, korkunç dişleri karanlıkta, yakınımda parlıyordu.

O an dünyaları verseler bile kımıldayamaz ve tek kelime edemezdim. O hayvan (her ne idiyse) şimdilik saldırmaya kalkmadan öylece yatıyordu, ben de altında tamamen âcizce uzanırken ölmek üzere olduğumu düşünüyordum. Hem bedenimin hem de zihnimin hızla güçsüzleştiğini – kısacası korkudan ölmek üzere olduğumu hissediyordum. Sersemlemiş hâldeydim – midem felaket bulanmaya başladı – gözlerim kardı – tepemdeki o parlak gözleri bile doğru dürüst seçemez oldum. Son bir çabayla fısıldayarak Tanrı'ya seslendim ve kaderime razı olup, ölmeye hazırlandım. Sesim hayvanın içinde yatan tüm öfkeyi harekete geçirmiş gibiydi. Üstüme iyice tırmandı ama sonra uzun uzun ve alçak sesle inleyerek, büyük bir hevesle, oldukça abartılı bir sevgi ve sevinç gösterisiyle yüzümü ve ellerimi yalamaya başlaması karşısında şaşırdım! Hayretler içindey-

dim, apışıp kalmıştım – ama Newfoundland cinsi köpeğim Tiger'ın* nevi şahsına münhasır iniltisini ve çok iyi bildiğim tuhaf okşayışlarını unutamazdım. Bu oydu. Birden şakaklarıma kan hücum etti – başım dönüyordu ve kurtulduğumu, canlandığımı yoğun bir şekilde hissediyordum. Şiltenin üstünde telaşla doğrularak sadık takipçim ve dostumun boynuna sarılıp, uzun süre yaşadığım iç sıkıntısından sonra hüngür hüngür ağlayarak rahatladım.

Bu kez de şilteden kalktığımda zihnim epey bulanıktı ve sersemlemiş haldeydim. Uzun süre boyunca, doğru dürüst düşünmek neredeyse imkânsız geldi – ama düşünme yetim azar azar geri geldikçe, durumumun çeşitli ayrıntılarını tekrar hatırladım. Tiger'ın orada olmasına açıklama getirmeye boşuna çabaladım ve bu konuda binlerce varsayım yürüterek oyalandıktan sonra, yanımda olup korkunç yalnızlığımı paylaştığı ve okşayışlarıyla beni rahatlattığı için şükretmekle yetinmek durumunda kaldım. Köpeğini seven çok insan vardır – ama Tiger'a duyduğum sevgi oldukça sıradışı boyuttaydı ve eminim ki sevilmeyi ondan fazla hak eden bir yaratık yoktu. Yedi yıldır bana yoldaşlık ediyordu ve köpeklere değer vermemize yol açan tüm soylu meziyetlere sahip olduğunu sayısız kez kanıtlamıştı. Onu daha yavruyken, Nantucket'ta fesat bir çocuğun elinden kurtarmıştım; o küçük cani, boynuna ip bağladığı Tiger'ı deniz kıyısına götürüyordu; köpek de üç yıl kadar sonra, büyüdüğünde beni eli sopalı bir gaspçıdan kurtararak borcunu ödemişti.

Saati bulup kulağıma götürünce tekrar durmuş olduğunu anladım ama buna şaşırmadım çünkü sersem gibi olmamdan yola çıkarak yine çok uzun süre uyuduğum sonucuna varmıştım; ne kadar uyuduğumu bilemiyordum elbette. Ateşim vardı ve neredeyse dayanılmaz bir susuzluk çekiyordum. Sandığın içinde, elimde kalan az miktarda suyu el yordamıyla aradım; fenerin içindeki mum bittiğinden, fosforlu kibrit kutusunu da bulamadığımdan ışığım yoktu. Ama sürahiyi bulunca, bomboş olduğunu keşfettim – Tiger kalan suyu içmiş olmalıydı, ayrıca koyun etinin kalanını da yemişti ve buttan geriye kalan iyice sıyrılmış kemik, sandığın önünde duruyordu.

* *İng.* Kaplan. *–çn*

Koyun eti bozulmuş olduğundan zaten işime yaramazdı, ama suyun bitmesine epey canım sıkıldı. Çok hâlsizdim – en ufak hareket-te bulununca veya çaba sarf edince, sıtmalı gibi tir tir titriyordum. Üstüne üstlük, brik şiddetle sarsılmaktaydı ve sandığımın üstündeki yağ fıçıları her an devrilip, oraya gelip gitmekte kullandığım tek yolu kapatabilirdi. Ayrıca deniz tutmuş olduğundan midem çok kötüydü. Bütün bunları düşününce, çok geç olmadan, ne olursa olsun ambar kapağına gidip kurtulmaya karar verdim. Bu kararı verdikten sonra, tekrar el yordamıyla fosforlu kibrit kutusunu ve mumları aramaya başladım. Kibrit kutusunu kolayca buldum ama mumları beklediğim kadar kısa sürede bulamayınca (oysa koyduğum yeri üç aşağı beş yukarı hatırlıyordum), onları aramaktan şimdilik vazgeçmeye karar verdim ve Tiger'a sessizce uzanmasını söyledikten sonra hemen ambar kapağına doğru yola çıktım.

Ne kadar hâlsiz olduğumu yolda daha iyi anladım. Emekleyerek ilerlerken çok zorlanıyor ve sık sık, kollarımın takati birden kesilince yere kapaklanıyordum; yüzümün üstüne düşünce yerde dakikalarca, neredeyse baygın halde yatıyordum. Yine de, ağır ağır ilerlemeyi sürdürdüm; kalasların arasındaki o dar ve dolambaçlı geçitlerde bayılıp kalmaktan ödüm kopuyordu, çünkü öyle bir durumda öleceğim kesindi. Sonunda tüm gücümü toplayarak ileri atılınca, alnımı bir demir sandığın sivri kenarına şiddetle çarptım. Bu kaza beni sadece birkaç saniyeliğine sersemletti; ama o sandığın, geminin aralıksız sarsıntıları yüzünden düşüp yolumu tamamen kapatmış olduğunu anlayınca tarifsiz bir üzüntüye kapıldım. Sandık etraftaki diğer sandıklarla gemi eşyalarının arasına iyice sıkışmış olduğundan, ne kadar uğraşırsam uğraşayım onu bir milim bile kımıldatamıyordum. Dolayısıyla, dermansız olmama karşın iki şıktan birini seçmek zorundaydım: Ya sicimin rehberliğinden vazgeçip yeni bir yol bulmaya çalışacaktım ya da engelin üstüne tırmanıp diğer taraftan yola devam edecektim. Birinci seçenek, düşününce insanı ürpertecek kadar çok sayıda zorluk ve tehlike içeriyordu. Hem zihinsel hem fiziksel açıdan güçsüz düşmüştüm ve bu hâlimle ambarın karanlık, boğucu ve tiksinç labirentlerinde yeni bir yol bulmaya çalışırsam

kaybolacağım ve feci şekilde can vereceğim kesindi. Bu yüzden hiç duraksamadan, kalan tüm gücümü ve cesaretimi toplayarak, sandığın üzerine elimden geldiğince tırmanmaya giriştim.

Bu niyetle ayağa kalkınca, işimin korktuğumdan da zor olduğunu gördüm. Dar geçidin her iki tarafında da çeşitli boyutlarda ağır kalaslardan oluşan duvarlar yükseliyordu ve en ufak dikkatsizliğim bunların tepeme inmesine yol açabilirdi; beni ezmeseler bile yolumu tıkayabilirlerdi ve orada mahsur kalabilirdim. Sandık uzun ve ağırdı, yüzeyinde de tutunacak yer yoktu. Bu yüzden, kendimi yukarı çekme umuduyla, sandığın üst kenarına tutunmak için elimden geleni yaptım. Bunu başaramadım, ama zaten başarsam da kendimi yukarı çekecek gücü bulamazdım herhalde; dolayısıyla başaramamam her açıdan daha iyi oldu. Sonra çaresizlikten sandığı yerden kaldırmayı denerken, yan tarafta güçlü bir titreşim hissettim. Elimi hevesle sandığın kenarında gezdirince, oldukça büyük bir tahtasının gevşemiş olduğunu keşfettim. Neyse ki yanımda olan çakımla, epey uğraştıktan sonra tahtayı tamamen sökmeyi başardım; delikten geçip de diğer tarafın açık olduğunu – bir başka deyişle, sandığın üst tarafının açık olduğunu, içinden geçtiğim kısmınsa alt tarafı olduğunu anlayınca müthiş bir sevinç yaşadım. Sonra sicimi takip ederek, kayda değer bir güçlükle karşılaşmadan çiviye nihayet ulaştım. Doğrulup kapağı hafifçe ittirirken kalbim küt küt atıyordu. Kapak beklediğim kadar çabuk açılmayınca biraz daha güçlü ittim, bir yandan da Augustus'un kamarasında başka birinin olmasından ödüm kopuyordu. Ama kapak hâlâ açılmayınca çok şaşırdım ve biraz endişelendim, çünkü daha önce hiç çaba harcamadan veya çok az çabayla açılabildiğini biliyordum. Daha güçlü ittim – yine de kımıldamadı: Tüm gücümle ittim – hâlâ açılmadı: Öfkeyle, hiddetle, çaresizce ittim – tüm çabalarıma direndi; ya keşfedilip çivilendiği ya da üstüne yerinden oynatamayacağım kadar ağır bir şey konulduğu, kapağın hiç hareket etmemesinden belliydi.

Yoğun bir dehşet ve umutsuzluğa kapıldım. Böyle hapsolmamın muhtemel sebebini mantık yoluyla bulmaya boşuna çabaladım. Doğru dürüst düşünemiyordum ve yere çöküp pes ederek, başıma

gelebilecek en korkunç şeyleri aklımdan geçirmeye başladım; diri diri mezara gömülmüş gibiydim ve susuzluk, açlık ya da havasızlıktan, feci şekilde ölebilirdim. Bir süre sonra kendimi az çok topladım. Ayağa kalktım ve kapağın kenarlarını parmak uçlarımla arayıp buldum. O kısımları yakından inceleyerek, kamaradan ışık gelip gelmediğini anlamaya çalıştım; ama görebildiğim kadarıyla gelmiyordu. Çakımın namlusunu aradan sokup itince, ucu sert bir cisme dayandı. Çakının ucunu sürtünce, bunun demirden yapılmış kalın bir zincir kablo olduğuna kanaat getirdim. Artık sandığıma geri dönmekten ve orada ya üzücü kaderime razı olmaktan ya da kurtulma planı yapacak kadar sakinleşmeye çalışmaktan başka çarem kalmamıştı. Hemen yola çıktım ve sayısız zorlukla başa çıktıktan sonra, geri dönmeyi başardım. Ben şiltenin üstüne tamamen bitkin hâlde uzanırken Tiger yanıma boylu boyunca yatıp, beni avutmaya ve sorunlarıma metanetle katlanmamı söylemeye çalışırcasına okşamaya başladı.

Tavrının tuhaflığı bir süre sonra ister istemez dikkatimi çekti. Ellerimi ve yüzümü birkaç dakika yaladıktan sonra birden durup usulca inliyordu. Her elimi uzatışımda sırtüstü yatıp patilerini kaldırıyordu. Bunu sık sık tekrarlaması tuhafıma gitti ve bir açıklama bulamadım. Köpek rahatsız gibiydi, bu yüzden herhalde yaralıdır diye düşündüm, patilerini birer birer ellerimin arasına alıp inceledim ama yaraya rastlamadım. Belki karnı acıkmıştır diye düşünerek iri bir jambon parçası verdim ve bunu afiyetle yedi – ama sonra o tuhaf hareketlerine tekrar başladı. Bunun üzerine, benim gibi susamış olmalı diye düşündüm ve tam vardığım bu sonucun doğruluğuna kanaat getirecekken, henüz sadece patilerini incelemiş olduğum ve gövdesinden ya da başından yaralanmış olabileceği aklıma geldi. Başını dikkatle incelememe karşın bir şey bulamadım. Ama elimi sırtında gezdirince, sırt tüylerinin tamamının biraz kabarık olduğunu fark ettim. Parmağımla yoklarken bir sicime rast geldim ve onu takip edince, köpeğin tüm gövdesine dolanmış olduğunu anladım. Yakından inceleyince, hayvanın sol omzunun hemen aşağısına, sicimin altına sıkıştırılmış, mektup kâğıdını andıran ufak bir kâğıt parçası buldum.

3. Bölüm

Bu kâğıt parçasının Augustus'un gönderdiği bir mesaj olduğunu ve herhalde bir aksilik yüzünden beni zindanımdan kurtaramayınca, neler olduğunu anlatmak için bu yolu seçtiğini düşündüm hemen. Heyecandan titreyerek, fosforlu kibritlerimle mumlarımı tekrar aramaya giriştim. Uyumadan hemen önce onları bir yere özenle koyduğumu hayal meyal hatırlıyordum; aslında kapağa yaptığım son yolculuktan önce, onları tam olarak nereye bıraktığımı hatırlayabilmiştim. Ama şimdi bir türlü hatırlayamıyordum ve onları tam bir saat aramama karşın bulamayınca sinirim bozuldu; kimse o zamanki hâlimden daha kaygılı, gergin ve hayal kırıklığı içinde olmamıştır herhalde. Sonunda, başım sandığın tepesinin yakınındayken etrafı yoklaya yoklaya dışarı çıkınca, kasara altı tarafında titreşen hafif bir ışık gördüm. Çok şaşırmıştım ve ışık sadece bir metre kadar öteden gelir gibi göründüğünden, ona doğru gitmeye başladım. Ama ben bu niyetle harekete geçer geçmez ışık tamamen kayboldu ve onu ancak tam önceki konumuma, sandığa el yordamıyla dokunarak geri döndükten sonra tekrar görebildim. Başımı ihtiyatla sağa sola uzatarak bakınca, ışığı gözden kaybetmeden ona yaklaşmak için ilk baştakinin tam aksi yönde, yavaş ve çok dikkatli hareket etmem gerektiğini anladım. Sonunda (sayısız dar dönemeçten sıkışarak geçtikten sonra), ışığın yan yatmış boş bir fıçının üstünde duran fosforlu kibrit parçalarından geldiğini keşfettim. Böyle bir yere nasıl geldiklerini merak ederken, elim besbelli köpek tarafından kemirilmiş iki üçü mum parçasına rast geldi. Köpeğin bütün mumlarımı yediği sonucuna vardım hemen ve Augustus'un mesajını okuyabilmekten

tamamen umudu kestim. Mumlardan geriye kalan küçük parçaları, ezilip fıçının üstündeki diğer çerçöple iç içe geçmiş olduklarından işime yaramayacaklarını düşünerek orada bıraktım. Fosforlu kibrit parçalarını (sadece bir iki tane vardı) elimden geldiğince topladım ve onlarla birlikte, büyük güçlüklerden sonra, sandığıma geri döndüm; bütün bu olanlar esnasında Tiger oradan hiç ayrılmamıştı.

Şimdi ne yapacağımı bilemiyordum. Ambar öyle karanlıktı ki elimi bile, yüzüme ne kadar yakın tutarsam tutayım göremiyordum. O beyaz kâğıt parçasını ancak gözucuyla baktığımda, hayal meyal seçebiliyordum; gözümün retinasının kenarını o tarafa çevirince, yani yan bakınca belli belirsiz görebiliyordum. İçerisi işte böylesine karanlıktı, arkadaşımın mesajı da (sahiden onun gönderdiği bir mesaj idiyse) zaten yorgun ve kaygılı olan zihnimi daha da huzursuz etmekten başka işe yaramayacak gibiydi. Işık bulmak için aklımdan türlü türlü, olmayacak fikirler geçiyordu – bunlar tam da afyonun etkisiyle rahatsız bir uykuya dalmış birinin benzer bir amaç için düşüneceği türdendi – böyle biri rüya görürken, kâh mantığı kâh hayal gücü ön plana çıktıkça, bu fikirleri kâh oldukça akla yakın kâh son derece saçma bulur. Sonunda aklıma mantıklı görünen bir fikir geldi ve bunu daha önce akıl edemeyişime gayet haklı olarak şaşırdım. Kâğıt parçasını bir kitabın arka yüzüne koydum ve fıçının üstünden aldığım fosforlu kibrit parçalarını üstüne döktüm. Sonra parçaların hepsini avcumla, hızlı ama düzenli hareketlerle ovuşturdum. Kâğıdın tüm yüzeyi anında, net bir ışıkla aydınlandı; ve üstünde yazı olsa, eminim ki rahatça okuyabilirdim. Ama orada tek bir hece bile yoktu – içimi karartan ve beni tatminsiz bırakan, bomboş bir yüzeyden başka bir şey yoktu; ışık birkaç saniye sonra sönünce, sanki onunla birlikte içimde kalbim de can verdi.

Daha önce de birden fazla kez söylediğim gibi, bir süredir neredeyse aptallaşmış haldeydim. Gerçi zihnimin anlık olarak tamamen açıldığı, hatta kendimi iyi hissettiğim zamanlar oluyordu; ama bunlar enderdi. Bir balina gemisinin kapalı ambarının neredeyse zehirli havasında en az birkaç gün geçirmiş ve bu sürenin büyük bölümünde çok az su içmiş olduğumu hatırlamak gerekir. On dört-on beş sa-

attir su içmiyordum – uyumuyordum da. Koyun etini yitirdiğimden beri, elimde aşırı susatan tuzlu etten ve peksimetten başka yiyecek yoktu; peksimetleri de yiyemezdim çünkü fazla kuru ve sert olduklarından, susuzluktan şişmiş boğazımdan geçmezlerdi. Ateşim epey yükselmişti ve her açıdan çok hastaydım. Kâğıdın sadece bir yüzüne bakmış olduğumu ancak kendimi berbat ve umutsuz hissederek saatler geçirdikten sonra fark edebilmem bu yüzden normal. Böylesine büyük bir dikkatsizlikte bulunduğum birden kafama dank edince kapıldığım hiddeti (o his her şeyden çok öfkeydi sanırım) anlatmaya çalışmayacağım. O dalgınlığım tek başına çok da önemli olmazdı, ama aptallığım ve aceleciliğim yüzünden durumu iyice kötüleştirmiştim – yazı göremeyince hayal kırıklığına uğrayıp, kâğıdı çocukça bir şekilde yırtmış ve parçalarını kim bilir nereye atmıştım.

Neyse ki, akıllı Tiger beni bu zor durumdan büyük ölçüde kurtardı. Epey aradıktan sonra kâğıdın küçük bir parçasını bulunca, bunu köpeğe koklattım ve diğer parçaları bana getirmesi gerektiğini anlamasını sağlamaya çalıştım. Tiger ne istediğimi hemen anlamış gibi davranarak beni çok şaşırttı (ne de olsa, o cinsten köpeklerin kolayca yapabildiği numaraların hiçbirini öğretmemiştim ona) ve etrafı birkaç saniye kokladıktan sonra kâğıdın çok daha büyük bir parçasını buldu. Bunu getirdikten sonra durup burnunu elime sürttü; yaptığı şeyi onayladığımı göstermemi bekler gibiydi. Başını pat pat vurarak okşadığımda, hemen tekrar aramaya koyuldu. Bu kez geri gelmesi birkaç dakika sürdü – ama geldiğinde, ağzında büyük bir kâğıt parçası vardı ve bunun mesajın geri kalanı olduğunu anladım – kâğıdı yırtarken sadece üç parçaya bölmüştüm anlaşılan. Geride kalan az miktarda fosforlu kibrit parçasını bulmakta neyse ki güçlük çekmedim – çünkü aralarında bir iki parça hâlâ belli belirsiz parlıyordu. Yaşadığım zorluklar ihtiyatlı olmayı öğrettiğinden, durup ne yapmam gerektiğini düşündüm. Kâğıdın bakmadığım yüzünde büyük ihtimalle yazılar vardı – ama bu hangi yüzdü? Parçaları bir araya getirmek bana bu konuda fikir vermese de, kâğıdın üstünde yazılar varsa hepsinin mutlaka aynı tarafta ve bağlantılı cümleler halinde olduğunu düşünmemi sağladı. Bu meseleyi açıklığa kavuş-

turmam şarttı, çünkü az sonra yapacağım deneme de başarısızlıkla sonuçlanırsa elimde kalacak fosforun üçüncü bir denemeye yetmeyeceği kesindi. Kâğıt parçalarını önceki gibi kitabın üstüne koyup, bu meseleyi dakikalarca düşündüm. Sonunda, parmağımı kâğıdın iki yüzünde de tüm dikkatimi toplayarak gezdirirsem harflerin çok hafif kabartısını hissedebilmemin az da olsa mümkün olduğuna kanaat getirdim. Bunu denemeye karar verdim ve parmağımı kâğıdın yukarı bakan yüzünde çok dikkatli gezdirdim – bir kabartı hissetmeyince, kitabın üstündeki kâğıt parçalarının diğer yüzünü çevirdim. İşaret parmağımın ucunu tekrar, dikkatle gezdirirken çok hafif ama belirgin bir parıltının parmağımı takip ettiğini fark ettim. Bu parıltının kaynağı, kâğıdın üstünde önceki denememden kalan fosfor zerreleri olsa gerekti. Demek ki diğer taraf, yani alt taraf yazılı kısımdı (yazı var idiyse). Tekrar kâğıdın diğer yüzünü çevirip, önceki gibi işe koyuldum. Fosforu koyup parmağımla ovuşturunca, yine ışık çıktı – ama bu kez, iri harflerle yazılmış bir elyazısından oluşan birkaç satırı net seçebildim. O titrek ışık yeterince parlak olsa da hemen söndü. Fakat üç cümle görmüştüm – üstelik tüm yazanı okumaya yetecek zamanım vardı, ama fazla heyecanlanmıştım. Hepsini birden okuma kaygısıyla ancak son dört sözcüğü okuyabildim: – "*Kan – yaşaman gizlenmene bağlı.*"

Şuna kesinlikle eminim ki, mesajın tamamını okuyabilsem – arkadaşımın beni nasıl bir tehlikeye karşı uyarmaya çalıştığını anlayabilsem, anlatılamayacak kadar korkunç bir felaket söz konusu olsa bile, okuduğum bölük pörçük uyarının zihnimde uyandırdığı yoğun ama tarifsiz dehşetin onda birini bile hissetmezdim. Üstelik "*kan*" demişti – bu sözcük gizem, acı ve korkuyu çağrıştırırdı hep – ve şimdi ne kadar önemli geliyordu – o muğlak hece (ne de olsa önünde açıklayıcı sözcükler görmemiştim) hapishanemin zifiri karanlığında nasıl da ruhumun en derinlerine olanca ağırlığıyla düşerek içimi donduruyordu!

Augustus'un gizlenmeyi sürdürmemi istemesi için haklı sebepleri vardı mutlaka – ama bu sebepler konusunda binlerce tahmin yürütmeme karşın, hiçbiri ortadaki gizemi tatminkâr şekilde aydın-

latacak kadar akla yakın gelmedi. Kapağa yaptığım son yolculuktan dönmemden hemen sonra ve Tiger'ın tuhaf tavrı dikkatimi çekmeden önce, sesimi ne olursa olsun güvertedekilere duyurmaya ve bunu başaramazsam çakımla duvar tahtalarını oyarak alt güverteye ulaşmaya çalışmaya karar vermiştim. Bu iki seçeneği son çare olarak görüyordum ve durumumun korkunçluğuna onlar sayesinde katlanabilmiştim (yoksa o kadar cesur olamazdım). Ama okuyabildiğim o birkaç sözcük bu son çareleri de elimden almıştı ve kaderimin kötülüğünü ilk kez tam anlamıyla hissettim. Birden umutsuzluğa kapılarak kendimi tekrar şiltenin üstüne attım ve aşağı yukarı bir gün bir gece boyunca, sersemlemiş hâlde yattım; ara ara mantığımın ve hafızamın yerine geldiği oluyordu, ama sadece anlık olarak.

Sonunda tekrar kalktım ve içinde bulunduğum durumun korkunç taraflarını düşünerek oyalandım. Su içmeden yirmi dört saat daha yaşayabilmem küçük bir ihtimaldi – daha uzun süre yaşayabilmemse mümkün değildi. Buraya hapsolduğumda, ilk başlarda Augustus'un bıraktığı likörlerden bol bol içmiştim, ama susuzluğumu hiç gidermedikleri gibi ateşimi de yükseltmişlerdi. Elimde sadece aşağı yukarı bir desilitre sert şeftali likörü kalmıştı, ama onu içme düşüncesi bile midemi bulandırıyordu. Sosisler bitmişti, jambondan geriye ufak bir parça deri kalmıştı, birkaç küçük parça hariç tüm bisküvileri de Tiger yemişti. Başımın ağrısının hızla artması da ilk uyumamdan beri üstümden atamadığım hezeyan halini ağırlaştırıyordu. Son birkaç saattir nefes alıp vermekte zorlanmaktaydım ve artık aldığım her nefeste göğsüm son derece rahatsız edici bir şekilde kasılıyordu. Ama beni huzursuz eden apayrı bir şey de vardı, ki sersemlik halinden sıyrılarak şilteden kalkıp harekete geçmemin başlıca sebebiydi. Köpeğin tavrıydı bu.

Köpeğin davranışlarında bir değişiklik olduğunu ilk kez, fosforu kâğıda son sürtüşüm sırasında fark etmiştim. Ben bu işle meşgulken, Tiger hafifçe hırlayarak burnunu elime sürtmüştü ama o sırada çok heyecanlı olduğumdan bunu pek önemsememiştim. Hatırlarsanız, kısa süre sonra şiltenin üstüne yığılıp öylece yatmıştım. Sonra kulaklarımın yakınından gelen tuhaf bir tıslama sesi duydum ve bu

sesin Tiger'dan geldiğini keşfettim; köpek çok heyecanlanmış gibi hızlı hızlı soluyarak inliyordu ve gözleri karanlıkta vahşice parlıyordu. Onunla konuştuğumda, hafifçe hırlayarak karşılık verdikten sonra sustu. Bir süre sonra tekrar uykuya daldım ve yine aynı şekilde uyandırıldım. Bu üç dört kez tekrarlandı ve sonunda Tiger'ın tavrı beni öyle korkuttu ki tamamen uyandım. Şimdi sandığın girişinin yakınında uzanmış, usulca da olsa ürkütücü bir şekilde hırlıyordu ve şiddetli acı çekiyormuş gibi dişlerini gıcırdatıyordu. Susuzluk ya da ambarın boğucu havası yüzünden delirdiğine şüphem kalmadı ve ne yapacağımı bilemedim. Onu öldürmeyi düşünmek bile istemiyordum, ama güvenliğim için bu kesinlikle şart gibi görünüyordu. Son derece ölümcül bir düşmanlıkla üstüme diktiği gözlerini görebiliyor ve her an saldırmasını bekliyordum. Sonunda bu korkunç duruma daha fazla dayanamadım ve sandığımdan ne olursa olsun çıkmaya, bana saldırırsa da Tiger'ı öldürmeye karar verdim. Dışarı çıkmak için köpeğin üstünden geçmem gerekiyordu, ama niyetimi sezmiş gibiydi – çünkü ön bacaklarının üstünde doğrulup (bunu gözlerinin havada yükselmesinden anladım), karanlıkta açıkça görebildiğim beyaz ve sivri dişlerinin tamamını sergiledi. Kalan jambon derisini, likör şişesini ve Augustus'un bıraktığı büyük et bıçağını aldım – sonra pelerinime olabildiğince sarınarak, sandığın girişine doğru hareket ettim. Ben bunu yapar yapmaz, köpek yüksek sesle hırlayarak boğazıma atıldı. Vücudu olanca ağırlığıyla sağ omzuma çarpınca sola düştüm, kudurmuş hayvan da tamamen üstümden geçti. Dizlerimin üstüne düşmüştüm ve başım battaniyelerin arasına gömülmüştü; gözü dönmüş hayvanın ikinci saldırısından bu sayede korundum ve boynuma dolanmış yün battaniyeye keskin dişlerini vahşice geçirdiğini hissettim – neyse ki dişleri tüm katmanları delemedi. Şimdi köpeğin altındaydım ve birkaç saniye sonra tamamen onun insafına kalacaktım. Çaresizliğin verdiği güçle ayağa kalkıp onu üstümden atarken, şiltenin üzerindeki battaniyeleri beraberimde sürükledim. Bunları köpeğin üstüne attım ve kendini kurtarmasından önce dışarı çıkıp sandığın kapağını kapatarak, Tiger'ın peşimden gelmesini engelledim. Ama bu mücadele sırasın-

da jambon derisini elimden bırakmak zorunda kalmıştım ve artık bir desilitre likörden başka besinim kalmadığını fark ettim. Bunu düşününce, şımarık bir çocuk gibi davranıp likörü bir dikişte, son damlasına dek içtim ve şişeyi öfkeyle yere çaldım.

Şişe parçalanırken çıkan sesin yankıları yeni dinmişken, kasara altı tarafından birinin heyecanlı ama kısık bir sesle ismimi söylediğini duydum. Bu öyle beklenmedik bir şeydi ki ve o sesin içimde uyandırdığı his öyle yoğundu ki, karşılık vermeye çalışsam da sesim çıkmadı. Konuşamaz olmuştum ve arkadaşımın öldüğümü sanmasından, bu yüzden de bana ulaşmaya çalışmadan gitmesinden ödüm koparak sandığın girişinin önündeki iki kafesli sandığın arasında, zangır zangır titreyerek doğruldum ve nefessiz kalmış bir halde, konuşmaya çabaladım. O an dünyaları verseler tek kelime edemezdim. Sonra ileride bir yerlerden, kerestelerin arasından bir hışırtı geldi. Bu ses giderek hafifledi. O anki hislerimi unutur muyum? Gidiyordu – arkadaşım – dostum – kendisinden çok şey beklemeye hakkım olan yoldaşım – gidiyordu – beni terk edecekti – gitmişti! Beni dünyanın en korkunç ve iğrenç zindanında berbat bir ölüme terk edecekti – ve tek bir sözcük – küçücük bir hece beni kurtarırdı – ama o tek heceyi söyleyemiyordum! O anki ıstırabım can çekişmenin acısından on bin kat beterdi eminim. Başım dönüyordu ve kendimi çok hasta hissederek sandığın arka tarafına yığıldım.

Ben düşerken, pantolonumun belindeki et bıçağı da yere düştü ve tangırdadı. Hayatımda duyduğum en güzel ezgiydi bu! Augustus'un bu sese tepki verip vermeyeceğini anlamak için, büyük bir kaygıyla kulak kabarttım – bana seslenen kişinin ondan başkası olamayacağını biliyordum. Birkaç saniye boyunca, ambarda çıt çıkmadı. Sonunda tekrar, kısık ve oldukça tereddütlü bir sesle "*Arthur!*" dendiğini duydum. Tekrar umutlanınca, sesim hemen geri geldi ve, "*Augustus! Ah, Augustus!*" diye, avazım çıktığı kadar bağırdım. Korkudan titreyen bir sesle "Sus – Tanrı aşkına sessiz ol!" diye karşılık verdi; "Hemen yanına geliyorum – yolumu bulur bulmaz." Uzun bir süre boyunca, kerestelerin arasından geçtiğini duydum ve her an bir asır gibi geldi. Sonunda omzumda elini hissettim ve

aynı anda dudaklarıma su dolu bir şişe dayadı. Fiziksel lükslerin en güzelinden alınan koca bir yudumun verdiği tarifsiz hazları ancak mezarın ağzından bir anda kurtuluvermiş veya susuzluğun dayanılmaz acılarını benim iç karartıcı hapishanemde çektiğim kadar çekmiş olanlar bilebilir.

Susuzluğumu biraz gidermemden sonra Augustus cebinden üç dört adet soğuk, haşlanmış patates çıkardı ve bunları büyük bir iştahla mideye indirdim. Yanında siyah bir fener getirmişti ve bunun içinde yanan mumun minnet uyandırıcı ışığı neredeyse yiyecek ve su kadar rahatlatıcı geldi. Ama Augustus'un bu kadar gecikmesinin sebebini öğrenmek için sabırsızlanıyordum, o da hapislik günlerim sırasında gemide olup bitenleri anlatmaya koyuldu.

4. Bölüm

Tahmin ettiğim gibi, Augustus'un bana saati bırakmasından bir saat kadar sonra brik denize açılmıştı. O gün Haziran'ın yirmisiydi. Hatırlarsanız o sırada üç gündür ambardaydım; bu süre içinde güvertede ve özellikle bizim kamara ile diğer özel kamaralarda sürekli hareketlilik ve koşuşturma olduğundan, Augustus zemin kapağının keşfedilmesi riskine girmeden beni ziyaret etme fırsatı bulamamıştı. Sonunda geldiğinde de halimden gayet memnun olduğumu söylemiştim; bu yüzden, sonraki iki gün boyunca benim için pek endişelenmemişti – yine de aşağı inmek için fırsat kollamıştı. Bu fırsatı *ancak dördüncü gün* bulabilmişti. Aradan geçen sürede, babasına maceramızdan bahsetmeye ve beni hemen yukarı çıkarmaya defalarca karar vermişti ama Nantucket'a hâlâ çok yakındık ve Kaptan Barnard'ın arada sırada ettiği laflar, gemide olduğumu öğrenirse beni hemen geri götürebileceğini düşündürmüştü. Ayrıca Augustus (bana söylediğine göre) meseleyi düşününce, acil bir ihtiyacım olmadığına, olursa da hemen kapağa vurup onu çağıracağıma kanaat getirmişti. Dolayısıyla, meseleyi her açıdan ve etraflıca ele aldıktan sonra, beni aşağıda bırakmaya ve ilk fırsatta kimseye görünmeden ziyaretime gelmeye karar vermişti. Dediğim gibi, bu fırsatı ancak bana saati getirmesinden dört gün, yani ambara girmemden yedi gün sonra bulabilmişti. Bu kez yanına su veya yiyecek almadan inmişti; başta niyeti sadece bana seslenmek ve böylece sandıktan çıkıp zemin kapağına gitmemi sağlamaktı – sonra da kamaraya çıkıp bana yiyecek içecek verecekti. Bu amaçla aşağı indiğinde, uykuda olduğumu anlamıştı... Epey yüksek sesle horluyordum anlaşılan.

Bu konuya dair yapabildiğim tüm hesaplamalardan yola çıkarak, bunun zemin kapağından saatle birlikte dönmemden hemen sonra daldığım uyku olduğunu, dolayısıyla da o sırada *üç gün üç geceden fazla bir süre* deliksiz uyumuş olduğumu söyleyebilirim. Dar mekânlardaki iç bulandırıcı bayat balık yağı kokusunun uyku getirdiğini sonradan, hem kendi tecrübelerimden hem de başka insanlardan öğrendim; ambarda nasıl koşullar altında hapis kaldığımı ve o brikin ne kadar uzun süre balina gemisi olarak kullanıldığını düşününce de, o kadar çok uyumuş olmama değil, sonunda uyanabilmeme şaşıyorum.

Augustus bana önce alçak sesle, kapağı kapamadan seslenmişti – ama karşılık vermemiştim. Bunun üzerine kapağı kapatıp daha yüksek sesle, ardından da bağırarak seslenmişti – ama horlamayı sürdürmüştüm. Ne yapacağını bilememişti. Kerestelerin arasından geçip sandığıma ulaşması epey zaman alacaktı ve yolculukla ilgili belgelerin düzenlenip kopyalanması için Augustus'a sürekli ihtiyaç duyan Kaptan Barnard, onun yokluğunu mutlaka fark ederdi. Dolayısıyla Augustus yukarı çıkmaya ve ambara inmek için başka bir fırsat kollamaya karar vermişti. Deliksiz uyuduğuma göre hâlimden memnun olduğumu düşünmesi, bu kararı vermesini kolaylaştırmıştı. Tam o sırada kamaradan tuhaf gürültüler geldiğini duymuştu. Olabildiğince çabuk yukarı çıkıp kapağı kapamış ve kapıyı hızla açmıştı. Eşikten adımını atar atmaz yüzüne tabanca doğrultulmuştu ve aynı anda aldığı bir manivela darbesiyle yere yığılmıştı.

Güçlü bir el, boğazını sıkarak onu kamara zeminine mıhlamıştı – yine de Augustus etrafında olanları görebiliyordu. El ve ayaklarından bağlanmış babası, güverte merdiveninde baş aşağı yatmaktaydı ve alnındaki derin yaradan oluk gibi kan akıyordu. Tek kelime etmiyordu ve can çekiştiği belliydi. Tepesinde duran ikinci kaptan ona şeytani bir alaycılıkla bakarak ceplerini karıştırmaktaydı ve sonunda büyük bir cüzdan ile bir kronometre bulup almıştı. Tayfadan yedi kişi (aralarında zenci aşçı da vardı) iskele tarafındaki lüks kamaralarda silah aramaktaydı ve kısa sürede misket tüfekleriyle cephane bulmuşlardı. Kamarada Augustus ile Kaptan Barnard'ın dışında

toplam dokuz kişi vardı ve bunlar brikin tayfasındaki en serseri adamlardandı. Haydutlar arkadaşımın kollarını arkadan bağladıktan sonra onu güverteye çıkarmışlardı. Kapısı kilitli baş kasaraya gitmişlerdi hemen – kapının önünde baltalı iki isyancı duruyordu – kapaklı ana girişin başında da iki isyancı vardı. İkinci kaptan seslenmişti: "Aşağıdakiler, duyuyor musunuz? Yukarı çıkın – ama birer birer – huysuzlanmak da yok." Birkaç dakika boyunca kimse çıkmamıştı: Sonunda İngiliz bir miço hüngür hüngür ağlayarak yukarı çıkmış ve ikinci kaptana canını bağışlaması için, tamamen gurursuzca yalvarmıştı. Aldığı tek yanıt, alnına inen bir balta olmuştu. Zavallı adam sessizce güverteye yığılmıştı ve zenci aşçı onu çocukmuş gibi kucağına alıp denize atmıştı. Aşağıdaki adamlar darbenin ve denize düşen cesedin sesini duyunca, güverteye çıkmaya yanaşmamışlardı; ne tehditler ne de vaatler işe yarayınca, dumanla dışarı çıkarılmaları önerisi ortaya atılmıştı. Aşağıdakiler bunun duyunca hep birden dışarıya hücum etmişlerdi ve bir an, brikin geri alınması mümkün gibi görünmüştü. Ama altı tayfa dışarı çıktıktan sonra isyancılar kapağı kapatmayı nihayet başarmıştı. Bu altısı, isyancıların çok kalabalık olduğunu görünce, silahları da bulunmadığından, kısa bir mücadeleden sonra teslim olmuşlardı. İkinci kaptan onlara tatlı vaatlerde bulunmuştu – bunun sebebi aşağıdakileri kandırmaktı şüphesiz, çünkü güvertede söylenen her şeyi rahatça duyabiliyorlardı. Sonuçta ikinci kaptanın zekâsının, şeytani kötülüğünden aşağı kalmadığı ortaya çıkmıştı. Baş kasaradakilerin hepsi teslim olmaya karar verdiklerini söylemişti ve birer birer yukarı çıktıklarında bağlanarak yere, ilk çıkan altı tayfanın yanına sırtüstü atılmışlardı – isyana katılmayanların sayısı yirmi yediydi.

Sonra korkunç bir katliam hadisesi vuku bulmuştu. Elleri kolları bağlı denizciler sürüklenerek borda iskelesine götürülmüştü. Burada elinde baltayla duran aşçı, diğer isyancılar tarafından sırayla arkadan itilen kurbanların başlarını uçurmuştu. Yirmi iki kişi bu şekilde can vermişti, Augustus da artık yaşamaktan umudu kesmişti ve her an sıranın kendisine gelmesini beklemekteydi. Ama o alçaklar ya yorulmuş ya da onca kandan tiksinmiş olmalıydılar; çünkü o

katil sürüsü, geri kalan dört tutsağın ve onlarla birlikte güvertede yere atılmış arkadaşımın infazını erteleyerek, günbatımına dek içip eğlenmişti. Sonra geri kalan dört tutsağa ne yapacaklarını tartışmaya başlamışlardı; tutsaklar en fazla dört adım ötede yattığından, konuşulanların her kelimesini duyabiliyorlardı. İçki bazı isyancıların yüreğini yufkalaştırmış gibiydi; çünkü birkaç sesin, tutsakların isyana katılmayı ve ganimetten pay almayı kabul etmeleri şartıyla tamamen serbest bırakılmalarını savunduğu duyulmuştu. Ama zenci aşçı (her açıdan tam bir iblisti ve en az ikinci kaptan kadar sözü geçiyor gibiydi) böyle önerilere kulak asmamış ve borda iskelesindeki işine devam etmek için defalarca ayağa kalkmıştı. Neyse ki çok sarhoş olduğundan, gözünü daha az kan bürümüş çete üyeleri tarafından kolayca zapt edilmişti; bunların arasında Dirk Peters adlı bir halatçı vardı. Bu adam, Missouri'nin kaynağının yakınındaki ücra Kara Tepeler'de yaşayan Upsaroka Kabilesi'nden bir Kızılderili kadının oğluydu. Babası sanırım kürk taciriydi veya en azından Lewis Nehri'ndeki Kızılderili ticaret merkezleriyle bir şekilde alakası vardı. Peters hayatımda gördüğüm en vahşi görünüşlü insanlardandı. Boyu kısaydı – en fazla bir metre kırk santimdi – ama Herkül gibiydi. Özellikle elleri öyle iriydi ki, insan eline pek benzemiyorlardı. Kollarıyla bacakları son derece tuhaf bir şekilde *çarpıktı* ve kaskatı görünüyorlardı. Başı da aynı ölçüde biçimsizdi, kocamandı ve tamamen keldi, tepesi de (çoğu zencide olduğu gibi) çukurdu. Yaşlılıktan kaynaklanmayan kelliğini gizlemek için, eline geçen her türlü tüylü materyali – bazen İspanyol köpeği veya Amerikan bozayısı postlarını peruk niyetine kullanırdı. Bahsettiğim sıralarda başını bir parça ayı postuyla örtmekteydi, bu da çehresinin Upsarokalardan olmasından kaynaklanan doğal vahşiliğini iyice korkunçlaştırıyordu. Ağzı çok genişti ve neredeyse kulaktan kulağa uzanıyordu; ince dudakları tıpkı vücudunun diğer bazı kısımları gibi esneklikten yoksun görünüyordu, öyle ki hisleri ne olursa olsun yüz ifadesi asla değişmiyordu. Bu sabit ifadenin nasıl bir şey olduğunu anlamak için, Peters'ın dişlerinin çok uzun ve çıkık olduğunu, dudakları tarafından kısmen bile olsa asla örtülmediğini göz önünde bulundur-

mak gerekir. Bu adam ilk bakışta, gülüyor gibi görünebilirdi – ama gerçekten gülüyorsa bile bunun bir iblisin gülüşü olduğunu insan ikinci bakışta anlayıp ürperirdi. Nantucketlı denizciler arasında, bu tuhaf adam hakkında türlü türlü hikâyeler anlatılırdı. Heyecanlanınca müthiş bir kuvvet sergilediği söylenirdi ve deli olduğunu söyleyenler de vardı. Ama *Grampus*'tayken, isyan çıktığı sıralarda daha çok alay konusuydu anlaşılan. Dirk Peters'tan böyle ayrıntılı bahsetmemin sebebi, vahşi görünüşüne karşın Augustus'un hayatını kurtarması ve ileride ondan sık sık bahsedecek olmamdır – bu arada, anlatacaklarım normal insan deneyimlerinin öyle dışında, dolayısıyla da öyle inanılmaz şeyler ki bunlara kimsenin inanacağını sanmıyorum... Ama en önemli ve en imkânsız görünen kısımlarını zamanın ve gelişmekte olan bilimin doğrulayacağına güvenim tam.

İsyancılar epey tartıştıktan ve iki üç kez kavga ettikten sonra, nihayet tüm tutsakların (Augustus hariç... Peters onu yanına yardımcı olarak almakta, şakacı bir tavırla ısrar etmişti) en küçük balina sandallarından biriyle denize bırakılmasına karar vermişlerdi. İkinci kaptan, Kaptan Barnard'ın hâlâ sağ olup olmadığına bakmak için kamaraya inmişti – hatırlarsanız isyancılar yukarı çıkarken Kaptan Barnard'ı aşağıda bırakmışlardı. Çok geçmeden o ikisi birlikte yukarı çıkmışlardı; kaptanın yüzü ceset gibi solgundu ama yarasının etkilerinden kurtularak biraz kendine gelmiş gibiydi. Zor anlaşılır bir sesle adamlara hitap ederek, onu denize salmamaları ve görevlerinin başına dönmeleri için yalvarmıştı; nerede isterlerse karaya inmelerine izin vereceğine ve haklarında yasal işlem başlatmak için hiçbir girişimde bulunmayacağına söz vermişti. Ama kimse ona kulak asmamıştı. Haydutlardan ikisi onu kollarından tutup, ikinci kaptan aşağıdayken denize indirilmiş sandala atmışlardı. Sonra, güvertede yatan dört adamın da bağları çözülmüştü ve kaptanı takip etmeleri söylenmişti, adamlar da hiç direnmeye kalkmadan itaat etmişti – Augustus hâlâ acı verici pozisyonunda yatmaktaydı ve en azından babasıyla vedalaşmasına izin vermeleri için çırpınıp yalvarsa da kimse onu dinlememişti. Kayıktakilere bir avuç peksimet ve bir sürahi su verilmişti; ama direk, yelken, kürek veya pusuladan

mahrum bırakılmışlardı. İsyancılar sandalı birkaç dakikalığına geminin peşi sıra çekerek, tekrar kendi aralarında konuşmuştu – sonra da nihayet ipini kesip sandalı serbest bırakmışlardı. Bu arada artık gece olmuştu – gökyüzünde ne ay ne de yıldızlar vardı – ve hava pek rüzgârlı olmasa da deniz dalgalı ve çalkantılıydı. Sandal anında gözden kaybolmuştu ve içindeki talihsiz zavallıların pek kurtulma şansı yoktu. Ama bu olay 35° 30′ kuzey enlemiyle 61° 20′ batı boylamında, yani Bermuda Adaları'nın yakınında gerçekleşmişti. Dolayısıyla Augustus sandalın karaya ulaşabileceğini veya gemilere rast gelecek kadar yaklaşabileceğini umarak teselli bulmaya çalışmıştı.

Sonra bütün yelkenleri fora edilen brik, kuzeybatı yönünde ilerlemeyi sürdürmüştü – isyancıların niyeti korsanlık yapmaktı ve Yeşil Burun Adaları'ndan Porto Riko'ya giden bir geminin yolunu kesmek istiyorlardı anlaşılan. Kimse Augustus ile ilgilenmiyordu; bağları çözülmüş ve kamara iskelesinin ötesindeki hemen her yere gitmesine izin verilmişti. Dirk Peters ona az çok iyi davranıyordu, bir keresinde de zalim aşçının elinden kurtarmıştı. Yine de Augustus'un hayatı büyük tehlikedeydi, çünkü adamlar sürekli içip sarhoş geziyordu ve o hâldeyken ne yapacakları belli olmazdı... Durup dururken sinirlenebilir veya dikkatsiz davranabilirlerdi. Fakat Augustus en çok benim için kaygılandığını söyledi, ki onun dostluğundan şüphe etmek için asla sebebim olmamıştır. Gemide olduğumu isyancılara söylemeye birkaç kez karar vermiş ama tanık olduğu vahşeti hatırladığından ve yakında bana yardım edebilmeyi umduğundan vazgeçmişti. Bana yardım etmek için sürekli fırsat kollamıştı ama tüm dikkatine karşın, beklediği fırsatı ancak sandalın denize salınmasından üç gün sonra bulabilmişti. Nihayet üçüncü günün gecesi, doğudan şiddetli rüzgâr esmeye başlayınca herkes yelkenleri indirmeye çağrılmıştı. O hengâme sırasında Augustus gizlice aşağıya, kamaraya inmişti. Kamaranın çeşitli mallarla gemi eşyalarının konulduğu bir depo haline getirildiğini ve önceden kamara merdiveninin altında duran, birkaç kulaç uzunluğunda, eski demir zincirin bir sandığa yer açmak için kapağın tam üstüne yerleştirildiğini görünce dünyası başına yıkılmış ve dehşete kapılmıştı! Kimseye fark ettirmeden zincirin yerini

değiştirmesi imkânsız olduğundan, güverteye olabildiğince çabuk geri dönmüştü. Yukarı çıktığında, ikinci kaptan onu boğazından tutarak kamarada ne haltlar karıştırdığını sormuştu ve tam iskele küpeştesinden denize atacakken, Dirk Peters araya girerek yine Augustus'un hayatını kurtarmıştı. Augustus kelepçelenmişti (gemide çok sayıda kelepçe vardı), ayakları da sımsıkı bağlanmıştı. Sonra kasara altına indirilip, baş kasara bölmelerinin yanındaki alçak bir kuşete atılmış ve "brik artık brik olmaktan çıkana dek" güverteye ayak basamayacağı söylenmişti. Aşçı, Augustus'u kuşetin üstüne atarken böyle demişti – kim bilir ne demek istemişti. Ama birazdan göreceğiniz gibi, bütün bu olanlar sonunda kurtulmamı sağladı.

5. Bölüm

Augustus aşçının baş kasaradan çıkıp gitmesinden sonraki birkaç dakika boyunca umutsuzluğa kapılmıştı; o odadan sağ çıkabileceğini sanmıyordu. Sonunda, ambarda susuzluktan ölmemdense –ne de olsa on gündür hapsolmuş haldeydim ve elimdeki bir sürahi su, idareli kullanılmazsa en fazla dört gün yeterdi– isyancılarla şansımı denememin daha iyi olacağını düşünmüş ve odaya girecek ilk adama benden bahsetmeye karar vermişti. Bunları düşünürken, birden aklına sintine ambarından geçerek bana ulaşma fikri gelmişti. Normalde bunu fazlasıyla zor ve tehlikeli bulacağından öyle bir işe kalkışmazdı ama o sırada zaten sağ kalma umudu pek olmadığından, dolayısıyla da kaybedecek bir şeyi bulunmadığından – bu işe tamamen odaklanmıştı.

Her şeyden önce kelepçeden kurtulmalıydı. Başta bunun yolunu bulamamış ve daha başlangıçta başarısız olma korkusu yaşamıştı ama demir kelepçeyi yakından inceleyince, ellerinden kolayca çıkarabileceğini görmüştü – bu kelepçe yetişkinler için yapılmış olduğundan, kemikleri daha ufak ve esnek olan gençlerde işe yaramayan türdendi. Augustus kelepçeden kurtulduktan sonra ayaklarını çözmüştü ve ipi aşağı birinin inmesi durumunda hemen alıp ayak bileklerine dolayabileceği kadar yakına bırakmasının ardından, kuşetin monte edildiği bölme duvarını incelemeye koyulmuştu. Yumuşak çam tahtasından yapılmış, aşağı yukarı iki buçuk santim kalınlığında bu duvarı delip diğer tarafa geçmekte zorlanmayacağını anlamıştı. O sırada birinin ön kamara merdivenini indiğini duymuştu; Augustus kelepçeyi sağ elinden geçirecek (sol bileğinden

zaten çıkarmamıştı) ve ipi ayak bileklerine dolayıp düğümleyecek zamanı ancak bulmuşken, Dirk Peters içeri Tiger ile birlikte girmişti ve köpek hemen kuşete sıçrayıp uzanmıştı. Köpeği gemiye getiren Augustus idi; o hayvana ne kadar düşkün olduğumu bildiğinden, yolculuk sırasında yanımda olmasından hoşlanacağımı düşünmüştü. Beni ambara indirdikten sonra hemen evimize gidip Tiger'ı almış, ama saati getirirken bana bundan bahsetmeyi unutmuştu. Tiger'ı isyan çıkmasından beri ilk kez, Dirk Peters'ın yanında görüyordu; ondan umudu kesmiş, ikinci kaptanın çetesindeki habis haydutlardan biri tarafından denize atıldığını düşünmüştü. Sonradan öğrendiğine göre, Tiger bir delikten geçerek bir balina sandalının altına girmiş ve dönecek kadar yer olmadığından orada sıkışıp kalmıştı. Sonunda Peters, Tiger'ı kurtarmış ve Augustus'a arkadaşlık etsin diye baş kasaraya getirmişti... Augustus bunun için ona minnet duymuştu; Peters tuzlu etle patates ve bir maşrapa su da bıraktıktan sonra, ertesi gün de yiyecek getireceğine söz vererek güverteye geri dönmüştü.

O gidince Augustus bileklerindeki kelepçeyi çıkarıp ayaklarını çözmüştü. Sonra şiltesinin baş tarafını çekip, kuşetin üst kısmına en yakın duvar tahtasını çakısıyla (haydutlar üstünü aramaya gerek görmemişti) canla başla kesmeye girişmişti. Burayı kesmesinin sebebi ansızın biri gelecek olursa şiltenin baş tarafını eski yerine iterek, açtığı deliği gizleyebilecek olmasıydı. Gerçi günün geri kalanında kimse gelmemişti ve Augustus geceleyin duvar tahtasını tamamen ikiye bölmeyi başarmıştı. Bu arada, isyan çıkmasından beri tayfadan hiç kimse baş kasarada uyumuyordu; kamarada kalıyor, şarapları içiyor, Kaptan Barnard'ın yiyecek stokunu mideye indiriyor ve brikle mümkün olduğunca az ilgileniyorlardı. Bütün bunlar Augustus ile benim lehimize olmuştu; koşullar farklı olsa, Augustus bana asla ulaşamazdı. Oysa şimdi planına güveni tamdı ve çalışmayı sürdürmüştü. Ama duvar tahtasını ikinci yerden (ilk kesiğin otuz santim kadar yanından) keserek, ana alt güverteye geçmesine yetecek büyüklükte bir delik açmayı başardığında şafak sökmek üzereydi. Delikten geçtikten sonra, ana sintine ambarı kapağına gitmekte

zorlanmamıştı; gerçi yolda neredeyse tavana kadar kat kat yükselen yağ fıçılarına tırmanmak zorunda kalmıştı, çünkü aralarında geçebileceği kadar boşluk yoktu. Kapağa varınca, Tiger'ın peşinden inmiş olduğunu ve iki fıçı sırasının arasından sıkışarak geçtiğini fark etmişti. Ama artık Augustus'un bana şafaktan önce ulaşması olanaksızdı, çünkü işin asıl zor kısmı sintine ambarındaki sıkış tıkış yüklerin arasından geçmekti. Bu yüzden, geri dönüp ertesi geceyi beklemeye karar vermişti. Gitmeden önce ambar kapağını açmaya girişmişti, çünkü geri geldiğinde olabildiğince az güçlükle karşılaşmak istiyordu. Ama Augustus kapağı kaldırır kaldırmaz Tiger açılan dar aralığa hevesle atılmış ve bir an içeriyi kokladıktan sonra uzun uzun inlemeye, bir yandan da zemini eşelemeye başlamıştı. Köpeğin bu tavrı, ambarda bulunduğumun farkında olduğu konusunda şüpheye yer bırakmıyordu; Augustus onu aşağıya salarsa köpeğin beni bulabileceğini düşünmüştü. Birden aklına bana mesaj göndermek gelmişti; ne de olsa o koşullar altında kendi başıma yukarı çıkmaya kalkmam hiç iyi olmazdı, Augustus'un ertesi gün bana ulaşabileceği de kesin değildi. Aklına bu fikrin gelmesinin büyük bir şans olduğu sonradan ortaya çıkacaktı; çünkü o mesaj olmasa, mutlaka tayfayı varlığımdan bir şekilde haberdar ederek ikimizin de hayatını büyük tehlikeye atacaktım.

Augustus mesaj yazmaya karar vermişti, ama işin zor kısmı bunu nasıl yapacağını bulmaktı. Kısa süre sonra, eski bir kürdanı kalem niyetine kullanmıştı; ve güvertelerin arası zifiri karanlık olduğundan, görmeden yazmak zorunda kalmıştı. Kâğıt niyetine, bir mektuptan kopardığı bir parçayı kullanmıştı – Bay Ross'un ağzından yazdığı mektubun kopyasıydı bu. Aslında ilk taslaktı; ama Augustus, Bay Ross'un elyazısını yeterince iyi taklit edemeyince başka bir mektup yazmış, neyse ki ilk taslağı da palto cebine tıkıştırmış ve şimdi büyük bir şans eseri bulmuştu. Artık sadece mürekkebe ihtiyacı vardı ve bu sorunu, çakısıyla bir tırnağının hemen yukarısını hafifçe keserek halletmişti – o kısımlarda açılan yaralardan genellikle bol kan akar ve bu kez de öyle olmuştu. Augustus karanlıkta ve o koşullar altında elinden geldiği kadarıyla mesaj yazmıştı. Gemide

isyan çıktığını; Kaptan Barnard'ın denize bırakıldığını; ve kendisinin bana en kısa zamanda yiyecek içecek getireceğini, ama gizlenmeyi sürdürmem gerektiğini kısaca açıklamıştı. Son cümlesi şuydu: "*Bunu yazmakta kullandığım şey kan – yaşaman gizlenmene bağlı.*"

O kâğıt parçasını köpeğin üstüne bağladıktan sonra hayvanı aşağıdaki ambara salmış, ardından da baş kasaraya olabildiğince çabuk geri dönmüştü; yokluğunda tayfadan herhangi birinin oraya girdiğini gösteren bir belirti görmemişti. Duvardaki deliği gizlemek için çakısını deliğin hemen yukarısına saplamış ve kuşette bulduğu denizci paltosunu çakıya asmıştı. Sonra kelepçeyi bileklerine geçirmiş, ayaklarını da bağlamıştı.

Augustus bu işleri yeni bitirmişken, Dirk Peters aşağı inmişti; zil zurna sarhoştu, ama keyfi gayet yerindeydi ve arkadaşıma günlük yemeğini getirmişti. Bir düzine közlenmiş, iri İrlanda patatesi ve bir sürahi su vermişti. Kuşetin yanındaki sandığın üstünde biraz oturarak, ikinci kaptandan ve brikle ilgili genel meselelerden bol bol bahsetmişti. Tavırları tuhaf denebilecek kadar değişkendi. Adamın bu garip hâlleri bir ara Augustus'u epey kaygılandırmıştı. Ama Dirk Peters nihayet, ertesi gün tutsağına güzel bir akşam yemeği getireceğini mırıldanarak güverteye çıkmıştı. Aynı gün, tayfadan iki kişi (zıpkıncıydılar) yanlarında aşçıyla aşağı inmişti, üçü de sarhoşluktan bilincini yitirmenin eşiğindeydi. Tıpkı Peters gibi, hiç çekinmeden konuşarak planlarından bahsetmişlerdi. Ne yapacakları konusunda aralarında ciddi görüş ayrılıkları olduğu belliydi; hemfikir oldukları tek husus, Yeşil Burun Adaları'ndan gelen ve bir iki saat içinde görünmesini bekledikleri gemiye saldırmaktı. Anlaşılan isyanın sebebi sadece yağmacılık değildi; asıl sebep, ikinci kaptan ile Kaptan Barnard arasındaki kişisel bir anlaşmazlıktı. Şimdi tayfa iki gruba ayrılmış gibiydi – birinin başında ikinci kaptan, diğerinin başındaysa aşçı vardı. İkinci kaptanın grubu karşılarına çıkan ilk gemiyi ele geçirmeleri, ardından da Batı Hint Adaları'na gidip gerekli donanımı sağlayarak korsanlık yapmaları gerektiğini savunuyordu. Ama ikinci grup (ki daha güçlüydü ve içinde Dirk Peters da yer alıyordu) brikin ilk rotasını takip ederek Güney Pasifik'e gitmekte kararlıydı;

orada balina avlayabilir veya koşullara göre hareket edebilirlerdi. Kâr ve haz güdüleri arasında bocalayan isyancılar, anlaşılan o taraflara defalarca gitmiş olan Peters'ın sözlerine büyük değer veriyordu. Peters, Pasifik'teki sayısız adada yaşayabilecekleri yeni hayattan ve eğlencelerden bahsediyor, orada tamamen güvende ve özgür olacaklarını söylüyor, özellikle de o taraflarda iklimin çok güzel olduğunu ve hem rahat yaşamak için her türlü imkânın bulunduğunu hem de kadınlarının çok güzel olduğunu anlatıyordu. Henüz ortak bir karara varılamamıştı; ama melez halatçının anlattıkları denizcilerin coşkulu hayal gücüne hitap ettiğinden, sonunda onun sözünü dinlemeleri büyük bir ihtimal gibi görünmekteydi.

Üç adam bir saat kadar kaldıktan sonra gitmişlerdi ve günün geri kalanı boyunca baş kasaraya kimse girmemişti. Augustus neredeyse gece olana dek sessizce yatmıştı. Sonra iple kelepçeden kurtulup, bana ulaşmak için gerekli hazırlıkları yapmıştı. Kuşetlerden birinde bulduğu şişeyi Peters'ın bıraktığı sürahideki suyla, ceplerini de soğuk patateslerle doldurmuştu. İçinde kısa bir mum olan bir fener bulunca çok sevinmişti. Yanında bir kutu fosforlu kibrit olduğundan, bu feneri istediği zaman yakabilirdi. Ortalık iyice kararınca, kuşetindeki yatak örtülerini sanki orada biri uyuyormuş gibi tümsek yapmış, sonra da duvardaki delikten geçmişti. Diğer tarafa geçince, deliği gizlemek için denizci paltosunu önceki gibi çakıya asmıştı – bu işi kolayca hallettikten sonra, çıkardığı tahta parçasını duvara geri yerleştirmişti. Şimdi alt güvertedeydi ve daha önce yaptığı gibi yağ fıçılarının üstünden geçerek ana ambar kapağına ulaşmıştı. Buraya varınca mumu yakıp aşağı inmiş ve sıkışık ambarda el yordamıyla, son derece güçlükle ilerlemişti. Birkaç dakika sonra, içerinin havasızlığı ve dayanılmayacak kadar kötü kokusu onu kaygılandırmıştı. Böyle pis bir havayı öylesine uzun süre soluyarak hayatta kalabilmemin mümkün olmadığını düşünmüştü ister istemez. Bana defalarca seslenmişti ama karşılık vermemiştim; bu yüzden, korktuğu şeyin gerçekleştiğine kanaat getirmişti. Brik şiddetle sarsıldığından öyle çok gürültü çıkıyordu ki, Augustus'un nefes ya da horlama sesi gibi hafif seslere kulak kabartması boşunaydı. Kapağı-

nı açtığı feneri her fırsatta, olabildiğince yukarı kaldırmıştı; böylece, hayattaysam ışığı görebilir ve yardım geldiğini anlayabilirdim. Ama hâlâ benden ses duyamayınca, öldüğüme emin olmaya başlamıştı. Yine de mümkünse sandığa kadar giderek, en azından tahminlerinde yanılıp yanılmadığını şüpheye yer bırakmayacak şekilde anlamaya karar vermişti. Son derece acınası ve kaygılı bir hâlde ilerledikten sonra, yolun bir yerde tamamen tıkalı olduğunu ve bu taraftan daha ileri gitmenin mümkün olmadığını görmüştü. Bunun üzerine umutsuzluğa kapılarak kendini kerestelerin üstüne atmış ve çocuk gibi ağlamıştı. Tam o sırada, kırdığım şişenin sesini duymuştu. O şişeyi yere atmam çok iyi olmuştu – çünkü önemsiz gibi görünen bu olay hayatımı kurtarmıştı. Fakat bunu ancak yıllar sonra fark ettim. Augustus o zamanki zayıflık ve kararsızlığından doğal olarak utandığından, o hâlinden ancak daha sonra, daha yakın ve samimi olduğumuz bir sırada bahsetti. Aslında yolun tıkalı olduğunu görünce ve ambarda daha fazla ilerleyemeyeceğini anlayınca, bana ulaşmaya çalışmaktan vazgeçip hemen baş kasaraya geri dönmeye karar vermişti. Onu bunun için suçlamadan önce, içinde bulunduğu zor koşulları göz önünde bulundurmak gerekir. Gecenin sonu hızla yaklaşıyordu ve Augustus'un baş kasarada olmadığı fark edilebilirdi, hatta şafaktan önce kuşete dönmezse yokluğunun fark edileceği kesindi. Mumu bitmek üzereydi ve karanlıkta ambar kapağına geri dönmesi çok zor olacaktı. Öldüğüme inanması için de gayet geçerli sebepler vardı; ölmüşsem, Augustus'un sandığa ulaşmasının bana bir faydası olmayacağı gibi, başına gereksiz yere bir sürü bela açılacaktı. Defalarca seslenmiş ama benden karşılık alamamıştı. On bir gündür ambardaydım ve bana sadece bir sürahi su bırakmıştı, bunu da yakında oradan kurtarılacağımı sanarak çabucak tüketmiş olmam büyük bir olasılıktı. Ayrıca kasara altının göreceli olarak temiz havasından sonra ambarın havası ona tamamen zehirli gelmiş olsa gerek; sandığa yerleşirken bu hava beni çok rahatsız etmemişti – çünkü ambar kapakları daha önceki birkaç ay boyunca açık tutularak içerisi havalandırılmıştı. Bütün bunlara arkadaşımın son günlerde tanık olduğu vahşeti ve duyduğu dehşeti, hapsedilmesini,

birçok şeyden mahrum bırakılmasını ve ölümden defalarca kıl payı kurtulmasını, hayatının da hâlâ pamuk ipliğine bağlı olmasını –ki bu koşullar altında kim olsa sinirleri bozulurdu– ekleyince, okuyucu onun bu görünürde sadakatsizlik ve inançsızlığını tıpkı benim gibi, öfke yerine üzüntüyle karşılayacaktır.

Augustus kırılan şişenin sesini açıkça duymuştu fakat o sesin ambardan geldiğine emin değildi. Ama içine şüphe düşmesi bile sebat etmesi için yeterli olmuştu. Kerestelere neredeyse tavana kadar tırmandıktan sonra, sarsılan geminin gürültüsünün azalmasını beklemiş ve ilk fırsatta, avazı çıktığı kadar –yukarıdaki tayfa tarafından duyulma tehlikesini o an için umursamadan– seslenmişti. Hatırlarsanız bu sefer sesini duymuş ama fazla heyecanlandığımdan karşılık verememiştim. En kötü kaygılarının doğru olduğuna artık emin olan Augustus hiç zaman kaybetmeden baş kasaraya dönmek için aşağı inmeye başlamıştı. O telaşla, bazı küçük kutulara çarpıp düşürmüştü ve hatırlarsanız bunların sesini duymuştum. Geldiği yoldan dönen Augustus epey uzaklaşmışken, düşen bıçağın sesini duyunca tekrar duraksamıştı. Hemen geri dönüp kerestelere ikinci kez tırmanmış ve yine önceki gibi, gürültünün azalmasını bekledikten sonra bana seslenmişti. Bu kez karşılık verebilmiştim. Augustus hâlâ sağ olduğumu anlayınca sevinçten deliye dönmüş ve bana ulaşmak için her zorluğu aşmaya, her tehlikeye göğüs germeye karar vermişti. İçinde bulunduğu kereste labirentinden olabildiğince çabuk çıkmış, sonunda daha açık gibi görünen bir geçit bulup girmiş ve birtakım güçlüklerle karşılaştıktan sonra nihayet bana, bitkin bir hâlde ulaşmıştı.

6. Bölüm

Augustus sandığın yanındayken bana bunları sadece özetleyerek anlattı. Ayrıntıları ancak sonradan söyledi. Yokluğunun fark edilmesinden korkuyordu, ben de hapsolduğum o korkunç yerden bir an önce kurtulmak istiyordum. Hemen bölme duvarındaki deliğe gitmeye karar verdik; ben şimdilik o deliğin yakınında kalacaktım, Augustus ise delikten geçip diğer tarafa göz atacaktı. Tiger'ı sandıkta bırakma düşüncesi ikimize de dayanılmaz geliyordu, ama başka ne yapabileceğimizi bilemiyorduk. Tiger artık çıt çıkarmıyordu; kulağımızı sandığa dayayınca bile soluklarını duyamıyorduk. Öldüğüne emin oldum ve kapağı açmaya karar verdim. Tiger içeride boylu boyunca yatıyordu; baygındı ama hâlâ sağ olduğu belliydi. İki kez hayatımı kurtarmış o hayvanı, kaybedecek vaktimiz olmamasına karşın, hiç çaba göstermeden terk etmeye içim elvermedi. Bu yüzden onu yanımıza alıp var gücümüzle peşimizden sürükledik ama epey zorlanıp yorulduk; Augustus zaman zaman karşımıza çıkan engellere kucağında o iri köpekle tırmanmak zorunda kaldı – ben çok dermansız olduğumdan bunu başaramazdım. Sonunda deliğe ulaşmayı başardık; önce Augustus geçti, ardından da köpeği iterek diğer tarafa geçirdim. Ortalık güvenli gibiydi ve şimdilik tehlikelerden kurtulduğumuz için Tanrı'ya içtenlikle şükrettik. Bir süreliğine deliğin yakınında kalmamı kararlaştırdık; böylece arkadaşım günlük yemeğini benimle kolayca paylaşabilecekti, ayrıca göreceli olarak temiz hava solumanın avantajlarına sahip olabilecektim.

Bu anlatının bazı kısımlarında, brikin taşıdığı yükle ilgili söylediklerim doğru dürüst düzenlenen gemi ambarları görmüş bazı

okurlara tuhaf gelebilir; dolayısıyla Kaptan Barnard'ın *Grampus*'ta bu son derece önemli görevi konusunda yüz kızartıcı bir şekilde ihmalkâr davrandığını ve işverenleri tarafından kendisine verilen büyük sorumluluğu taşıyacak kadar titiz ya da deneyimli bir denizci olmadığını söylemeliyim. Gemi ambarları gelişigüzel doldurulmamalıdır; birçok büyük deniz kazasının bu konudaki ihmalkârlık ya da cehaletten kaynaklandığını sırf kendi sınırlı deneyimlerime dayanarak bile söyleyebilirim. Yüklerin ambarlarda doğru dürüst istiflenmemesi özellikle sahil gemilerinde görülür, çünkü bunlara limanlarda yük indirilip bindirilirken çoğunlukla acele edilir. Oysa gemi ne kadar sarsılırsa sarsılsın yükler ve safralar yer değiştirmemeli, kaymamalıdır. Bu yüzden, gemiye yüklenen malların sadece boyutunu değil cinsini ve ambarın tamamen doldurulup doldurulmayacağını da göz önünde bulundurmak gerekir. Yükler genellikle sıkışık halde istiflenir. Tütün veya un fıçıları ya da varilleri gemi ambarında öyle sıkışık durur ki yanları dümdüz olur ve birbirlerinden ayrıldıklarında, eski şekillerine dönmeleri biraz zaman alır. Ama bu sıkıştırma işi genellikle ambarda yer açmak için yapılır; çünkü örneğin un ya da tütün cinsinden yükler ambarı *tamamen* doldurmuşsa, malların sorun çıkaracak kadar yer değiştirmesi zaten mümkün olmaz. Bu sıkıştırma yönteminin çok kötü sonuçlara yol açtığı olmuştur ama bunların yüklerin yer değiştirmesiyle ilgisi yoktur. Örneğin belirli koşullar altındayken çok sıkıştırılmış pamukların genişleyip gemiyi denizde parçaladığı görülmüştür. Tütün de yuvarlak varillere konulmazsa ve böylece arada boşluklar kalmazsa, normal fermentasyon süreci içinde aynı sonuca yol açar.

Yükün yer değiştirmesi tehlikesi genellikle ancak ambar tamamen doldurulmadığında vardır ve böyle bir talihsizlik yaşanmaması için önlemler alınmalıdır. Sert bir rüzgâr eserken, daha doğrusu böyle bir rüzgâr ansızın kesilince bir geminin nasıl sarsıldığını ve içinde bulunan, bir yere tutturulmamış tüm cisimlerin nasıl korkunç bir şekilde savrulduğunu ancak yaşayanlar bilir. Ambar tamamen doldurulmayacaksa yüklerin istiflenme tarzına büyük özen gösterilmesinin gerekliliği ancak o zaman anlaşılır. Faça edilen bir

gemi, pruvasının şekli uygun değilse (özellikle de ön yelkeni küçükse) sık sık küpeştesine kadar yan yatar; *yükü iyi istiflenmişse,* bu olay on beş-yirmi dakikada bir tekrarlansa bile ciddi bir soruna yol açmaz. Ama iyi istif yapılmamışsa, geminin ilk yan yatışında yükün tamamı o tarafa yığılır; bu durumda gemi doğrulamaz ve birkaç saniye içinde suyla dolup batması kaçınılmazdır. Fırtınalı havada batan gemilerin en az yarısının, yük veya safraların yer değiştirmesi yüzünden battığını söylemek abartı olmaz.

Geminin ambarı kısmen doluysa, yükler (hangi türden olursa olsun) bir araya getirilip olabildiğince sıkıştırılmalı ve ambarın tamamı boyunca uzanan sağlam panyol tahtalarıyla örtülmelidir. Bu tahtalarla ahşap tavanın arasına, yüklerin kaymasını önleyecek sağlam, geçici payandalar sıkıştırılmalıdır. Ambara tahıl veya benzeri bir yük konulacaksa, ek tedbirler almak gerekir. Limandan ayrılırken tamamen tahılla dolu olan bir ambarın, gemi hedefine vardığında en fazla dörtte üçünün dolu olduğu görülür – oysa alıcı titizce tarttığında, malın ağırlığının epey artmış olduğunu görecektir (tahılların şişmesi yüzünden). Bu sonucun sebebi, tahılların yolculuk sırasında sarsıntılar sebebiyle *çökmesidir;* hava ne kadar sertse o kadar çökerler. Tahıl yükü gevşek yerleştirilmişse, panyol tahtaları ve payandalarla ne kadar sıkıştırılırsa sıkıştırılsın, uzun bir yolculuk sırasında büyük felaketlere yol açacak kadar fazla yer değiştirebilir. Böyle felaketleri önlemek için, limandan ayrılmadan önce yükün olabildiğince *çökmesini* sağlayacak her çareye başvurulmalıdır; bu konuda kullanılabilecek birçok yöntem vardır, örneğin tahılların arasına takozlar koymak gibi. Ama bu yöntemlerin hepsi uygulandıktan ve panyol tahtaları iyice sabitlendikten sonra bile, hiçbir tecrübeli denizci ambarda tahıl yükü varken, hele ambar kısmen doluyken, sert bir rüzgârda kendini güvende hissetmez. Oysa her gün yüzlerce sahil gemimiz ve Avrupa limanlarından gelen muhtemelen çok daha fazla gemi kısmi yüklerle, hem de bazen en tehlikeli türden yüklerle, hiçbir önlem alınmadan yola çıkmaktadır. Hâl böyleyken, asıl şaşılacak şey deniz kazalarının sayısının bu kadar az oluşudur. Bildiğim kadarıyla böyle esef verici bir tedbirsizlik 1825 senesinde

Virginia'daki Richmond'dan Madeira'ya gitmek üzere mısır yüküyle yola çıkan, Kaptan Joel Rice'ın idaresindeki *Firefly* uskunasının batmasına yol açmıştı. Bu kaptan pek çok sefer yapmış ve hiçbirinde ciddi bir kaza yaşamamıştı, ama yüklerin istiflenmesine hiç özen göstermez ve sıradan yöntemler kullanmakla yetinirdi. İlk kez tahıl yüküyle denize açılacaktı ve mısırları, ambarın yalnızca yarısından biraz fazlasını doldurmalarına karşın gevşek istifletmişti. Yolculuğun ilk yarısında rüzgâr hafifti ama kaptan, Madeira'ya bir günlük mesafede, KKD'den esen sert rüzgâr yüzünden yelkenleri faça ettirmek zorunda kalmıştı. Uskunayı rüzgâra karşı, sadece çift camadanlı bir ön yelkenle ilerletmişti; uskuna oldukça dayanıklı çıkmış ve tek bir damla su bile almamıştı. Akşamüstü rüzgâr biraz hafifleyince gemi iyice sarsılmaya başlamış ama dayanmayı sürdürmüştü; ta ki büyük bir dalga, sancak küpeştesi suya girip uskunayı yan yatırana dek. O zaman mısırların yer değiştirdiği duyulmuştu ve çarptıkları ana ambar kapağı açılmıştı. Gemi göz açıp kapayıncaya dek denizin dibini boyladı. Madeira'dan yola çıkmış, küçük bir şalopa seslenme mesafesindeydi; tayfadan biri denizden kurtarıldı (tek kurtulan bu adamdı) ve o şalopa fırtınayı kolayca atlattı, ki doğru dürüst idare edilen küçük bir filika bile atlatabilirdi.

Grampus'un taşıdığı yük son derece beceriksizce istiflenmişti, buna istiflenmek denebilirse tabii; yağ fıçılarıyla (balina gemilerinde genellikle demir yağ tankları kullanılır – *Grampus*'ta bunların neden kullanılmadığını asla öğrenemedim) gemi eşyaları gelişigüzel konulmuştu, o kadar. Ambardaki yüklerin durumundan zaten bahsettim. Alt güvertede, yağ fıçılarıyla tavanın arasından geçebileceğim kadar boşluk vardı (söylediğim gibi), ana ambar kapağının etrafı boş bırakılmıştı, yüklerin arasında da yer yer geniş boşluklar bulunuyordu. Augustus'un bölme duvarında açtığı deliğin yakınında, bir fıçının sığabileceği kadar boşluk yer almaktaydı ve buraya şimdilik yerleşip rahat ettim.

Arkadaşım kuşetine sağ salim geri dönüp kelepçesini taktığında ve ayaklarını bağladığında, güneş çoktan doğmuştu. Hakikaten kıl payı kurtulmuştuk çünkü Augustus bu işleri halleder halletmez ikin-

ci kaptan, Dirk Peters ve aşçı aşağı indiler. Yeşil Burun Adaları'ndan gelecek gemiden bir süre bahsettiler; o geminin görünmesini fazla sabırsızca bekler gibiydiler. Sonunda aşçı, Augustus'un kuşetine yaklaşıp, başucunun yakınına oturdu. Kesilip çıkarılmış tahta parçasını yerine koymadığımızdan, saklandığım yerden her şeyi görebiliyordum ve aşçının deliği gizleyen denizci paltosuna her an yaslanmasını bekliyordum, ki o zaman her şey ortaya çıkacaktı ve hiç şüphesiz hemen öldürülecektik. Ama şansımız bu sefer de yaver gitti; geminin sarsıntıları sırasında aşçı paltoya sık sık dokunsa da, durumu anlayacak kadar yaslanmadı. Paltonun alt kısmını, sallanarak deliği ortaya çıkarmasın diye duvara özenle tutturmuştuk. Bu arada Tiger yerde, kuşetin ayakucunda yatıyordu ve biraz kendine gelmiş gibiydi; arada sırada gözlerini açıp derin nefes aldığını görebiliyordum.

İkinci kaptanla aşçı birkaç dakika sonra yukarı çıktılar; onlar gider gitmez Dirk Peters gelip, az önce ikinci kaptanın oturduğu yere oturdu. Augustus ile son derece candan bir tavırla konuşmaya başlayınca, aslında çok sarhoş olmadığını ve diğer ikisinin yanında numara yaptığını anladık. Arkadaşımın tüm sorularını gayet rahat bir şekilde yanıtladı; onun babasının kurtarıldığından şüphesi olmadığını, çünkü o gün günbatımından hemen önce görünürde en az beş gemi bulunduğunu söyledi; avutucu başka laflar da etmesi beni hem şaşırttı hem de sevindirdi. Hatta Peters sayesinde brikin idaresini nihayet geri alabileceğimizi ummaya başladım ve bu düşüncemi ilk fırsatta Augustus'a açtım. Bunun mümkün olduğunu ama son derece ihtiyatlı hareket etmemiz gerektiğini, çünkü melezin sağının solunun belli olmadığını söyledi; hatta o adamın akıl sağlığının yerinde olduğundan bile şüpheliydi. Peters içeride bir saat kadar kaldıktan sonra güverteye çıktı ve öğleyin geri gelip, Augustus'a bol miktarda tuzlu sığır eti ve puding getirdi. Yalnız kaldığımızda odaya girip bunları paylaştım ve delikten geri dönmedim. O günün geri kalanında kimse baş kasaraya inmedi, gece olunca da Augustus'un kuşetine uzanıp neredeyse seher vaktine kadar deliksiz bir uyku çektim; Augustus'un güverteden gelen bir ses duyunca beni uyandırması üzerine, saklanma yerime olabildiğince çabuk geri

döndüm. Gün iyice ağarınca, Tiger'ın gücünü neredeyse tamamen toplamış olduğunu ve kuduz belirtileri sergilemediğini, ona verdiğimiz az miktarda suyu kana kana içtiğini gördük. Günün ilerleyen saatlerinde, eski canlılığına ve iştahına tamamen kavuştu. Önceki tuhaf davranışlarının sebebi ambarın sağlıksız havasıydı şüphesiz; bunların kuduzla ilgisi yoktu. Onu sandıkta bırakmadığım için ne kadar sevinsem azdı. O gün Haziran'ın otuzuydu, *Grampus*'un Nantucket'tan ayrılmasından sonraki on üçüncü gündü.

İki Temmuz'da ikinci kaptan aşağı indi; her zamanki gibi sarhoş olmasının yanı sıra keyfi epey yerindeydi. Kuşete, Augustus'un yanına gelip sırtına şaplak vurdu ve onu serbest bırakırsa davranışlarına dikkat edip etmeyeceğini, kamaraya bir daha girmeyeceğine söz verip vermeyeceğini sordu. Arkadaşım elbette ki olumlu yanıt verince, o kabadayı ceket cebinden çıkardığı cep şişesinden rom içirdikten sonra Augustus'u serbest bıraktı. Birlikte güverteye çıktılar ve aşağı yukarı üç saat boyunca Augustus'u görmedim. Nihayet geri geldiğinde iyi haberler getirmişti; grandi direğinin ilerisindeki, istediği her yere gitmek için izin almıştı ve baş kasarada uyumayı sürdürmesi emredilmişti. Bana güzel bir akşam yemeği ve bol miktarda su getirmişti. Brik hâlâ Yeşil Burun Adaları'ndan gelmesi beklenen gemiyi arıyordu ve şimdi, o gemi olduğu düşünülen bir yelkenli görülmüştü. Sonraki sekiz gün içinde olanlar pek önemli olmadığından ve anlattığım bu öykünün ana olaylarını doğrudan etkilemediğinden onlara burada günlük şeklinde yer vereceğim çünkü tamamen atlamak da istemiyorum.

3 Temmuz. Augustus bana üç battaniye verdi ve saklanma yerimde bunlarla kendime rahat bir yatak hazırladım. Gün boyunca, arkadaşım hariç aşağı inen olmadı. Tiger kuşete, deliğin hemen yanındaki yerine uzandı ve sanki hastalığının etkilerini üzerinden tamamen atamamış gibi, bütün gün uyudu. Geceye doğru ansızın esen sert bir rüzgâr, yelkenlerin indirilmesine fırsat kalmadan gemiyi batıracaktı az kalsın. Ama pruva gabya yelkenini yırtmak dışında bir zarar vermeden, çabucak dindi. Dirk Peters bütün gün Augustus'a çok iyi davranmış ve Pasifik Okyanusu'ndan, orada gittiği adalardan

uzun uzun bahsetmiş. İsyancıların oralarda yapacağı bir keşif ve eğlence gezisine Augustus'un katılmak isteyip istemeyeceğini sormuş ve adamların ikinci kaptanın görüşlerini yavaş yavaş benimsediğini söylemiş. Augustus daha iyi bir seçeneği olmadığından ve her şey korsan hayatından evla olduğundan, böyle bir maceraya seve seve katılacağını söylemenin en iyisi olacağını düşünmüş.

4 Temmuz. Görülen geminin Liverpool'dan gelen küçük bir brik olduğu anlaşılınca, geçip gitmesine izin vermişler. Augustus isyancıların niyetini olabildiğince anlamak amacıyla, zamanının çoğunu güvertede geçirmiş. Aralarında sık sık kavga çıkıyormuş ve bunlardan birinde, Jim Bonner adlı bir zıpkıncı denize atılmış. İkinci kaptanın grubu giderek güçleniyormuş. Jim Bonner aralarında Peters'ın da bulunduğu, aşçının grubuna dahilmiş.

5 Temmuz. Şafakta batıdan esen hafif rüzgâr öğleye doğru sertleşince, yan yelkenle pruva yelkeni hariç brikin tüm yelkenleri mecburen indirilmiş. Tayfadan olan Simms pruva gabya yelkenini indirirken çok sarhoş olduğundan denize düşüp boğulmuş; o da aşçının grubundanmış – kimse onu kurtarmaya çalışmamış. Böylece gemidekilerin sayısı on üçe inmiş oldu: Aşçının grubu, yani Dirk Peters, zenci aşçı Seymour, – Jones, – Greeley, Hartman Rogers ve William Allen; ikinci kaptanın grubu, yani adını asla öğrenemediğim ikinci kaptan, Absalom Hicks, – Wilson, John Hunt ve Richard Parker – ayrıca Augustus ile ben.

6 Temmuz. Fırtına gün boyunca tüm şiddetiyle sürdü, sert rüzgârlar ve yağmur dinmek bilmedi. Brik epey su aldığından tulumbalardan biri sürekli çalıştırılmış ve sırası gelince Augustus da bu işi yapmak zorunda kalmış. Alacakaranlıkta büyük bir gemi yakınımızdan geçmiş ve onu ancak seslenme mesafesine kadar geldiğinde fark etmişler. Bu gemi isyancıların aradığı gemiymiş. İkinci kaptan seslenmiş, ama gemiden gelen karşılığı rüzgârın uğultusu yüzünden duyamamışlar. Saat on birde geminin ortasına vuran bir dalga, iskele küpeştesinin büyük bölümünü parçalamış ve başka ufak tefek hasarlar vermiş. Sabaha karşı hava düzeldi, gündoğumunda da çok az rüzgâr vardı.

7 Temmuz. Deniz bütün gün dalgalıydı ve brik hafif olduğundan epey sarsıldı; ambardaki birçok şeyin savrulduğunu saklandığım yerden açık seçik duyabiliyordum. Beni fena hâlde deniz tuttu. Peters bugün Augustus ile uzun uzun konuşmuş ve grubundan iki kişinin, Greely ile Allen'ın korsanlık yapmaya karar vererek ikinci kaptanın tarafına geçtiklerini söylemiş. Birkaç soru sormuş ama Augustus o sırada bunları pek anlamamış. Akşamleyin gemi daha fazla su almaya başlamış; bu konuda yapılabilecek pek bir şey yokmuş çünkü gemi zorlandıkça tahtalarının arasından su giriyormuş. Yelkenlerden birinin indirilip pruvaya serilmesi, geminin su almasını biraz engellemiş.

8 Temmuz. Gündoğumunda doğudan hafif bir rüzgâr esmeye başlayınca, ikinci kaptan Batı Hint Adaları'na gidip korsanlık yapmak amacıyla briki güneybatıya yöneltmiş. Buna ne Peters ne de aşçı itiraz etmişler; en azından Augustus itiraz ettiklerini duymamış. Yeşil Burun Adaları'ndan gelen gemiyi ele geçirme fikrinden tamamen vazgeçilmiş. Brike dolan sular, her saatin kırk beş dakikasında bir tulumba çalıştırılarak kolayca kontrol altına alınmış. Pruvaya serilen yelken kaldırılmış. Gün içinde iki küçük uskuna görülmüş.

9 Temmuz. Bugün hava güzelmiş. Herkes küpeşteleri onarmakla uğraşmış. Peters yine Augustus ile uzun uzun ve bu kez daha açık konuşmuş. İkinci kaptanın planlarına asla iştirak etmeyeceğini söylemiş, hatta briki onun elinden almak niyetinde olduğunu bile ima etmiş. Arkadaşıma böyle bir durumda ona güvenip güvenemeyeceğini sorunca, Augustus hiç duraksamadan, "Evet, güvenebilirsin," demiş. Bunun üzerine Peters bu meseleyi grubundaki diğer adamlarla da konuşacağını söyleyip gitmiş. Augustus günün geri kalanında onunla baş başa konuşmaya fırsat bulamamış.

7. Bölüm

10 Temmuz. Karşımıza Rio'dan Norfolk'a giden bir brik çıkmış. Hava sisliymiş ve ara ara doğudan hafif rüzgâr esiyormuş. Ayın sekizinde, bir bardak sulandırılmış rom içtikten sonra spazm geçiren Hartman Rogers bugün ölmüş. Aşçının grubundan olan bu adam, Peters'ın en güvendiği kişiymiş. Peters ikinci kaptanın Rogers'ı zehirlediğine inandığını ve gözünü dört açmazsa yakında sıranın kendisine geleceğini Augustus'a söylemiş. Artık onun grubundan geriye sadece kendisi, Jones ve aşçı kalmışlar – diğer gruptaysa beş kişi varmış. Peters idareyi ikinci kaptanın elinden alma planından Jones'a bahsetmiş ama bu projenin soğuk karşılandığını görünce üstelememiş, meseleyi aşçıya açmaktan da vazgeçmiş. İhtiyatlı davranması iyi olmuş, çünkü öğleden sonra aşçı herkesin ortasında ikinci kaptanın tarafına geçmeye karar verdiğini açıklamış; Jones da bir bahane bulup Peters ile tartışmış ve onun isyan planını ikinci kaptana söyleyeceğini ima etmiş. Artık kaybedecek zaman olmadığından Peters, Augustus'un yardım etmesi durumunda gemiyi ne pahasına olursa olsun ele geçirmeye çalışacağını söylemiş. Arkadaşım hemen bu amaca yönelik herhangi bir planı kabul edeceğini söylemiş ve eline iyi bir fırsat geçtiğini düşünerek, gemideki varlığımdan bahsetmiş. Melez bunu duyunca hem şaşırmış hem de sevinmiş çünkü artık ikinci kaptanın grubundan olarak gördüğü Jones'a hiç güvenmiyormuş. Hemen aşağı inmelerinden sonra Augustus bana seslendi ve çıkıp Peters ile tanıştım. Gemiyi ilk fırsatta ele geçirmeye çalışmaya ve Jones'a planlarımızdan hiç bahsetmemeye karar verdik. Başarılı olursak briki en yakın limana götürecektik. Grubundakilerin taraf

değiştirmesine bozulan Peters, Pasifik'e gitmekten vazgeçmişti – öyle bir maceraya tayfasız çıkamayacağından teslim olup mahkemeye çıkacak ve deli olduğunu kanıtlamaya çalışacaktı (isyana sırf delirdiği için katıldığını büyük bir ciddiyetle söylüyordu), suçlu bulunursa da Augustus ile benim ifadelerimiz sayesinde bağışlanmayı umuyordu. Konuşmamız, "Herkes yelkenleri indirsin!" haykırışıyla kesildi ve Peters ile Augustus koşarak güverteye çıktılar.

Her zamanki gibi, tayfanın neredeyse tamamı sarhoşmuş; yelkenlerin düzgün şekilde indirilmesine fırsat kalmadan, şiddetli bir rüzgâr briki yan yatırdı. Ama neyse ki gemi, içine epey su dolmuş olduğundan doğruldu. Tam ortalık sakinleşmişken bir rüzgâr, hemen ardından da bir başka rüzgâr gemiyi sarstı – o sırada brik hasar almamış. Fırtına çıkacağı belliydi, sahiden de az sonra kuzey ve batıdan çok sert rüzgârlar esti. Her şey olabildiğince sıkıca bağlanıp mahfuz kılınmış ve gemi yoluna her zamanki gibi, sadece camadan vurulmuş ön yelkenle devam etmiş. Gece yaklaşırken rüzgâr şiddetlendi, deniz de oldukça dalgalıydı. Peters ile Augustus baş kasaraya geldiler ve plan kurmaya kaldığımız yerden devam ettik.

Elimize bundan iyi fırsat geçmeyeceği konusunda hemfikirdik çünkü herkesi gafil avlayacaktık. Brikteki her şey sımsıkı bağlanmış olduğundan, hava düzelene kadar onu idare etmeye gerek yoktu; gemiyi ele geçirmeyi başarırsak da hava düzelince tutsakların bir ikisini, briki limana götürmemize yardım etsinler diye serbest bırakabilirdik. En büyük sorun, sayıca bizden çok üstün olmalarıydı. Biz sadece üç kişiydik, oysa kamarada dokuz kişi vardı. Gemideki tüm silahlar da ellerindeydi, Peters'ın üstünde gizlediği iki küçük tabanca ile hep pantolonunun belinde taşıdığı büyük denizci bıçağı hariç. Balta ve manivelaların her zamanki yerinde olmaması gibi bazı belirtiler de ikinci kaptanın en azından Peters'tan şüphelendiğinden ve onu ilk fırsatta haklamak niyetinde olduğundan korkmaya başlamamıza yol açtı. Kaybedecek vaktimizin olmadığı ortadaydı. Yine de koşullar fazlasıyla aleyhimizde olduğundan, çok dikkatli hareket etmek zorundaydık.

Peters bir öneride bulundu: Güverteye çıkıp gözcüyle (Allen

ile) sohbet başlatacak, sonra da bir punduna getirip onu kimseye çaktırmadan denize atıverecekti; sonra Augustus ile ben güverteye çıkıp silah arayacaktık, ardından da hep birlikte saldırıya geçip, kimseye direnme fırsatı tanımadan kamara merdivenini ele geçirecektik. Buna itiraz ettim, çünkü ikinci kaptanın (batıl inançları dışındaki konularda cin gibiydi) bu kadar kolay tuzağa düşeceğine inanmıyordum. Güvertede gözcü olması bile, ikinci kaptanın tetikte olduğunun kanıtıydı – fırtınalı havada, gemi orsa alabanda eğlenmişken gözcü konulması ancak disiplinin çok katı olduğu gemilerde görülür. Okurlarımın çoğunun hiç denize açılmamış olduğunu varsayarak, bir geminin bu koşullar altındaki durumundan ayrıntılarıyla bahsedeceğim. "Geminin başını rüzgâra çevirip durmak" veya denizci ağzıyla "orsa alabanda eğlemek" çeşitli sebeplerle ve çeşitli şekillerde başvurulan bir çaredir. Sakin havada, genellikle gemiyi bir başka gemiyi beklemek gibi bir sebepten dolayı durdurmak için kullanılır. Orsa alabanda eğlenen geminin tüm yelkenleri fora edilmişse, yelkenlerden bazıları faça edilir ve böylece rüzgâr tarafından döndürülen gemi olduğu yerde kalır. Ama şimdi fırtınalı havada orsa alabanda eğlemekten bahsediyoruz. Bu ancak rüzgâr karşıdan esiyorsa ve yelken açmak gemiyi devirip batıracak kadar tehlikeli hâle gelmişse, hatta bazen de havanın sakin olmasına karşın deniz fazla dalgalıysa yapılır. Bir gemi aşırı dalgalı denizde pupa yelken seyrediyorsa, pupasına çarpan dalgalar ve ara ara havalanıp inmesi genellikle ağır hasar verir. Dolayısıyla bu manevra, bu koşullar altında çoğunlukla ancak çok gerekliyse başvurulan bir çaredir. Gemi su alıyorsa, en dalgalı denizde bile çoğu zaman rüzgârın önüne katılır; çünkü orsa alabanda eğlenirse büyük baskı altına gireceğinden tahtalarının arası iyice açılır, oysa hızlı ilerlediğinde içeri giren sular azalır. Rüzgâr geminin pruvasını ona doğru döndürmekte kullanılan yelkeni parçalayacak kadar sert esiyorsa veya geminin gövdesinin hatalı üretilmiş olması gibi durumlarda da bu çare işe yaramaz ve yine çoğu zaman, hızlı ilerlemek gerekli hâle gelir.

Fırtınalı havada gemiler yapılarına göre farklı şekillerde orsa alabanda eğlenir. Sanırım bu amaçla en çok kullanılan yelken ön

yelkendir. Kabasorta donanımlı büyük gemilerde sırf bu amaçla kullanılan, fırtına flok yelkeni denen yelkenler vardır. Ama çoğunlukla flok yelkeni – bazen de onunla birlikte ön yelken veya çift camadan vurulmuş ön yelken, ayrıca çoğu zaman da arka yelkenler kullanılır. Çoğu kez, bu işe en çok pruva gabya yelkenleri uygundur. *Grampus* genellikle camadan vurulmuş ön yelkenle orsa alabanda eğleniyordu.

Orsa alabanda eğlenecek bir geminin pruvası kullanılan yelkeni neredeyse tamamen şişene kadar rüzgâra çevrilir, diğer yelkenlerse toplanmıştır. Pruvayla rüzgârın yönü arasında birkaç derece kalınca, pruvanın rüzgâr alan tarafına dalgalar çarpar elbette. Sağlam bir gemi bu şekilde, şiddetli bir fırtınadan tek damla su almadan ve tayfanın daha fazla uğraşmasına gerek kalmadan kurtulabilir. Dümen genellikle bağlanır ama buna hiç gerek yoktur (serbestken çıkardığı sesler rahatsızlık vermiyorsa) çünkü orsa alabanda eğlenen bir gemiye dümenin etkisi olmaz. Aslında dümenin sımsıkı bağlanmasındansa serbest bırakılması çok daha iyidir, çünkü dümen palası hareket edemezse dalgalı denizde kırılabilir. Bir gemi, biçimi uygunsa ve yelkeni yırtılmazsa, denizde herhangi bir havaya sanki kendi aklı ve içgüdüleri varmış gibi dayanabilir. Ama rüzgâr yelkeni parçalayacak kadar şiddetliyse (normal koşullarda bu ancak kusursuz bir fırtınada mümkündür), o zaman tehlike büyüktür. Gemi rüzgârın etkisiyle dönerek, yandan vuran dalgaların insafına kalır tamamen: Bu durumda yapılacak tek şey, gemiyi rüzgârın önüne katıp hızla ilerlemek ve parçalanan yelkenin yerine yenisini ilk fırsatta takmaktır. Bazı gemiler yelkensiz de orsa alabanda eğlenebilir ama bunlara denizde güven olmaz.

Ama konumuza geri dönelim. İkinci kaptan normalde fırtınalı havada orsa alabanda eğlenirken asla güverteye gözcü koymazdı ve şimdi koymuş olması, baltalarla manivelaların ortadan kaybolduğunu da göz önüne alınca, tayfanın tamamen tetikte olduğuna ve Peters'ın önerdiği planla gafil avlanamayacaklarına bizi tamamen ikna etti. Ama bir an önce bir şeyler yapmamız gerekiyordu, çünkü Peters'tan şüphelenmeye başlamışlarsa onu ilk fırsatta öldürecek-

lerdi ve fırtınanın dinmesinden sonra böyle bir fırsatı ya bulacakları ya da yaratacakları kesindi.

Augustus'un bir fikri vardı: Peters lüks kamaradaki zemin kapağının üstünde duran zincir kabloyu bir bahaneyle oradan kaldırabilirse, ambardan çıkarak tayfayı gafil avlayabilirdik ama biraz düşününce, geminin fazla sarsılması yüzünden bunu başaramayacağımıza kanaat getirdik.

Neyse ki aklıma parlak bir fikir geldi: İkinci kaptanın batıl korkularından ve vicdan azabından faydalanacaktık. Hatırlarsanız tayfadan biri, Hartman Rogers, iki gün önce sulandırılmış içki içtikten sonra spazm geçirmiş ve o sabah ölmüştü. Peters bu adamı ikinci kaptanın zehirlediğine inandığını ve elinde kanıtlar olduğunu söylemiş ama bunların ne olduğunu söylemeye yanaşmamıştı – zaten tuhaf biri olduğundan, bu keyfi ketumluğu şaşırtıcı değildi. Ama Peters'ın elinde bilmediğimiz kanıtlar olsa da olmasa da, ikinci kaptanın suçlu olduğuna inanmaya hazırdık ve buna göre hareket etmeye karar verdik.

Rogers sabah on bir civarı, şiddetli spazmlar geçirerek ölmüştü; ölümünden birkaç dakika sonra cesedini görmüştüm ve hayatımda gördüğüm en korkunç, en tiksinç manzaralardan biriydi. Sanki boğulup haftalarca denizde kalmış gibi, karnı epey şişmişti. Elleri de aynı durumdaydı, yüzüyse çöküp büzülmüştü ve yılancık kızarıklığını andıran iki üç parlak kırmızı leke hariç tebeşir beyazıydı: Bu lekelerden biri adamın yüzünden çapraz geçerek, bir gözünün kırmızı kadife şeritle tamamen örtülmüş gibi görünmesine yol açmıştı. İğrenç durumdaki ceset öğleyin, denize atılmak üzere kamaradan güverteye çıkarılmıştı ve ikinci kaptan onu görünce (ilk kez görüyordu), ya işlediği suçtan dolayı vicdan azabı duyduğundan ya da o tüyler ürpertici manzara karşısında dehşete kapıldığından, cesedin içinde bulunduğu hamakla örtülmesini ve hamağın dikilmesinden sonra, denizci âdetlerine uygun bir cenaze töreniyle denize atılmasını emretmişti. Bu talimatları verdikten sonra, kurbanını daha fazla görmek istemezmiş gibi aşağı inmişti. Verdiği emirler doğrultusunda hazırlık yapılırken birden fırtına çıkınca, o iş şimdilik ertelen-

mişti. Kimsenin ilgilenmediği ceset sulara kapılıp iskele tarafındaki frengi deliğine sürüklenmişti ve hâlâ orada yatıyor, brik şiddetle yalpaladıkça sarsılıyordu.

Planımızı yaptıktan sonra hemen uygulamaya giriştik. Peters güverteye çıktı ve tahmin ettiği gibi, anında Allen'ı karşısında buldu; bu adam her şeyden çok baş kasarayı gözetlemekle görevlendirilmiş gibiydi. Ama Peters bu caniden çabucak ve sessizce kurtuldu; sohbet edecekmiş gibi, rahat bir tavırla yanına gidip onu boğazından tuttu ve çığlık atmasına fırsat vermeden, küpeştenin üstünden denize attı. Sonra bize seslendi ve yukarı çıktık. İlk işimiz silah aramak oldu; bu arada çok dikkatli olmak zorundaydık, çünkü geminin her öne atılışında büyük dalgalar vurduğundan, güvertede bir yere sıkıca tutunmadan bir an bile ayakta durabilmek olanaksızdı. Acele etmemiz de şarttı, çünkü brikin büyük bir hızla su aldığı belli olduğundan ikinci kaptanın tulumbaları çalıştırmak için her an yukarı çıkmasını bekliyorduk. Etrafı biraz araştırınca ancak iki tulumba kolu bulabildik ve bunlardan birini Augustus aldı, diğerini de ben aldım. Bunları aldıktan sonra, gömleğini çıkardığımız cesedi denize attık. Ardından Peters ile ben, Augustus'u güvertede gözcü olarak bırakıp aşağı indik; Augustus kamara merdivenine sırtını döndü... Böylece, ikinci kaptanın çetesinden yukarı çıkan olursa, onu gözcü sanabilirdi.

Aşağı iner inmez, Rogers'ın cesedinin kılığına girdim. Cesetten aldığımız gömlek epey işimize yaradı, çünkü farklı şekli ve görünüşü sayesinde hemen tanınabilirdi – müteveffanın diğer giysilerinin üstüne giydiği bir çeşit kırmalı gömlekti. Mavi haraşo kumaştan yapılmıştı ve üzerinde geniş, beyaz enine çizgiler vardı. Bunu giydikten sonra, karnımı şişkin cesedin korkunç şekilde deforme olmuş karnına benzetmeye giriştim. Birkaç yatak örtüsünü gömleğin altına tıkıştırarak bu işi kısa sürede hallettim. Ardından beyaz yün kolçaklar giyip içlerini bulabildiğim bezlerle doldurarak, ellerimi de şişkin görünür hale getirdim. Sonra Peters yüzümle ilgilendi; önce yüzümün her tarafını beyaz tebeşirle ovdu, ardından da parmağını kesti ve akan kanı sürdü. Cesedin gözünden geçen şeridi taklit etmeyi de ihmal etmeyerek, oldukça irkiltici bir görüntü oluşturdu.

8. Bölüm

Kamara duvarındaki kırık aynada, bir çeşit savaş fenerinin loş ışığında kendimi inceleyince görünüşüme çok şaşırdım, biraz da ürktüm ve taklit ettiğim korkunç cesedi anımsayınca tir tir titremeye başladım; neredeyse rolümden vazgeçecektim. Ama kararlı davranmak şart olduğundan, Peters ile birlikte güverteye çıktım.

Orada her şey yolundaydı ve üçümüz küpeştelerden ayrılmadan, gizlene gizlene kamara merdivenine gittik. Kapısı aralıktı ve dışarıdan ansızın kapatılmasın diye araya, en üst basamağa kütük parçaları konulmuştu. Kapının menteşe aralığından bakarak kamaranın tamamını rahatça görebildik. İçeridekilere baskın yapmaya kalkmamakla ne iyi ettiğimizi o zaman anladık, çünkü tetikte oldukları belliydi. Sadece biri uyuyordu, o da yanında misket tüfeğiyle kamara merdiveninin hemen dibinde yatmaktaydı. Diğerleri kuşetlerden alıp yere serdikleri şiltelerin üstüne yatmıştı. Sohbet etmekteydiler, odadaki iki boş testiye ve yerde yatan teneke bardaklara bakılırsa içki içmişlerdi ama her zamanki kadar sarhoş görünmüyorlardı. Hepsinde bıçak ve bir ikisinde tabanca vardı, yanlarındaki kuşete de çok sayıda misket tüfeği yığılmıştı.

Ne yapacağımızı bilemeden, bir süre konuşmalarını dinledik; tek bildiğimiz, onlara saldırmadan önce Rogers'ın hayaletini göstererek donakalmalarını sağlamaya çalışacağımızdı. Korsanlık planlarından bahsediyorlardı ama açıkça duyabildiğimiz tek şey Hornet adlı bir uskunanın tayfasıyla birleşecekleri ve mümkünse uskunaya el koyup, ayrıntılarını anlayamadığımız büyük bir girişim için hazırlık yapacaklarıydı.

Adamlardan biri Peters'tan söz açınca ikinci kaptan anlayamadığımız bir şeyler mırıldanarak karşılık verdi, ardından da sesini yükselterek "Peters'ın kaptanın baş kasaradaki piçiyle o kadar sıkı fıkı olmasına anlam veremediğini ve ikisinin de bir an önce denize atılmasının en iyisi olduğunu düşündüğünü" söyledi. Kimse karşılık vermese de gruptaki herkesin, özellikle de Jones'un bu imayı gayet olumlu karşıladığını açıkça görebiliyorduk. Artık iyice kaygılanmaya başlamıştım, özellikle de Augustus ile Peters'ın ne yapacağımıza bir türlü karar veremediklerini gördüğümden. Ama korkumu yenmeye ve postumu pahalıya satmaya karar verdim.

Rüzgârın müthiş uğultusu ve gemiye vuran dalgaların sesi, gürültünün anlık olarak azaldığı zamanlar hariç, konuşulanları duymamızı engelliyordu. Böyle zamanlardan birinde, ikinci kaptanın adamlarından birine "gidip o lanet olası acemi denizcileri kamaraya getirmesini, kendisinin onları gözünün önünden ayırmayacağını, çünkü brikte gizli kapaklı işler çevrilmesini istemediğini" söylediğini açıkça duyduk. Neyse ki tam o sırada geminin şiddetle sarsılması, bu emre hemen uyulmasını engelledi. Aşçı bizi getirmek için şiltesinden kalkarken gemi öyle şiddetli sarsıldı ki (direkler devrilecek sandım), adam iskele tarafındaki özel kamaralardan birinin kapısını başıyla kırarak içeri savruldu ve büyük bir kargaşa koptu. Neyse ki biz olduğumuz yerde kalmayı başardık ve baş kasaraya geri dönüp, ulak gelmeden, daha doğrusu başını kamara merdiveni kapısının aralığından uzatmadan (güverteye çıkmadı) önce telaşla eylem planı yapmaya zamanımız oldu. Adam bulunduğu yerden Allen'ın yokluğunu fark edemediğinden, ona seslenip ikinci kaptanın emirlerini tekrarlamakla yetindi. Peters sesini değiştirerek, "Tamam, tamam," diye seslenince, aşçı bir terslik olduğundan şüphelenmeden aşağıya geri döndü hemen.

Sonra iki arkadaşım cesurca onun peşinden pupaya giderek kamaraya indiler ve Peters kapıyı arkasından kapatırken, onu bulduğu şekilde bırakmaya dikkat etti. İkinci kaptan onları sahte bir sevecenlikle karşıladı ve Augustus'a, son günlerde çok uslu durduğu için artık kamarada onlarla birlikte kalabileceğini ve ileride aralarına katılabileceğini söyledi. Sonra bir bardağın yarısına rom koyup ona

içirdi. Kapı kapanır kapanmaz arkadaşlarımın peşinden kamaraya giderek önceki gözetleme yerime geçtiğimden, bütün bunları görüp duydum. Yanıma iki tulumba kolunu almış ve birini gerektiğinde kullanmak üzere kamara merdiveni kapısının yanına koymuştum.

İçeride olanları pürdikkat izlerken, Peters'ın kararlaştırdığımız işareti vermesiyle birlikte aşağı inip isyancıların karşısına çıkmak için cesaretimi toplamaya çalışıyordum. Sohbet sırasında Peters lafı isyan sırasında dökülen kanlara getirerek, adamların dünyanın her yerinde denizciler arasında yaygın olan binlerce batıl inançtan giderek daha fazla bahsetmelerini sağladı. Konuşulanların hepsini duyamasam da, odadakilerin ne kadar etkilendiğini yüzlerinden açıkça anlayabiliyordum. İkinci kaptanın epey huzursuzlandığı belliydi; hele birisi Rogers'ın cesedinin korkunç görünüşünden bahsedince, adamın bayılacağını sandım. Peters ona cesedi bir an önce denize atmanın daha iyi olduğunu düşünüp düşünmediğini sordu, ne de olsa cesedin frengi deliğinde sarsılıp durması fazlasıyla korkunç bir manzaraydı. Bunun üzerine o caninin nefesi kesildi ve başını yavaşça, aralarından birinin yukarı çıkıp o işi halletmesi için yalvarırcasına arkadaşlarına çevirdi. Ama kimse kılını kıpırdatmadı; hepsinin de epey ürkmüş olduğu belliydi. O sırada Peters bana işaret verdi. Hemen kamara kapısını ardına kadar açtım ve tek kelime etmeden aşağı inip adamların karşısına dikildim.

Adamların karşılarında aniden beliren bu hayaleti görünce verdikleri tepkiyi, birtakım koşullar göz önüne alınınca doğal karşılamak gerek. Bu gibi durumlarda genellikle insan gördüklerinden şüpheye düşer; aldatıldığını, karşısında gerçekten gölgeler dünyasından gelmiş bir ziyaretçinin durmadığını az çok umar. Böyle bir durumu yaşayan hemen herkesin şüpheye kapıldığını ve en uç noktada vakalarda, en çok acı çekilen durumlarda bile, yaşanan şok ve dehşetin o hayaletin gerçekliğine duyulan sarsılmaz inançtan çok onun gerçek *olabileceği* düşüncesinden kaynaklandığını söylemek abartı olmaz. Ama şimdiki durumda, isyancıların gördükleri şeyin Rogers'ın iğrenç cesedinin hortlamış hali veya en azından ruhsal görüntüsü olduğundan şüphe duymaları için en ufak bir sebep olmadığı hemen anlaşılacaktır.

Brikin özellikle fırtına yüzünden iyice tecrit olması adamların kandırılmasını besbelli öyle kolaylaştırmıştı ki, gördükleri şeyin yoruma açık olmadığını düşünmüş olmalılar. Yirmi dört gündür denizdeydiler ve karşılarına çıkan gemilerdeki insanlarla ancak uzaktan konuşmuşlardı. Ayrıca gözcü Allen hariç tayfanın tamamı, en azından gemide olduğunu düşündükleri herkes kamarada toplanmıştı ama Allen dev gibi bir adam olduğundan (boyu bir doksan beşti) karşılarındakinin o olduğuna da inanamazlardı. Bütün bunlara fırtınanın ürkütücülüğü ve Peters'ın sohbeti getirdiği nokta, gerçek cesedin iğrenç görüntüsünün sabahleyin adamların hayal gücü üzerindeki etkisi, cesede tıpatıp benziyor olmam ve şiddetle sallanıp duran kamara fenerinin ışığında beni kesintili olarak ve hayal meyal görmeleri eklenince, hilemizin beklediğimizden de etkili olmasına şaşırmak için bir sebep kalmayacaktır. İkinci kaptan yattığı şilteden fırladı ve tek kelime etmeden can vererek gerisingeri yığıldı; geminin şiddetle sarsılmasıyla birlikte de kamara zemininde boca yönünde, kütük gibi yuvarlandı. Geri kalan yedisinden sadece üçü az çok kendine hâkimdi. Diğer dördü zemine kök salmış gibi öylece oturuyorlardı; hayatımda hiç o kadar korkmuş, âciz ve zavallı insanlar görmedim. Sadece aşçı, John Hunt ve Richard Parker bize karşı koymaya çalıştılar ama zayıf ve kararsız bir savunma gösterdiler. İlk ikisini Peters anında vurdu, ben de yanımda getirdiğim tulumba koluyla başına vurarak Parker'ı yere serdim. Bu arada Augustus da yerdeki misket tüfeklerinden birini kaparak bir başka isyancıyı (Wilson'ı) göğsünden vurdu. Artık geride sadece üç kişi kalmıştı ama bunlar kendilerini toplamaya ve kandırıldıklarını belki de anlamaya başlamışlardı, çünkü öyle bir kararlılık ve hiddetle mücadele ettiler ki Peters'ın acı kuvveti olmasa bizi yenebilirlerdi. Bu üç adam Jones, Greeley ve Absolom Hicks idi. Jones, Augustus'u yere çalarak sağ kolunu birkaç yerden bıçaklamıştı ve eski bir dostumuz hiç beklediğimiz bir şekilde yardımımıza koşmasa, onu çabucak öldürecekti şüphesiz (çünkü Peters da ben de o an için hasımlarımızdan kurtulamıyorduk). Bu dost Tiger'dan başkası değildi. Hafifçe hırlayarak kamaraya dalıp Augustus için çok kritik bir anda Jones'un üstüne atlayarak adamı göz açıp kapayıncaya dek yere mıhladı. Ama

arkadaşım artık bize herhangi bir yardımda bulunamayacak kadar ağır yaralıydı, ben de kılık değiştirmek için giydiğim kıyafet yüzünden hareket etmekte zorlandığımdan pek az şey yapabiliyordum. Köpek, Jones'un boğazını bırakmıyordu – Peters ise geri kalan iki adamı rahatça haklayabilecek kadar güçlüydü, ama kamara o kadar dar olmasa ve gemi şiddetle sarsılmasa bu işi daha çabuk hallederdi şüphesiz. Sonunda, yerde yatan ağır taburelerden birini kapmayı başardı. Bana tüfekle ateş etmek üzere olan Greely'nin beynini bu tabureyle patlattı, hemen ardından brikin sarsılmasıyla Hicks'in üstüne savrulunca da onu boğazından tuttu ve acı kuvvetiyle bir anda boğuverdi. Böylece, bunları anlatmamdan daha kısa süre içinde briki ele geçirmiş olduk.

Hasımlarımızdan sadece Richard Parker sağ kalmıştı. Saldırının başında bu adamı tulumba koluyla vurarak yere serdiğimi hatırlarsınız. Şimdi dağınık kamara odasının kapısının dibinde hareketsiz yatıyordu ama Peters ona ayağıyla dokununca konuşarak merhamet diledi. Başındaki kesik derin değildi ve başka yara almamış, darbe yüzünden sersemlemişti sadece. Ayağa kalktı ve şimdilik ellerini arkadan bağladık. Köpek hâlâ Jones'un tepesinde hırlıyordu, ama yakından bakınca adamın ölmüş olduğunu gördük; boğazındaki, kuşkusuz hayvanın sivri dişleri tarafından açılmış derin yaradan oluk oluk kan akıyordu.

Saat artık gecenin biriydi ve rüzgâr hâlâ çok şiddetli esiyordu. Brikin artık iyice zorlandığı belliydi ve bu konuda bir şeyler yapmak kesinlikle şart hâle geldi. Geminin boca tarafına neredeyse her yatışında içeriye sular doluyordu ve biz dövüşürken bu suların bir kısmı kamaraya girmişti, çünkü aşağı inerken kapıyı arkamdan kapamamıştım. İskele tarafındaki küpeştelerin tamamı, gemi mutfağı ve kıç çıkıntısındaki küçük filika dalgalara kapılıp gitmişti. Ana direkten gelen gıcırtılara bakılırsa, o da fazla dayanamayacaktı. Bu direk arka ambarda daha fazla mala yer açmak için güvertelerin arasına dikilmiş olduğundan (bazen cahil gemi inşacıları tarafından yapılan çok büyük bir hatadır bu), her an yerinden çıkıp devrilebilirdi. Ama bütün bunlar yetmezmiş gibi, sintineye çekül sarkıttığımızda su seviyesinin iki metre on santim olduğunu gördük.

Tayfanın cesetlerini kamarada bırakarak hemen tulumbaları çalıştırmaya koyulduk – Parker'ı bize yardım etmesi için serbest bıraktık elbette. Augustus'un kolunu olabildiğince bandajladık ama elinden geleni yapmasına karşın pek faydası dokunmadı. Fakat tulumbalardan birini sürekli çalıştırınca su seviyesinin yükselmesini zar zor engelleyebildiğimizi gördük. Sadece dört kişi olduğumuzdan, bu bizim için epey zor bir işti; ama moralimizi bozmamaya çalıştık ve şafağı dört gözle bekledik... Şafak sökünce ana direği yıkıp denize atarak briki hafifletmeyi umuyorduk.

Bu şekilde, korkulu ve yorucu bir gece geçirdik; sonunda şafak söktüğündeyse fırtınanın şiddetinde hiç azalma olmamıştı ve olacakmış gibi de görünmüyordu. Cesetleri güverteye sürükleyip denize attık. Şimdi ana direkten kurtulmamız gerekiyordu. Gerekli hazırlıkları yapmamızdan sonra Peters direği kesti (kamarada baltalar bulmuştuk), biz geri kalanlar da istralyalarla savloların arasında durduk. Bir ara brik boca tarafına epey yatınca, Peters hava savlolarını kesmemizi söyledi ve bunu yapmamızdan sonra o koca ahşap direk tüm donanımıyla birlikte, brike hasar vermeden devrilip denize düştü. Geminin durumu biraz düzelmiş gibiydi ama tehlike hâlâ büyüktü ve tüm çabalarımıza karşın, iki pompayı birden kullanmadan su seviyesini azaltamıyorduk. Augustus yardım etmeye çalışsa da bize pek faydası olmuyordu. Üstüne üstlük, çalkantılı denizde rüzgâr tarafından vuran dalgalar briki rüzgâr yönünden birkaç derece döndürdü ve eski konumuna gelmesine fırsat kalmadan üstünü tamamen kaplayan bir dalga, geminin küpeştelerine kadar yan yatmasına yol açtı. Safralar topluca boca tarafına kayınca (yükler bir süredir sağa sola savrulmaktaydı), birkaç saniye boyunca, işimizin bittiğini ve geminin alabora olmasını hiçbir şeyin engelleyemeyeceğini düşündük. Ama sonra gemi kısmen de olsa doğruldu fakat safralar boca tarafında kaldığından gemi öyle yan yatmış hâldeydi ki tulumbaları çalıştırmak anlamsızdı, ki zaten bu işe fazla devam edemezdik çünkü durmadan çalışıp didinmekten ellerimiz yara bere içinde kalmıştı ve son derece korkunç bir şekilde kanıyorlardı.

Parker'ın tavsiyesine kulak asmayıp, bu kez pruva direğini kesmeye giriştik ve gemi yan yatmış olduğundan epey zorlansak da sonunda bunu başardık. Direk denize düşerken yanında cıvadrayı da götürdü ve böylece gemi direksiz kaldı.

O zamana kadar, en azından şalupaya sahip olduğumuz için seviniyorduk; güverteye vuran dev dalgalardan zarar görmemişti. Ama kendimizi kutlamaya fazla zamanımız olmadı çünkü pruva direği denize düşerken, brikin dengesini koruyan ön yelkeni elbette ki yanında götürdüğünden artık dalgalar geminin her yerine vuruyordu ve beş dakika içinde güvertemiz pruvadan pupaya dek su içinde kalmış, şalupa ve sancak küpeştesi dalgalara kapılıp gitmiş, hatta ırgat bile parçalanmıştı. Bundan daha acınası bir durumda olduğumuzu hayal etmek gerçekten güçtü.

Öğleye doğru fırtına biraz hafifler gibi oldu ama birkaç dakika sonra şiddeti iki misli artınca acı bir hayal kırıklığı yaşadık. Öğleden sonra dört civarı rüzgâr öyle şiddetli esiyordu ki, güvertede ayakta durmak olanaksızdı; üstümüze gece çökerken, geminin sabaha kadar dayanmasından hiç umudum yoktu.

Gece yarısı olduğunda, su seviyesi artık alt güverteye kadar yükselmişti. Kısa süre sonra dümen palası kopup gitti; brikin arka kısmı bir dalgayla havalandıktan sonra birden düşünce, karaya çarpmış gibi oldu. Oysa dümen palasının sonuna kadar dayanacağını sanmıştık, çünkü hayatımda daha önce ya da sonra hiç görmediğim kadar sağlamdı. Ahşap dümen palasına ve dümen bodoslamasına sağlam demir kancalar monte edilmişti. Bu kancaların içinden geçen oldukça kalın bir dökme demir çubuk, palayı bodoslamaya tutturuyor ve rahatça dönmesini sağlıyordu. Dalgaların ne kadar güçlü olduğunu anlatmak için, dümen bodoslamasındaki tüm kancaların o sert tahtadan sökülmüş olduğunu söylemem yeterli olur sanırım.

Yaşadığımız bu şoktan sonra daha yeni kendimize gelirken, hayatımda gördüğüm en büyük dalgalardan biri tepemize indi ve kamara merdivenini parçalayarak, ambar ağızlarından girerek tüm gemiyi suyla doldurdu.

9. Bölüm

Neyse ki gece olmadan hemen önce dördümüz de ırgatın kalıntılarına kendimizi sıkıca bağlayarak güvertede olabildiğince düz uzanmıştık. Hayatımızı sadece bu tedbir kurtardı. Üstümüze inen dev dalga hepimizi az çok sersemletmişti, üstelik az kalsın boğulacaktık. Tekrar nefes alabilmeye başlar başlamaz arkadaşlarıma seslendim. Sadece Augustus karşılık vererek "Sonumuz geldi, Tanrı günahlarımızı bağışlasın," dedi. Az sonra diğerleri de konuşabilmeye başladı ve cesur olmamızı, çünkü hâlâ kurtulma şansımız olduğunu söylediler; geminin batması taşıdığı yük sebebiyle olanaksızdı, fırtına da büyük olasılıkla sabaha kadar dinerdi. Bu sözler adeta bana yeni hayat verdi; tuhaf gelebilir ama öyle sersemlemiş haldeydim ki basit bir gerçek, boş yağ fıçıları yüklü bir geminin batmayacağı aklıma gelmemişti; ve bir süredir en acil olarak gördüğüm tehlike geminin batmasıydı. Tekrar umuda kapılınca, beni ırgatın kalıntılarına bağlayan halatları her fırsatta sıkılaştırmaya başladım ve az sonra diğerlerinin de aynı işle meşgul olduğunu gördüm. Gece zifiri karanlıktı ve bizi çevreleyen, çığlığı andıran korkunç gürültüyle kaosu anlatmaya çalışmam boşuna olur. Güvertemiz deniz seviyesindeydi, daha doğrusu kule gibi yükselip duran köpüklü dalgaların arasındaydık ve her an bunlardan bazıları üstümüze vuruyordu. Her üç saniyenin ancak birinde başlarımızın suyun içinde olmadığını söylemek abartı olmaz. Bir arada yatsak da ne birbirimizi ne de kasırgada üstünde sağa sola savrulduğumuz brikin herhangi bir kısmını görebiliyorduk. Ara ara seslenerek birbirimizin umudunu canlı tutmaya ve buna en çok muhtaç gibi görünenimizi teselli etmeye, cesaretlen-

dirmeye çalışıyorduk. Augustus'un hâlsizliği hepimizi kaygılandırıyordu; ayrıca sağ kolu yaralı olduğundan halatlarını sıkı bağlayabilmiş olması olanaksızdı, dolayısıyla her an denize sürüklenmesini bekliyorduk – ama ona yardım edebilmemiz söz konusu değildi. Neyse ki, bulunduğu yerde bizden daha güvendeydi; vücudunun üst kısmı ırgatın kırık bir parçasının hemen altında yatıyordu ve bu parça, Augustus'un üstüne inen dalgaların şiddetini epey kesiyordu. Yoksa sabahı göremeden can verirdi mutlaka (aslında başta kendini oldukça açıkta bir yere bağlamış, ama sonra tesadüfen oraya savrulmuştu). Brikin epey yana eğilmiş olması, denize düşme ihtimalimizi azaltmıştı. Dediğim gibi, gemi iskele tarafına doğru yan yatmıştı ve güvertenin aşağı yukarı yarısı sürekli sualtındaydı. Dolayısıyla, yüzükoyun yattığımız sancak tarafına vuran dalgaların çoğu geminin yan tarafına çarpıyor ve bizi çok ıslatmıyordu; iskele tarafından gelenler de fazla kabarmıyordu ve iplerimizi koparıp bizi sürükleyecek kadar güçlü değildi.

Bu korkunç koşullar altında, öylece yatarak sabahı ettik ve şafak sökerken, durumun ne kadar kötü olduğunu gördük. Brik dalgaların insafına kalmış bir kütükten farksızdı, rüzgâr ise dinmek bir yana giderek şiddetlenip tam bir kasırgaya dönüşmüştü ve kurtarılma şansımız yok gibi görünüyordu. Saatlerce hiç konuşmadan olduğumuz yere tutunduk, her an halatlarımızın kopmasını, ırgatın kalıntılarının güverteden sökülmesini veya dört bir yanımızda ve tepemizde gürleyen dev dalgalardan bazılarının gemiyi fazla derinlere batırmasını ve brikin tekrar yüzeye çıkmasından önce boğulmamızı bekliyorduk. Ama merhametli Tanrı bizi bu acil tehlikelerden korudu ve öğle civarı, mukaddes güneşin ışığını görünce neşelendik. Kısa süre sonra da rüzgârın hafiflediğini fark ettik ve Augustus dün akşamın sonundan beri ilk kez konuşarak, en yakınında yatan kişi olan Peters'a kurtarılma şansımız olup olmadığını sordu. Başta yanıt gelmeyince, hepimiz melezin yattığı yerde boğulduğunu düşündük ama sonra, çok kısık sesle de olsa konuşması karşısında büyük bir sevinç duyduk... Çok acı çektiğini, karnının üstünden geçen halatların onu iyice sıkıştırdığını ve onları gevşetmenin bir yolunu bu-

lamazsa öleceğini, çünkü bu acıya daha fazla dayanmasının mümkün olmadığını söyledi. Bu bizi epey kaygılandırdı, çünkü üstümüze hâlâ dalgalar vururken Peters'a herhangi bir şekilde yardım etmeyi düşünmemiz boşunaydı. Acılarına katlanmasını, ona ilk fırsatta yardım edeceğimizi söyledik. Birazdan çok geç olacağı karşılığını verdi, ona yardım etmemize fırsat kalmadan öleceğini söyledi, birkaç dakika inledikten sonra susup öylece yatınca da öldüğünü düşündük.

Akşamüstü deniz artık öyle sakinleşmişti ki gemiye ancak aşağı yukarı beş dakikada bir dalga vuruyordu, rüzgâr da hâlâ çok şiddetli olmasına karşın epey hafiflemişti. Saatlerdir arkadaşlarımdan tek kelime duymamıştım; Augustus'a seslendim. Karşılık verdi ama sesi öyle hafifti ki ne dediğini anlayamadım. Sonra Peters ile Parker'a seslendim; ikisi de karşılık vermedi.

Kısa süre sonra kendimden geçer gibi oldum ve zihnimde çok hoş görüntüler salındı; örneğin yeşil ağaçlar, olgun buğdayları rüzgârda dalgalanan tarlalar, dans eden kızlar alayı, süvari birlikleri gibi fanteziler. Şimdi hatırlıyorum da, bütün o hayallerin ortak noktası *hareketlilikti*. Ev ya da dağ gibi hareketsiz nesneler değil; değirmenler, gemiler, iri kuşlar, balonlar, at sırtında insanlar, hızlı giden at arabaları ve benzeri hareketli nesneler gördüm; bunların ardı arkası kesilmiyordu. Kendime geldiğimde, güneşten anladığım kadarıyla, aradan bir saat geçmişti. Durumumun çeşitli ayrıntılarını hatırlamakta epey zorlandım; başta hâlâ brikin ambarında, sandığın yakınında olduğuma ve yanımda Parker'ın değil Tiger'ın yattığına kesinlikle emindim.

Sonunda tamamen kendime gelince, rüzgârın artık hafif bir esintiye dönüştüğünü ve denizin göreceli olarak sakin olduğunu, öyle ki sadece geminin ortasına dalgalar vurduğunu fark ettim. Sol kolum halatlardan kurtulmuş, o dirseğim yara bere içinde kalmıştı; sağ kolumsa tamamen uyuşmuştu ve omzumun aşağısını sıkan halat yüzünden o elimle bileğim davul gibi şişmişti. Belimdeki halat da dayanılmayacak kadar sıkıştırarak epey canımı yakıyordu. Arkadaşlarıma bakınınca Peters'ın hâlâ sağ olduğunu, ama belinin altındaki halatın fazla sıkıştırması yüzünden neredeyse ikiye bölünmüş

gibi göründüğünü gördüm; ben kımıldanınca Peters halatı halsizce gösterdi. Irgatın bir parçasının üstünde neredeyse iki büklüm yatan Augustus yaşam belirtisi sergilemiyordu. Parker hareket ettiğimi görünce benimle konuşarak, kendisini çözüp kurtarmaya gücüm olup olmadığını sordu; tüm gücümü toplayıp onu çözersem hayatlarımızın kurtulabileceğini, yoksa öleceğimizi söyledi. Merak etmemesini, onu kurtarmaya çalışacağımı söyledim. Pantolon cebimden çakımı çıkardım ve birkaç başarısız denemeden sonra nihayet açmayı başardım. Ardından sol elimi kullanarak sağ elimi kurtarmayı başardım, sonra da beni sarmalayan diğer halatları kestim. Ama ayağa kalkmaya çalışınca, bacaklarımın tutmadığını fark ettim; sağ kolumu da kullanamıyordum. Bunu Parker'a söylediğimde, sol elimle ırgata tutunup birkaç dakika sessizce yatarak kan dolaşımımın normale dönmesini beklememi tavsiye etti. Tavsiyesine uydum ve sonunda uyuşukluk geçmeye başladı, böylece bacaklarımdan önce birini, ardından da diğerini kımıldatabilir oldum ve kısa süre sonra sağ kolumu kısmen kullanabilmeye başladım. Ayağa kalkmadan, büyük bir ihtiyatla sürünerek Parker'ın yanına gittim ve onu sarmalayan tüm halatları çabucak kestim; o da kısa bir süre hareketsiz yattıktan sonra elini kolunu kullanabilmeye başladı. Ardından hemen Peters'ı, onu sarmalayan halattan kurtarmaya giriştik. Peters'ın yün pantolonunun kemerini ve iki gömleği keserek kasığına gömülmüş halatı çıkarırken, oradan kan boşandı. Ama Peters halattan kurtulur kurtulmaz rahatlamış gibiydi ve konuşmaya başladı –Parker ile benden çok daha rahat hareket ediyordu–, bunun sebebi kan kaybetmiş olmasıydı şüphesiz.

Augustus'tan ümidi kesmiştik, çünkü yaşam belirtisi göstermiyordu ama yanına gidince, sadece kan kaybından bayılmış olduğunu ve yaralı koluna doladığımız sargıların dalgalara kapılıp gittiğini anladık; onu ırgata bağlayan halatlardan hiçbiri ölmesine yol açacak kadar sıkı değildi. Onu halatlardan kurtardıktan sonra, ırgatın etrafına saçılmış tahta parçalarının arasından çıkarıp orsadaki kuru bir yere götürdük ve başını gövdesinin biraz aşağısında tutarak kollarını bacaklarını ovduk. Yarım saat kadar sonra kendine geldi

ama ancak ertesi sabah bizi tanıma belirtileri gösterdi ve konuşacak gücü bulabildi. Halatlarımızdan böylece kurtulduğumuzda, hava artık epey kararmıştı ve gökyüzü bulutlanmaya başlamıştı; tekrar fırtına çıkmasından ödümüz kopuyordu çünkü bitkin hâlde olduğumuzdan, öyle bir durumda hiçbir şey bizi ölümden kurtaramazdı. Neyse ki hava gece boyunca da çok sakindi ve deniz giderek yatışıyordu, böylece kurtulma umudumuz epey arttı. Hâlâ kuzeybatıdan hafif rüzgâr esiyordu ama hava hiç soğuk değildi. Augustus hâlâ bir yere tutunamayacak kadar dermansız olduğundan, gemi sarsılırken denize düşmesin diye onu orsaya dikkatle bağladık. Bizim içinse bu gerekli değildi. Bir arada oturup, ırgata bağlı kesik halatlara tutunarak birbirimize destek olduk ve içinde bulunduğumuz korkunç durumdan nasıl kurtulabileceğimizi konuştuk. Arada sırada giysilerimizi çıkarıp suyunu sıkmak bizi çok rahatlatıyordu. Tekrar giydiğimizde şaşılacak kadar ılık ve yumuşak geliyor, bizi epey canlandırıyorlardı. Augustus'un giysilerini çıkarmasını yardım ettik ve onun yerine sularını sıktıktan sonra giydirdiğimizde, tıpkı bizim gibi rahatladı.

Şimdi en büyük sorunumuz açlık ve susuzluktu; ortalıkta yiyecek içecek bulamayınca epey moralimiz bozuldu ve denizin daha az korkunç tehlikelerinden kurtulduğumuza ister istemez üzüldük. Ama belki yakında yolumuza bir gemi çıkıp bizi kurtarır diye avunduk ve başımıza gelebilecek kötü şeylere karşı birbirimizi cesaretlendirmeye çalıştık.

Ayın on dördünün şafağı nihayet söktüğünde hava hâlâ açık ve sakindi; kuzeybatıdan sürekli rüzgâr esiyordu ama çok hafif bir esintiydi sadece. Deniz artık epey sakindi, brik anlayamadığımız bir sebepten dolayı biraz doğrulmuştu, güverte öncekine göre kuruydu ve rahatça ortalıkta gezinebiliyorduk. Üç gün üç gecedir boğazımızdan yiyecek içecek geçmemişti ve aşağıdan bir şeyler çıkarmaya çalışmamız artık şarttı. Brik tamamen suyla dolduğundan bu konuda pek umudumuz yoktu, ama yine de işe koyulduk. Kamara merdiveninin kalıntılarından aldığımız çivileri iki tahta parçasına geçirerek bir çeşit tarak oluşturduk. Bunları birbirine ve bir halatın ucuna

bağlayarak kamaraya sarkıttık ve içeride gezdirdik; böylece yiyeceğe veya en azından yiyecek elde etmemizi sağlayacak bir şeylere takılmalarını az da olsa umuyorduk. Sabahın büyük bölümünü bu işle uğraşarak geçirmemize karşın başarılı olamadık, çivilere kolayca takılan birkaç çarşafı yukarı çekebildik ancak. Zaten yaptığımız alet öyle yetersizdi ki, daha fazlasını başarmamız beklenemezdi.

Bunun üzerine baş kasarada şansımızı denedik ama orada da başarılı olamadık; biz artık umutsuzluğun eşiğine gelmişken, Peters beline halat bağlamamızı ve kamaraya dalarak bir şeyler çıkarmaya çalışmasına izin vermemizi önerdi. Bu öneriyi tekrar ümitlenmenin tüm sevinciyle karşıladık. Peters hemen soyunmaya başlayarak, pantolonu hariç tüm giysilerini çıkardı; sonra beline sağlam bir halat bağladık ve bunu kayıp çıkmasın diye omuzlarına da doladık. Bu iş çok zor ve tehlikeliydi, çünkü Peters kamarada yiyecek bulamazsa (ki büyük olasılıkla bulamayacaktı) sağa dönüp sualtında üç dört metre yüzerek dar bir koridordan geçmesi ve depoya ulaşıp, ardından da hâlâ nefes almadan geri dönmesi gerekecekti.

Her şey hazır olunca Peters çenesine kadar sualtında kalana dek kamara merdivenini inip kamaraya girdi. Sonra sağa doğru balıklama daldı ve depoya gitmeye çalıştı. Ama ilk denemesinde başarısızlığa uğradı. Peters suya dalalı yarım dakika bile olmamışken, halatın sertçe çekildiğini hissettik (onu yukarı çekmemizi istediğinde vereceği işaretti bu). Bunun üzerine onu hemen yukarı çektik, ama dikkatli olmadığımızdan merdivene sürtündü ve üstü başı yara içinde kaldı. Yanında hiçbir şey getirmemişti ve suyun kaldırma kuvvetiyle mücadele edip durduğundan koridorda çok az ilerleyebilmişti. Yukarı çıktığında öyle bitkin hâldeydi ki, tekrar dalış yapmadan önce tam on beş dakika dinlenmek zorunda kaldı.

İkinci deneme daha da başarısız oldu; Peters sualtında hiç işaret vermeden öyle uzun süre kaldı ki, başına bir şey gelmiş olmasından korkarak onu yukarı çektik; yukarı çıktığında, boğulmasına ramak kalmış hâldeydi ve halatı defalarca çektiğini ama fark etmediğimizi söyledi. Fark etmememizin sebebi, halatın bir kısmının merdiven dibindeki tırabzan parmaklığına dolanmış olmasıydı muhtemelen.

Devam etmeden önce mümkünse o parmaklıktan kurtulmaya karar verdik. Bunun için kaba kuvvete başvurmaktan başka çaremiz olmadığından, merdiveni olabildiğince inip parmaklığı hep birlikte çektik ve sonunda kırmayı başardık.

Üçüncü deneme de ilk ikisi kadar başarısız oldu; Peters'a, arama yaparken sualtında, kamara zemininde kalmasını sağlayacak bir ağırlık bağlamaktan başka çaremiz olmadığını artık anlamıştık. Bu iş için kullanabileceğimiz bir şey bulmamız gerekiyordu, uzun aramalardan sonra, ön güvertedeki hava zincirlerinden birinin gevşemiş olduğunu ve onu kolayca yerinden sökebileceğimizi fark edince çok sevindik. Zinciri ayak bileğine dolamamızdan sonra Peters kamaraya dördüncü kez indi ve bu kez kamarot odasının kapısına ulaşmayı başardı. Ama kapının kilitli olduğunu keşfedince dünyası başına yıkıldı ve içeri girmeye çalışmadan geri dönmek zorunda kaldı çünkü sualtında bir dakikadan fazla kalamıyordu. Artık durumumuz gerçekten vahim görünüyordu; Augustus ile ben, karşı karşıya olduğumuz onca güçlüğü ve kurtulma şansımızın düşüklüğünü düşününce gözyaşlarımıza engel olamayıp hüngür hüngür ağladık. Ama kısa sürede kendimizi toparladık. Diz çöküp, içinde bulunduğumuz onca tehlike karşısında bize yardım etmesi için Tanrı'ya yalvardık; ayağa kalktığımızda, umudumuzla gücümüz tazelenmişti ve sağ kalmak için elimizden geleni yapacaktık.

10. Bölüm

Kısa süre sonra başımıza gelen bir olay bizi önce sevindirip ardından da dehşete düşürdü; aradan geçen dokuz uzun yılda, hepsi de birbirinden şaşırtıcı ve çoğu akla hayale gelmemiş ve gelemeyecek birçok şey yaşamama karşın, bu hadiselerin hiçbiri bende öylesine yoğun duygular uyandırmadı diyebilirim. Güvertede, kamara merdiveninin yanında uzanmış, depoya ulaşma ihtimalimizi tartışıyorduk; karşımda yatan Augustus'a bakınca, birden yüzünün ceset gibi bembeyaz kesildiğini, dudaklarının da son derece tuhaf ve açıklamasız bir şekilde titrediğini gördüm. Epey kaygılanarak onunla konuştum ama karşılık vermedi; tam herhalde ansızın hastalandı diye düşünürken, arkamdaki bir şeye dikkatle baktığını fark ettim. Başımı geriye çevirip de sadece üç kilometre kadar öteden yaklaşan o büyük briki görünce her hücremde duyduğum müthiş sevinci asla unutmayacağım. Misket tüfeği mermisiyle kalbimden vurulmuşçasına ayağa fırladım ve kollarımı o gemiye doğru uzatarak, tek kelime edemeden öylece kalakaldım. Peters ile Parker da, farklı şekillerde de olsa benim kadar etkilenmişlerdi. Peters oldukça abartılı laflarla kendini överek ve arada çığlıklar atıp lanet okuyarak güvertede deli gibi dans ederken, Parker gözyaşlarına boğuldu ve dakikalarca çocuk gibi hüngür hüngür ağladı.

Gördüğümüz gemi Hollanda yapımı, büyük bir melez brikti; rengi siyahtı ve zevksiz, yaldızlı bir baş süslemesine sahipti. Kötü hava şartları yüzünden epey hasar görmüş olduğu belliydi ve felaketimiz olan fırtınanın ona da büyük zarar verdiğini tahmin ettik; ön gabya çubuğunu ve sancak küpeştesinin bir kısmını yitirmişti. Dediğim

gibi, onu ilk gördüğümüzde üç kilometre kadar ötedeydi ve orsa tarafından yaklaşıyordu. Bizi en çok şaşırtan şey, çok hafif rüzgâr esmesine karşın geminin sadece trinketa yelkeniyle mayistra yelkeninin ve kontra flok yelkenlerinden birinin açık olmasıydı – bize doğru geliyordu elbette ama öyle yavaş ilerliyordu ki sabırsızlıktan neredeyse deliye döndük. Brikin hareketlerindeki tuhaflık da o heyecanlı hâlimize karşın hepimizin dikkatini çekti. Öyle çok yön değiştiriyordu ki, içindekilerin bizi görmediğini veya gemiyi görseler de içinde kimse olmadığına kanaat getirdiklerinden dönüp gideceklerini bir iki kez düşündük. Bu anlarda çığlıklar atıp avazımız çıktığı kadar bağırdık, ta ki o yabancı gemi tekrar bize doğru gelmeye başlayana dek – bu tuhaf durum iki üç kez tekrarlanınca, serdümenin sarhoş olmasından başka bir açıklama bulamadık.

Gemi yarım kilometre kadar yakınımıza gelene dek, güvertelerinde kimse görmedik. Sonra üç denizci gördük, ki Hollandalı oldukları kıyafetlerinden anlaşılıyordu. Bunlardan ikisi baş kasaranın yakınındaki eski yelkenlerin üstünde yatmaktaydı, üçüncüsüyse civadranın yakınındaki sancak baş omuzluğundan eğilmişti ve bize büyük bir merakla bakar gibiydi. Bu sonuncusu epey esmer tenli, iriyarı bir adamdı. Neşeli ama oldukça garip bir şekilde, sabırlı olmamızı söylercesine başını sallıyor ve durmadan sırıtarak bembeyaz dişlerini sergiliyordu. Gemisi yaklaşırken, adamın başındaki kırmızı pazen kepin denize düştüğünü gördük ama buna hiç aldırmadan, tuhaf tuhaf gülümseyerek başını sallamayı sürdürdü. Bütün bu ayrıntıları tam da bize *göründükleri şekliyle* anlattığım anlaşılmalıdır.

Brik artık fazla yön değiştirmeden, yavaşça yaklaşırken –bu olanlardan bahsederken sakinliğimi koruyamıyorum– kalbimiz küt küt atıyordu ve böylesine yakın olan bu mutlak, beklenmedik ve muhteşem kurtuluşumuz için Tanrı'ya avazımız çıktığı kadar bağırarak şükrediyorduk. Sonra birden o tuhaf gemiden (artık bize epey yakındı), okyanusun üstünden öyle pis – öyle cehennemi – öyle tamamen boğucu – öyle dayanılmaz ve akıl almaz bir koku geldi ki, koca dünyanın hiçbir yerinde ismi olmadığı gibi – hayal bile edilmemiştir. Boğulacak gibi oldum, arkadaşlarıma döndüğümde

de yüzlerinin mermerden bile beyaz olduğunu gördüm. Ama artık sorgulamaya veya tahminde bulunmaya zamanımız yoktu – brik on beş metre ötemizdeydi ve bize yanaşmak suretiyle, sandala gerek kalmadan güvertesine doğrudan geçmemize imkân sağlamak niyetinde gibiydi. Hemen pupaya koştuk, ama birden brik beş altı derece yön değiştirerek gemimizin arkasından, altı metre kadar öteden geçti; o sırada güvertelerini tamamen gördük. O üç güvertedeki manzaranın korkunçluğunu günün birinde unutabilecek miyim? Aralarında kadınlar da bulunan, iyice çürümüş ve son derece iğrenç görünen yirmi beş-otuz ceset, kıç çıkıntısıyla pruva arasında yerlerde yatıyordu! O kara yazgılı gemide tek bir kişinin bile sağ olmadığını açıkça görüyorduk! Yine de ölülere seslenerek yardım istemekten kendimizi alamadık! Evet, o an öyle büyük bir ıstırap duyuyorduk ki o suskun ve iğrenç ölülere bizimle kalmaları, bizi terk etmemeleri ve onlar gibi olmaktan kurtarmaları, lütfedip aralarına almaları için uzun uzun ve avaz avaz yalvardık! Korku ve umutsuzluktan deliye dönmüştük – yaşadığımız büyük hayal kırıklığının acısıyla tamamen aklımızı kaçırmıştık.

İlk dehşet çığlığını attığımızda, yabancı geminin cıvadrasının yakınından bir karşılık geldi; bu insan sesine öyle benzeyen bir çığlıktı ki, en hassas kulağı bile şaşırtıp yanıltabilirdi. Tam o sırada gemi tekrar yön değiştirince, baş kasaranın bulunduğu kısmı bir anlığına görebildik; o zaman, sesin kaynağını hemen gördük. İriyarı adam hâlâ küpeşteye yaslanmış, başını öne arkaya sallayıp duruyordu ama bu kez yüzünü göremiyorduk, çünkü başka tarafa çevriliydi. Kolları küpeştenin diğer tarafından sarkıyordu ve avuçları dışa dönüktü. Cıvadra ıskaçasıyla bir griva mataforası arasına gerilmiş sağlam halata dizleri yaslıydı. Gömleğinin yırtılması sebebiyle sırtının bir kısmı açıktaydı ve orada oturan dev bir martı o korkunç etle ziyafet çekmekle meşguldü, gagasıyla pençelerini iyice daldırmıştı, beyaz tüyleri de kandan kıpkırmızı olmuştu. Brik dönerek bize yaklaşınca, kuşu daha yakından görebildik; kızıla boyalı kafasını etin içinden büyük bir güçlükle çıkardı ve bir an şaşırıp kalmış gibi bize baktıktan sonra, beslendiği cesedin üstünden tembelce hava-

lanıp dosdoğru bize doğru uçtu ve tepemizde, havada bir süre öylece asılı kaldı... Gagasında pıhtılaşmış kanla kaplı, ciğere benzeyen bir et parçası vardı. Kuş o korkunç yemeğini bırakınca, et parçası Parker'ın ayaklarının dibine iç karartıcı bir şaplamayla düştü. Tanrı beni bağışlasın ama o an aklıma daha önce düşünmediğim bir fikir (ne olduğunu söylemeyeceğim bir fikir) geldi ve o kanlanmış noktaya doğru bir adım attığımı hissettim. Başımı kaldırınca Augustus ile göz göze geldim ve delici, anlamlı bakışları anında aklımı başıma getirdi. Hemen öne atılıp, tepeden tırnağa ürpererek, o korkunç şeyi kaptığım gibi denize attım.

Bu et parçasının alındığı ceset, halata yaslı dururken o etçil kuşun hareketleriyle kolayca öne arkaya sallanmıştı; başta o adamın sağ olduğunu sanmamızın sebebi buydu. Martının ağırlığından kurtulan ceset dönüp biraz yan yatınca, yüzü tamamen ortaya çıktı. Böylesine korkunç bir şey görülmemiştir herhalde! Cesedin gözleri yoktu ve ağız çevresindeki derinin tamamı da gitmiş olduğundan dişleri bütünüyle açıktaydı. Bizi umutlandıran gülümseme buydu işte! Bizi – ama bunu söylemeyeceğim. Dediğim gibi, brik pupamızın önünden geçerek boca yönünde yavaşça ama sabit hızla ilerliyordu. O gemi ve korkunç tayfası, sevinçle kurduğumuz kurtuluş hayalleriyle neşemizi beraberlerinde götürüyordu. Kararlılıkla önümüzden geçip giden o brike binmenin bir yolunu muhtemelen bulabilirdik aslında, yaşadığımız ani hayal kırıklığı ve ona eşlik eden keşfin afallatıcılığı yüzünden zihnen ve bedenen felç olmasaydık. Gördüklerimiz ve hissettiklerimiz karşısında düşünebilmeye ve hareket edebilmeye başladığımızda, artık iş işten geçmişti maalesef. Bu olayın aklımızı ne kadar dumura uğrattığını şundan anlamak mümkün: Gemi artık sadece yarısı görünecek kadar uzaklaştığında, ona yüzerek yetişmeye çalışmayı ciddi ciddi düşündük!

O yabancı geminin kaderiyle ilgili korkunç belirsizliğe ışık tutacak ipuçları bulmaya o zamandan beri boşuna çabaladım. Dediğim gibi, yapısı ve genel görünümü sebebiyle bir Hollanda ticaret gemisi olduğunu düşündük; tayfanın kıyafeti de bu görüşü destekliyordu. Geminin pupasında yazılı ismi kolayca okuyabilir ve başka ayrıntıla-

ra da dikkat ederek, hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilirdik ama o sırada yaşadığımız büyük heyecan, böyle şeylere dikkat etmemizi engelledi. Cesetlerin tamamen çürümemiş olanlarının safran rengi olmasından yola çıkarak, o geminin tüm tayfasının sarıhumma gibi korkunç bir öldürücü hastalıktan can verdiğine kanaat getirdik. Bu doğruysa (ki başka ne düşüneceğimi bilemiyorum), cesetlerin duruşundan yola çıkarak, ölümün korkunç bir anilikle ve karşı konulmaz bir şekilde üzerlerine çöktüğü söylenebilir, oysa insanlığın bildiği en ölümcül salgın hastalıklar bile bu kadar çabuk etki etmez. O felakete, depolarındaki bazı yiyeceklere yanlışlıkla zehir katılması da yol açmış olabilir; veya belki de bilinmeyen, zehirli bir tür balık ya da başka bir deniz canlısı veya okyanus kuşu yemişlerdi – ama her şey son derece afallatıcı ve akıl sır ermez bir gizem perdesiyle örtülüyken ve şüphesiz sonsuza kadar da öyle kalacakken, tahminlerde bulunmak tamamen faydasız.

11. Bölüm

Günün geri kalanını uzaklaşan gemiye aptal aptal bakarak geçirdik, ta ki karanlık çöküp de artık onu göremez olunca biraz kendimize gelene dek. O zaman tekrar açlık ve susuzluk duymaya başlayarak, diğer tüm dert ve kaygılarımızı unuttuk. Ama sabaha kadar hiçbir şey yapamazdık ve kendimizi olabildiğince sıkıca bağlayarak, biraz dinlenmeye çalıştık. Bunda beklediğimden daha başarılı oldum... Sabaha kadar uyudum; benim kadar talihli olmayan arkadaşlarım beni şafakta uyandırdı... Tekrar aşağıdan yiyecek ve su çıkarmayı deneyecektik.

Artık ortalık sütlimandı, deniz hiç görmediğim kadar durgundu – hava ılık ve güzeldi. Brik gözden kaybolmuştu. Ön güvertedeki zincirlerden birini daha, biraz zorlanarak da olsa sökmekle işe başladık; sonra iki zinciri de ayaklarına doladığımız Peters depo kapısına ulaşmayı tekrar denedi... Yeterince zaman bulursa kapıyı açabileceğini düşünüyordu; bu zamanı bulmayı umuyordu, çünkü gemi artık fazla sallanmıyordu.

Peters kapıya çok çabuk ulaşmayı başardı ve orada zincirlerden birini ayak bileğinden çözüp, içeri girmeye var gücüyle çabaladı... Ama kapı beklediğinden çok daha sağlam çıktı. Sualtında fazla uzun süre kaldığından bitkin düşmüştü, o yüzden yerini bizden birinin alması kesinlikle şarttı. Parker hemen gönüllü oldu ama üç başarısız denemeden sonra, kapının yanına bile yaklaşamayacağını anladı. Augustus'un kolu yaralı olduğundan, aşağı inmeye çalışması söz konusu değildi... Zira kapıya ulaşsa bile kıramazdı, dolayısıyla ortak kurtuluşumuz için çabalama işi bana kalıyordu.

Peters zincirlerden birini koridorda bırakmıştı; suya dalınca, tek

zincirin beni aşağıda tutmaya yetmediğini keşfettim. Bu yüzden, ilk seferde sadece diğer zinciri almayı hedefledim. Koridor zemininde el yordamıyla bu zinciri ararken, elim sert bir şeye denk gelince hemen tuttum; ne olduğuna bakmaya zamanım olmadığından, çabucak geri dönüp yukarı çıktım. Bulduğum şey bir şişeydi ve Porto şarabıyla dolu olduğunu görünce ne kadar sevindiğimizi tahmin edersiniz. Bize böyle tam zamanında ve neşelendirici bir şekilde yardım ettiği için Tanrı'ya şükrettikten sonra hemen şişe mantarını çakımla çıkardık ve çok büyük olmayan birer yudum aldık; şarap tarifsiz bir şekilde içimizi ısıtıp, gücümüzü ve keyfimizi yerine getirdi. Sonra şişenin ağzını dikkatle tıkadık ve kırılmasın diye mendille sararak bir kenara koyduk.

Bu talihli keşiften sonra biraz dinlendik; sonra tekrar aşağı indim ve bu kez zinciri bulmayı başardım... Onu alıp hemen yukarı çıktım. Zinciri ayak bileğime doladıktan sonra, üçüncü kez aşağı indim ve ne yaparsam yapayım depo kapısını kaba kuvvetle açmamın mümkün olmadığını anladım. Dolayısıyla umutsuzluk içinde geri döndüm.

Artık kurtuluş umudu duymamız için bir gerekçe kalmamış gibiydi ve arkadaşlarımın kaderlerine razı olduklarını yüzlerinden okuyabiliyordum. Şarap başlarına vurmuştu besbelli, bense belki de şarap içtikten sonra suya dalmam sebebiyle onlar kadar etkilenmemiştim. Durumumuzla alakasız, saçma sapan laflar ediyorlardı. Peters bana Nantucket ile ilgili sorular sorup duruyordu. Augustus'un da büyük bir ciddiyetle yanıma gelip cep tarağı istediğini, saçının balık pullarıyla dolu olduğunu ve karaya inmeden önce onlardan kurtulmayı arzuladığını söylediğini hatırlıyorum. Şaraptan onlar kadar etkilenmemiş gibi görünen Parker kamaraya dalıp, elime ne geçerse getirmemi söyledi. Bunu kabul ettim ve ilk dalışımda, su altında tam bir dakika kaldıktan sonra, Kaptan Barnard'a ait olan küçük bir deri çanta çıkardım. İçinde yiyecek içecek bulmayı az da olsa umarak, çantayı hemen açtık. Ama içinden çıka çıka bir kutu usturayla iki keten gömlek çıktı. Sonra tekrar dalış yaptım ve bu kez elim boş döndüm. Tam başım su üstüne çıkarken, güverteden bir

gürültü geldi; nankör arkadaşlarım yokluğumu fırsat bilip şarabın geri kalanını içmiş ve şişeyi ben görmeden eski yerine koymaya çalışırken kırmışlardı. Bu kalpsiz davranışları sebebiyle onlara çıkıştığımda Augustus hüngür hüngür ağlamaya başladı. Diğer ikisiyse sanki şaka yapmışlar gibi, meseleyi gülerek geçiştirmeye çalıştılar... Ama öyle kahkahaları bir daha asla duymak istemem: Çarpılmış yüzleri de kesinlikle korkunçtu. Aç karnına içtikleri şarap onları anında zil zurna sarhoş etmişti besbelli. Epey uğraştıktan sonra onları yatırmayı başardım ve çok kısa sürede derin uykuya dalarak, yüksek sesle ve hırıltıyla horlamaya başladılar.

Şimdi brikte tek başımaydım ve aklımdan en korkunç, en iç karartıcı türden düşünceler geçiyordu. Kurtulmamın yolu yok gibiydi; ya açlıktan ya da en iyi ihtimalle ilk fırtınada denize düşüp boğularak ölecektim... O bitkin hâlimizle bir fırtınayı daha atlatmamız mümkün değildi.

Duyduğum açlık neredeyse dayanılmaz bir hâl almıştı ve karnımı doyurmak için her şeyi yapabileceğimi hissediyordum. Deri çantanın küçük bir kısmını çakımla kestim ve yemeye çalıştım; bunu yutamasam da, ufak parçaları çiğneyip tükürmek açlığımı biraz bastırır gibi oldu. Akşama doğru arkadaşlarım birer birer uyandı; hepsi de artık ayılmıştı ve şarabın etkisiyle, tarifsiz ölçüde bitkin ve korkunç hâldeydiler. Sıtmalı gibi tir tir titriyor ve yürek paralayıcı haykırışlarla su istiyorlardı. O hallerini görünce hem çok kaygılandım hem de şarabı fazla kaçırmamı, dolayısıyla da onlar gibi melankolik olmamı ve rahatsızlık içinde kıvranmamı neyse ki önleyen olay zincirine sevindim. Ama tavırları beni epey huzursuz etti ve endişelendirdi; çünkü o hâldeyken, ortak çıkarlarımız doğrultusunda hareket etmemde yardımcı olamayacakları belliydi. Aşağıdan bir şeyler çıkarma umudumu henüz tamamen yitirmemiştim ama ben aşağıdayken, onlardan birinin halatın ucunu tutacak kadar kendinde olması şarttı. Parker diğerlerine göre biraz daha aklı başında gibi görünüyordu; onu harekete geçirmek için elimden gelen her şeyi yaptım. Deniz suyuna girerse kendine gelebileceğini düşünerek bir halatın ucunu gövdesine bağladım ve onu kamara merdiveni-

ne götürüp (hiç direnmedi) suya ittim, hemen ardından da çekip çıkardım. Bu deneye giriştiğim için kendimi kutlayabilirdim çünkü Parker epey canlanıp kendine gelmiş gibiydi ve yukarı çıktıktan sonra, onu suya itmemin sebebini gayet aklı başında bir tavırla sordu. Sebebi açıkladığımda teşekkür etti ve şimdi kendini çok daha iyi hissettiğini söyledi, sonra da durumumuzu mantıklı bir şekilde ele aldık. Augustus ile Peters'a da aynı tedaviyi uygulamaya karar verdik ve bunu hemen yaptık; ikisi de yaşadıkları şok sayesinde kendilerine geldiler. Bu aniden suya atma yöntemini bir tıp kitabında okumuştum; orada, *mania a potu*dan* mustarip kişilere duş aldırmanın faydalarından bahsediliyordu.

Halatın ucunu tutmaları konusunda arkadaşlarıma tekrar güvenebileceğimi anlayınca kamaraya üç dört kez daha daldım ama artık hava epey kararmıştı ve kuzeyden gelen hafif ama uzun dalgalar geminin yalpalamasına yol açıyordu. Bu çabalarım sayesinde yukarıya kınlarıyla birlikte iki bıçak, üç galonluk boş bir sürahi ve bir battaniye çıkarmayı başardım... Ama yiyecek bulamadım. Bunları çıkardıktan sonra, iyice bitkin düşene dek dalmayı sürdürmeme karşın her seferinde elim boş döndüm. Geceleyin Parker ile Peters sırayla dalış yaptılar ama onlar da bir şey bulamayınca, boşuna yorulduğumuza kanaat getirdik ve uğraşmaktan vazgeçtik.

Gecenin geri kalanını hayal edilebilecek en şiddetli zihinsel ve fiziksel acılarla kıvranarak geçirdik. Ayın on altısının şafağı nihayet söktüğünde heyecanla ufka bakındık ama boşuna umutlanmıştık. Deniz hâlâ sakindi; tıpkı dünkü gibi, kuzeyden uzun dalgalar geliyordu yalnızca. O bir şişe Porto şarabını saymazsak altı gündür boğazımızdan yiyecek içecek geçmiyordu ve bu şekilde fazla dayanamayacağımız ortadaydı. Hayatımda hiç Peters ve Augustus kadar iğne ipliğe dönmüş insanlar görmemiştim, bir daha da görmek istemem. Onları o halleriyle karada görsem kesinlikle tanıyamazdım. Yüzleri öyle değişmişti ki, daha birkaç gün önce yanımda olan kişilerin onlar olduğuna inanamıyordum. Parker ise acınacak kadar zayıflamış ve başını göğsünden kaldıramayacak kadar hâlsiz olma-

* İçkiden delirme hali. *–çn*

sına karşın diğer ikisi kadar kötü durumda değildi. Acılara büyük bir metanetle katlanıyor, hiç şikâyet etmiyor, bizi elinden geldiğince umutlandırmaya çalışıyordu. Benim ise, yolculuğun başında hastalanmış olmama ve vücudumun genel hassaslığına karşın, aklım şaşılacak kadar başımdaydı; oysa diğerleri çocukluklarına dönmüş gibi zekâ geriliği yaşıyor, aptal aptal sırıtıyor ve saçma sapan laflar ediyordu. Gerçi ara ara, durumlarının ansızın bilincine varırcasına canlandıkları ve anlık bir enerji patlamasıyla ayağa fırlayıp beklentilerinden tamamen mantıklı ama son derece umutsuz bir şekilde, kısa süreliğine bahsettikleri oluyordu. Ama belki onlar da kendilerini benim kendimi gördüğüm gibi görüyordu ve belki ben de onlar gibi tuhaf, aptalca davranışlar sergiliyordum – bu konuda emin olmak olanaksız.

Öğle civarı Parker iskele tarafında kara gördüğünü söyledi ve denize atlayıp o tarafa doğru yüzmesini güçlükle engelleyebildim. Peters ile Augustus ona pek kulak asmadılar; karamsar düşüncelere dalmışlardı besbelli. Parker'ın gösterdiği yöne bakınca kara filan göremedim – gerçi görmemin zaten mümkün olmadığını, karaya fazla uzak olduğumuzu biliyordum. Yine de Parker'ı yanıldığına ikna etmem epey zaman aldı. Sonra iki üç saat boyunca çocuk gibi hüngür hüngür, avaz avaz ağladı ve nihayet bitkin düşüp uykuya daldı.

Peters ile Augustus , birkaç kez çantanın köselesinden parçalar koparıp yutmaya çabaladılar faydasızca. Parçaları çiğneyip tükürmelerini tavsiye ettim ama tavsiyemi dinleyemeyecek kadar aptallaşmış hâldeydiler. Ben düzenli aralıklarla kösele parçaları çiğnemeyi sürdürdüm ve bu açlığımı biraz bastırdı; en büyük sıkıntım susuzluktu ve deniz suyu içmemi engelleyen tek şey, bizimkine benzer durumlarda öyle yapmış kişilerin başına korkunç şeyler geldiğini hatırlamamdı.

Gün bu şekilde geçip gitti; akşama doğru doğuda, iskele tarafında bir yelkenli gördüm birden. Büyük bir gemiye benziyordu ve yirmi-yirmi beş kilometre öteden bize doğru çaprazlama gelmekteydi. Diğerleri gemiyi fark etmemişti; tekrar hayal kırıklığına uğramasınlar diye, onlara şimdilik bu meseleden bahsetmemeye karar

verdim. Sonunda gemi iyice yaklaşınca, hafif yelkenlerinin şişkin olduğunu ve dosdoğru üstümüze geldiğini gördüm. Kendimi daha fazla tutamayıp, gemiyi dert ortaklarıma gösterdim. Hemen ayağa fırladılar ve bir kez daha sevinçten deliye dönerek ağlamaya, aptalca bir şekilde gülmeye, güvertede zıplayıp tepinmeye, saçlarını başlarını yolmaya, kâh dua edip kâh küfretmeye başladılar. Tavırları beni öyle etkilemişti ki, kurtulacağımıza da emin olduğumdan, onların deliliğine iştirak etmekten kendimi alamadım ve duyduğum şükranla vecdi güverteye yatıp yuvarlanmak, el çırpmak ve bağırmak gibi tavırlarla ifade ettim; ama sonra, geminin pupasının tamamen bize dönük olduğunu ve şimdi geldiği yönün neredeyse tam tersi yönde uzaklaştığını birden fark edince, bir kez daha ıstırap ve çaresizliğin en büyüğünü yaşadım.

Zavallı arkadaşlarımı talihimizin tersine döndüğüne ikna etmem zaman aldı. Tüm sözlerime, böyle yalanlara kanmayacaklarını gösteren bakış ve hareketlerle karşılık verdiler. Özellikle Augustus'un tavrı beni çok etkiledi. Ne dersem diyeyim, ne yaparsam yapayım, geminin hızla bize doğru geldiğini ısrarla söylüyor ve ona binmeye hazırlanıyordu. Denizde salınarak brike yaklaşan bir yosun parçasını o geminin sandalı sanarak, üstüne atlamaya kalktı; kendini denize atmasını kaba kuvvetle engellediğimde, son derece yürek paralayıcı çığlıklar attı ve haykırdı.

Biraz sakinleştikten sonra, gemiyi gözden kaybolmasına dek seyrettik; hava puslanıyordu ve hafif bir rüzgâr çıkmıştı. Geminin tamamen gözden kaybolduğu anda Parker birden bana döndü; yüzündeki ifadeyi görünce ürperdim. Onu ilk kez bu kadar soğukkanlı görüyordum ve ne diyeceğini daha ağzını açmadan anladım. Birimizin ölmesi gerektiğini, diğerlerinin yaşaması için bunun şart olduğunu birkaç kelimeyle söyledi.

12. Bölüm

Bu korkunç, son çareyi ben de düşünmüş ve ona başvurmaktansa ne şekilde ya da koşulda olursa olsun ölmeye karar vermiştim. Şimdi hissettiğim yoğun açlık da beni bu kararımdan döndürmemişti. Peters ile Augustus, Parker'ın önerisini duymamışlardı. Bu yüzden Parker'ı bir kenara çektim; onu bu korkunç kararından vazgeçirecek ikna yeteneğini bana bahşetmesi için Tanrı'ya içimden yakararak, Parker ile uzun uzun konuştum... Bu fikrinden cayması ve onu diğerlerine açmaması için her türlü argümanı ortaya koydum ve kutsal bildiği her şey adına yalvardım.

Bütün söylediklerimi itirazsız dinlemesi, ikna olacağını düşünerek umutlanmaya başlamama yol açtı. Ama sözümü bitirdiğimde, söylediğim her şeyin doğru olduğunu çok iyi bildiğini ve öyle bir çareye başvurmanın bir insanın aklına gelebilecek en korkunç alternatif olduğunu fakat kendisinin artık dayanma gücünün sınırına geldiğini ve aramızdan birinin ölmesi diğerlerini bir ihtimal, hatta büyük olasılıkla kurtaracakken hepimizin birden ölmesinin gereksiz olduğunu söyledi; onu vazgeçirmeye çalışmak için boşuna çenemi yormamamı, çünkü kesin kararını o geminin belirmesinden önce vermiş olduğunu, ama gemiyi görünce bize bundan bahsetmekten o anlığına vazgeçtiğini ekledi.

Bunun üzerine, kararından vazgeçmeyecekse bile en azından bir gün daha beklemesi için yalvardım... Belki başka bir gemiye rastlayacağımızı söyledim; o sert karakterli adamı etkileyebileceğini düşündüğüm, aklıma gelen her türlü argümanı bir kez daha ortaya koydum. Karşılık olarak, kararından bahsetmeyi son âna dek erte-

lediğini, bir şey yemeden daha fazla dayanamayacağını, dolayısıyla da bir gün daha beklemenin en azından kendisi açısından mümkün olmadığını söyledi.

Onu tatlı sözlerle kararından caydıramayacağımı anlayınca tavır değiştirerek, yaşadığımız felaketlerden onun kadar etkilenmediğimi, dolayısıyla da o an kendisinden (ayrıca Peters ile Augustus'tan da) çok daha sağlıklı ve güçlü kuvvetli olduğumu, kısacası gerekirse kaba kuvvete başvuracağımı, kanlı yamyamlık planlarını diğerlerine herhangi bir şekilde açmaya çalışırsa da onu denize atmaktan çekinmeyeceğimi bilmesi gerektiğini söyledim. Ben lafımı bitirir bitirmez boğazımı kavradı ve bıçak çekip defalarca karnıma saplamaya çalıştı; neyse ki çok dermansız olduğundan bunu başaramadı. Öfkeden gözüm dönmüştü ve Parker'ı ite ite küpeşteye kadar götürdüm; onu denize atmakta kararlıydım. Fakat Peters gelip araya girerek Parker'ı elimden kurtardı ve kavga etmemizin sebebini sordu. Parker, onu engellememe fırsat kalmadan meseleyi açıkladı.

Sözlerinin uyandırdığı etki tahminimden de korkunç oldu. İlk kez Parker'ın dile getirdiği bu tüyler ürpertici fikri Augustus ile Peters da uzun süredir içten içe düşünmekteydiler anlaşılan; onu haklı buldular ve bu fikri hemen uygulamaya koymamız gerektiğini ısrarla söylediler. Bu ikisinden en azından birinin, öylesine dehşet verici bir niyet karşısında benim tarafımı tutacak kadar aklı başında olacağını hesaplamıştım; ikisinden birinin yardımıyla, o planın uygulanmasını engelleyebileceğime emindim. Bu konuda hayal kırıklığına uğrayınca, başımın çaresine bakmam kesinlikle şart oldu; daha fazla direnirsem, o adamlar böyle ürkünç bir hâldeyken bunu bahane olarak kullanıp hızla gerçekleşeceğini bildiğim trajedide bana adil bir şans tanımadan oracıkta işimi bitirmeye kalkabilirdi.

Öneriyi kabul etmeye hazır olduğumu, sadece bir saat beklememizi, sis dağılırsa daha önce gördüğümüz gemiyi tekrar görebileceğimizi söyledim. Epey dil döktükten sonra bunu kabul ettirmeyi başardım; sis tahmin ettiğim gibi, bir saat sonra dağıldığında (ne de olsa rüzgâr giderek şiddetleniyordu) ortalıkta gemi göremeyince, kura çekmeye hazırlandık.

Bundan sonra olan korkunç şeyleri hiç istemeyerek düşünüyorum; daha sonra yaşadığım hiçbir şey, o gün olanların en ufak ayrıntılarını bile hafızamdan silemedi ve net anıları hayatımın her anına gölge düşürecek. Öykümün bu kısmını olabildiğince çabuk anlatayım. O tüyler ürpertici iş, yani kura çekme işi için aklımıza gelen tek yöntem çöp çekmekti. Bu iş için küçük tahta kıymıklar bulduk ve bunları benim tutmama karar verildi. Güvertenin bir ucuna gittim, zavallı arkadaşlarımsa diğer uca sessizce gidip bana sırtlarını döndüler. Bu korkunç dramın bana en dayanılmaz gelen kısmı, kıymıkları düzenlemekti. İnsan bazı ender anlarda, kendi canını pek umursamaz hâle gelebilir fakat ölüme yaklaştıkça hayata daha sıkı tutunur. Ama sessizce yaptığım o işin mutlaklığı ve acımasızlığı (fırtınanın gürültülü tehlikelerinden de, açlığın azar azar yaklaşan dehşetinden de çok farklıydı), ölümlerin en korkuncundan –üstelik sebeplerin en korkuncu yüzünden gerçekleşecekti– kurtulma şansımın ne kadar az olduğunu düşündüğümde, uzun süredir soğukkanlılığımı korumamı sağlayan enerjimin her zerresinin rüzgâra kapılan kuştüyleri misali beni terk etmesine, korkuların en küçük düşürücü ve âciz hale getireninin karşısında çaresiz bir av durumuna düşmeme yol açtı. İlk başta, kıymıkları daha küçük parçalara bölüp bir araya getirmeyi bile başaramadım; parmaklarım kımıldamayı kesinlikle reddediyordu, dizlerim de şiddetle birbirine çarpıyordu. Bu korkunç oyunun dışında kalmama yönelik, binlerce saçma sapan düşünce hızla geçiyordu aklımdan. Arkadaşlarımın önünde diz çöküp, beni bu işin dışında bırakmaları için yalvarmayı düşündüm; birden üzerlerine atılıp içlerinden birini öldürerek kurayı gereksiz kılmayı düşündüm – kısacası, şimdiki iş dışında her şeyi yapmayı düşündüm. Böyle salakça bir şekilde epey zaman harcadıktan sonra, Parker'ın sesiyle kendime geldim; acele etmemi, onları bu korkunç bekleyişten kurtarmamı söyledi. O zaman bile kıymıkları hemen dizemedim; dert ortaklarımdan birini kandırıp kısa kıymığı çektirmenin her yolunu düşündüm... Ne de olsa elimdeki dört kıymıktan en kısasını çeken, diğerlerinin hayatta kalabilmesi için ölecekti. Beni vicdansız olmakla suçlamadan önce kendinizi benim yerime koyun.

Sonunda, işi daha fazla ertelemem olanaksız hâle gelince baş kasaranın oraya, arkadaşlarımın beni beklediği yere gittim; kalbim küt küt atıyordu. Kıymıkları tutan elimi uzattığımda, Peters hemen bir tanesini çekti. Kurtulmuştu – en azından *onunki* kısa kıymık değildi; kurtulma şansımı azaltmıştı bu. Tüm gücümü toplayıp, kıymıkları Augustus'a uzattım. O da hemen çekti ve kurtuldu; hayatta kalma şansım yüzde elliydi artık. O an bir kaplan gibi vahşileştiğimi hissettim ve zavallı arkadaşım Parker'a karşı son derece yoğun, şeytani bir nefret duydum. Ama bu his uzun sürmedi; sonunda, tir tir titreyerek ve gözlerimi kapayarak, geri kalan iki kıymığı ona uzattım. Parker'ın onlardan birini çekecek cesareti toplaması tam beş dakika sürdü ve bu süre boyunca gözlerimi hiç açmadım. Sonunda elimdeki iki kıymıktan birinin hızla çekildiğini hissettim. Sonuç belli olmuştu, ama lehime mi yoksa aleyhime mi olduğunu henüz bilmiyordum. Kimse konuşmuyordu, ben de elimdeki kıymığa bakmaya hâlâ cesaret edemiyordum. Sonunda Peters elimi tutunca kendimi gözlerimi açmaya zorladım ve güvende olduğumu, felakete mahkûm kişinin Parker olduğunu, onun yüzünü görür görmez anladım. Nefes almaya çalışarak güverteye yığılıp kendimden geçtim.

Kendime geldiğimde, ortaya attığı fikrin kurbanı olan Parker'ın ölümüne tanık oldum. Hiç direnmedi ve Peters onu sırtından bıçakladığında hemen can vererek güverteye yığıldı. Sonra anında, tüyler ürpertici bir şekilde karnımızı doyurmaya girişmemizden fazla bahsetmemeliyim. Böyle şeyler hayal edilebilir ama sözcükler onların müthiş korkunçluğunu ifade etmeye yetmez. Şu kadarını söyleyeyim ki, had safhadaki susuzluğumuzu kurbanın kanıyla bir ölçüde dindirdikten ve aldığımız ortak karar uyarınca ellerini, ayaklarını ve başını kesip bağırsaklarıyla birlikte denize attıktan sonra, cesedin geri kalanını parçalara ayırıp, sonraki unutulmaz dört gün (ayın on yedi, on sekiz, on dokuz ve yirmisi) boyunca bunlarla beslendik.

Ayın on dokuzunda, on beş-yirmi dakika boyunca yağmur yağdı; fırtınadan hemen sonra kamaraya yaptığımız dalışlar sırasında çıkardığımız bir çarşafı açarak biraz su topladık. Topladığımız miktar

iki litre bile değildi; ama bu bile gücümüzü ve umudumuzu tazelemeye yetti.

Ayın yirmi birinde yine son çareye başvurmak zorunda kaldık. Hava hâlâ ılık ve sakindi; bazen sis çöküyor ve (genellikle K.'den B.'ye) esinti oluyordu.

Ayın yirmi ikisinde, birbirimize sokularak oturup acınası durumumuzu kara kara düşünürken, birden aklıma beni umutlandıran bir fikir geldi. Pruva direği kesilirken orsa tarafındaki zincirlerin arasında duran Peters'ın baltalardan birini bana verdiğini ve onu mümkünse güvenli bir yere koymamı söylediğini, dev dalgaların sonuncusunun gemiye vurup içini suyla doldurmasından birkaç dakika önce de bu baltayı baş kasaraya götürüp iskele tarafındaki kuşetlerden birinin üstüne koyduğumu hatırlamıştım. Bu baltaya ulaşabilirsem, onunla güverteyi delip depoya inebilir ve kolayca yiyecek içecek temin edebilirdik.

Arkadaşlarıma bu planımdan bahsettiğimde, o dermansız halleriyle sevinç çığlıkları attılar ve hemen baş kasaraya gittik. Buraya inmek kamaraya inmekten daha zordu, çünkü girişi çok daha dardı; hatırlarsanız kamara merdiveninin etrafındaki duvarların tamamı dalgalara kapılıp gitmişti, baş kasara girişiyse yalnızca bir metrekarelik basit bir kapaklı girişten ibaret olduğundan hasar görmemişti. Ama hiç duraksamadan aşağı inmeye çalıştım; önceki gibi belime halat bağlanmasından sonra, önce ayaklarımı sokarak cesurca aşağı atlayıp sulara daldım ve çabucak kuşete yüzerek, daha ilk denememde baltayı alıp yukarı çıkardım. Arkadaşlarım coşkulu sevinç ve zafer çığlıkları attılar, baltayı bu kadar kolay ele geçirebilmiş olmamızı da eninde sonunda kurtulacağımızın alameti olarak gördük.

Tazelenmiş umudumuzun verdiği tüm enerjiyle güverteyi delmeye giriştik; Peters ile ben baltayı sırayla kullanıyorduk, Augustus ise kolu yaralı olduğundan bize herhangi bir şekilde yardım edemiyordu. Hâlâ bir şeye yaslanmadan ayakta durmakta zorlanacak kadar dermansız olduğumuzdan, dolayısıyla da bir iki dakika çalıştıktan sonra dinlenmemiz gerektiğinden, işimizi halletmemizin –yani depoya girmemize yetecek kadar büyük bir delik açmamızın– saatler

süreceğini kısa sürede anladık. Ama bu kesinlikle bizi yıldırmadı; ay ışığında bütün gece çalışarak, ayın yirmi üçünün şafağında hedefimize ulaşmayı başardık.

Bu kez Peters aşağı inmeye gönüllü oldu, önceki hazırlıkların aynısını tamamladıktan sonra depoya indi ve kısa süre sonra geri geldiğinde yanında getirdiği küçük kavanozun zeytinle dolu olduğunu görünce sevinçten deliye döndük. Zeytinleri paylaşıp büyük bir iştahla mideye indirmemizin ardından, Peters'ı tekrar aşağı sarkıttık. Bu kez umduğumuzdan da başarılı oldu; çabucak geri geldiğinde, iri bir parça jambonla bir şişe Madeira şarabı getirmişti. Şarabı fazla kaçırmanın zararlarını tecrübeyle öğrenmiş olduğumuzdan, büyük denemeyecek birer yudum almakla yetindik. Jambonun yalnızca kemiğin etrafındaki aşağı yukarı bir kiloluk kısmı yenilir haldeydi, geri kalanıysa tuzlu suda tamamen bozulmuştu. Yenilir kısmı bölüştük. Peters ile Augustus kendilerini tutamayıp, paylarına düşen kısmı anında mideye indirdiler; ama ben daha tedbirli davranıp, benimkinin sadece ufak bir bölümünü yedim... Fazla yersem çekeceğimi bildiğim susuzluktan ödüm kopuyordu. Harcadığımız dayanılmayacak kadar ağır çabalar bizi çok yorduğundan, karnımızı doyurduktan sonra biraz dinlendik.

Öğleyin artık kendimizi güçlenmiş ve canlanmış hissediyorduk; tekrar aşağı inip yiyecek içecek aramaya karar verdik. Peters ile ben günbatımına dek sırayla depoya indik ve her seferinde az çok başarılı olduk. Bu süre içinde yukarıya küçük zeytin kavanozunun aynısından dört tane, bir başka jambon parçası, içinde on bir litre nefis Madeira Burnu şarabı bulunan bir damacana ve hepsinden iyisi, ufak bir Galapagos kaplumbağası çıkaracak kadar talihliydik... Kaptan Barnard böyle birkaç kaplumbağayı *Grampus* limandan ayrılırken, Pasifik'te fok avından yeni dönen *Marry Pitts* uskunasından almıştı.

Bu anlatının ileriki bir kısmında, bu kaplumbağa cinsinden sık sık bahsedeceğim. Okurlarımın hemen hepsinin muhtemelen bildiği gibi, bu kaplumbağalar genellikle Galapagos denen takımadada bulunur; zaten o takımada ismini bu hayvandan almıştır – İspanyolcada Gallipago, tatlısu kaplumbağası anlamına gelir. Bu hayvan-

lara, tuhaf görünüşleri ve hareketlerinden ötürü fil kaplumbağası dendiği de olur. Çoğu devasa boyutlara ulaşır. Ben şahsen ağırlıkları beş yüz elli ila altı yüz seksen kilo arasında değişen birkaç Galapagos kaplumbağası gördüm, fakat herhangi bir denizcinin üç yüz altmış kilodan ağırını gördüğünü söylediğini hatırlamıyorum. Bu kaplumbağaların görünüşü tuhaf, hatta iğrençtir. Gövdelerini yerden otuz santim yukarıda tutarak çok yavaş, ölçülü, ağır adımlar atarlar. Boyunları uzun ve oldukça incedir, uzunluğu kırk beş ila altmış santim arasında değişir... Öldürdüğüm bir tanesinin omzuyla başının tepesi arasındaki mesafe en az yüz on beş santimdi. Bu hayvanların başı yılan başına epey benzer. Hiç beslenmeden inanılmayacak kadar uzun süre yaşayabilirler; bir geminin ambarına atıldıktan sonra, iki yıl boyunca bir şey yemeden sağ kaldıkları görülmüştür – bu sürenin sonunda, ambara konuldukları zamanki kadar tombul ve sağlıklıydılar. Bu sıradışı hayvanlar hecin devesine, yani çöl devesine bir açıdan benzer. Boyunlarının dibindeki kesede su depolarlar. Bir sene boyunca hiçbir şekilde beslenmedikten sonra öldürülen Galapagos kaplumbağalarının her birinin kesesinden on litre taze, tatlı su çıktığı görülmüştür. Başlıca besinleri yaban maydanozu, kereviz, semizotu, ketencik ve frenkinciridir; özellikle bu sonuncusuna bayılırlar... Bu hayvanların ilk keşfedildiği sahilin yakınındaki tepe yamaçlarında bol miktarda frenkinciri bulunur. Bu son derece leziz ve besleyici gıda, Pasifik'e balina avı için ve başka sebeplerle giden binlerce denizcinin hayatını kurtarmıştır şüphesiz.

Şans eseri depodan çıkardığımız kaplumbağa büyük değildi ve muhtemelen otuz kilo ağırlığındaydı. Dişiydi ve gayet iyi durumdaydı; hem epey tombuldu hem de kesesinde bir litre berrak, tatlı su vardı. Bu gerçekten bir hazineydi; hep birlikte diz çöküp Tanrı'ya içtenlikle şükrettik.

Hayvanı delikten geçirmekte epey zorlandık çünkü delice mücadele ediyordu ve çok güçlüydü. Tam Peters'ın elinden kurtulup suya geri dönecekken, Augustus kaplumbağanın boğazına ilmik geçirdi; ben de delikten içeriye, Peters'ın yanına atladım ve onun hayvanı kaldırıp yukarı çıkarmasına yardım ettim.

Kesedeki suyu, hatırlarsanız daha önce kamaradan çıkardığım sürahiye dikkatle boşalttık. Sonra bir şişenin boynunu, mantarını çıkarmadan kırmak suretiyle bir desilitrelik bardak elde ettik. Ardından birer bardak su içtik ve bir günde bu miktardan fazlasını içmemeye karar verdik.

Son iki üç gündür hava yağışsız ve güzel olduğundan, kamaradan aldığımız yatak örtüleriyle giysilerimiz tamamen kurumuştu; böylece bu geceyi (ayın yirmi üçünün gecesini) göreceli olarak rahat geçirdik... Bol bol zeytin ve jambon yiyip biraz da şarap içtikten sonra, huzurla dinlendik. Yiyecek stokumuzu, gece hava sertleşirse bir kısmı denize düşmesin diye, ırgatın kalıntılarına olabildiğince sıkı bağladık. Kaplumbağamızı da ters döndürerek dikkatle bağladık; onu mümkün olduğunca uzun süre yaşatmak istiyorduk.

13. Bölüm

24 Temmuz. Bu sabah kalktığımızda kendimizi harika hissediyorduk; hem moralimiz hem de gücümüz yerine gelmişti. Durumumuz hâlâ tehlikeliydi... Yerimizi bilmiyorduk (ama karadan çok uzakta olduğumuz kesindi), yiyecek stokumuz çok idareli kullansak bile en fazla on beş gün yeterdi, suyumuz yok denecek kadar azdı, dünyanın en harap gemisindeydik ve denizde rüzgârlarla dalgaların insafına kalmış hâlde başıboş sürükleniyorduk ama yine de mutluyduk, çünkü son günlerde bahtsızca yaşadığımız bütün o korkunç felaketlerle tehlikelerden sonra bunlar bize önemsiz geliyordu – iyi ve kötü böylesine görecelidir işte.

Gündoğumunda, tam tekrar bir şeyler aramak için depoya inmeye hazırlanırken, ahmakıslatan yağmaya ve şimşek çakmaya başlayınca, daha önce kullandığımız çarşafla yine su toplamaya odaklandık. Yağmur suyu toplamak için, çarşafı gerip ortasına pruva zinciri levhalarından birini koymaktan başka çaremiz yoktu. Böylece ortada toplanan su çarşaftan sızarak sürahimize akıyordu. Sürahinin neredeyse tamamını bu şekilde doldurmuşken, kuzeyden esmeye başlayan bora yüzünden bu işi bırakmak zorunda kaldık; gemi bir kez daha öyle şiddetle sarsılmaya başlamıştı ki ayakta duramaz olmuştuk. Hemen ön tarafa gidip kendimizi önceki gibi, ırgatın kalıntılarına sıkıca bağladık ve fırtınayı o koşullar altında şaşırtıcı, inanılmaz bir soğukkanlılıkla beklemeye koyulduk. Rüzgâr öğleyin iyice şiddetlendi, gece olduğundaysa artık neredeyse fırtınaya dönüşmüştü... Deniz de iyice dalgalı bir hâl almıştı. Ama kendimizi nasıl bağlamamız gerektiği konusunda artık tecrübeli olduğumuzdan,

iliklerimize kadar ıslansak ve her an denize düşme korkusu yaşasak da bu berbat geceyi göreceli olarak güvenlik içinde geçirdik. Neyse ki hava çok sıcak olduğundan suların bizi serinletmesi, sıkıntıdan çok minnet duymamıza yol açtı.

25 Temmuz. Sabah olduğunda rüzgâr hafiflemiş, hızı saatte on deniz miline kadar düşmüştü; deniz de epey sakinleşmiş olduğundan güvertede ıslanmadan durabildik. Fakat iki zeytin kavanozumuzu ve jambonumuzun tamamını, çok dikkatli bağlamış olmamıza karşın yitirdiğimizi görünce çok üzüldük. Kaplumbağayı hemen öldürmemeye karar vererek, kahvaltıda birkaç zeytin yiyip biraz su içmekle yetindik; şarabı suyla yarı yarıya karıştırıp içince hem bizi epey rahatlatıp gücümüzü yerine getirdi hem de Porto şarabı gibi rahatsız edici derecede sarhoş etmedi. Deniz hâlâ çok dalgalı olduğundan, yiyecek içecek aramak için depoya inemiyorduk. Gün boyunca deponun tavanındaki delikten çıkan bir sürü önemsiz şey, anında dalgalara kapılıp denize sürüklendi. Gemi artık iyice yan yatmış olduğundan, kendimizi halatla bir yere bağlamadan bir an bile ayakta duramıyorduk. Bu yüzden gün boyunca huzursuz ve rahatsızdık. Öğleyin güneşin neredeyse tam tepede olduğunu görünce, uzun süredir kuzey ve kuzeybatıdan esen rüzgârların bizi ekvator civarına sürüklemiş olduğundan şüphemiz kalmadı. Akşama doğru birkaç köpekbalığı gördük ve devasa bir tanesinin korkusuzca yaklaşması bizi biraz kaygılandırdı. Bir ara gemi dalgaların etkisiyle suyun epey altına dalınca, o canavar bize oldukça yaklaştı ve kamara girişinin üstünde birkaç saniye bocaladıktan sonra kuyruğuyla Peters'a sertçe vurdu. Sonunda büyük bir dalga onu geminin dışına atınca epey rahatladık. Hava iyi olsa onu kolayca yakalayabilirdik.

26 Temmuz. Bu sabah rüzgâr oldukça hafiflemiş olduğundan, deniz de fazla çalkantılı olmadığından tekrar depoya inmeye karar verdik. Gün boyunca epey uğraştıktan sonra, artık depodan bize hayır gelmeyeceğini anladık; odanın içindekiler geceleyin ambara düşmüştü. Tahmin edilebileceği gibi, bu keşif bizi umutsuzluğa sürükledi.

27 Temmuz. Deniz neredeyse çarşaf gibiydi ve hâlâ kuzeyle ba-

tıdan hafif rüzgâr esiyordu. İkindi vakti güneş çıkıp da hava iyice ısınınca giysilerimizi serip kuruttuk. Denize girmek hem susuzluğumuzu epey azalttı hem de bizi oldukça rahatlattı, ama gün boyunca brikin etrafından ayrılmayan köpekbalıklarından korktuğumuzdan çok dikkatli olmak zorunda kaldık.

28 Temmuz. Hava hâlâ güzeldi. Brik artık öyle yan yatmıştı ki eninde sonunda ters döneceğinden korkmaya başladık. Bu acil duruma karşı olabildiğince önlem aldık; kaplumbağamızı, sürahiyi ve geride kalan iki zeytin kavanozunu orsa tarafında olabildiğince ileriye, ana zincirlerin altına bağladık. Deniz gün boyunca çarşaf gibiydi ve rüzgâr bazen çok hafif esiyor, bazen de hiç esmiyordu.

29 Temmuz. Hava durumunda değişiklik olmadı. Augustus'un yaralı kolunda kangren belirtileri baş gösterdi. Sürekli uykulu olmasından ve aşırı susamasından yakındı ama fazla acı çekmediğini söyledi. Onu rahatlatmak için yaralarına zeytinlerin içinde bulunduğu sirkeden biraz sürmekten başka bir şey gelmedi elimizden, bunun da pek faydası olmamış gibiydi. Rahat etmesi için elimizden geleni yaptık ve su payını üç misline çıkardık.

30 Temmuz. Hava çok sıcak ve rüzgârsızdı. Dev bir köpekbalığı, öğlene kadar geminin yanından ayrılmadı. Onu ilmikle yakalamayı defalarca denedik ama başaramadık. Augustus'un durumu epey kötüleşti; bunda yaralarının olduğu kadar, yetersiz beslenmesinin de payı vardı şüphesiz. Acılarından kurtulmak için durmadan dua ediyor, ölmekten başka bir şey istemiyordu. Bu akşam son zeytinlerimizi yedik; sürahimizdeki su öyle kirlenmişti ki, içmek için şarap katmak zorunda kaldık. Sabahleyin kaplumbağamızı öldürmeye karar verdik.

31 Temmuz. Brikin yan yatmış olması sebebiyle oldukça kaygı dolu ve yorucu bir gece geçirdikten sonra kaplumbağamızı öldürüp parçaladık. Sağlıklı olsa da tahminimizden çok daha küçük çıktı – ondan ancak yaklaşık beş kilo et elde edebildik. Bu etle olabildiğince uzun süre idare etmek istediğimizden, onu küçük parçalara böldük ve parçaları geride kalan üç zeytin kavanozuyla şarap şişesine (hepsini saklamıştık) koyup üzerlerine zeytinlerin sirkesini döktük.

Kaplumbağa etinin bir buçuk kilo kadarını bu şekilde muhafaza ettik; geri kalanını yemeden buna dokunmayacaktık. Günde kişi başı aşağı yukarı yüz gram et yemeye karar verdik, böylece etin tamamı bize on üç gün yetecekti. Akşamüstü gök gürültülü ve şimşekli sağanak yağdı ama öyle kısa sürdü ki ancak çeyrek litre kadar su toplayabildik. Ortaklaşa aldığımız kararla, bu suyun tamamını artık can çekişir gibi görünen Augustus'a verdik. Suyu onu toplamakta kullandığımız çarşaftan içti (yere uzandı, biz de çarşafı onun ağzına yaklaştırdık), çünkü artık su koyacak kabımız yoktu; damacanada şarap, sürahideyse kirli su vardı. Sağanak daha uzun sürse, ikisini de boşaltıp içlerine su koyacaktık.

İçtiği suyun Augustus'a pek faydası olmamış gibiydi. Kolu bilekten omza dek kapkara kesilmişti, ayakları da buz gibiydi. Her an son nefesini vermesini bekliyorduk. Korkunç bir şekilde zayıflamış, bir deri bir kemik kalmıştı; öyle ki, Nantucket'tan yola çıkarken elli sekiz kilo olmasına karşın şimdi *yirmi kilo ya var ya yoktu*. Gözleri öyle çukura kaçmıştı ki neredeyse görünmüyordu... Yanaklarının derisi de öyle sarkmıştı ki yemek yemekte, hatta bir şey içmekte bile epey zorlanıyordu.

1 Ağustos. Hava yine sakindi, güneş de bunaltacak kadar sıcaktı. Susuzluktan dilimiz damağımız kurumuştu, sürahideki suysa içilmez haldeydi... İçi böcek kaynıyordu. Yine de birazını şarapla karıştırıp içtik – ama susuzluğumuzu pek dindirmedi. Denize girmek iyi geliyordu fakat köpekbalıkları hâlâ etrafta olduğundan suda fazla kalamıyorduk. Augustus'un öleceğini anlamıştık; can çekişiyordu. Çok acı çeker gibiydi ve acılarını dindirmek için elimizden hiçbir şey gelmiyordu. Saatlerce tek kelime etmedikten sonra, on iki civarı şiddetli spazm geçirerek öldü. Ölümü bizi yasa boğdu ve içimize öyle bir karamsarlık çöktü ki, bütün gün cesedin yanında oturduk ve ancak fısıltıyla konuştuk. Cesedi denize atacak cesareti ancak havanın kararmasından bir süre sonra bulabildik. Ceset artık tasvir edilemeyecek kadar iğrenç bir hal almıştı ve öyle çürümüştü ki, Peters onu kaldırmaya çalışınca bir bacağı elinde kaldı. O çürük et yığını geminin yan tarafından denize doğru kayarken, etrafındaki

fosfor ışığında yedi sekiz iri köpekbalığının beklemekte olduğunu gördük; hep birlikte avlarını parçalarken korkunç dişleri öyle takırdıyordu ki, o ses bir buçuk kilometre öteden bile duyulabilirdi. O ses karşısında dehşete kapılıp içimize kapandık.

2 Ağustos. Hava hâlâ korkutucu bir şekilde sakin ve sıcaktı. Şafak sökerken, artık hem fiziksel açıdan hem de moralman çökmüş hâldeydik. Sürahideki su artık hiç işimize yaramazdı; parlak bulamaca, korkunç kurtçuklarla dolu çamura dönüşmüştü. Suyu döküp sürahiyi denizde iyice yıkadıktan sonra, kaplumbağa etini salamuraya yatırdığımız kavanozlardaki sirkenin birazını sürahiye koyduk. Susuzluğumuz artık neredeyse dayanılmaz hale geldiğinden şarap içtik, ama bu bizi hem iyice susattı hem de epey sarhoş etti. Sonra şarabı deniz suyuyla karıştırıp içmeyi denedik ama hemen şiddetle öğürmeye başlayınca, buna bir daha kalkışmadık. Denize girmek için gün boyunca fırsat kolladık ama boşunaydı; geminin etrafı artık köpekbalıkları tarafından tamamen kuşatılmıştı – hepsi birbirine benzese de, bunların dün akşam zavallı arkadaşımızı yiyen canavarlar olduğu barizdi. Tadı damaklarında kalmıştı besbelli. Cesedi denize attığımıza çok pişman olduk, içimiz karardı ve yoğun bir melankoliye kapıldık. Denize girmek bizi anlatamayacağım kadar rahatlatan bir şeydi ve şimdi bundan, hem de böylesine korkunç bir sebep yüzünden vazgeçmek zorunda kalmak dayanılmaz geliyordu. Üstelik hayatımız her an tehlikedeydi, çünkü tek bir yanlış adım veya hareketimizde denizi boylayıp o aç balıklara anında yem olurduk – sık sık boca tarafından yaklaşıp bize hamle yapıyorlardı. Bağırıp çağırmamız, elimizi kolumuzu sallamamız onları korkutmuyordu. Hatta en irilerinden bir tanesi, Peters'tan aldığı balta darbesiyle ağır yaralanmasına karşın bize hamle yapmayı sürdürdü. Alacakaranlıkta gökyüzünde bir bulut belirdi, ama yağmur yağdırmadan geçip gitmesiyle bizi üzüntüye boğdu. Susuzluğumuz artık akıl almaz boyutlardaydı. Hem bu yüzden hem de köpekbalıklarından korkmamız sebebiyle geceyi uykusuz geçirdik.

3 Ağustos. Durumumuzda olumlu bir değişiklik olmadı, brik de giderek daha fazla yan yatmayı sürdürdüğünden artık güvertede

ayakta duramıyorduk. Şarabımızla kaplumbağa etimizi, gemi ters dönerse onları yitirmeyelim diye güvenceye almakla meşgul olduk. Pruva zinciri levhalarından çıkardığımız iki uzun ve sağlam çiviyi orsa tarafına, suyun bir metre kadar yukarısına baltayla çaktık; küpeştenin suya girmesine artık ramak kalmıştı ve çiviler karinaya çok uzak değildi. Bunlara sürahiyle kavanozları ve damacanayı bağladık; şimdi zincirlerin altındaki eski yerlerinde olduklarından daha güvendeydiler. Gün boyunca susuzluktan kıvrandık – etrafımızdan bir an olsun ayrılmayan köpekbalıkları yüzünden denize giremedik. Uyumayı başaramadık.

4 Ağustos. Şafağa az kala, geminin alabora olmakta olduğunu fark edince, denize düşmemek için yerimizden fırladık. Gemi başta ağır ağır yan yattığından, orsa tarafına tırmanmakta zorlanmadık; neyse ki ihtiyatlı davranıp, buraya çaktığımız çivilere ipler bağlamıştık. Ama geminin çabucak ters dönebileceğini hesaplamamıştık; alabora olması giderek hızlanınca, onunla yarışamaz hale geldik ve ne olduğunu anlamadan, bir anda kendimizi deniz yüzeyinin birkaç kulaç altında çırpınır halde bulduk... Koca gemi de hemen tepemizdeydi.

Denize düşünce, tutunduğum ipi bırakmak zorunda kalmıştım... Kendimi geminin altında bulunca da, gücüm de iyice tükenmiş olduğundan, canımı kurtarmak için çabalamaktan vazgeçtim ve birkaç saniye içinde ölmeye hazırlandım. Ama yine yanılmıştım, brikin devrildiğinde suya çarpıp orsa tarafına doğru havalanacağı aklıma gelmemişti. Gemi kısmen doğrulurken suların döne döne yukarı akın etmesi, beni düşmemden bile daha hızlı bir şekilde su yüzeyine fırlattı. Yukarı çıkınca, geminin yaklaşık yirmi metre ötemde olduğunu gördüm. Alabora olmuş halde, şiddetle yalpalıyordu... Etrafındaki sular da epey çalkantılıydı ve güçlü girdaplarla doluydu. Peters'ı göremiyordum. Bir metre ötemde bir yağ fıçısı ve brikten düşmüş başka şeyler, denize saçılmış halde yüzüyordu.

Şimdi en korktuğum şey, etrafımda olduklarını bildiğim köpekbalıklarıydı. Gemiye doğru yüzerken, onları uzak tutmak için ellerimle ayaklarımı suya hızlı hızlı çarparak köpükler oluşturdum.

Canımı bu basit numaraya borçlu olduğuma şüphem yok; çünkü brikin etrafı, devrilmesinden hemen önce bu canavarlarla kaynıyordu... Hatta yüzerken birkaçına temas ettim. Yine de geminin yan tarafına ulaşmayı büyük bir şans eseri başardım fakat öyle yorulmuştum ki Peters tam zamanında yardımıma koşmasa asla yukarı çıkamazdım; onu görünce çok sevindim (geminin diğer tarafından karinaya tırmanmıştı)... Bana ip sarkıttı – çivilere bağladığımız iplerden biriydi bu.

Bu tehlikeden kıl payı kurtulduktan sonra bir başka acil ve korkunç tehlikeye, açlıktan ölme tehlikesine odaklandık. Bütün yiyecek içeceğimiz, aldığımız tüm önlemlere karşın denize düşmüştü; daha fazlasını bulmak gibi bir şansımız da hiç olmadığından, ikimiz de umutsuzluğa teslim olup çocuk gibi avaz avaz ağladık ve birbirimizi teselliye kalkışmadık. Böyle bir zayıflık hâli, benzer bir durumu asla yaşamamış olanlara tuhaf gelecektir şüphesiz ama şunu unutmamak gerekir ki, uzun süredir yaşadığımız sıkıntılar ve korku aklımızı başımızdan öylesine almıştı ki mantıklı insanlar olmaktan artık çıkmıştık. Daha sonra yaşadığımız tehlikeler sırasında (bunlar neredeyse bir o kadar, hatta belki daha da büyük tehlikelerdi) tüm güçlüklere sabırla göğüs gerdim; Peters'ın da neredeyse şimdiki çocuksu pasifliği ve aptallığı kadar inanılmaz, bilgece bir metanet sergilediği görülecektir – farkı yaratan şey zihinsel durumumuzdu.

Brikin ters dönmesi, hatta şarabımızla kaplumbağa etimizi kaybetmemiz bile durumumuzu fazla kötüleştirmeyebilirdi... Ama yağmur suyu toplamakta kullandığımız çarşafı ve bu suyu saklamakta kullandığımız sürahiyi de yitirmiştik; yiyecek bulmak bizim için sorun değildi, çünkü geminin kenarlarının bir metre kadar yukarısından itibaren, karinası da dahil olmak üzere tüm alt yüzeyinin *iri midyelerle kaplı olduğunu, bunların leziz ve son derece besleyici olduğunu* keşfetmiştik. Yani daha önce düşündükçe ödümüzü koparan o kaza, geminin alabora olması iki açıdan çok işimize yaramıştı: Hem elimize idareli kullanırsak bir aydan fazla yetecek kadar yiyecek geçmişti hem de şimdiki konumumuz öncekinden çok daha güvenli olduğundan içimiz epey rahatlamıştı.

Ama su temin etmemizin zorlaşması, durumumuzdaki değişimin getirilerinin hiçbirini umursamamamıza yol açtı. Yağmur yağarsa olabildiğince su toplayabilmek için gömleklerimizi çıkardık; bunları çarşafları kullandığımız gibi kullanacaktık – bu şekilde, en iyi koşullar altında bile bir seferde altı santilitreden fazla su toplamayı ummuyorduk elbette. Gün boyunca tek bir bulut bile görmedik, susuzluğumuz da neredeyse dayanılmazdı. Peters geceleyin bir saat iyi kötü uyumayı başardı ama ben çektiğim yoğun acılar yüzünden gözümü bile kırpmadım.

5 Ağustos. Bugün hafif bir rüzgâr bize bol miktarda yosun getirdi ve neyse ki bunların arasında bulduğumuz on bir küçük yengeci birkaç seferde, afiyetle yedik. Kabukları oldukça yumuşak olduğundan, onları bütün bütün mideye indirdik ve bizi midyelerden çok daha az susattıklarını keşfettik. Yosunların arasında köpekbalığı görmeyince, denize girmeye cesaret ettik ve suda kaldığımız dört beş saat boyunca susuzluğumuz epey azaldı. Böylece kendimize geldik ve geceyi öncekinden daha rahat geçirdik; ikimiz de biraz uyumayı başardık.

6 Ağustos. Bugün öğle civarı başlayıp havanın kararmasından sonraya dek süren şiddetli yağmur bizim için bir lütuftu. Sürahimizle damacanamızı yitirmemize epey hayıflandık; su toplamak için sadece gömleklerimizi kullanmamıza karşın bunlardan birini, hatta belki ikisini de doldurabilirdik. Gömleklerimizi iyice ıslattıktan sonra ağzımıza götürüp sıkarak, akan sıvıyı minnetle içtik. Tüm günü bu şekilde geçirdik.

7 Ağustos. Tam şafak sökerken, ikimiz aynı anda doğuda bir gemi gördük ve *bize doğru geliyordu!* O muhteşem görüntü karşısında uzun ama zayıf sevinç çığlıkları attık, gömleklerimizi sallayarak ve dermansız olmamıza karşın olabildiğince yükseğe zıplayarak kendimizi göstermeye çalıştık hemen... Hatta var gücümüzle seslendik, oysa gemi en az yirmi beş kilometre ötedeydi. Ama bize doğru gelmeyi sürdürüyordu ve mevcut rotasını korursa eninde sonunda içindekilerin bizi göreceği kadar yaklaşacağına emindik. Onu ilk görüşümüzden bir saat kadar sonra, güvertesindeki insan-

ları seçebilmeye başladık. Uzun, alçak ve direkleri geriye doğru yatık bir gabyalı uskunaydı; pruva yelkeninde siyah top arması vardı ve tam mürettebatlı olduğu belliydi. Sonra endişelenmeye başladık... Bizi görmemelerinin imkânsız olduğunu düşünsek de, bizi ölüme terk etmelerinden kaygılandık – bu iblisçe ve barbarca eylem, her ne kadar inanılmaz gelse de, denizde çok benzer koşullar altında, insandan sayılan yaratıklar tarafından defalarca gerçekleştirilmiştir.* Ama Tanrı'ya şükür ki bu kez, çok sevindirici bir şekilde yanılmıştık; az sonra geminin güvertesinde ani bir hareketlenme gördük, hemen ardından da Britanya bayrağı çekerek dosdoğru üstümüze geldiler. Yarım saat sonra kendimizi o geminin kamarasında bulduk. Kaptan Guy'ın idaresindeki, *Jane Guy* adlı bir Liverpool gemisiydi; balina avı ve ticaret amacıyla Güney Denizleri'ne ve Pasifik'e gidiyordu.

* Boston briki *Polly*'nin başına gelenler bizimkine çok benzediğinden, burada bahsetmekten kendimi alamıyorum. Bu yüz otuz tonluk gemi 12 Aralık 1881'de, Santa Croix'ya gitmek üzere, kereste ve yiyecek içecek yüküyle, Kaptan Casneau'nun idaresinde yola çıkmıştı. Gemide kaptanın dışında sekiz kişi vardı – ikinci kaptan, dört denizci, aşçı, ayrıca Bay Hunt diye biri ve ona ait olan zenci bir kız. Gemi ayın on beşinde, Georges Adası sahilini geçtikten sonra, güneydoğudan gelen bir fırtınaya kapıldı ve sonunda alabora oldu ama direği devrildikten sonra doğruldu. Gemidekiler ateş yakma imkânları olmadan, ayrıca çok az yiyecek ve suyla tam yüz doksan bir gün (On Beş Aralık'tan Yirmi Haziran'a dek) denizde mahsur kaldı... bu sürenin sonunda sadece Kaptan Casneau ile Samuel Badger hayattaydılar, bu kişiler Rio Janeiro'dan dönen, Kaptan Featherstone'un idaresindeki Hull gemisi *Fame* tarafından kurtarıldı. Kurtarıldıklarında 28° K. enlemiyle 12° B. boylamındaydılar; denizde yaklaşık dört bin kilometre sürüklenmişlerdi. *Fame*, Dokuz Temmuz'da, Kaptan Perkins'in idaresindeki *Dromeo* brikiyle karşılaştı ve iki kazazede bu brike geçerek Kennebeck'te indiler. Bu ayrıntıları öğrendiğimiz anlatı şu sözlerle son buluyor:
"Onca süre boyunca, Atlantik'in en işlek kısmında o kadar yol kat etmelerine karşın kimsenin onları görmemesinin sebebini soracaksınız doğal olarak. Denizde en az on iki gemiyle karşılaşmışlardı ve bunlardan biri öyle yakınlarından geçmişti ki, güvertedeki ve halat donanımındaki insanların kendilerine baktığını açıkça görmüşlerdi ama o kişilerin vicdanlarının sesine kulak tıkayarak yelken açıp kazazedeleri ölüme zalimce terk ederek gitmeleri karşısında, bu aç ve üşüyen insanlar tarifsiz bir hayal kırıklığı yaşamıştı." – Poe.

14. Bölüm

Jane Guy yüz seksen tonluk, güzel bir gabyalı uskunaydı. Pruvası normalden sivriydi ve sakin havada onun kadar hızlı gidebilen bir gemi görmemiştim. Ama fırtınaya dayanıklı değildi, su alma derinliği de fazla olduğundan o ticaret işinde kullanılmaya elverişsizdi. Öyle işler için, daha büyük ve su alma derinliği daha az – örneğin üç yüz-üç yüz elli tonluk bir gemi daha iyi olur. Böyle bir gemi en az üç yelkenli olmalı, yapı itibarıyla da normalde Güney Denizleri'nde kullanılan gemilerden çeşitli açılardan farklı olmalıdır. İyice silahlandırılmış olması kesinlikle şarttır. İçinde on-on iki adet, beş buçukar kiloluk, büyük kalibreli, kısa namlulu top ve iki-üç adet, beş buçukar kiloluk, uzun namlulu top ve ayrıca pirinç karabinalar ve su geçirmez tüfek sandıkları bulunmalıdır. Çapa ve halatlarının başka ticari işlerde kullanılanlardan çok daha sağlam olması şarttır ve her şeyden önemlisi, tayfası kalabalık ve becerikli olmalıdır – bahsettiğim türden bir gemi için en az elli-altmış usta adam gerekir. *Jane Guy*'da kaptanla ikinci kaptan dışında otuz beş iyi denizci vardı ama gemi ne iyi silahlandırılmıştı ne de o ticaretin zorluklarıyla tehlikelerine aşina bir seyrüseferciye sahipti.

Kaptan Guy tam bir şehir beyefendisiydi ve hayatının çoğunu orada geçirdiğinden Güney Denizleri'nde sefer konusunda oldukça tecrübeliydi. Ama ne yazık ki enerjik olmadığından, ticarette kesinlikle gerekli olan girişimcilik ruhuna sahip değildi. Kullandığı geminin sahiplerinden biriydi ve Güney Denizleri'nde kârlı alışverişler yapması için gönderilmişti. Böyle yolculuklarda genellikle yapıldığı üzere, yanına incik boncuk, dürbün, kibrit, balta, nacak, testere, keser, rende, keski, iskarpela, burgu, eğe, parmaklık rendesi, törpü,

çekiç, çivi, bıçak, makas, ustura, iğne, iplik, çanak çömlek, patiska, biblo ve bu tarz yükler almıştı.

Uskuna On Temmuz'da Liverpool'dan yola çıkmış, ayın yirmi beşinde Yengeç Dönencesi'ni yirminci batı boylamından geçmiş ve ayın yirmi dokuzunda Yeşil Burun Adaları'ndan Sal'a uğrayıp yolculuk için gerekli olan, örneğin tuz gibi şeyleri temin etmişti. Üç Ağustos'ta Yeşil Burun Adaları'ndan ayrılıp güneybatı yönünde giderek, Brezilya kıyısı boyunca ilerlemişti; hedef ekvatoru yirmi sekiz ila otuzuncu batı boylamı meridyenleri arasından geçmekti. Avrupa'dan Ümit Burnu'na veya Doğu Hint Adaları'na giden gemilerin genellikle izlediği yoldur bu. Böylece güçlü ters akıntıların eksik olmadığı, rüzgârsız Gine sahilinden uzak dururlar; ayrıca bu en kısa yoldur, çünkü sürekli esen batı rüzgârları sayesinde Ümit Burnu'na çabuk ulaşılabilir. Kaptan Guy önce Kerguelen Adaları'na uğramak istiyordu – bunun sebebini bilmiyorum. Kurtarıldığımız gün uskuna 32. batı boylamında, St. Roque Burnu açıklarındaydı; yani bulunduğumuzda, kuzeyden güneye *en az yirmi beş derece* sürüklenmiştik muhtemelen.

Jane Guy'da bize çok iyi davrandılar. Peters ile ben son zamanlarda yaşadığımız sıkıntılarla korkunç acıların etkisinden aşağı yukarı iki haftada tamamen kurtulup kendimizi topladık ve yaşadıklarımızı gerçek olaylardan çok, neyse ki uyandığımız korkunç bir rüya olarak görmeye başladık; bu arada gemi güneydoğu yönünde ilerlemeyi sürdürüyordu, hava güzel ve hafif rüzgârlıydı. Bu kısmi unutkanlığın genellikle sevinçten üzüntüye veya üzüntüden sevince ani geçişlerden sonra yaşandığını sonradan keşfettim – unutkanlığın boyutu, iki uç arasındaki farkın boyutuyla doğru orantılıdır. Dolayısıyla, *Grapmus*'ta çektiğim acıların çoğunu artık anımsamadığımı düşünüyorum. Olayları hatırlıyorum ama bende uyandırdıkları hisleri hatırlamıyorum. Tek bildiğim şu ki, *o zamanlar* hiç kimsenin daha fazla acıya katlanamayacağını düşünüyordum.

Yolculuğumuzun ilk birkaç haftasında kayda değer bir olay olmadı; bazen balina gemileriyle, sık sık da kara veya düz balinalarla karşılaşıyorduk; bunlar kaşalotlarla karıştırılmasınlar diye böyle adlan-

dırılır. Oysa genellikle yirmi beşinci paralelin doğusunda bulunurlar. Uskuna On Altı Eylül'de, Ümit Burnu civarında, Liverpool'dan yola çıkmasından beri ilk kez şiddetli fırtınaya yakalandı. Gemiler bu civarda, ama daha çok da burnun güneyinde ve doğusunda (biz batısındaydık), kuzeyden gelen güçlü fırtınalara sık sık yakalanır. Böyle fırtınalar mutlaka büyük dalgalar oluşturur ve en tehlikeli taraflarından biri rüzgârın ansızın yön değiştirmesidir, ki bu genellikle fırtınanın doruğunda gerçekleşir. Kusursuz bir fırtınada, rüzgâr kuzey veya kuzeydoğudan eserken birden tamamen kesilebilir ve aynı anda güneybatıdan neredeyse akıl almaz şiddette rüzgâr esmeye başlar. Bu yön değişikliğinden önce mutlaka güneyde parlak bir nokta belirdiğinden, gemilerde gerekli önlemler alınabilir.

Sabah altı civarı, her zamanki gibi kuzeyden sert bir bora esti. Saat sekizde rüzgârın şiddeti iyice artmıştı, denizde de hayatımda gördüğüm en büyük dalgalardan bazıları yükseliyordu. Her türlü tedbir alınmasına karşın uskuna çok zorlanıyor, iyi bir gemi olmadığını belli ediyordu; her öne atılışında bas kasarası suya gömülüyordu ve güçlükle yüzeye çıkmışken, bir başka dalganın altında kalıyordu. Beklediğimiz parlak noktayı günbatımından hemen önce güneybatıda gördük, bir saat sonra da küçük pruva yelkenimiz hafifçe dalgalanarak direğe çarpmaya başladı. İki dakika sonra, aldığımız tüm önlemlere karşın, büyü yapılmışçasına kendimizi yerde bulduk ve güverteye inen müthiş bir dalga ortalığı köpük içinde bıraktı. Güneybatıdan vuran rüzgâr neyse ki sadece boraydı, geminin tek bir direk bile yitirmeden doğrulması da şanstı. Sonraki birkaç saat boyunca, çalkantılı denizde epey zorlandık... Ama sabaha karşı, boradan önceki kadar iyi durumdaydık neredeyse. Kaptan Guy kurtulmamızın neredeyse mucize olduğunu söyledi.

On Üç Ekim'de, 46° 53' G. enlemi ve 37° 46' D. boylamında Prens Edward Adası'nı gördük. İki gün sonra kendimizi Possession Adası civarında bulduk, sonra da 42° 59' G. enlemiyle 48° D. boylamındaki Crozet Adaları'nın yakınından geçtik. Ayın on sekizinde, Güney Hint Okyanusu'ndaki Kerguelen (Desolation) Adası'na vardık ve Christmas Körfezi'nde, dört kulaç derinlikte demir attık.

Bu ada, daha doğrusu takımada Ümit Burnu'nun yaklaşık sekiz yüz fersah güneydoğusunda bulunur. 1772'de Baron De Kergulen veya Kerguelen* adlı bir Fransız tarafından keşfedilmiştir; Baron bu adaların büyük bir güney kıtasının parçası olduğunu sanmış, Fransa'ya dönünce de bu iddiasıyla epey heyecan uyandırmıştı. Hükümet onu keşfettiği yeri adamakıllı incelemesi için ertesi yıl geri gönderince, Baron'un yanılgısı ortaya çıkmıştı. 1777'de Kaptan Cook** bu takımadaya gelip, en büyüğüne Desolation*** Adası gibi gayet uygun bir isim vermişti. Ama adaya yaklaşırken oranın ıssız olduğunu anlamak kolay olmayabilir, çünkü çoğu tepesinin yamaçları eylülden marta dek yemyeşil bitkilerle kaplıdır. Bu yanıltıcı izlenime yol açan şey taşkıranotuna benzeyen, bir yosun türünün üstünde iri kümeler halinde biten, adada bol miktarda bulunan ufak bir bitkidir. Adada bunun dışında bitki namına sadece körfez civarındaki kalın otlar, likenler ve tomurcuklanan lahanayı andıran, tadı acı ve keskin bir tür çalı vardır.

Ada alçak tepelerle kaplıdır. Bu tepelerin dorukları sürekli karlıdır. Adada yer alan birkaç körfezin en kolay ulaşılanı Christmas Körfezi'dir. Adanın kuzeydoğu tarafındadır ve François Burnu'nu geçince ilk görülen körfezdir; tuhaf şekli sebebiyle hemen fark edilen bu burun, körfezin yerini saptamaya yarar. Tam ucundaki, ortasında büyük bir delik bulunan yüksek kayalık doğal bir kemer teşkil eder. Körfezin girişi 48° 40′ G. enlemiyle 69° 6′ D. boylamındadır. Buranın ilerisindeki küçük adaların arasında, rüzgârdan korunarak demir atılabilir; bunlar bütün doğu rüzgârlarını yeterince keser. Doğuda, körfezin girişinde Wasp Koyu yer alır. Görünüşü leğene benzeyen, demir atmaya elverişli bu küçük koyun hemen her tarafı karayla çevrilidir ve girişi dört, içleriyse üç ila on kulaç derinliktedir; zemini sert kildendir. Buraya en iyi pruva çapasıyla demir atan bir gemi bütün sene boyunca tehlikelerden korunabilir. Batıda, Wasp

* Fransız kâşif ve deniz subayı Yves-Joseph de Kerguelen-Trémarec (1734-1797). *–çn*

** İngiliz kâşif ve donanma kaptanı James Cook (1728-1779). *–çn*

*** *İng.* Issızlık. *–çn*

Koyu'nun girişinde, kolay ulaşılan ve suyu içmek için mükemmel olan bir dere vardır.

Kerguelen Adası'nda kürklü ve tüylü bazı fok cinsleri hâlâ bulunur, ayrıca denizfilleri de boldur. Büyük kuş sürüleri görülür. Dört ayrı cins penguenin de sürüsüne berekettir. Bunların en irisi, ismini boyutundan ve tüylerinin güzelliğinden alan kraliyet penguenidir. Vücudunun üst kısmı genellikle gri, bazen de açık eflatundur; alt kısmıysa hayal edilebilecek en saf kar beyazıdır. Başı ve ayakları çok parlak siyahtır. Ancak tüylerinin en güzeli, başından göğsüne iki geniş şerit halinde inen altın sarısı tüylerdir. Gagası uzundur ve ya pembe ya da parlak kızıldır. Bu kuşlar haşmetli bir edayla, dimdik yürür. Başlarını kaldırır, kanatlarını kol gibi sarkıtırlar... Kuyrukları da bacaklarına paralel şekilde sarkar; bu halleriyle insana çok benzerler... Üstünkörü veya akşam loşluğunda bakan biri onları insan sanabilir. Kerguelen's Land'de gördüğümüz kraliyet penguenleri kazdan çok daha iriydi. Adada yer alan diğer cinsler makarna, eşek ve karga penguenleridir. Bunlar çok daha küçüktür, tüyleri o kadar güzel değildir ve başka birçok açıdan da farklıdırlar.

Burada penguenlerin yanı sıra başka türlü türlü kuşlar da bulunur... Örneğin deniztavukları, mavi fırtınakuşları, çamurcunlar, ördekler, Egmont Limanı tavukları, tepeli karabataklar, Carey Ana kazları (büyük fırtınakuşları) ve albatroslar.

Büyük fırtınakuşu etoburdur ve sıradan bir albatros kadar iridir. Kemikkıran veya sorguçlu fırtınakuşu olarak da bilinir. Bu kuşlar insandan çekinmez ve düzgün pişirildiğinde etleri lezizdir. Uçarken bazen kanatlarını açıp hiç kımıldatmadan suyun hemen üstünde süzülürler.

Albatros, Güney Denizleri kuşlarının en iri ve vahşisidir. Martı türündendir, uçarak avlanır ve ancak üremek için karaya iner. Bu kuşlarla penguenler arasında oldukça değişik bir dostluk vardır. Aralarında yaptıkları bir plan uyarınca, yuvalarını birbirinin aynısı olacak şekilde inşa ederler – albatrosun yuvası, küçük bir kare şeklinde dizili dört penguen yuvasının ortasında yer alır. Denizciler bu yuva öbeklerine *toplu karga yuvaları* adını vermiştir. Bu yuvalar-

dan çokça söz edilmiştir ama okuyucularımdan bazıları bu tasvirleri okumamış olabilir... Ayrıca ileride penguenlerden ve albatroslardan bahsedeceğim; dolayısıyla, nasıl yuva yaptıklarına ve yaşam tarzlarına burada değinmem yerinde olur.

Kuluçka mevsimi gelince, kuşlar büyük miktarlarda toplanır ve birkaç gün boyunca, ne yapacaklarını kararlaştırmaya çalışır gibi görünürler. Sonunda harekete geçerler. Denize olabildiğince yakın ama dalgaların erişemediği, genellikle üç dört dönümlük, engebesiz ve yeterince geniş bir arazi seçilir. Bu noktanın seçilmesinde kriter, yüzeyinin düz ve diğer yerlere göre daha az taşlı olmasıdır. Bu işin halledilmesinden sonra kuşlar hep birlikte, tek bir zihin tarafından yönetilircesine, matematiksel bir titizlikle, arazi yapısına göre ya kare ya da başka türlü bir paralelkenar oluşturacak şekilde ve ancak tüm kuşların rahatça sığacağı büyüklükte –böylece çalışmaya katılmamış, sonradan gelen kuşlar olursa aralarına giremeyecektir– bir yuva sınırı çizerler. Bu sınırın deniz kıyısına paralel uzanan tarafı giriş çıkış için açık bırakılır.

Koloni toplu yuva yerinin sınırlarını böylece belirledikten sonra, orayı her türlü çerçöpten temizlemeye başlar; bütün taşları sınırın dış tarafına birer birer götürüp dizerek, karaya bakan üç kenarda duvar oluştururlar. Bu duvarın hemen içine de yüz seksen ila iki yüz kırk santim genişliğinde, duvarın etrafına da uzanan dümdüz ve pürüzsüz bir yol yapılır – böylece kuşlar burada rahatça gezinebilir.

Sonraki adım bütün alanı eşit boyutlarda, küçük karelere bölmektir. Bu iş, toplu yuva alanı boyunca uzanan ve birbirini dik açıyla kesen, dar ve dümdüz yollar yapmak suretiyle halledilir. Bu yolların kesiştiği her noktaya bir albatros yuvası, her karenin ortasına da bir penguen yuvası kurulur – böylece her penguen dört albatrosla, her albatros da dört penguenle çevrilecektir. Her penguen yuvası topraktaki çok alçak ancak yumurtanın devrilmeyeceği derinlikte bir delikten ibarettir; her penguen tek yumurta yumurtlar. Albatros yuvalarıysa biraz daha karmaşıktır; aşağı yukarı otuz santim yüksekliğinde ve altmış santim çapında birer tümsek inşa ederler. Bu tüm-

sekler toprak, denizyosunu ve denizkabuğundan yapılır. Albatroslar tümseklerin tepesine yuva kurar.

Kuşlar kuluçka devresinde ve sonrasında, yavruları kendi başlarının çaresine bakabilecek kadar güçlenene dek yuvalarını bir an bile korumasız bırakmaz. Erkekler denizde yiyecek ararken dişiler görevlerinin başındadır ve yuvalarından ancak erkekler döndüğünde ayrılırlar. Yumurtaların üstünde daima birer kuş bulunur – biri ayrılırken, diğeri hemen yumurtanın üstüne oturur. Bu tedbirin sebebi, toplu yuva alanında hırsızlığın yaygın olmasıdır; oranın sakinleri her fırsatta birbirlerinin yumurtasını çalmaktan çekinmezler.

Bazı toplu yuva yerlerinde yalnızca penguenlerle albatrosların bulunmasına karşın, çoğunda çeşitli okyanus kuşlarına rastlanır; bunlar vatandaşlığın tüm imtiyazlarından faydalanıp, boş buldukları yerlere yuva yaparlar... Fakat daha iri kuşlarla asla dalaşmazlar. Bu yerleşim yerlerinin uzaktan görünüşü oldukça tuhaftır. Toplu yuva yeri, tepesinde durmadan uçan, okyanusa giden veya geri dönen çok sayıda albatros (aralarında daha küçük kuşlardan oluşan süreler de bulunur) yüzünden hep karanlıktadır. Aynı zamanda, çok sayıda penguenin dar ara yollarda ve toplu yuva yerinin etrafındaki gezi alanında, kendilerine özgü asker adımlarıyla ileri geri yürüdükleri görülür. Kısacası, böyle yerleri incelediğimizde şunu görürüz ki hiçbir şey bu tüylü varlıkların sergilediği planlama ruhundan daha şaşırtıcı olamaz, hiçbir şeyin aklı başında her insanı bundan daha fazla düşünceye sevk edecek kadar hesaplı olamayacağı da kesindir.

Christmas Körfezi'ne vardığımız sabah, ikinci kaptan Bay Patterson kayıkları alıp fok avına çıktı (bunun için mevsim biraz erken olsa da) ve kaptan ile genç bir akrabasını batıdaki çıplak bir araziye bıraktı; o ikisinin adanın içlerinde işleri varmış ama bu işin ne olduğunu asla öğrenemedim. İçinde mühürlü mektup bulunan bir şişeyi yanına alan Kaptan Guy karaya bırakıldığı yerden adanın en yüksek doruklarından birine doğru yola çıktı. Amacı o mektubu, daha sonra gelecek bir gemideki insanların bulması için, yüksek bir yere bırakmaktı muhtemelen. O gözden kaybolur kaybolmaz (Peters ile ben ikinci kaptanın kayığındaydık), sahilden dolanıp fok aramaya

başladık. Üç hafta kadar boyunca bu işle meşgul olduk; sırf Kerguelen Adası'nın değil, civardaki birkaç küçük adanın da her tarafını dikkatle araştırdık. Fakat çabalarımız kayda değer bir başarıyla taçlanmadı. Çok sayıda kürklü fok gördük... Ama çok ürkek olduklarından, onca uğraşmamıza karşın ancak üç yüz elli deri toplayabildik. Özellikle ana adanın batı kıyısında denizfillerinin sürüsüne bereketti fakat tüm çabalarımıza rağmen bunların ancak yirmisini öldürebildik. Küçük adalarda çok sayıda kürklü fok gördük ama onlara ilişmedik. Ayın on birinde uskunaya geri döndük; bizden önce dönmüş olan Kaptan Guy ile yeğeni adanın içlerini epey kötüleyerek, orayı dünyanın en iç karartıcı ve çorak yerlerinden biri olarak tasvir ettiler. Bir yanlış anlama yüzünden, ikinci kaptan onları uskunaya götürecek bir filika göndermesi talimatını anlamamış olduğundan, adada iki gece kalmışlardı.

15. Bölüm

Ayın on ikisinde Christmas Körfezi'nden yelken açıp batı yönünde ilerleyerek geri döndük; Crozet Takımadası'ndan Marion Adası iskele tarafındaydı. Sonra yine solumuzdaki Prens Edward Adası'nı geçtik, ardından kuzeye saptık ve on beş gün sonra, 37° 8' G. enlemiyle 12° 8' B. boylamındaki Tristan da Cunha Adaları'na vardık.

Üç yuvarlak adadan oluşan bu tanınmış takımada Portekizliler tarafından keşfedilmiş ve 1643'te Hollandalılar, 1767'de de Fransızlar tarafından ziyaret edilmiştir. Bu üç ada üçgen oluşturacak şekilde dizilmiştir, aralarında aşağı yukarı on beşer kilometre vardır ve buralardan rahat geçilir. Adaların üçü de dağlıktır, özellikle de ismini hak eden Tristan da Cunha. Takımadadaki en büyük adadır ve çevre uzunluğu yaklaşık yirmi beş kilometredir; öyle yüksektir ki, açık havada yüz otuz-yüz kırk kilometre öteden görülebilir. Adanın kuzey tarafında, deniz kıyısında, üç yüz metreden fazla yükseklikte bir uçurum vardır. Bu yükseltideki yayla neredeyse adanın ortasına kadar uzanır ve buradan, Tenerife'inkini andıran, koni şeklinde bir doruk yükselir. Bu koninin alt yarısı büyük ağaçlarla kaplı olsa da üst kısmı çıplak kayadır ve genellikle bulutlar tarafından gizlenir, senenin çoğu boyunca da karla örtülüdür. Çevresi resifsiz, kıyıları sarp, suları da derin olduğundan bu ada gemiler için tehlikeli değildir. Kuzeybatı sahilinde siyah kumlu bir koy yer alır; güneyden rüzgâr estiğinde kayıklar buraya kolayca ulaşabilir. Burada bol miktarda tatlı su bulunur, ayrıca oltayla morina ve başka türlü türlü balıklar avlanabilir.

İkinci büyük ada, en batıdaki Inaccessible Adası'dır. Tam ola-

rak 37° 17′ G. enlemiyle 12° 24′ B. boylamındadır. Çevre uzunluğu on-iki on üç kilometredir, her tarafı ürkütücü ve sarptır. Tepesi dümdüzdür; bu adada tek tük bodur çalılar dışında bitki yoktur.

Adaların en küçüğü ve en güneyde bulunanı olan Nightingale Adası 37° 26′ G. enlemiyle 12° 12′ B. boylamındadır. Güney ucunda yüksek, kayalık adacıklar vardır; bunların birkaç benzeri kuzeydoğuda da görülür. Arazi engebeli ve çoraktır; derin bir vadi tarafından kısmen ayrılır.

Bu adaların kıyıları uygun mevsimde denizaslanları, denizfilleri, tüylü ve kürklü foklar, ayrıca türlü türlü okyanus kuşlarıyla dolar. Civarda bol bol balina da bulunur. Bu hayvanlar eskiden kolayca yakalanabildiğinden, takımada keşfedilişinden beri oldukça işlek bir yer olmuştur. Hollandalılarla Fransızlar buraya çok eskiden beri gelmektedir. 1790'da, Philadelphia'dan yola çıkan *Industry* gemisinin kaptanı Patten, Tristan da Cunha'ya ulaşıp burada yedi ay (Ağustos 1790'dan Nisan 1791'e dek) kalarak fok derisi toplamıştır. Bu süre içinde tam beş bin altı yüz deri toplamış ve orada büyük bir gemiyi üç hafta içinde yağ ile kolayca doldurabileceğini söylemiştir. Geldiğinde adada birkaç yabankeçisi dışında dörtayaklı hayvan yoktu – şimdiyse burası, sonradan gelen denizcilerin bıraktığı, en değerli türden evcil hayvanlarımızla doludur.

Sanırım Kaptan Patten'ın ziyaretinden kısa süre sonra, Amerikan briki *Betsey*'nin kaptanı Colquhoun yiyecek içecek almak için adaların en büyüğüne indi. Oraya soğan, patates, lahana ve başka türlü türlü sebzeler ekti; şimdi adada bunlardan bol bol bulunmaktadır.

1811'de, *Nereus* gemisinin kaptanı Heywood, Tristan'a gitti. Orada, adalarda yaşayan ve fok derisi ile yağı toplayan üç Amerikalı buldu. Bu adamlardan birinin adı Jonathan Lambert idi ve kendini o diyarın hükümdarı ilan etmişti. Altmış dönüm kadar araziyi temizleyip işlemiş ve Rio Janeiro'da yaşayan Amerikalı bir rahipten aldığı kahve bitkisi ile şekerkamışı tohumlarını ekmişti. Ancak bu yerleşim merkezi sonunda terk edildi ve 1817'de adalar Britanya hükümeti tarafından ele geçirildi; hükümet bu amaçla Ümit

Burnu'na bir müfreze göndermişti. Ancak adalar uzun süre ellerinde kalmadı fakat Britanyalılar adaları terk ederken, iki-üç İngiliz ailesi hükümetten bağımsız olarak orada kalmaya karar verdiler. 25 Mart 1824'te, Londra'dan Van Diemen Adası'na* seyahat eden, Kaptan Jeffrey'nin idaresindeki *Berwick* gemisi buraya geldi; eskiden İngiliz Ordusu'nda onbaşı olan, Glass adlı bir İngilizle karşılaştılar. Glass kendini adaların başvalisi ilan etmişti ve emrinde yirmi bir erkekle üç kadın vardı. Oranın ikliminin sağlığa çok yararlı, toprağının da çok bereketli olduğunu söyledi. Takımada sakinlerinin başlıca işi fok derisiyle denizfili yağı toplayıp, bunları Ümit Burnu'nda yaşayanlarla alışverişte kullanmaktı; Glass'ın küçük bir uskunası vardı. Biz geldiğimizde vali hâlâ orada yaşıyordu ama küçük topluluğu üremişti ve şimdi Tristan'da elli altı kişi, Nightingale Adası'nda da yedi kişilik daha küçük bir grup yaşamaktaydı. Neredeyse her ihtiyacımızı hiç zorlanmadan karşıladık – bol bol koyun, domuz, tosun, tavşan, kümes hayvanları ve keçi eti, türlü türlü balık ve sebze aldık. Büyük adanın yakınında, on sekiz kulaç derinlikte demir attık ve istediğimiz her şeyi gemiye gayet kolayca yükledik. Kaptan Guy ayrıca Glass'tan beş yüz fok derisi ve bir miktar fildişi de satın aldı. Burada bir hafta kaldık; bu süre içinde rüzgâr genellikle kuzeyden ve batıdan esti, hava da biraz sisliydi. Beş Kasım'da güneye ve batıya doğru yelken açtık; Aurora Adaları denen bir takımadayı arıyorduk... Var olup olmadığı bilinmeyen bu takımada hakkında çeşitli söylentiler vardı.

Bu adaların 1762 gibi erken bir tarihte, *Aurora* gemisinin kaptanı tarafından keşfedildiği söylenir. Filipin Kraliyet Şirketi'ne ait *Princess* gemisinin kaptanı Manuel De Oyarvido 1790'da bu adaların dosdoğru arasından geçtiğini söylemiştir. 1794'de İspanyol korveti *Atrevida* adaların tam konumunun tespit edilmesi amacıyla yola çıktı; 1809 senesinde Madrid Kraliyet Hidrografi Derneği'nin yayımlattığı bir yazıda, bu keşif seferi sırasında olanlardan şu şekilde bahsedilir: "*Atrevida* korveti yirmi bir ila yirmi yedi ocakta adaların yakınından her türlü gerekli gözlemde bulunmuştur ve bunlarla

* Tasmanya. –*çn*

Malvinas* Adaları'nda yer alan Soledad Limanı arasındaki boylam farkı kronometrelerle ölçülmüştür. Bu adaların sayısı üçtür, aşağı yukarı aynı meridyendedirler, ortadaki oldukça alçaktır, diğer ikisiyse dokuz fersah öteden görülebilir." *Atrevida*'dan yapılan ölçümlere göre, her adanın tam konumu şöyledir: En kuzeydeki 52° 37′ 24″ G. enlemiyle 47° 43′ 15″ B. boylamında; ortadaki 53° 2′ 40″ G. enlemiyle 47° 55′ 15″ B. boylamında; en güneydekiyse 53° 15′ 22″ G. enlemiyle 47° 57′ 15″ B. boylamında yer almaktadır.

Yirmi Yedi Ocak 1820'de, İngiliz Donanması'ndan Kaptan James Weddel da Aurora Adaları'nı aramak üzere Staten Adası'ndan yola çıktı. Ancak son derece titizce arama yapmasına ve *Atrevida*'nın kaptanının belirttiği yerlere gitmekle kalmayıp bu noktaların civarını da tamamen gezmesine karşın kara belirtisine rastlayamadığını bildirdi. Bu çelişkili açıklamalar başka denizcileri de o adaları aramaya yöneltti ve tuhaftır ki, bazıları oraları karış karış aramasına karşın adaları bulamasa da, onları gördüklerini ve hatta kıyılarına oldukça yaklaştıklarını iddia eden birçok kişi de çıktı. Kaptan Guy bu garip ve tartışmalı meseleyi açıklığa kavuşturmak için elinden geleni yapmak niyetindeydi.**

Güney ile batı yönlerinde ilerlemeyi sürdürdük... Hava koşulları değişkendi; ayın yirmisinde kendimizi o tartışmalı bölgede, 53° 15′ G. enlemiyle 47° 58′ B. boylamında – yani en güneydeki adanın olduğu söylenen yerin çok yakınında bulduk. Karadan eser göremeyince elli üç derece güney paraleli boyunca batıya doğru, elli derece batı meridyenine dek ilerledik. Sonra kuzeye sapıp elli iki derece güney paraleline kadar gittik, ardından da doğuya saptık; paralelleri sabah ve akşama, meridyenleri de gezegenlere ve aya göre tespit ediyorduk. Doğu yönünde bu şekilde, Georgia'nın batı kıyısının

* Falkland. –*çn*

** İçindekilerin Aurora Adaları'nı çeşitli tarihlerde gördüğünü iddia ettiği gemiler arasında *San Miguel* gemisi (adaları 1769'da gördüklerini iddia ettiler), *Aurora* gemisi (1774), *Pearl briki* (1779), ve *Dolores* gemisi (1790) yer almaktadır. Hepsi de adaların elli üçüncü güney enlemi civarında bulunduğunda hemfikirdir.)

bulunduğu meridyene kadar ilerledik ve aramaya ilk başladığımız enleme varana dek o meridyende kaldık. Sonra tüm çevresini dolandığımız o denizi çapraz rotalarla boydan boya kat ettik, direk tepesinde sürekli gözcü bulunduruyorduk ve üç hafta boyunca etrafı büyük bir dikkatle inceledik... Bu süre içinde hava gayet güzel ve açıktı, sis de yoktu. Bu bölgede bir zamanlar adalar var idiyse bile artık onlardan eser kalmadığına tamamen emin olduk elbette. Aynı yerin 1822'de Amerikan uskunası *Henry*'nin kaptanı Johnson ve Amerikan uskunası *Wasp*'ın kaptanı Morrell tarafından, aynı titizlikle araştırıldığını – her ikisinin de bizimle aynı sonucu elde ettiğini memleketime döndükten sonra öğrendim.

16. Bölüm

Kaptan Guy'ın asıl niyeti Aurora Adaları meselesini açıklığa kavuşturduktan sonra Macellan Boğazı'ndan geçip Patagonya'nın batı kıyısı boyunca yukarı çıkmaktı; ama 60° G. paraleliyle 41° 20′ B. boylamı arasında birtakım küçük adalar bulunduğunu Tristan da Cunha'da öğrenince, o adaları bulma umuduyla rotasını güneye çevirdi. Onları bulamaması halinde, hava koşulları da elverişli olursa, kutba doğru ilerlemeyi sürdürecekti. Böylece On İki Aralık'ta o yönde yola çıktık. Ayın on sekizinde kendimizi Glass'ın bahsettiği yerin civarında bulduk ve oralarda üç gün gezinmemize karşın, onun sözünü ettiği adalara rastlamadık. Ayın yirmi birinde, hava alışılmadık ölçüde güzel olduğundan, tekrar güney yönünde yola koyulduk; amacımız bu doğrultuda olabildiğince ilerlemekti. Anlatımın bu kısmına başlamadan önce, bu bölgelerde yapılan keşiflerle pek ilgilenmemiş okurları bilgilendirmek adına, daha önce güney kutbuna ulaşmak için yapılmış çok az sayıda girişimden kısaca bahsetmem yerinde olabilir.

Kayıtlara göre, ilk sefer Kaptan Cook tarafından yapıldı. 1772'de *Resolution* gemisiyle, güneye doğru yola çıktı; ona Yüzbaşı Furneaux'nun idaresindeki *Adventure* gemisi eşlik ediyordu. Aralıkta, güney enleminin elli sekizinci paraleline ve 26° 57′ D. boylamına kadar ilerlemişti. Burada karşısına kuzeybatı ve güneydoğu yönlerinde uzanan, yirmi-yirmi beş santim kalınlığında, dar buz tabakaları çıktı. Bu iri tabakalar çoğu yerde birbirine öyle yakındı ki, gemiler aralarından geçmekte epey zorlandı. Kaptan Cook çok sayıda kuş görmeleri gibi belirtilerden yola çıkarak, karaya yakın

olduğu sonucuna vardı. Çok soğuk havada, güneye doğru ilerlemeyi sürdürerek sonunda 38° 14′ D. boylamındaki altmış dördüncü paralele ulaştı. Burada hava ılıktı, hafif rüzgâr esiyordu ve termometre beş gün boyunca otuz altıyı gösterdi. Gemiler 1773 Ocağı'nda Güney Kutup Dairesi'ni geçti ama fazla ilerleyemediler, çünkü 67° 15′ enlemine vardıklarında güney ufkunda göz alabildiğine uzanan engin buz tabakalarının yollarını kestiğini gördüler. Burada her türden buz tabakası vardı – bazı iri tabakalar bir araya gelip, denizden beş-altı metre yükselen ve kilometrelerce uzanan dev kütleler oluşturmuştu. Mevsim geç olduğundan ve bu engelleri aşma imkânı bulunmadığından, Kaptan Cook gönülsüzce kuzeye döndü.

Kasımda tekrar Güney Kutup Bölgesi'nde araştırmaya çıktı. 59° 40′ enleminde, güney yönündeki güçlü bir akıntıyla karşılaştı. Aralık ayında, gemiler 67° 31′ enlemiyle 142° 54′ B. boylamındayken hava aşırı soğuktu ve sert rüzgârlarla sis vardı. Burada da kuşların sürüsüne bereketti; özellikle de albatros, penguen ve fırtınakuşlarının. 70° 23′ enleminde karşılarına büyük buz adaları çıktı, kısa süre sonra da güneyde kar beyazı bulutlar gördüler; oralarda buz tabakaları bulunduğunu gösteriyordu bu. 71° 10′ enlemiyle 106° 54′ B. boylamında, denizcilerin yolu yine güney ufkunda göz alabildiğine uzanan engin buz tabakaları tarafından kesildi. Bu arazinin güney yönünde bir buçuk kilometre kadar uzanan kuzey kenarı girintili çıkıntılı ve kırıktı; bu kısımda tabakalar öyle kaynaşmıştı ki oradan geçmek olanaksızdı. Oranın arkasındaki donmuş, pürüzsüz yüzeyin ardında birbirinden büyük, dev buz dağları yükseliyordu. Kaptan Cook bu engin arazinin ya güney kutbuna dek uzandığına ya da bir kıtayla birleştiğine kanaat getirdi. Kısmen bu bölgeleri keşfetme amaçlı bir ulusal keşif seferine önayak olmayı büyük çabaları ve azmiyle başaran Bay J.N. Reynolds, *Resolution*'ın girişiminden şöyle bahsediyor: "Kaptan Cook'un 71° 10'dan ileri gidememesine şaşırmıyoruz; bizi asıl şaşırtan şey, 106° 54′ batı boylamı meridyenindeki o noktaya ulaşabilmiş olması. Shetland'ın güneyinde, altmış dört derece enleminde bulunan Palmer Adası'nın güneyi ve batısı henüz keşfedilmemiştir. Cook buraya gidiyordu ama yolu buz tabakaları

tarafından kesildi; mevsim kış olduğundan bu normal, ne de olsa henüz ocağın altısıydı – bahsettiği o buz dağlarının bir bölümünün de Palmer Adası'nın anakarasına veya daha güneyde ve batıda bulunan kara parçalarına bağlı olduğu ortaya çıkarsa şaşırmamalıyız."

1803'te Rus Çarı Aleksandr,* Kaptan Krusenstern** ile Kaptan Lisianski'yi*** dünyayı turlamakla görevlendirdi. Güneye gitmeye çalışırken, 59° 58′ enlemiyle 70° 15′ B. boylamından öteye gidemediler. Burada doğu yönündeki güçlü akıntılarla karşılaştılar. Balinalar boldu ama buz görmediler. Bay Reynolds bu yolculuktan bahsederken, Krusenstern'in aynı yere kışın daha öncesinde gelmiş olsa mutlaka buz tabakalarıyla karşılaşacağını söyler – Krusenstern söz konusu enleme martta varmıştı. Bankizler güneyden ve batıdan sürekli esen rüzgârların ve akıntıların etkisiyle Georgia'nın kuzeyindeki, Sandwich Adaları ile Güney Orkney Adaları'nın doğusundaki ve Güney Shetland Adaları'nın batısındaki buzlu bölgeye sürüklenmişti.

1822'de, İngiliz Donanması'ndan Kaptan James Weddell çok küçük iki gemiyle güneyde daha önce kimsenin gitmediği kadar ileri gitmeyi, üstelik çok sorun yaşamadan başardı. Söylediğine göre yetmiş ikinci paralelden *önce* sık sık karşısına buz tabakaları çıkmış ama oraya varınca tek bir buz parçası bile görmemiş; 74° 15′ enlemine ulaştığında da araziler değil, üç buz adası görmüş sadece. Oralarda büyük kuş sürüleri gibi kara belirtilerine rastlanmasına ve direk tepesinden güneye bakıldığında Shetland Adaları'nın güneyinde bilinmeyen kıyıların görülmesine karşın Weddell'ın güney kutbu civarında kara bulunmadığını iddia etmesi ilginçtir.

On Bir Ocak 1823'te, Kaptan Benjamin Morrell'ın idaresindeki Amerikan uskunası *Wasp*, Kerguelen Adası'ndan, olabildiğince güneye gitme hedefiyle yola çıktı. Kaptan 1 Şubat'ta kendini 64°

---

* 1. Aleksandr olarak da bilinen Aleksandr Pavloviç (1777-1825). *–çn*

** Baltık Alman asıllı Rus amiral ve kâşif Adam Johann Ritter von Krusenstern (1770-1846). *–çn*

*** Ukraynalı asıllı Rus donanma subayı ve kâşif Yuri Fyodoroviç Lisianski (1773-1837). *–çn*

52′ G. enlemiyle 118° 27′ D. boylamında buldu. Aşağıdaki pasaj kaptanın günlüğünün o tarihli bölümünden alınmıştır: "Rüzgâr kısa sürede saatte on bir deniz mili hızına ulaştı ve bunu fırsat bilip batıya doğru ilerlemeye başladık ama altmış dört derece enlemin güneyinde yol aldıkça karşımıza daha az buz kitlesi çıkacağına emin olduğumuzdan biraz güneye saptık ve Güney Kutup Dairesi'ni geçip 69° 15′ D. enlemine varana dek bu yönde gittik. Bu enlemde *buz tabakası* yoktu ve görünürde çok az buz adası vardı."

On Dört Mart tarihli kısımda da şu cümleleri buldum: "Denizde artık hiç buz tabakası yoktu, görünürdeki buz adalarının sayısı da bir düzineden fazla değildi. Ölçtüğümüz kadarıyla hava ile deniz sıcaklığı da altmış ila altmış ikinci güney paralellerininkinden en az on üç derece yüksekti. Şimdi 70° 14′ G. enlemindeydik ve hava sıcaklığı kırk yedi, deniz sıcaklığıysa kırk dört derece fahrenhayt idi. Bu durumun doğuda, 14° 27'de azimut başı değiştiğini gördüm... Güney Kutup Dairesi'ni çeşitli meridyenlerden, defalarca geçtim ve her seferinde, altmış beş derece güney enlemini geçtikten sonra hem havanın hem de suyun ısındığını, varyasyonun da aynı oranda azaldığını gözlemledim. Bu enlemin kuzeyindeyse, örneğin altmış ila altmış beşinci güney enlemlerinde sık sık karşımıza çıkan devasa ve neredeyse sayısız buz adalarının arasından geçmekte epey zorlandık; bunlardan bazılarının çevresi iki-iki buçuk kilometre vardı, su üstündeki yükseklikleri de yüz elli metreden fazlaydı."

Yakıt ve suları bitmek üzere olduğundan, ellerinde gerekli aletler bulunmadığından, bir de mevsim geç olmaya başladığından Kaptan Morrell, karşısında açık denizin uzanmasına rağmen, güney yönünde daha fazla ilerlemeye çalışmadan geri dönmek zorunda kaldı. Kendisi bu sorunlar olmasa, kutba kadar değilse de en azından seksen beşinci paralele kadar gidebileceğini söylüyor. Bu mesele hakkındaki görüşlerini ayrıntılarıyla sunmamın sebebi, okuyuculara sonradan yaşadıklarımın bunlara ne kadar uyduğunu görme şansı vermek istememdir.

Balina gemisi sahibi olan Londralı Enderby'lerin hizmetinde çalışan Kaptan Briscoe 1831'de *Lively* brikiyle, *Tula* kotrasının eş-

liğinde, Güney Denizleri'ne doğru yola çıktı. Yirmi Sekiz Şubat'ta, 66° 30' G. enlemiyle °31' D. boylamında kara gördü ve "D.G.D.'de uzanan bir sıradağın siyah doruklarını karların arasından açıkça seçti." Ertesi ayın sonuna dek bu bölgede kaldı ama hava fırtınalı olduğundan kıyının ancak on fersah yakınına kadar gidebildi. Bu mevsimde daha fazla keşif yapamayacağını anlayınca, kışı Van Diemen Adası'nda geçirmek üzere kuzeye döndü.

1832'nin başında tekrar güneye doğru denize açıldı ve Dört Şubat'ta güneydoğuda, 67° 15' enlemiyle 69° 29' B. boylamında kara göründü. Buranın kaptanın önceden keşfettiği kara parçasının burnuna yakın bir ada olduğu kısa sürede anlaşıldı. Kaptan ayın yirmi birinde o kara parçasına inmeyi başardı ve oraya 4. William* adına el koyarak, İngiliz kraliçesinin** onuruna Adelaide Adası ismini verdi. Londra Kraliyet Coğrafya Derneği bu ayrıntıları haber alınca, "47° 30' D. ila 69° 29' B. boylamları arasında, altmış altı ila altmış yedi derece güney enlemlerine paralel uzanan büyük bir kara parçası bulunduğu" sonucuna vardı. Bay Reynolds varılan bu sonuç hakkında şöyle der: "Doğruluğunu kesinlikle kabul etmiyoruz, Briscoe'nun keşifleri de bunu kanıtlamıyor. Weddell aynı sınırlar içinde bir meridyenden güneye giderek Georgia'nın doğusu, Sandwich Adaları, Güney Orkney ve Shetland Adaları'na varmıştı." Benim tecrübelerim de derneğin vardığı sonucun yanlışlığının en kesin kanıtıdır.

Daha yukarılardaki bir güney enlemine ulaşmaya yönelik başlıca girişimler bunlardır ve Güney Kutup Dairesi'nin *Jane*'in yolculuğundan önce, yaklaşık üç yüz derecelik boylamda hiç geçilmemiş olduğu şimdi görülecektir. Önümüzde keşfedilmeyi bekleyen engin bir alan uzanıyordu elbette ve Kaptan Guy'ın güney yönünde cesurca ilerleme kararını duyduğumda, içimde son derece yoğun bir ilgi vardı.

* Büyük Britanya, İrlanda ve Hanover Kralı William Henry (1765-1837). *–çn*

** 4. William'ın eşi Adelaide Louise Theresa Caroline Amelia (1792-1849). *–çn*

17. Bölüm

Glass Adaları'nı aramaktan vazgeçtikten sonra güney yönünde ilerlediğimiz ilk dört gün boyunca hiç buzla karşılaşmadık. Ayın yirmi altısında, öğle vakti 63° 23′ G. enlemiyle 41° 25′ B. boylamındaydık. Birkaç büyük buz adası ve küçük bir buz tabakası gördük. Rüzgâr genellikle güneydoğu ya da kuzeydoğudan esiyordu ama çok hafifti. Nadiren de olsa batıdan rüzgâr estiğinde, buna mutlaka sağanak eşlik ediyordu. Her gün az çok kar yağıyordu. Ayın yirmi yedisinde termometre otuz beşi gösteriyordu.

1 Ocak 1828. Bugün dört bir yanımız buzlarla çevriliydi ve durumumuz gerçekten kötü görünüyordu. Sabah boyunca kuzeydoğudan sürekli esen sert rüzgâr iri buz parçalarının dümen palasıyla kıç çıkıntısına öyle şiddetle çarpmasına yol açıyordu ki, olabilecekleri düşündükçe hepimiz tir tir titredik. Akşama doğru, rüzgâr hâlâ sert eserken karşımızdaki büyük bir buz tabakası ikiye ayrılınca, yelken açıp aradan geçerek arkadaki açık denize ulaşmayı başardık. Buraya yaklaşırken yelkenleri birer birer indirdik, vardığımızdaysa sadece camadanlı trinketamız açıktı.

2 Ocak. Hava artık oldukça sakinleşmişti. Öğleyin kendimizi 69° 10′ G. eylemiyle 42° 20′ B. boylamında bulduk; Güney Kutup Dairesi'ni geçmiştik. Ardımızda engin buz tabakaları uzansa da güneyde çok az buz görülüyordu. Bugün yirmi galonluk, büyük bir demir kazanla iki yüz kulaçlık halatı iskandil niyetine kullandık. Akıntının yönünün kuzey, hızınınsa saatte yaklaşık yarım kilometre olduğunu gördük. Hava sıcaklığı şimdi otuz üç derece fahrenhayt civarıydı. Burada varyasyon 14° 28′ doğudaydı ve azimut başı artıyordu.

5 Ocak. Büyük bir güçlük yaşamadan, güney yönünde ilerlemeyi sürdürdük. Ama bu sabah, 73° 15′ D. enlemiyle 42° 10′ B. boylamındayken yine karşımıza engin ve sağlam bir buz tabakası çıkınca durmak zorunda kaldık. Fakat güneyde açık denizin göz alabildiğine uzandığını görüyorduk ve oraya eninde sonunda ulaşacağımıza emindik. Buz tabakası boyunca, doğu yönünde ilerleyince sonunda karşımıza aşağı yukarı bir buçuk kilometre genişliğinde bir geçit çıktı ve buraya girip, günbatımında diğer taraftan çıktık. Deniz şimdi buz adalarıyla doluydu, ama buz tabakası yoktu; önceki gibi cesurca ilerlemeyi sürdürdük. Soğukluk artırmıyor gibiydi... Ama sık sık kar, bazen de çok şiddetli dolu yağıyordu. Bugün uskunanın üstünden çok büyük albatros sürüleri geçti; güneydoğudan kuzeybatıya gidiyorlardı.

7 Ocak. Deniz hâlâ açık olduğundan rotamızı korumakta güçlük çekmedik. Batıda inanılmaz büyüklükte buzdağları gördük, öğleden sonra çok yakınından geçtiğimiz bir tanesinin yüksekliği de en az dört yüz kulaçtı. Taban çevresi dörtte üç fersah olsa gerekti, yanlarındaki yarıklardan da dereler akıyordu. Bu adayı yalnızca iki gün gördük ve sis çıkınca gözden kaybettik.

10 Ocak. Bu sabahın erken saatlerinde maalesef bir adamımızı kaybettik; denize düştü. Peter Vredenburgh adlı bir Amerikalıydı, New York'un yerlisiydi ve uskunadaki en değerli denizcilerden biriydi. Pruvada yürürken ayağı kayınca iki buz parçasının arasına düştü ve bir daha su yüzüne çıkmadı. Bugün öğleyin 78° 30′ enlemiyle 40° 15′ B. boylamındaydık. Hava artık aşırı soğuktu ve kuzeyle doğudan dolu fırtınaları gelip duruyordu. Bu yönde de devasa buzdağları gördük, doğu ufkunun tamamı da kat kat yükselen buz tabakalarıyla tamamen kaplı gibiydi. Akşamüstü geminin yanından tahta parçaları salınarak geçti; tepemizden de çok sayıda kuş uçtu, ki aralarında irili ufaklı fırtınakuşları, albatroslar ve parlak mavi tüylü, iri kuşlar vardı. Burada azimut başı varyasyon, Güney Kutup Dairesi'ni geçtiğimiz yerdekine kıyasla daha azdı.

12 Ocak. Güneye doğru ilerlememiz tekrar tehlikeye girdi, çünkü kutup yönünde sonu gelmez gibi görünen bir buz tabakasıyla

bunun ardındaki girintili çıkıntılı dağlardan, sanki birbirine tepeden bakıp kaş çatan doruklardan başka bir şey görülmüyordu. Ayın on dördüne kadar, giriş bulma umuduyla batı yönünde ilerledik.

14 Ocak. Bu sabah, yolumuzu kesen buz arazisinin batı ucuna ulaştık ve etrafından dolanıp buzsuz açık denize çıktık. İki yüz kulaç sonra, hızı saatte sekiz yüz metre olan, güney yönünde bir akıntıyla karşılaştık. Hava sıcaklığı kırk yedi, deniz sıcaklığıysa otuz dört derece fahrenhayttı. Güney yönünde sorunsuzca ilerledik ve ayın on altısının öğleninde, 81° 21′ enlemiyle 42° B. boylamındaydık. Burada tekrar ölçüm yaptık ve yine güney yönünde, hızı saatte bin iki yüz metre olan bir akıntıya rastladık. Azimuth başı varyasyon azalmıştı, hava da ılık ve güzeldi; termometreye göre, sıcaklık elli bir dereceye kadar çıktı. Şimdi etrafta hiç buz görmüyorduk. Artık gemideki herkes kutba ulaşacağımıza emindi.

17 Ocak. Bugün olaylı geçti. Güneyden gelen sayısız kuş tepemizden uçtu ve bunlardan birkaçını vurduk; birinin (bir cins pelikandı) eti leziz çıktı. Öğle civarı, pruva direği tepesinin iskele tarafından, küçük bir buz tabakası görüldü ve bu tabakanın üstünde iri bir hayvan var gibiydi. Hava güzel ve neredeyse sakin olduğundan, Kaptan Guy o şeyin ne olduğunu anlamak için kayıklardan ikisini gönderdi. Dirk Peters ile ben, büyük kayıkta ikinci kaptana eşlik ettik. Buz tabakasına ulaşınca, üstünde dev bir kutup ayısı bulunduğunu gördük; bu hayvanların en irilerinden bile çok daha büyüktü. İyi silahlanmış olduğumuzdan, ona saldırmakta duraksamadık. Peş peşe ateş ettik ve görünüşe göre mermilerin çoğu hayvanın başıyla gövdesine isabet etti. Ama o canavar yaralarına aldırmadan denize atlayıp ağzını açarak, Peters ile benim bulunduğumuz kayığa doğru yüzmeye başladı. Maceradaki bu beklenmedik gelişme hepimizi gafil avlamış, kimse tüfeğini yeniden doldurmamıştı; dev ayı küpeştemizin yarısına kadar çıkıp, onu durdurmamıza fırsat kalmadan adamlardan birini ensesinden yakalamayı başardı. Bizi ölümden sadece Peters'ın tezliği ve çevikliği kurtardı. Dev hayvanın sırtına atlayıp bıçağını onun ensesine, omuriliğine kadar sapladı. Hayvan mücadele etmeden can vererek, Peters ile birlikte denize düştü. Pe-

ters kısa sürede kendini topladı ve ona fırlattığımız halatı kayığa çıkmadan önce ayının ölüsüne bağladı. Sonra avımızı peşimizden sürükleyerek, uskunaya muzafferce geri döndük. Ayının boyunu ölçünce, tam dört buçuk metre olduğunu gördük. Tüyleri bembeyaz, çok sert ve epey kıvırcıktı. Kan kırmızısı gözleri kutup ayılarınınkinden iriydi – burnu da daha yuvarlaktı ve buldok burnuna benziyordu. Eti yumuşak fakat fazla yağlı ve balık eti tadındaydı ama adamlar onu leziz bulup iştahla mideye indirdi.

Avımızı gemiye yeni çıkarmışken, direk tepesindeki adam sevinçle, "*Sancak tarafında kara göründü!*" diye haykırdı. Herkes harekete geçti ve büyük bir şans eseri kuzeyle doğudan hafif rüzgâr esmeye başladığından, kısa sürede kıyıya yaklaştık. Alçak ve kayalık bir adacıktı, çevresi bir fersah civarıydı ve üstünde bir çeşit frenkinciri dışında bitki yoktu. Oraya kuzeyden yaklaşırken, bağlı pamuk balyalarına çok benzeyen, denize uzanan tuhaf bir kaya çıkıntısı görülür. Bu çıkıntının batısında küçük bir koy vardır; buraya kayıkla giderek, kolayca karaya indik.

Adanın her tarafını incelemek fazla zamanımızı almadı ama ilgimizi çeken tek bir şey gördük. Güney ucunda, sahile yakın bir yerde gevşek taşların arasına gömülmüş, kano burnuna benzeyen bir tahta parçasıydı bu. Üzerine bir şeyler kazınmaya çalışılmış olduğu belliydi; Kaptan Guy kaplumbağa resmi gördüğünü söyledi ama ben pek benzetemedim. Bu kano burnu (öyle idiyse tabii) dışında, buraya daha önce bir canlının geldiğini gösteren bir ize rastlamadık. Kıyı civarında küçük buz tabakaları keşfettik – ama sadece birkaç tane. Bu adacığın (Kaptan Guy buraya, uskunanın diğer sahibini onurlandırmak için Bennet's Adacığı adını verdi) tam konumu 82° 50′ G. enlemiyle 42° 20′ B. boylamıdır.

Artık güney yönünde, daha önceki tüm denizcilerden sekiz derece fazla ilerlemiştik ve önümüzde uzanan deniz hâlâ açıktı. İlerledikçe varyasyonun azaldığını ve daha da şaşırtıcısı, hava sıcaklığının ve son zamanlarda deniz sıcaklığının da yükseldiğini gördük. Hatta havanın güzel olduğu söylenebilirdi ve pusulaya göre kuzeyden çok hafif rüzgâr esiyordu durmadan. Gökyüzü genellikle bulutsuzdu;;

arada sırada güneyde ince bulutlar beliriyordu, o kadar – ama görünürde fazla kalmıyorlardı. Sadece iki güçlükle karşılaştık; yakıtımız azalıyordu ve tayfadan birkaç kişide iskorbüt belirtileri baş göstermişti. Bu sorunlar Kaptan Guy'ı geri dönmeyi düşünmeye yöneltmeye başladı ve bundan sık sık bahsetti. Bense rotamızı korursak yakında bir çeşit karayla karşılaşacağımıza emin olduğumdan ve bu karanın daha yüksek kutup enlemlerinde gördüklerimiz kadar çorak olmayacağına inanmam için her türlü sebep bulunduğundan, şimdiki rotamızda en azından birkaç gün daha ilerlememiz için kaptana epey dil döktüm. Daha önce kimsenin eline Antarktik'te bir kıta keşfetmek için böylesine büyük bir fırsat geçmemişti, dolayısıyla da kaptanımızın ürkekliği ve yersiz lafları karşısında açıkçası sinirden patlayacak gibi oluyordum. Kendimi tutamayıp bu konuda kaptana söylediğim sözler onu devam etmeye ikna etti sanırım. Bu yüzden, her ne kadar verdiğim tavsiye yüzünden kısa sürede yaşanan son derece talihsiz ve kanlı olaylar beni üzse de, bilimin gelmiş geçmiş en heyecan verici sırlarından birinin perdesinin aralanmasında biraz olsun katkım olmasından gurur duymam anlayışla karşılanmalıdır.

18. Bölüm

18 Ocak. Bu sabah* güney yönünde ilerlemeyi sürdürdük; hava hâlâ güzeldi. Deniz çarşaf gibiydi, hava dayanılmayacak kadar soğuk değildi, kuzeydoğudan rüzgâr esiyordu ve deniz sıcaklığı elli üç derece fahrenhayttı. Yine denize iskandil attık ve derinliğin yüz elli kulaç olduğunu gördük; akıntı kutup yönündeydi ve hızı saatte bir virgül altı kilometreydi. Hem rüzgârın hem de akıntının sürekli güneye yönelme eğiliminde olması uskunanın çeşitli kısımlarında yorumlara, hatta kaygıya yol açtı ve Kaptan Guy'ı epey etkilediğini gördüm. Ama kendisiyle alay edilmesinden hiç hoşlanmazdı; dolayısıyla, endişeleriyle dalga geçmek suretiyle, bunlara odaklanmasını engellemeyi sonunda başardım. Varyasyon artık çok küçüktü. Gün içinde uygun cinsten birkaç iri balina gördük, geminin üstünden de sayısız albatros geçti. Ayrıca denizden çok sayıda, kırmızı ve küçük meyveleriyle akdikene benzeyen bir çalı ve tuhaf görünüşlü bir kara hayvanının ölüsünü çıkardık. Bu hayvanın uzunluğu bir metreye yakındı, ama boyu yalnızca on beş santimdi ve dört çok kısa bacağı vardı; uzun, parlak kızıl pençelerle silahlanmış ayakları mercana benziyordu. Vücudu bembeyaz, düz ve ipeksi tüylerle kaplıydı. Yaklaşık elli santim uzunluğundaki kuyruğunun ucu sıçan kuyruğu gibi sivriydi. Başı,

* Her ne kadar anlatımda yanlış anlamaları olabildiğince önlemek için sabah ve akşam terimlerini kullansam da, bunlar sıradan anlamlarıyla ele alınmamalıdır elbette. Epeydir gecemiz yoktu, hep gündüzdeydik. Tarihler denizcilik zaman sistemine, yönler de pusulaya göre verilmiştir. Burada yazdıklarımın ilk kısmındaki tarihlerin, enlemlerin ve boylamların tamı tamına doğru olduğunu söyleyemeyeceğimi de belirtmek isterim; ne de olsa düzenli günlük tutmaya ancak sonradan başladım. Çoğu kez tamamen hafızama güvenmek zorunda kaldım.

kulakları hariç kedi başını andırıyordu – kulakları köpek kulağı gibi kıvrık ve sarkıktı. *Dişleri* de pençeleri gibi parlak kızıldı.

19 Ocak. Bugün 83° 20′ enlemiyle 43° 5′ B. boylamındayken (deniz olağanüstü derecede koyu renkliydi), direk tepesinden tekrar kara göründü ve yakından bakınca, bunun çok büyük adalardan oluşan bir takımadaya dahil olduğunu gördük. Kıyıları sarptı, iç kısımlarının sık ormanlık gibi görünmesiyse bizi epey sevindirdi. Karayı ilk görüşümüzden dört saat kadar sonra, sahilin bir fersah açığında, on kulaç derinlikteki kumlu zemine demir attık; burada güçlü akıntı ve dalgalar olduğundan, geminin kıyıya daha fazla yaklaşması tehlikeliydi. En büyük iki kayığın denize indirilmesi emredildi ve tepeden tırnağa silahlı bir grup (aralarında Peters ile ben de vardık), adayı çevreler gibi görünen resifte geçit aramak için yola çıktı. Biraz araştırdıktan sonra bir koy keşfettik ve tam buraya girerken, iyi silahlanmış adamlarla dolu dört büyük kanonun sahilden denize açıldığını gördük. Bize ulaşmalarını bekledik ve çok hızlı ilerlediklerinden kısa sürede, seslerini duyurabilecek kadar yaklaştılar. Kaptan Guy ucuna beyaz mendil bağladığı bir küreği havaya kaldırınca yabancılar hemen durup hep bir ağızdan, yüksek sesle ve hızlı hızlı konuşmaya, ara ara da haykırmaya başladı; söyledikleri arasında *Anamoo-moo!* ve *Lama-Lama!* sözcüklerini seçebildik. Bunu en az yarım saat boyunca sürdürdüler ve bu arada onları adamakıllı inceleme fırsatı bulduk.

Her biri on beş metre uzunluğunda ve bir buçuk metre genişliğinde olan dört kanoda toplam yüz on vahşi vardı. Boy itibarıyla Avrupalılara benziyorlardı ama daha kaslı ve güçlüydüler. Tenleri kapkaraydı, uzun ve kalın telli saçları da yünsüydü. Her biri bilmediğimiz, siyah bir tür hayvanın postunu ters çevirip giymişti; vücutlarına ustalıkla uydurulmuş bu postların sadece boyun ile el ve ayak bileklerindeki kısımları dışa döndürülmüştü ve buralarda gür, ipeksi tüyler görülüyordu. Silahları temelde siyah ve çok sert görünüşlü bir tahtadan yapılmış, ucu yumru sopalardı. Ama ucuna çakmaktaşı tutturulmuş mızrak ve sapan taşıyanlar da vardı. Kanoların içi iri yumurta boyutunda, siyah taşlarla doluydu.

Uzun uzun konuşmayı bitirdiklerinde (hızlı hızlı çıkardıkları seslerle konuştukları belliydi), anlaşılan şefleri olan bir adam kanosunun burnunda ayağa kalktı ve kayıklarımızı yaklaştırmamızı işaret etti. Bunu anlamamış gibi yaptık; bizden dört mislinden fazla kalabalık olduklarından, aramızdaki mesafeyi mümkünse korumayı daha akıllıca bulmuştuk. Bunun üzerine şefleri diğer üç kanonun geri çekilmesini emretti ve kendi kanosuyla bize doğru gelmeye başladı. Bize ulaşır ulaşmaz kayıklarımızın büyük olanına atlayıp Kaptan Guy'ın yanına oturdu ve uskunayı göstererek *Anamoo-moo!* ve *Lama-Lama!* sözcüklerini yineledi. Bunun üzerine gemiye geri döndük; dört kano bizi biraz geriden takip ediyorlardı.

Geminin yanına geldiğimizde şef çok şaşırmış ve sevinmiş gibi görünerek el çırpmaya, ellerini uyluklarına ve göğsüne vurmaya, kahkahalar atmaya başladı. Adamları da neşesini paylaşınca, birkaç dakika boyunca tam anlamıyla sağır edici bir gürültü oldu. Sonunda tekrar sessizlik çökünce Kaptan Guy kayıkların zaruri bir tedbir olarak yukarı çekilmesini emretti ve şefe (adının *Too-wit* olduğunu birazdan öğrenecektik), gemiye bir seferde onun yirmi adamından fazlasının ayak basmasına izin veremeyeceğini işaretlerle anlattı. Şef bundan hiç rahatsız olmamış gibiydi; kanolara seslenip birtakım talimatlar verince içlerinden biri yaklaştı, diğer kanolarsa elli metre kadar ötede kaldı. Sonra yirmi vahşi, gemiye çıkıp güvertenin dört bir yanına dağıldı; halatların arasından sürünerek geçip, her şeyi gayet rahat ve meraklı bir tavırla incelemeye giriştiler.

İlk kez beyaz insan gördükleri belliydi – ten rengimizden ürker gibiydiler. *Jane*'i canlı bir yaratık sandıklarından, onu incitmemek için mızraklarının ucunu yukarı çevirmişlerdi. Too-wit bir ara tayfamızı epey şaşırttı. Aşçı mutfağın yanında odun keserken baltasını kazayla güverteye saplayarak derin bir yarık açtı. Şef hemen oraya koşup aşçıyı sertçe yana itti ve inleyip bağırmaya, acı çektiğini sandığı uskuna için ahlayıp vahlamaya, yarığı okşayıp sevmeye ve yakında duran bir kovanın içindeki deniz suyuyla yıkamaya girişti. Bu cehalet bizi şaşırtmıştı; ben şefin biraz numara yaptığını düşündüm ister istemez.

Konuklarımız güverteyi adamakıllı inceleyince, onları aşağı indirdik ve o zaman gerçekten hayretler içinde kaldılar. Şaşkınlıktan dillerini yutmuş gibiydiler; sessizce ortalıkta gezinirken hayretlerini ara ara, hafif nidalarla ifade ediyorlardı yalnızca. Silahlar hakkında epey konuştular; onları ellerine alıp incelemelerine izin verdik. Onların nasıl kullanıldığını anladıklarını sanmıyorum; silahlara gösterdiğimiz büyük özenden ve bunları ellerine aldıklarında her hareketlerini dikkatle izlememizden yola çıkarak, silahları put sanmışlardı herhalde. Topları görünce iyice şaşırdılar. Onlara büyük bir saygı ve huşuyla yaklaştılar ama fazla incelemediler. Kamaradaki iki büyük aynaya her şeyden çok şaşırdılar. Aynalara ilk yaklaşan Too-wit oldu ve onları fark ettiğinde yüzü birine, sırtı da diğerine dönüktü. Gözlerini kaldırıp da aynada yansımasını gördüğünde, o vahşinin delireceğini sandım ama kaçmak için dönüp de diğer aynadaki yansımasıyla karşılaştığında, oracıkta can vermesinden korktum. Onu aynalara tekrar bakmaya ikna edemedik; yüzünü ellerine gömüp kendini yere atarak öylece yattı ve sonunda onu sürükleyerek güverteye çıkarmak zorunda kaldık.

Bütün vahşileri sırayla, yirmişer kişilik gruplar halinde gemiye aldık; Too-wit'in bu süre boyunca gemide kalmasına izin verildi. Hiçbirinin hırsızlığa kalkıştığını görmedik, gitmelerinden sonra da gemide tek bir şey bile kaybolmuş değildi. Ziyaretleri boyunca son derece dostça davrandılar. Fakat bazı tavırlarına anlam veremedik, mesela gayet zararsız birtakım nesnelere – örneğin uskunanın yelkenlerine, bir yumurtaya, açık bir kitaba, un dolu bir tavaya yaklaşmamakta direndiler. Ellerinde takas edebilecekleri mallar olup olmadığını anlamaya çalıştık fakat derdimizi anlatmamız çok zor oldu. Ama yine de adalarda iri Galapagos kaplumbağalarının sürüsüne bereket olduğunu öğrenince çok şaşırdık bu kaplumbağalardan birini Too-wit'in kanosunda gördük. Vahşilerden birinin bir *bêche de mer*i* çiğ çiğ, iştahla mideye indirdiğini de gördük. Bunların bulunduğumuz enlemde olması tuhaf olduğundan, Kaptan Guy kârlı bir şeyler keşfetme umuduyla adaları iyice araştırmak istedi.

* Denizhıyarı. *—çn*

Bense, bu adalar hakkında daha fazla bilgi edinmek istememe karşın, bir an önce tekrar güneye doğru yola koyulmamız gerektiğini düşünüyordum. Hava şimdilik güzeldi ama bunun ne kadar süreceği belli değildi; ayrıca seksen dördüncü paralele kadar gelmişken, karşımızda açık deniz uzanırken, güney yönünde güçlü bir akıntı varken ve rüzgâr eserken, orada tayfanın sağlığı için ve yakıt ile yiyecek içecek stoklarımızı tazelememiz için gerekenden fazla kalmamız önerisini sabırla dinleyebilmem mümkün değildi. Kaptana buraya dönüşte tekrar uğrayabileceğimizi, hatta buz tabakaları yolumuzu keserse kışı burada geçirebileceğimizi söyledim. Sonunda ikna oldu (nedense, anlam veremediğim bir şekilde, sözümü epey sayar olmuştu) ve *bêche de mer* bulsak bile burada onlardan toplamak için en fazla bir hafta kalmamıza, sonra da hâlâ imkânımız varken güneye gitmemize karar verdi. Böylece, gerekli tüm hazırlıkları yaptıktan sonra, Too-wit'in kılavuzluğunda *Jane*'i resiften sağ salim geçirdik ve ana adanın güneydoğu sahilinde, karayla çevrili mükemmel bir koyda, kıyının bir buçuk kilometre kadar açığında, on kulaç derinlikteki siyah kumlu deniz dibine demir attık. Bu koyun girişinde, suyu tatlı olan (bize öyle denildi) üç güzel pınar vardı, civarda da bol bol ağaç görüyorduk. Dört kano bizi takip etseler de saygılı bir mesafeyi korudu. Too-wit gemide kaldı ve demir atmamızdan sonra bizi adanın içindeki köyüne davet etti. Kaptan Guy bunu kabul etti; on vahşi, gemide rehine olarak bırakıldı ve biz on iki kişilik bir grup oluşturarak, şefe eşlik etmeye hazırlandık. Kaygılarımızı belli etmemeye özen göstersek de tepeden tırnağa silahlandık. Gafil avlanmamak için uskunanın toplarını çıkarmış, tırmanmayı engelleyici ağları sarkıtmış ve gerekli tüm diğer önlemleri almıştık. İkinci kaptana yokluğumuzda gemiye kimseyi almaması ve on iki saat içinde dönmezsek, döner toplu filikayı, adanın etrafında turlayıp bizi araması için göndermesi talimatı verildi.

Adanın içlerine doğru attığımız her adımda, buraya ayak basan ilk uygar insanlar olduğumuza daha fazla emin olduk. Gördüğümüz hiçbir şey tanıdık değildi. Ağaçlar ne sıcak, ne ılıman ne de kuzeydeki soğuk iklimlerin ağaçlarına benziyordu; alçak güney enlemle-

rinde daha önce gördüğümüz ağaçlar gibi de değillerdi. Kayalar bile yapı, renk ve katmanlaşma itibarıyla farklıydı; dereler de (kesinlikle inanılmaz gelebilir ama) diğer iklimlerde görülen derelerden öyle farklıydı ki ilk başta bunların suyunu içmeye çekindik, hatta gördüğümüz şeyin su olduğuna inanmakta bile zorlandık. Karşımıza küçük bir dere çıkınca, Too-wit ile adamları su içmek için durdular. Su tuhaf göründüğünden, biz kirli olduğunu düşünüp içmedik; adalardaki tüm derelerin suyunun böyle olduğunu ancak sonradan anladık. Bu sıvıyı tarif edecek kelime bulamıyorum. Eğimli yerlerden normal su gibi aksa da, ancak sarp kısımlardan dökülürken *saydam* görünüyordu. Oysa dünyadaki tüm kireçli sular kadar saydamdı ve tek farkı görünüşüydü. İlk bakışta, özellikle de fazla eğimli olmayan yerlerde, içine bol miktarda akasya sakızı karıştırılmış normal suya benziyordu. Fakat diğer tuhaflıklarının yanında bu solda sıfır kalırdı. Renksiz *değildi* ama tek bir rengi de yoktu – akarken morun her tonunu barındırıyordu, tıpkı yanardöner ipek kumaş gibi. Too-wit nasıl ayna görünce şaşırdıysa, biz de bu ton farkları karşısında apışıp kalmıştık. Bu suyun bir miktarını bir kaba koyup dinlendirince, her biri farklı renkte olan kalın damarlardan oluştuğunu, bu damarların birbirine karışmadığını, dağılmadığını ve sınırlarının son derece belirgin olduğunu gördük. Damarların içinden bıçak geçirince, ardından hemen kapanıyorlardı ve bıçağın izi kayboluyordu. Ama bıçağı iki damarın arasından geçirince, bunlar birbirinden tamamen ayrılıyordu ve tekrar bir araya gelmeleri zaman alıyordu. Bu su tanıklık etmemin alınyazım olduğu o uzun zincirin, bariz mucizeler zincirinin ilk belirgin halkasıydı.

19. Bölüm

Köy adanın on beş kilometre kadar içinde olduğundan ve yol engebeli araziden geçtiğinden, oraya ulaşmamız neredeyse üç saat sürdü. Yolun çeşitli yerlerinde, Too-wit'in adamları (kanolardaki yüz on vahşinin tamamı) iki ila altı-yedi kişi arasında değişen küçük gruplar halinde, sanki tesadüfmüş gibi aramıza katıldı. Bu planlanmış gibi göründüğünden, içimde ister istemez güvensizlik uyandı ve kaygılarımı Kaptan Guy'a açtım. Ama artık geri dönmek için çok geç olduğundan, Too-wit'in iyi niyetine güvendiğimizi belli etmenin emniyette olmak için en iyi şansımız olduğuna kanaat getirdik. Böylece yola devam ettik; vahşilerin hareketlerini ihtiyatla izliyor, aramıza girip bizi ayırmalarına izin vermiyorduk. Derin bir geçitten geçtikten sonra nihayet köye vardık; buranın adadaki yegâne yerleşim merkezi olduğu söylenmişti. Köyün evleri görününce şef bağırdı, ardından da *Klock-Klock* sözcüğünü tekrarlamaya başladı; bunun o köyün ismi olduğunu ya da köy anlamına geldiğini varsaydık.

Evler inanılmayacak kadar sefil görünüyordu; bilinen vahşi ırkların en ilkelinin bile bir yerleşim planı vardır oysa burada öyle bir plandan eser yoktu. Bazı evler (adanın önde gelenlerinden olan *Wampoo*ların ya da *Yampoo*ların evleri), köklerinin bir metre yirmi santim kadar yukarısından kesilmiş ağaçların üstüne atılmış ve yere kadar sarkan büyük, siyah postlardan ibaretti. Vahşiler bu postların altında oturuyordu. Bazı evler yüz elli-yüz seksen santimlik kil setlere kırk beş derece açıyla gelişigüzel yaslanmış, üzerleri kurumuş yapraklı kalın ağaç dallarından oluşuyordu. Bazılarıysa toprağa açılmış ve benzer dallarla örtülmüş çukurlardan ibaretti; vahşiler çuku-

ra girerken dalları yana çekiyor, girince de tekrar örtüyordu. Birkaç ev, ağaç dallarının çatallandığı kısımlara kurulmuştu; bunların üstündeki dallar kısmen kesilmiş ve yağışlı havadan korusunlar diye aşağı eğilmişti. Ama vahşilerin çoğu, köyü üç yandan çevreleyen, lekeci kilini andıran, sarp bir siyah kayalığın içinde açılmış küçük, basık mağaralarda yaşıyordu. Bu ilkel mağaralardan her birinin girişinde, kapı niyetine kullanılan ufak birer kaya vardı; mağara sakinleri dışarı çıkarken girişleri bu kayalarla, dikkatle kapıyordu... Ama böyle yapmalarının sebebini anlamadım, çünkü hiçbir kaya girişin üçte birinden fazlasını kapatacak büyüklükte değildi.

Biraz derin bir vadide yer alan bu köye (köy denebilirse tabii) ancak güneyden ulaşılabilirdi, çünkü daha önce bahsettiğim geçidin sarp kayalıkları başka bir yönden ulaşımı engelliyordu. Vadinin ortasından çağıldayarak akan derenin suyu, söz etmiş olduğum o sihirli görünen sudandı. Meskenlerin civarında çeşitli tuhaf hayvanlar gördük; hepsi de tamamen evcilleştirilmiş gibiydi. Bu yaratıkların en irileri gövde ve burun itibarıyla bildiğimiz yaban domuzunu andırıyordu ama kuyrukları tüylüydü, bacakları da antilop bacağı gibi inceydi. Hareketleri aşırı sakar ve kararsızcaydı koşmaya çalıştıklarını hiç görmedik. Ayrıca onlara benzeyen fakat siyah yünle kaplı ve daha uzun gövdeli hayvanlar gördük. Ortalıkta gezinen çok sayıda evcil kuş, yerlilerin başlıca besin kaynağıydı anlaşılan. Bu kuşların arasında, tamamen evcilleştirilmiş siyah albatroslar görünce çok şaşırdık; bunlar yiyecek bulmak için düzenli aralıklarla denize gidiyor, ama yuva olarak benimsedikleri köye her seferinde geri dönüyorlardı ve yakındaki güney sahilinde kuluçkaya yatıyorlardı. Arkadaşları pelikanlar orada her zamanki gibi aralarına katılsa da, onları asla vahşilerin köyüne kadar takip etmiyordu. Diğer evcil kuşlar arasında ördekler (ülkemizin yabanördeklerinden pek farklı değildiler), siyah sümsükkuşları ve bayağı şahine benzese de etobur olmayan iri kuşlar vardı. Balık boldu. Ziyaretimiz sırasında bol miktarda kurutulmuş somon, kaya morinası, mavi yunus, uskumru, karabalık, tırpana, mığrı, filbalığı, tekir, dilbalığı, papağanbalığı, çütrebalığı, kırlangıçbalığı, barlam, dere pisisi, ıskarmoz ve başka sayısız türden

balık gördük. Bunların çoğunun, elli bir derece güney enlemindeki Lord Auckland Adaları'nda görülen balıklara benzemesi de dikkatimizi çekti. Adada ayrıca çok sayıda Galapagos kaplumbağası vardı. Çok az vahşi hayvan gördük ve hiçbiri iri veya bildiğimiz bir türden değildi. Yolumuza bir iki iri yılan çıktı ama yerliler onlara aldırmayınca zehirli olmadıklarına kanaat getirdik.

Too-wit ve adamlarıyla birlikte köye yaklaşırken, büyük bir insan kalabalığı bizi karşılamak için bağrışarak evlerinden fırladı ve söyledikleri sözler arasında ancak dillerinden hiç eksik olmayan o *Anamoo-moo!* ve *Lama-Lama!* sözcüklerini seçebildik. Bu yeni gelenlerin, bir ikisi hariç çırılçıplak olmaları ve sadece kanodaki adamların postlarla örtülü olması bizi şaşırttı. Adadaki tüm silahlar da bu giyinik adamların elinde gibiydi, köylüler ise tamamen silahsız görünüyordu. Aralarında çok sayıda kadın ve çocuk vardı; kadınlar çirkin sayılmazdı. Dik duruyorlardı, uzun boyluydular ve dolgun hatlara sahiptiler; medeni toplumlarda görülmeyen bir zarafet ve serbestlikle hareket ediyorlardı. Ama dudakları erkek dudağı gibi kalın ve iri olduğundan, gülerken bile dişleri görünmüyordu. Saçları erkeklerinkinden daha ince telliydi. Bu çıplak köylülerin on-on iki kadarı Too-wit'in yanındakiler gibi siyah post giymiş ve mızraklarla, kalın sopalarla silahlanmıştı. Diğerleri üstünde büyük nüfuz sahibi gibiydiler ve onlara hep *Wampoo* unvanıyla hitap ediliyordu. Bu kişiler de siyah posttan saraylarda kalıyordu. Too-wit'inki köyün ortasındaydı, diğerlerinden çok daha iyi inşa edilmiş ve büyüktü. Ona destek veren ağaç, kökünün üç buçuk metre kadar yukarısından kesilmişti ve gövdeden çıkan dallar örtünün yayılmasını, böylece sarayın daha geniş olmasını sağlıyordu. Dört çok büyük postun ahşap şişlerle birbirine tutturulmasıyla yapılmış bu örtünün kenarları kazıklarla toprağa çakılmıştı. Zemine halı niyetine, bol miktarda kuru yaprak serpiştirilmişti.

Bu kulübeye büyük bir ciddiyetle davet edildik; yerliler peşimizden içeri doluştu ama hepsi sığamadığından bir kısmı dışarıda kaldı. Too-wit yaprakların üstüne oturdu ve aynısını yapmamızı işaret etti. Bunu yapınca kendimizi tehlikeli, en azından tuhaf bir şekilde

huzursuz edici bir durumda bulduk. On iki kişi yerde oturuyorduk ve sayıları kırkı bulan vahşiler öyle yakınımızda oturmaktaydı ki bir sorun çıksa bırakın silahlarımızı kullanmayı, ayağa bile kalkamazdık. Sırf çadırın içinde değil, etrafında da bu baskı vardı; herhalde adadaki herkes orada toplanmıştı ve ayaklar altında ezilerek ölmemizi ancak Too-wit'in sürekli bağırıp çağırması engelliyordu. Ama en büyük güvencemiz Too-wit'in aramızda olmasıydı; onun yanından hiç ayrılmamaya karar verdik, çünkü bu zor durumdan kurtulmamızın tek yolu buydu; üstümüze saldırırlarsa anında onu öldürecektik.

Bir süre sonra, kalabalık biraz yatışınca şef bize kanodakine benzer, uzun bir nutuk çekti; tek fark, bu kez *Anamoo-moo!* sözcüğünü *Lama-Lama!*'dan daha vurgulu söylemesiydi. Bu tiradı çıt çıkarmadan dinledik; şef sözünü bitirince, Kaptan Guy iyi niyetli olduğumuz ve sonsuza dek arkadaş olmak istediğimiz konusunda onu temin etti... Konuşmasının sonunda da şefe mavi boncuklu kolyeler ve bir bıçak armağan etti. Hükümdarın kolyelere burun kıvırdığını görünce çok şaşırdık ama bıçağı görünce büyük bir sevince kapıldı ve hemen yemek getirilmesini emretti. Çadırın içine getirilip elden ele geçirilen yiyecekler bilmediğimiz bir tür hayvanın, herhalde köye yaklaşırken gördüğümüz o ince bacaklı domuzların pelte gibi titreyen bağırsaklarından ibaretti. Şef ne yapacağımızı bilemediğimizi görünce, bize göstermek için, o cezbedici yiyeceği metrelik şeritler halinde mideye indirmeye başladı; sonunda iyice midemiz kalktı ve bunu gizleyemez olduğumuzda, majesteleri neredeyse aynalar karşısında olduğu kadar şaşırdı. Ama o leziz yemeği yemeyi reddettik ve daha yeni *déjeuner** yediğimizden hiç iştahımız olmadığını şefe el kol hareketleriyle anlatmaya çalıştık.

Hükümdar yemeğini bitirince, buralarda temelde ne tür şeyler üretildiğini ve bunların herhangi birinden kazanç sağlayıp sağlayamayacağımızı aklımıza gelen her yöntemle öğrenmeye çalıştık. Sonunda derdimizi az çok anlar gibi göründü ve bizi sahilin bol miktarda *bêche de mer* bulunan bir kısmına götürmeyi (o hayvanı

* *Fr.* Öğle yemeği. *–çn*

göstererek) teklif etti. Bizi boğan o kalabalıktan kurtulma fırsatını böylesine çabuk bulmamıza sevinerek, şefin teklifini hemen kabul ettik. Sonra çadırdan çıktık ve şefi takip ederek adanın güneydoğu ucuna, gemimizin demir attığı koyun yakınına, peşimizde tüm köy halkıyla gittik. Burada bir saat kadar durup, bazı vahşilerin dört kanoyu getirmesini bekledik. Sonra hep birlikte kanolardan birine bindik ve yerliler kürek çekmeye başladı; adayı çevreleyen, daha önce bahsettiğim resifi ve daha ilerideki bir başka resifi geçtiğimizde, aramızdaki en yaşlı denizcilerin bile o değerli hayvanın en çok bulunduğu bu aşağı enlemlerde dahi hiç görmedikleri kadar çok sayıda *bêche de mer* gördük. Bu resiflerin civarında ancak gerekirse bir düzine gemi dolusu *bêche de mer*i kolayca yakalayabileceğimizi anlayacak kadar kaldıktan sonra uskunaya götürüldük ve orada Too-wit'ten ayrıldık; şef gitmeden önce, yirmi dört saat içinde, kanolarının alabileceği kadar çok sayıda yabanördeği ve Galapagos kaplumbağası getireceğine söz verdi. Bu macera sırasında yerlilerin şüphe uyandırıcı hiçbir davranışını görmedik, uskunadan köye giderken sayılarının giderek artması dışında.

20. Bölüm

Şef sözünün eriydi, böylece kısa sürede bol miktarda taze etimiz oldu. Kaplumbağa eti daha iyisini hiç tatmadığımız kadar lezzetliydi, ördek eti de en iyi cins yaban kuşlarımızın etinden bile güzeldi... Son derece yumuşak, kanlı ve lezizdi. Vahşiler bunun dışında, isteğimiz üzerine bize bol bol kahverengi kerevizle kaşıkotu, ayrıca bir kano dolusu taze ve kurutulmuş balık getirdi. Kerevizin tadı nefisti, kaşıkotu da hastalarımıza çok iyi geldi. Çok kısa sürede, gemide hasta tek bir kişi bile kalmadı. Vahşiler başka çeşitli taze yiyecekler, örneğin görünüşü midyeye, tadıysa istiridyeye benzeyen bir tür kabuklu deniz hayvanından da getirdi. İrili ufaklı bol bol karides, albatros yumurtaları, ayrıca başka kuşların siyah kabuklu yumurtalarını da getirdiler. Daha önce bahsettiğim, yabandomuzuna benzeyen hayvanın etinden de bol miktarda geldi. Adamların çoğu bu eti beğense de ben tadını balık etine benzettiğimden pek sevmedim. Bu güzel şeylerin karşılığında yerlilere mavi boncuklar, pirinç biblolar, çiviler, bıçaklar ve kırmızı kumaş parçaları armağan ettik ve bu alışveriş çok hoşlarına gitti. Sahilde, uskunanın toplarının menzili içinde, alışveriş için pazar kurduk; vahşiler gayet iyi niyetli ve *Klock-klock* Köyü'ndeki davranışlarından sonra hiç beklemediğimiz kadar düzenli davrandılar.

Aramızdaki ilişki böylece günler boyu, son derece dostça devam etti; yerliler sık sık uskunaya çıkıyordu... Bizim adamlarımız da gruplar halinde kıyıya inip adanın içlerinde, hiç rahatsız edilmeden uzun yürüyüşler yapıyordu. Adalıların dostane tavırları sayesinde gemiyi *bêche de mer* ile kolayca doldurabileceğimizi ve yerlilerin bize bu iş

için yardım edeceğini anlayan Kaptan Guy, Too-wit ile anlaşmaya çalışmaya karar verdi; kendisi güzel havadan istifade ederek güneye doğru gitmeyi sürdürürken, kabile de olabildiğince çok *bêche de mer* toplayacak ve bunları sahilde inşa edilecek depolarda kurutacaktı. Şef bu teklife çok sıcak yaklaştı. Her iki tarafı da tamamen tatmin eden bir anlaşma yaptılar; buna göre, av sahasının hazırlanması ve binaların bir kısmının inşası gibi gerekli birtakım işlerde tayfamızın yardımcı olmasından sonra uskuna yoluna devam edecek, adadaysa projenin geri kalanını idare etmek ve yerlilere *bêche de mer* kurutmayı öğretmek üzere üç adam bırakılacaktı.

Bu önemli ticari mala ve hazırlanma yöntemine ilişkin bilgiler okuyucularıma ilginç gelebilir; bu bilgileri vermenin tam sırası olduğunu düşünüyorum. Aşağıdaki kapsamlı açıklama, yakın zamanda Güney Denizleri'ne yapılan bir yolculuğun anlatısından alınmıştır:

"Hint Denizleri'nde görülen bu *yumuşakça,* ticarette Fransızların verdiği *bouche de mer* (leziz deniz yiyeceği) adıyla bilinir. Yanılmıyorsam, ünlü Cuvier* ona *gasteropeda pulmonifera* adını vermişti. Pasifik Adaları kıyılarında bol bol toplanır, özellikle Çin pazarında alıcısı çoktur ve yüksek fiyattan satılır... Belki o meşhur, yenilebilir kuş yuvaları kadar pahalıdır ki bu yuvalar bir cins kırlangıcın bu yumuşakçaların vücudundan topladığı jelatinsi maddeden yapılır. *Bêche de mer*lerin kabukları ve bacak gibi uzuvları yoktur... vücutlarının zıt uçlarında *emme* ve *dışkılama* organları bulunur sadece ama esnek kanatları sayesinde, sığ sularda tırtıl veya kurtçuk gibi sürünerek ilerleyebilirler... su yeterince sığ olduğunda onları görebilen bir tür kırlangıç, sivri gagasıyla *bêche de mer*lerin gövdesini deler ve emdiği yapışkan, lifli sıvıyı kurutup, yuvasına sert duvarlar inşa etmekte kullanır. *Gasteropeda pulmonifera* adı buradan gelir.

"Bu yumuşakça ince ve uzundur... boyu sekiz ila kırk beş santim arasında değişir; altmış santim boyunda olanlar da gördüm. Neredeyse yuvarlaktırlar ve alt tarafları biraz düzdür; gövdelerinin kalınlığı iki buçuk ila yirmi santim arasında değişir. Yılın belirli mevsimlerinde sürünerek sığ sulara giderler; bunu yapmaktaki amaçları

* Fransız doğabilimci ve zoolog Georges Cuvier (1769-1832). *–çn*

çiftleşmektir muhtemelen, çünkü çoğunlukla çiftler halinde görülürler. Kıyıya güneşin deniz suyunu en çok ısıttığı zamanda yaklaşırlar, çoğunlukla öyle sığ yerlere kadar giderler ki sular çekildiğinde açıkta kalır ve güneşin altında kururlar. Ama yavrularını asla görmediğimizden, sığ suda yavrulamadıkları söylenebilir; yetişkinler de ancak derin sulardan geldiklerinde görülür. Temel besin maddeleri, mercan üreten zoofitlerdir.

"*Bêche de mer* genellikle bir-bir buçuk metre derinliğinde suda yakalanır, sonra kıyıya çıkarılır ve bir uçları bıçakla, yumuşakçanın boyuna göre iki üç santim kadar yarılır. Sonra hayvanın gövdesi sıkılarak, iç organları bu yarıktan çıkarılır; bunlar başka küçük derin deniz yaratıklarının iç organlarına çok benzer. Sonra hayvan yıkanır ve belirli bir sıcaklıkta haşlanır; su ne çok sıcak ne de çok soğuk olmalıdır. Sonra dört saatliğine toprağa gömülür, ardından kısa süreliğine tekrar haşlanır, sonra da ya ateşle ya da güneşte kurutulurlar. En değerlileri güneşte kurutulanlardır, ama ateşle otuz kat daha çabuk kururlar. Düzgünce kurutulduktan sonra, kuru ortamda iki üç sene hiç bozulmadan saklanabilirler. Ama rutubetten etkilenip etkilenmediklerine bakmak için birkaç ayda bir, örneğin senede dört kez kontrol edilmelidirler.

"Söylediğim gibi, *bêche de mer* Çinliler için çok lüks bir yiyecektir; son derece besleyici ve sağlığa faydalı olduğuna, ayrıca cinsel gücü artırdığına inanırlar. Birinci kalite olanların pikulu* doksan dolar gibi yüksek bir fiyattan, ikinci kalite olanların pikulu yetmiş beş dolardan; üçüncü kalite olanların pikulu elli dolardan, dördüncü kalite olanların pikulu otuz dolardan, beşinci kalite olanların pikulu yirmi dolardan; altıncı kalite olanların pikulu on iki dolardan, yedinci kalite olanların pikulu sekiz dolardan, sekizinci kalite olanların pikuluysa dört dolardan satılır... ama Manila, Singapur ve Batavya'dan da sık sık küçük gemilerle getirilirler."

Böylece anlaştıktan sonra, binaların inşası ve arazinin temizlenmesi için gerekli tüm malzemeleri karaya indirmeye giriştik hemen. Koyun güney kıyısına yakın bir yerde, bol miktarda ağaç ve su bu-

* Çin ve Güneydoğu Asya'da kullanılan ağırlık birimi; 1 pikul, 60,47 kilogramdır. *–çn*

lunan, ayrıca *bêche de mer* avlanacak başlıca resiflere de yakın, düz ve geniş bir arazi seçtik. Sonra hep birlikte işe koyulup, vahşileri şaşırtacak kadar kısa sürede yeterince ağaç devirdik ve bunları hemen kesip binaların iskeletini kurmaya başladık; iki üç günde binaların büyük kısmını inşa ettik... İşin kalanını adada bırakacağımız üç adam halledebilirdi. Adada kalmaya gönüllü olan bu adamlar John Carson, Alfred Harris ve – Peterson idi (sanırım hepsi de Londralıydı).

Ayın sonunda, yola çıkmak için gerekli tüm hazırlıkları tamamlamıştık. Ama gitmeden önce köye resmi bir ziyarette bulunacağımıza söz vermiştik; Too-wit sözümüzü tutmamızda öyle ısrar etti ki, giderayak onu gücendirme riskine girmek istemedik. İnanıyorum ki o sırada artık hiçbirimiz vahşilerin iyi niyetinden şüphe duymuyorduk. Hepsi de bize çok iyi davranmış, canla başla yardım etmiş, sık sık armağanlar vermiş ve tek bir kez bile hırsızlık yapmamışlardı... Oysa yanımızdaki eşyalara büyük değer verdikleri, onlara her armağan verişimizde aşırı sevinç gösterilerinde bulunmalarından belliydi. Özellikle kadınlar bir dediğimizi iki etmiyordu; sonuç olarak, bize bu kadar iyi davranan bir halkın ihanet edeceğinden şüphelenmek için dünyanın en kuşkucu insanları olmamız gerekirdi. Oysa bu görünüşteki iyi niyetliliğin aslında öldürülmemiz için hazırlanmış ayrıntılı bir planın parçası olduğunu ve haddinden fazla sevip saydığımız o vahşilerin aslında yeryüzünü kirleten gelmiş geçmiş en barbar, sinsi ve kana susamış alçaklar olduğunu çok kısa sürede öğrenecektik.

Bir Şubat'ta, köye gitmek üzere kıyıya indik. Her ne kadar, söylediğim gibi, yerlilerden hiç şüphelenmesek de tedbiri elden bırakmamıştık. Uskunada bıraktığımız altı adama güverteden ayrılmamalarını ve vahşileri hiçbir sebeple gemiye almamalarını tembihlemiştik. Engelleyici ağları sarkıtmış ve büyük topları irili ufaklı güllelerle, küçük topları da saçma dolu teneke kutularla doldurup ateşe hazırlamıştık. Gemi sahilin bir buçuk kilometre kadar açığında demir atmıştı ve hiçbir kano o yönden, kolayca görülmeden ve anında tüm döner toplarımızın ateşine maruz kalmadan yaklaşamazdı.

Gemide altı adam bıraktıktan sonra kıyıya inen grubumuz toplam otuz iki kişiden oluşuyordu. Tepeden tırnağa silahlıydık; yanımızda misket tüfekleri, tabancalar ve palalar vardı... Ayrıca her birimiz, artık ülkemizin batısında ve güneyinde yaygın olarak kullanılan av bıçağına biraz benzeyen, uzun birer denizci bıçağı taşıyorduk. Karaya indiğimizde, bizi köye götürmek için gelmiş, siyah tenli yüz savaşçı tarafından karşılandık. Ama silahsız olduklarını görünce biraz şaşırdık; Too-wit'e bunun sebebini sorduğumuzda *Mattee non we pa pa si* demekle – yani kardeş olduğumuzdan silaha gerek olmadığını söylemekle yetindi. Bunu makul bulduk ve yolumuza devam ettik.

Daha önce bahsettiğim pınar ve dereyi geçtikten sonra, köyü çevreleyen sabuntaşı tepelerin arasından geçen dar bir geçide girdik. Bu geçit son derece kayalık ve engebeliydi, öyle ki Klock-Klock'a ilk gidişimizde buradan geçmekte epey zorlanmıştık. Uzunluğu iki üç kilometre, hatta belki daha fazlaydı. Tepelerin arasından her yöne kıvrılarak uzanıyordu (çok eskiden nehir yatağı olduğu belliydi) ve herhangi bir kısmı yirmi metreden fazla düz değildi. Eminim ki kenarları ortalama yirmi-yirmi beş metre yüksekliğindeydi, bazı kısımları da öyle yüksekti ki içeri çok az gün ışığı girebiliyordu. Ortalama genişliği on iki metre civarıydı ve yer yer öyle daralıyordu ki, o kısımlarda beş altı kişiden fazlası yan yana yürüyemezdi. Kısacası dünyada pusu kurmak için bundan uygun yer bulunamazdı, dolayısıyla da oraya girerken silahlarımızı hazırlamamız doğaldı. Şimdi düşününce, her ne sebeple olursa olsun kendimizi tanımadığımız vahşilerin insafına bırakmamıza, bu geçitten geçerken önümüzden ve arkamızdan yürümelerine izin vermek gibi büyük bir aptallık yapmamıza şaşıyorum en çok. Ama sayımızın çokluğuna ve Too-wit ile adamları silahsızken bizim ateşli silahlara sahip olmamıza (yerliler henüz bunların gücünden habersizdi) körü körüne güvendiğimizden, en çok da o adi şerefsizlerin uzun zamandır sürdürdüğü dostluk numarasına kandığımızdan buna göz yumduk. Önce vahşilerin beş altısı, yol gösterme ve yoldaki iri taşlarla döküntüleri kaldırma bahanesiyle geçide girdi. Sonra biz girdik. Birbirimizden

ayrılmamaya özen gösteriyor, bir arada yürüyorduk. Vahşilerin geri kalanı arkamızdan geliyordu; tuhaf bir şekilde düzenli, tertipli yürüyorlardı.

Dirk Peters, Wilson Allen adlı bir adam ve ben sağdan gidiyor, yürürken tepemizdeki kayalıkların tuhaf katmanlarını inceliyorduk. Yumuşak kayaların arasındaki bir yarık dikkatimizi çekti. Bir insanın rahatça girebileceği kadar genişti ve tepenin içine doğru beş altı metre kadar düz uzandıktan sonra sola saparak yukarı çıkıyordu. Ana geçitten görebildiğimiz kadarıyla, o girişin yüksekliği on sekiz-yirmi metre kadardı. Çatlaklarda bir tür fındık veren tek tük bodur çalılar bitmişti; bunları görünce meraklandım ve hızlı adımlarla gidip bir hamlede beş altı fındık topladım, sonra da hemen geri çekildim. Arkama dönünce, Peters ile Allen'ın peşimden gelmiş olduklarını gördüm. Geri gitmelerini istiyordum, çünkü yarık iki kişinin yan yana geçebileceği kadar geniş değildi; bendeki fındıkların birazını onlara vereceğimi söyledim. Bunun üzerine geri döndüler ve tam Allen yarığın ağzına yaklaşmışken, hayatımda duymadığım kadar müthiş bir gürültü koptu; dünyanın bir anda parçalandığını, kıyamet gününün geldiğini hayal meyal düşündüm... O an aklımdan herhangi bir düşünce geçtiyse tabii.

21. Bölüm

Kendime geldiğimde, neredeyse boğulmak üzereydim; zifiri karanlıkta el yordamıyla ilerlemeye çalışırken her taraftan üstüme toprak yağdığından, tamamen gömülme tehlikesiyle karşı karşıyaydım. Bunu düşününce dehşete kapıldım, ayağa kalkmaya çalıştım ve sonunda başardım. Sonra bir süre kımıldamadan durup, bana ne olduğunu ve nerede olduğumu anlamaya çalıştım. Derken yanı başımda birinin kalın sesle inlediğini, ardından da Peters'ın Tanrı aşkına yardım etmemi boğuk sesle istediğini duydum. Öne doğru körlemesine bir iki adım atınca ayağım takıldı ve arkadaşımın başıyla omuzlarının üstüne düştüm; beline kadar toprağa gömülmüş olduğunu ve kurtulmaya panikle çabaladığını kısa sürede keşfettim. Etrafındaki toprağı var gücümle kazmaya giriştim ve sonunda Peters'ı çıkarmayı başardım.

Korkumuz ve şaşkınlığımız mantıklı konuşabilmemize yetecek kadar geçer geçmez, ikimiz de içine girdiğimiz yarığın duvarlarının yer sarsıntısı veya kendi ağırlıkları sebebiyle tepemize çöktüğüne ve diri diri gömüldüğümüze, kurtulamayacağımıza kanaat getirdik. Orada uzun süre, uyuşukça ve pes etmiş halde çektiğimiz son derece yoğun ıstırapla umutsuzluğu ancak benzer bir durum yaşamış olanlar anlayabilir. Bir insanın başına gelebilecek en kötü şeyin, en çok zihinsel ve fiziksel rahatsızlık verecek şeyin bizim gibi diri diri gömülmek olduğuna kesinlikle inanıyorum. Kurbanı çevreleyen zifiri karanlık, akciğerlerdeki berbat baskı ve nemli toprağın boğucu kokusu korkunç düşüncelerle, en ufak bir kurtulma şansının bile olmayışı ve *ölüler* gibi gömülmüş olmak gibi düşüncelerle birleşince

insanın kalbine afallatıcı, dayanılmaz – hayal edilemez bir korku ve dehşet salar.

Sonunda Peters başımıza gelen felaketin boyutunu anlamak için, mahsur kaldığımız yeri el yordamıyla gezmemiz gerektiğini, belki dışarı çıkabileceğimiz bir gedik bulacağımızı söyledi. Bu umuda hevesle tutundum ve kendimi harekete geçmeye zorlayıp, gevşek toprağı kazma amacıyla ayağa kalktım; henüz bir adım atmışken gördüğüm hafif ışık, her halükârda havasızlıktan ölmeyeceğimizi anlamama yetti. Bu bizi cesaretlendirmişti; en iyi ihtimali ummamızı söyleyerek birbirimize moral verdik. Işığın geldiği tarafla aramızdaki döküntüleri aştıktan sonra hem ilerlememiz kolaylaştı hem de daha rahat nefes alabilmeye başladık. Nihayet etrafımızı biraz görebilmeye başlayınca yarığın düz kısmının sonunda, sola saptığı yerin yakınında olduğumuzu anladık. Biraz daha ilerleyip köşeyi dönünce tarifsiz bir sevince kapıldık; karşımızda uzun ve eğimli bir geçit veya yarık uzanıyordu; genel olarak kırk beş derece açıyla yükselse de yer yer çok daha sarptı. Bu geçidin sonunu göremiyorduk ama oradan epey ışık geldiğinden, (bir şekilde ulaşabilirsek) açık havaya açıldığını göreceğimize pek şüphemiz yoktu.

Ana geçitten yarığa girerken üç kişi olduğumuzu hatırladım... Allen hâlâ kayıptı; hemen geri dönüp onu aramaya karar verdik. Tepemizdeki toprağın her an üstümüze çökmesi tehlikesi altında uzun süre arama yapmamızdan sonra nihayet Peters bana seslenip, arkadaşımızın ayağını tuttuğunu, onun göçük altında tamamen gömülü olduğunu ve dışarı çıkaramayacağımızı söyledi. Maalesef haklı olduğunu, Allen'ın elbette ki çoktan ölmüş olduğunu kısa sürede anladım. Buna çok üzüldük ve cesedi kaderiyle baş başa bırakıp tekrar dönemece gittik.

Oradaki geçit neredeyse geçemeyeceğimiz kadar dardı ve başarısız bir iki tırmanma denemesinden sonra tekrar umutsuzluğa kapılmaya başladık. Dediğim gibi, ana geçidin etrafındaki tepeler sabuntaşını andıran bir tür yumuşak kayadan oluşuyordu. Şimdi tırmanmaya çalıştığımız geçit de aynı kayadandı ve ıslak olduğundan öyle kaygandı ki, en az sarp kısımlarda bile yukarı çıkmamız

çok zor oluyordu; neredeyse tamamen dik kısımlarda bu iş daha da zordu tabii, hatta bir ara umudumuzu yitirdiğimiz oldu. Ama çaresizliğimiz bize cesaret verdi; yumuşak kayada av bıçaklarımızla delikler açarak ve yer yer dışarı fırlamış, arduvaza benzer kaya çıkıntılarına canımızı tehlikeye atma pahasına tutunarak nihayet doğal bir platforma ulaştık; buradan bakınca, sık ağaçlı dar bir vadiyi ve tepesindeki gökyüzünün bir kısmını görebiliyorduk. Biraz rahatlamış halde arkamıza bakınca, tırmandığımız geçidin yeni açılmış olduğunu yan duvarların görünüşünden hemen anladık ve tepenin hiç beklenmedik bir şekilde çökmesinin (sebebi her ne idiyse) aynı anda bu kurtuluş yolunu açmış olduğuna kanaat getirdik. Artık öyle bitkin ve dermansızdık ki ayakta durmakta ve konuşmakta zorlanıyorduk; Peters hâlâ kemerlerimizde takılı duran tabancaları, arkadaşlarımızı yardıma çağırmak için ateşlememizi önerdi – tüfeklerimizle palalarımız yarığın dibindeki gevşek toprağın altında kalmıştı. İlerideki olayların gösterdiği gibi, o sırada tabancalarımızı ateşlesek buna sonradan çok pişman olacaktık; ama neyse ki artık hıyanetten şüphelenmeye başlamış olduğumdan, vahşilere yerimizi belli etmekten kaçındık.

Bir saat kadar dinlendikten sonra, yavaşça tırmanmayı sürdürdük ve az sonra peş peşe gelen yüksek çığlıklar duyduk. Sonunda yeryüzüne çıktık denebilir; platformdan ayrıldıktan sonra, kayalarla çalılardan oluşan yüksek bir kemerin altından geçmiştik. Dar bir açıklıktan usulca, büyük bir dikkatle geçtik; bulunduğumuz bölgeyi artık rahatça görebiliyorduk... Göçük altında kalmamızın korkunç sebebini işte o zaman, bir anda, bir bakışta anladık.

Etrafa bakındığımız nokta, sabuntaşı tepelerin en yükseğinin zirvesine uzak değildi. Otuz iki kişilik grubumuzun girmiş olduğu geçit on beş metre solumuzdaydı. Fakat bu geçidin kanalı veya yatağı denebilecek en az yüz metrelik kısmı, yapay bir şekilde yuvarlanmış bir milyon tondan fazla ağırlıkta kayalarla ve toprakla kaotik bir şekilde dolmuştu. Onca kaya ve toprağın nasıl düştüğü çok açıktı, çünkü katliam niyetiyle yapılmış o işin bariz izleri hâlâ duruyordu. Geçidin doğu duvarının (biz şimdi batı duvarındaydık) tepesindeki

toprağın çeşitli kısımlarına tahta kazıklar saplandığını görebiliyorduk. Toprak bu kısımlarda çökmemişti ama *çöktüğü* yerlere bakınca buralara da, uçurum kenarının üç metre kadar gerisinde belki doksan metre kadar uzanan kısma, en fazla birer metre arayla, benzer kazıkların saplanmış olduğunu toprakta kalmış, kaya delgisi deliğini andıran izlerden anladık. Hâlâ tepenin üstünde duran kazıklara üzüm asmasından yapılmış sağlam halatlar bağlıydı ve diğer kazıkların her birine de böyle halatlar bağlanmış olduğu belliydi. Bu sabuntaşı tepelerin tuhaf katmanlarından bahsetmiştim, göçük altında ölmekten içinden geçerek kurtulduğumuz dar ve derin yarığın az önce yaptığım tasviri de size bu katmanlaşma hakkında daha fazla fikir vermiştir. Bu katmanlaşma sebebiyle, bu tepelerdeki neredeyse her doğal sarsıntı toprağı bölerek dikey veya birbirine paralel katmanlar oluşmasına yol açardı ve bu etkiyi yapay olarak yaratmak da çok kolaydı. Vahşiler hain emellerine ulaşmak için bu katmanlaşmadan faydalanmıştı. Kazıkları toprağa düzenli aralıklarla saplamışlardı ve işaret verilmesiyle birlikte her halatı (bu halatlar kazıkların tepesine bağlanmıştı ve uçurum kenarından geriye doğru uzanıyorlardı) birer vahşinin çekmesiyle, tepenin geçide bakan cephesinin çökmesine yol açacak kadar büyük bir kaldıraç gücü elde edilmişti şüphesiz. Zavallı arkadaşlarımıza ne olduğu belirsiz değildi artık. O muazzam yıkım kasırgasından sadece biz kurtulmuştuk. Adada bizden başka sağ beyaz adam yoktu.

22. Bölüm

Durumumuzun diri diri gömülü olduğumuz zamankinden çok daha az korkunç olmadığı artık ortadaydı. Kaderimiz ya vahşiler tarafından öldürülmek ya da onların esiri olarak, aralarında berbat bir hayat sürmek gibi görünüyordu. Bir süre tepelerin arasında ve son çare olarak, az önce içinden çıktığımız yarıkta saklanabilirdik elbette ama uzun kutup kışı gelip çatınca ya soğuk ve açlıktan ölecek ya da ısınmaya ve yiyecek bulmaya çalışırken yakalanacaktık.

Bulunduğumuz bölgenin tamamı vahşilerle dolu gibi görünüyordu; birçoğunun güneydeki adalardan, düz sallarla gelmiş olduğunu anladık... Amaçları *Jane*'in ele geçirilip yağmalanmasında yardımcı olmaktı kuşkusuz. Gemi hâlâ koyda demir atmış halde, sakin sakin duruyordu; içindekiler karşı karşıya oldukları tehlikeden tamamen habersizdi anlaşılan. O an onların yanında olmayı öyle istiyorduk ki! Ya kaçmalarına yardım etmek ya da vahşilere karşı birlikte savaşarak ölmek istiyorduk. Canımızı tehlikeye atmadan onları nasıl uyarabileceğimizi bilmiyorduk, hem zaten bu yönde çabalarımızın pek faydası olmazdı. Havaya ateş etmemiz, bir terslik olduğunu anlamalarına yetebilirdi ama bu ses, kurtulmak için tek şanslarının koydan hemen çıkmak olduğunu anlatamazdı onlara – onur anlayışları sebebiyle orada kalmalarına artık gerek olmadığını, arkadaşlarının öldüğünü anlatamazdı. Duyacakları tabanca sesi, saldırmaya hazırlanan düşmana karşı şimdikinden daha hazırlıklı olmalarını sağlayamazdı. Dolayısıyla, ateş etmemiz faydadan çok zarar getirirdi; bu yüzden, mantıklı bir şekilde tartıştıktan sonra, bunu yapmamaya karar verdik.

Aklımıza gelen sonraki fikir, koyun girişinde duran dört kanodan birini ele geçirip onunla gemiye ulaşmaya çalışmaktı. Ama bunun imkânsız olduğunu kısa sürede anladık. Dediğim gibi, etraf vahşi kaynıyordu; uskunadan görülmemek için çalıların arasına ve tepelerin girintilerine sine sine yürüyorlardı. Özellikle siyah tenli savaşçıların tamamı başlarında Too-wit ile, kıyıya ulaşabileceğimiz tek yolda durmuş, görünüşe göre *Jane*'e saldırmak için destek kuvvet gelmesini bekliyordu. Koyun girişinde duran kanolar da vahşilerle doluydu; evet, silahsızdılar... Ama silahlarının yakında bir yerde olduğu belliydi. Dolayısıyla, gizlendiğimiz yerde ister istemez kalmak ve az sonra başlayacak savaşı izlemekle yetinmek zorundaydık.

Yarım saat kadar sonra koya altmış yetmiş uskundralı sal ya da düz tabanlı kayığın girdiğini gördük; bunlar vahşilerle doluydu ve koyun güneyinden geliyorlardı. Görünüşe bakılırsa vahşilerin kısa sopalardan ve salların dibindeki taşlardan başka silahı yoktu. Hemen ardından zıt yönden gelen başka sallar belirdi, ki bunların sayısı daha da fazlaydı ve benzer silahlar taşıyorlardı. Dört kano da göz açıp kapayıncaya dek yerlilerle dolmuş ve koyun girişindeki çalıların arasından denize açılarak, diğer gruplara katılmak üzere hızla ilerlemeye başlamıştı. Böylece, bunları anlatmamdan daha kısa sürede, adeta büyü marifetiyle, *Jane*'in etrafı gözünü kan bürümüş ve onu ne pahasına olursa olsun ele geçirmekte kararlı olan çok sayıda vahşiyle çevriliverdi.

Bunu başaracaklarından bir an bile şüphe edilemezdi. Gemide kalmış altı adam ellerinden geleni yapsalar bile top kullanmakta acemiydiler, vahşiler de çok kalabalıktı. Ben şahsen gemideki adamların direneceğini bile sanmıyordum ama bu konuda yanılmıştım; gemiyi yan döndürüp sancak alabandasını kanolara doğru çevirdiklerini gördüm... Bu arada kanolar tabanca menziline girmişti, sallar da orsa tarafında yaklaşık yarım kilometre ötedeydi. Zavallı arkadaşlarımızın yaptığı top atışlarından nedense hiçbiri isabetli olmadı; bunun sebebi, umutsuz durumları karşısında paniğe kapılmalarıydı büyük olasılıkla. Tek bir kano bile vurulmadı, tek bir vahşi bile yaralanmadı ve gülleler ya fazla öne düştü ya da vahşilerin baş-

larının üstünden geçti. Bunların tek etkisi, vahşilerin bu beklenmedik gürültü ve dumanlar karşısında şaşırması oldu; öyle şaşırdılar ki, neredeyse planlarından tamamen vazgeçip kıyıya geri döneceklerini sandım birkaç saniyeliğine. Arkadaşlarımız top atışlarının ardından hafif silahlarla ateş etmeyi sürdürse, vahşiler bunu yapacaktı şüphesiz... Çünkü kanolar artık öyle yaklaşmıştı ki, açılan ateş mutlaka vahşilerin bir kısmını öldürür ve böylece en azından o grubun daha fazla ilerlemesini engellerdi, böylece de arkadaşlarımız salları da top atışına tutabilirdi. Ama bunu yapmak yerine sallarla ilgilenmek için iskele tarafına koşarak, vahşilerin kapıldıkları panikten sıyrılmasına ve etraflarına bakınıp kimsenin yaralanmadığını anlamasına göz yumdular.

İskele tarafından ateşlenen topların etkisi son derece korkunç oldu. Büyük topların yıldız şeklinde ve çifte gülleleri yedi sekiz salı paramparça etti ve otuz kırk vahşi anında öldü, en az yüz vahşi de denize düştü... Bunların çoğu ağır yaralıydı. Geri kalanlar dehşete kapılmıştı ve denizde dört bir yana yüzerek imdat çığlıkları atan arkadaşlarını almak için bile beklemeden dönüp kaçtılar hemen. Ama bu büyük başarıya karşın, sadık arkadaşlarımızın kurtulması için artık çok geçti. Kanodakiler uskunaya tırmanmıştı bile; sayıları yüz elliden fazlaydı ve bunların çoğu iskele tarafındaki toplar tekrar ateşlenemeden, zincirlere ve engelleme ağlarına tutunarak gemiye çıkmayı başarmıştı. O gözü dönmüş vahşilerin karşısında artık hiçbir şey duramazdı. Adamlarımızın üstüne çullanıp, onları göz açıp kapayıncaya dek paramparça ettiler.

Sallardaki vahşiler bunu görünce korkularını yenip, yağmaya katılmak için geri döndü. Beş dakika sonra *Jane* müthiş bir kargaşa ve hiddetin mekânı olmuştu. Güverte tahtaları parçalanıp söküldü; güvertedeki taşınabilir her şey, halatlar, yelkenler sanki büyü marifetiyle ortadan kayboluverdi; bu arada geminin etrafında yüzen binlerce vahşi onu pupasıyla yanlarından iterek ve kanolarla çekerek kıyıya götürmeyi nihayet başarıp (çapa halatı kesilmişti) Too-wit'in emin ellerine teslim ettiler; kendisi çatışmayı tepelerin arasındaki güvenli ve sahneye hâkim bir yerden, usta bir general gibi izlemiş ama zafer

kazandıklarına emin olunca, yağmadan payını almak için, siyah tenli savaşçılarıyla birlikte koşarak inmeye tenezzül etmişti.

Too-wit aşağı inince, saklandığımız yerden çıkıp geçidin civarını keşfe koyulduk. Geçidin ağzının elli metre kadar ilerisinde küçük bir pınar gördük ve yakıcı susuzluğumuzu burada dindirdik. Pınarın civarında, daha önce bahsettiğim fındık çalılarından vardı. Fındıkları tadınca, tatlarının güzel olduğunu ve İngiliz fındığına çok benzediğini keşfettik. Şapkalarımızı hemen onlarla doldurduk ve fındıkları geçidin içine sakladıktan sonra, daha fazla toplamak için geri döndük. Bu işle meşgulken, birden çalılar hışırdayınca paniğe kapıldık; biz tam saklanma yerimize geri dönecekken, iri ve siyah bir cins balabankuşu çalıların arasından güçlükle ve yavaşça yükseldi. Ben şaşkınlıktan donakaldığımdan bir şey yapamadım ama Peters akıllılık ederek kuşa doğru koştu ve kaçmasına fırsat vermeden onu boynundan yakaladı. Kuş öyle bir çırpınıyor ve çığlık atıyordu ki, hâlâ civarda gizleniyor olabilecek vahşilerin dikkatini çekmesin diye onu serbest bırakmayı düşündük. Ama avcı bıçağının bir darbesiyle nihayet yere yığıldı ve onu sürükleyerek, her halükârda bize en az bir hafta yetecek kadar yiyecek bulduğumuz için kendimizi kutlayarak geçide götürdük.

Sonra tekrar etrafa göz atmaya çıktık ve tepenin güney yamacından epey inmeye cesaret ettik ama başka yiyecek bulamadık. Bu yüzden, ayrıca kalabalık bir iki yerli grubunun gemiden yağmaladıkları şeylerle birlikte köye döndüklerini görünce ve tepenin dibinden geçerken bizi fark etmelerinden kaygılanınca, bir miktar kuru dal toplayıp geri döndük.

Sonraki kaygımız, saklanma yerimizi olabildiğince gizlemekti; bu yüzden yarığın içindeki, platforma ulaşınca mavi gökyüzünü gördüğümüz kısma gittik ve o girişi çalılarla örttük. Çok ufak, aşağıdan görülmeden koyu görebileceğimiz büyüklükte bir açıklık bıraktık sadece. Bu işi halledince birbirimizi kutladık, çünkü yarıktan çıkıp tepede gezinmediğimiz sürece artık tamamen güvendeydik. Vahşilerin daha önce buraya geldiğini gösteren bir iz göremedik ama bu yarığın muhtemelen karşı uçurumun çökmesiyle yeni oluştuğunu

düşününce ve yarığa ulaşmanın başka yolunu bulamayınca, saldırıya karşı güvende olmamızın verdiği sevinç yerini aşağı inememe korkusuna bıraktı. Tepenin doruğunu ilk fırsatta adamakıllı incelemeye karar verdik. Şimdilik vahşilerin hareketlerini çalıların arasında bıraktığımız küçük açıklıktan izledik.

Gemiyi şimdiden tamamen harabeye döndürmüşlerdi ve yakmaya hazırlanıyorlardı. Az sonra ana ambar ağzından yoğun dumanlar yükseldiğini gördük, kısa süre sonra da baş kasaradan büyük alevler yükseldi. Halatlar, direkler ve yelkenlerin kalıntıları hemen tutuşunca yangın güvertelere hızla yayıldı. Yine de vahşilerin çoğu geminin etrafından ayrılmayıp cıvatalarla diğer bakır ve demir kısımlara kayalar, baltalar ve güllelerle vurmayı sürdürdü. Kıyıda, kanolarda ve sallarda, kısacası uskunanın çevresinde en az on bin yerli vardı; yağmaladıkları şeylerle birlikte kara içlerine ve komşu adalara dönen grupları saymıyorum bile. Bir felaket olmasını bekliyorduk ve hayal kırıklığına uğramadık. Önce yer sertçe sarsıldı (bunu açıkça hissettik, hafif galvanik akıma kapılmış gibi olduk) ama görünürde bir patlama olmadı. Vahşilerin şaşırdığı belliydi; çalışmayı ve bağırıp çağırmayı kesip öylece kalakaldılar. Tam işlerine devam edeceklerken, birden güvertelerden büyük bir siyah fırtına bulutunu andıran dumanlar yükseldi – sonra geminin içlerinden, dört yüz metreye kadar yükselen parlak alevler fışkırdı – sonra alevler birden çember şeklinde yayıldı – ardından bir anda, sanki büyü marifetiyle ortalıkta tahta, metal ve insan parçaları vahşi bir kaos halinde uçuştu – ve nihayet asıl patlama gerçekleşti ve şiddeti bizi aniden geriye fırlatıp ayaklarımızı yerden kesti, tepelerdeyse gürleme sesi defalarca yankılandı ve üstümüze, dört bir yanımıza küçük kalıntı parçaları sağanak gibi yağdı.

Vahşilerin kaybı umduğumuzdan çok daha fazlaydı; ihanetlerinin bedelini hakikaten layıkıyla ödemişlerdi. O patlama belki bin vahşiyi öldürdü, en az bir o kadarı da ağır yaralandı. Koyun suları çırpınan ve boğulan o sefillerle kaplıydı, kıyıda ise işler daha da kötüydü. Başlarına gelen felaketin aniliği ve büyüklüğü karşısında şaşkına dönmüş olan vahşiler birbirlerine yardım etmeye çalışmıyordu.

Sonunda tavırlarının birden değiştiğini gördük. Tamamen afallamış gibiyken ansızın hep birlikte heyecanlanıp ortalıkta çılgınca koşturmaya, kıyının belirli bir noktasına gidip gelmeye başladılar; yüzlerinde dehşet, hiddet ve yoğun merak karışımı, çok tuhaf bir ifade vardı ve avazları çıktığı kadar *Tekeli-li!, Tekeli-li!* diye bağırıyorlardı.

Sonra büyük bir yerli grubunun tepelere gittiğini gördük; az sonra geri döndüklerinde tahta kazıklar taşıyorlardı. Bunları kalabalığın en yoğun olduğu yere götürdüler; onlar geçerken kalabalık ikiye ayrılınca, onca heyecana yol açan şeyi görebildik. Yerde beyaz bir şey yatıyordu, ama ne olduğunu ilk başta anlayamadık. Sonunda onun On Sekiz Ocak'ta denizde bulduğumuz, kızıl dişli ve pençeli tuhaf hayvan ölüsü olduğunu gördük. Kaptan Guy o hayvan ölüsünü, içini doldurup İngiltere'ye götürmek için saklamıştı. Adaya gitmemizden hemen önce bu konuda birtakım talimatlar verdiğini hatırlıyorum; hayvan ölüsü kamaraya indirilip, kilitli dolaplardan birine tıkıştırılmıştı. Patlamanın şiddetiyle karaya fırlamıştı, ama vahşileri o kadar kaygılandırmasının sebebini anlayamıyorduk. Hayvan ölüsünün çevresinde toplansalar da, hiçbiri ona yaklaşmak istemez gibiydi. Kazık taşıyan adamlar, bunları hayvan ölüsünün etrafına çember şeklinde sapladı; bu iş biter bitmez, o büyük kalabalık *Tekeli-li!, Tekeli-li!* diye bağırarak adanın içlerine doğru koştu.

23. Bölüm

Sonraki altı yedi gün boyunca tepedeki saklanma yerimizde kaldık; sadece su almak ve fındık toplamak için çıkıyor, böyle zamanlarda da çok ihtiyatlı davranıyorduk. Platformda bir tür kulübe inşa etmiştik; içinde kuru yapraklardan bir yatak yaptık, ayrıca üç iri ve düz kayayı şömine ve masa niyetine koyduk. Biri yumuşak, diğeri sert iki kuru dal parçasını birbirine sürterek kolayca ateş yaktık. Yakaladığımız kuşun eti biraz sert olmasına rağmen lezizdi. Okyanus kuşu değil, bir tür balabandı; simsiyah ve boz tüyleri vardı, kanatları da gövdesine oranla küçüktü. Daha sonra, yarığın civarında aynı cinsten üç kuş daha gördük... Yakaladığımız kuşu aradıkları belliydi ama yere inmediklerinden, onları yakalama fırsatımız olmadı.

O kuşun eti dayandığı sürece, saklanma yerimizde rahattık ama sonunda et tükenince, yiyecek aramamız şart oldu. Fındıklar açlığımızı bastırmadığı gibi bağırsaklarımızı fena bozuyor, fazla yediğimizde de şiddetli baş ağrısına yol açıyordu. Tepenin doğusundaki kumsalın civarında iri kaplumbağalar görmüştük ve yerlilere görünmeden oraya gidebilirsek bu hayvanları kolayca yakalayabilirdik. Dolayısıyla tepeden inmeye çalışmaya karar verdik.

En kolay gibi görünen yoldan, güney yamacından inmeye başladık ama daha yüz metre inmemişken yolumuz içinde arkadaşlarımızın can verdiği geçidin bir kolu tarafından tamamen kesildi (bunu yukarıdan bakınca tahmin etmiştik zaten). Bu kol boyunca dört yüz metre kadar yürüdükten sonra karşımıza derin bir uçurum çıkınca tekrar durduk ve uçurumun kenarından ilerleyemeyince, ana yarığa geri dönmek zorunda kaldık.

Sonra doğuya gittik, ama bu yönde de başarılı olamadık. Boyunlarımızın kırılması riskini göze alarak bir saat boyunca indikten sonra altı üstü siyah granitten, dibi ince tozla kaplı, geniş bir çukura indiğimizi keşfettik; buradan ancak geldiğimiz kayalık taraftan çıkabilirdik. Gerisingeri yukarı çıktıktan sonra, bu kez tepenin kuzey yamacını denedik. Burada çok ihtiyatlı hareket etmemiz gerekiyordu, yoksa köydeki vahşiler tarafından görülebilirdik. Bu yüzden emekleyerek, hatta zaman zaman çalıların arasında sürünerek ilerlemek zorunda kaldık. Böyle dikkatle biraz ilerledikten sonra, doğrudan ana geçide açılan bir yarığa vardık ki şimdiye kadar gördüklerimizin en deriniydi. Korktuğumuz başımıza gelmişti; aşağıdaki dünyaya inmemiz tamamen olanaksızdı. Bitkin halde platforma geri dönüp kendimizi yaprak yatağımıza attık ve saatlerce mışıl mışıl, derin derin uyuduk.

Bu neticesiz aramadan sonra, günlerce tepe zirvesinin her tarafında yiyecek aradık. Fındıklar, sağlığa zararlı çalılar, en fazla yüz metrekarelik alanda bitmiş ve kısa sürede tükenecek olan pis kokulu bir cins kaşıkotundan başka bir şey bulamadık. Hatırlayabildiğim kadarıyla, On Beş Şubat'ta otlar tamamen tükenmiş, fındıklar da iyice azalmıştı; yani halimiz bundan perişan olamazdı pek.* Ayın on altısında tekrar hapishanemizin sınırlarını inceleyip çıkış yolu aradık ama bulamadık. Göçük altındaki yarığa da indik, buradan ana geçide çıkmanın bir yolunu bulmayı az da olsa umuyorduk. Yine hayal kırıklığına uğradık ama orada bir misket tüfeği bulup yukarı götürdük.

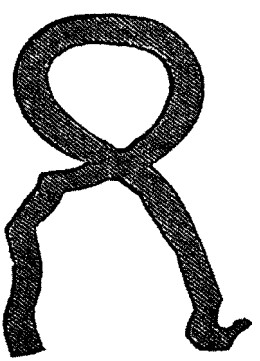
Ayın on yedisinde, ilk araştırmamız sırasında indiğimiz siyah granit uçurumu daha fazla incelemek üzere yola çıktık. Bu çukurun kenarlarındaki yarıklardan birine üstünkörü göz attığımızı hatırlayınca orayı daha fazla keşfetmeye niyetlendik, her ne kadar burada çıkış yolu bulabileceğimizi sanmasak da.

Çukurun dibine inmemiz bu kez de zor olmadı ve şimdi telaşlı olmadığımızdan, orayı dikkatle incelemeye başladık. Hayal edilebi-

* O günü hatırlamamın bir başka sebebi de güneyde daha önce bahsettiğim devasa, gri duman halkalarından birkaç tane görmüş olmamızdır.

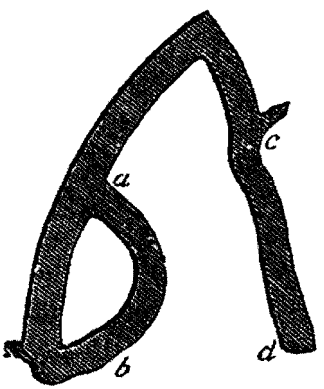
lecek en tuhaf yerlerden biriydi, hatta doğanın eseri olduğuna inanmakta zorlanıyorduk. Çukurun doğu-batı doğrultusundaki uzunluğu, kıvrıldığı kısımlar da hesaba katılırsa yaklaşık beş yüz metreydi... Düz olarak da en fazla kırk elli metreydi sanırım (yanımda ölçüm aletleri olmadığından göz kararıyla tahminde bulundum). Tepenin zirvesinden otuz metre kadar aşağıda olan bu geçide ilk inişimizde, duvarlarının birbirinden farklı olması dikkatimizi çekmişti; bunların hiçbir zaman bir arada olmadığı ortadaydı... Birinin yüzeyi sabuntaşından, diğerininse metal parçacıklarıyla karışık kireçli topraktandı. Duvarların birbirine uzaklığı bu kısımda ortalama on sekiz metreydi muhtemelen ama kıvrık olduklarından bu mesafe değişiyordu. Fakat biraz daha aşağı inince aradaki mesafenin giderek azaldığını ve duvarların birbirine paralel uzanmaya başladığını gördük, her ne kadar yüzeylerinin yapısı ve şekli biraz daha ileriye kadar hâlâ farklılık gösterse de. Çukurun dibine on beş metre kala, kusursuz bir düzen baş gösteriyordu. Duvarlar madde, renk ve yanal yönelim itibarıyla tamamen aynıydı artık, simsiyah ve parlak granittendiler... İki duvar arasındaki mesafe her yerde tam on sekiz metreydi. O geçidin şeklini oracıkta çizdiğim resimden görebilirsiniz; neyse ki yanımda kâğıt kalem vardı... Bunları daha sonra yaşadığım birçok macera sırasında da yanımdan ayırmamaya özen gösterdim ve onlar sayesinde, aksi halde unutabileceğim pek çok şeyi kaydetme imkânı buldum.

Şekil 1

Bu şekil (bkz. Şekil 1) geçidin genel hatlarını göstermektedir ama kenarlardaki çok sayıda küçük yarık burada gösterilmemiştir; her yarığın karşısında bir çıkıntı vardı. Kanyonun dibi neredeyse görünmeyecek kadar ince tozlardan oluşan, sekiz on santim yüksekliğinde bir tabakayla kaplıydı ve bunun altında da yine siyah granit olduğunu gördük. Sağda, aşağı uçta küçük bir açıklık bulunduğunu görüyorsunuz; yukarıda bahsettiğim yarıktı bu ve ikinci ziyaretimizin sebebi orayı daha iyi incelemekti. Yarığa hevesle girip, yolumuza çıkan böğürtlen çalılarını keserek ilerledik, ok ucuna benzeyen sivri çakmaktaşlarından oluşan büyük bir yığını da yolumuzdan kaldırdık. Ama yarığın diğer ucunda hafif bir ışık görünce şevkimiz arttı. Sıkışa sıkışa on metre kadar ilerleyince, geçidin ana yarıktaki ince tozun aynısıyla kaplı olduğunu ve üzerinde alçak, düzgün bir kemerin uzandığını gördük. Şimdi üstümüze güçlü ışık vuruyordu ve biraz ilerideki köşeden sapınca karşımıza bir başka yüksek tavanlı mağara çıktı; bu her açıdan öncekine benziyordu ama daha uzundu. Genel şekli aşağıda gösterilmektedir. (Bkz. Şekil 2.)

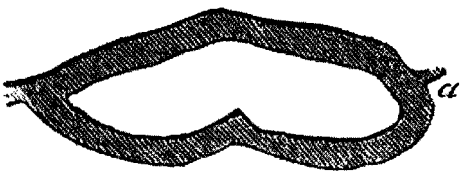
Şekil 2

Bu geçidin uzunluğu, *a* girişinden başlayıp *b* kıvrımından *d* ucuna dek beş yüz otuz metreydi. *C* noktasında, diğer geçitten girmekte

kullandığımıza benzer, küçük bir açıklık bulduk; bu da tıpkı diğeri gibi böğürtlen çalılarıyla ve ok başı şeklinde, beyaz çakmaktaşlarıyla doluydu. İçeri girip bu engelleri aştıktan sonra, uzunluğunun on iki metre civarı olduğunu ve üçüncü bir geçide açıldığını gördük. Bu da aşağıda gösterilen tulani şekli dışında birincinin tıpatıp aynısıydı. (Bkz. Şekil 3.)

Şekil 3

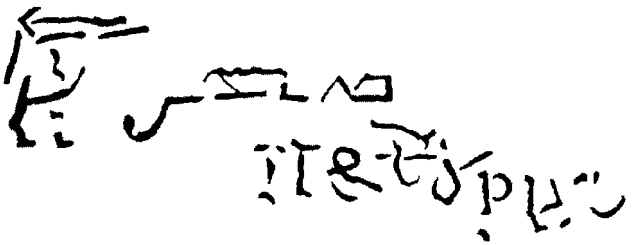

Şekil 5

Üçüncü geçidin toplam uzunluğunun yaklaşık üç yüz metre olduğunu keşfettik. *A* noktasındaki aşağı yukarı bir metre seksen santim genişliğinde açıklık, kayanın içinde beş metre uzandıktan sonra bir kireçli toprak duvarıyla son buluyordu ve tam tahmin ettiğimiz gibi, ötesinde başka geçit yoktu. Biz çok az ışık alan bu yarıktan çıkmak üzereyken, Peters o çıkmaz yolun sonundaki kireçli toprak duvarda bulunan tuhaf şekillere dikkatimi çekti. Biraz hayal gücü kullanarak bu şekillerin en soldakini, yani en kuzeydekini kabaca çizilmiş, ayakta duran ve kollarını uzatmış bir insan figürüne benzetmek mümkündü. Geri kalanlar da alfabe harflerine biraz benziyordu, her halükârda Peters onların gerçekten de alfabe harfleri olduğuna inanmaya meyilliydi. Ama ona yarığın zeminini gösterdiğimde hatasını anladı; orada, ince tozların arasında duran büyük kireçli toprak parçalarını birer birer elimize aldık... Bunların bir yer sarsıntısı sırasında duvardan kopup düşmüş ve o oyukların bu şekilde açılmış olduğu belliydi, çünkü oyuklara tamamen uyuyorlardı; böylece o şekillerin doğanın işi olduğunu kanıtladım. Şekil 4'te onların tıpatıp çizimi verilmiştir.

Şekil 4

Bu tuhaf mağaraların hapishanemizden kurtulmamızı sağlamayacağına emin olunca canımız sıkıldı ve tepenin zirvesine moral bozukluğuyla geri döndük. Sonraki yirmi dört saat içinde kayda değer bir şey olmadı... Üçüncü geçidin doğusundaki zemini incelerken yerde yine siyah granit kenarlı, üçgen şeklinde ve oldukça derin iki çukur bulmamız dışında. Bu çukurlara inmeye çalışmaya gerek görmedik, çünkü başka çıkışı olmayan doğal kuyulara benziyorlardı. Çevreleri yaklaşık yirmişer metreydi; biçimleri ve üçüncü geçide göre konumları yukarıda, Şekil 5'te verilmiştir.

24. Bölüm

Ayın yirmisinde, fındıklarla beslenmeyi daha fazla sürdüremez hâle gelince (bunlardan yediğimizde korkunç acılar çekiyorduk), her şeyi göze alıp tepenin güney yamacından inmeye karar verdik. Bu yamaç en yumuşak türden sabuntaşından oluşmasına karşın son derece sarptı (en az kırk beş metre yüksekliğindeydi) ve pek çok kısmında dışa uzanan kavis şeklinde çıkıntılar vardı. Uzun bir aramadan sonra, uçurum kenarının altı metre kadar aşağısında dar bir çıkıntı bulduk; Peters bunun üstüne atlamaya karar verdi, ben de ona elimden geldiğince yardım edecektim... Mendillerimizi bağlayıp ip şekline getirdik ve buna tutunacaktı. Önce o, ardından da biraz zorlanarak ben indim; aşağı bakınca, tepenin çökmesiyle oluşan yarığa nasıl tırmandıysak, buradan da aynı şekilde inebileceğimizi anladık – yani bıçaklarımızla sabuntaşında oyuklar açıp bunlara tutunacaktık. Bunun ne kadar tehlikeli bir iş olduğunu hayal etmek güçtür ama başka çaremiz olmadığından, riski göze almaya karar verdik.

Üstünde durduğumuz çıkıntının ucunda fındık çalıları vardı; mendillerimizi bağlamak suretiyle oluşturduğumuz ipin bir ucunu bunlardan birine bağladık. Diğer ucunu da Peters'ın beline bağladık, sonra da onu mendiller iyice gerilene dek aşağı sarkıttım. Ardından Peters sabuntaşında, otuz santim kadar yükseklikte ve derin (yirmi-yirmi beş santimlik) bir delik açmaya girişti; sonra tabanca kabzasıyla buraya oldukça sağlam bir kazık çaktı. Sonra onu yüz yirmi santim kadar yukarı çektim ve oraya da aynı şekilde delik açıp kazık çaktı; böylece hem basacak hem de tutunacak yerimiz olmuş oldu. Ardından mendillerden oluşan ipi çalıdan çözüp ucunu Peters'a

attım; bunu yukarıdaki deliğe çakılı kazığa bağladı ve mendillerin elverdiğince, yani alt kazığın bir metre kadar aşağısına yavaşça indi. Buraya da delik açıp kazık çaktı. Sonra kendini yukarı çekip iki ayağıyla bu kazığa bastı, elleriyle de üstteki kazığa tutundu. Şimdi ipin ucunu en üstteki kazıktan çözüp ikinciye bağlaması gerekiyordu; bu noktada, kazıkları birbirinden fazla uzağa çakmakla hata ettiğini fark etti. Ama düğüme ulaşmayı canını tehlikeye atarak bir iki kez deneyip de başaramayınca (sol eliyle tutunurken sağ eliyle çözmeye çalışıyordu), sonunda ipi kesti; ipin on beş santimlik kısmı kazığa bağlı kaldı. Sonra mendilleri ikinci kazığa bağlayıp, üçüncünün aşağısına indi; fazla inmemeye özen gösteriyordu. Böylece (Peters'ın hayatta aklıma gelmeyecek bu dâhiyane fikri ve kararlılığı sayesinde) arkadaşım zaman zaman uçurumdaki çıkıntılara da tutunarak, aşağıya kazasız belasız inmeyi nihayet başardı.

Peters'ın peşinden aşağı inecek cesareti toplamam biraz zaman aldı ama sonunda bunu yapmayı denedim. Peters inmeden önce gömleğini çıkarıp bırakmıştı; bunu benimkine bağlayınca, bu maceraya girişmem için gerekli ipi elde etmiş oldum. Geçitte bulduğumuz misket tüfeğini aşağı attıktan sonra bu ipi çalılara bağladım, ardından da aşağı inmeye başladım; geçmek bilmeyen korkumu yenmek için hızlı hareket ediyordum. İlk dört beş adımda sorun çıkmadı ama sonra, hâlâ ne kadar yüksekte olduğumu ve canımın basıp tutunduğum kazıklarla bunların saplı olduğu sabuntaşına bağlı olduğunu düşününce dehşete kapıldım. Bu düşünceleri aklımdan çıkarmaya, gözlerimi karşımdaki düz kaya duvarından ayırmamaya çalışsam da başaramıyordum. Ben *düşünmemeye* çalıştıkça hayal gücüm daha fazla işliyor, daha fazla korkmama yol açıyordu. Sonunda böyle durumlarda hep yaşanan korkunç kriz gerçekleşti: Hayal gücü öyle yoğun işler ki, *düşerken* neler hissedeceğimizi hayal etmeye başlarız – hızla tepetaklak düşerken yaşayacağımız mide bulantısını, baş dönmesini, son çırpınışlarımızı, bayılacak gibi olmamızı ve duyacağımız son hıncı zihnimizde canlandırırız. Sonunda bütün bu hayaller kendi gerçekliklerini yaratmaya başladı; tasavvur ettiğim bütün o korkunç hisleri gerçekten yaşamaya başladım. Zan-

gır zangır titreyen dizlerimin birbirine çarptığını hissediyordum, parmaklarım da yavaşça ama belirgin bir şekilde çözülmekteydi. Kulaklarım çınlıyordu; "Bu ölümümün çanı!" dedim. İşte o zaman, aşağı bakmak için dayanılmaz bir dürtü duydum. Uçurumun yüzeyine bakmakla yetinemezdim, yetinmeyecektim; korku ve rahatlama karışımı, vahşi ve tarifsiz bir hisse kapılarak derin uçurumun dibine baktım. Parmaklarım bir an kasılarak sıkıca tutunurken, nihai kurtuluşun mümkünlüğü düşüncesi zihnimden belli belirsiz, gölge gibi geçti – sonraki andaysa tüm ruhum *düşme arzusuna* kapıldı; tamamen kontrolümün dışında olan bir istek, bir özlem, bir tutkuydu bu. Tutunduğum kazığı hemen bırakıp yan döndüm ve uçurumun çıplak yüzünün karşısında bir an öylece, yalpalayarak durdum. Ama sonra beynim dönmeye başladı; kulaklarımda bir hayalet tiz çığlıklar atıyordu; hemen altımda karanlık, şeytani, bulanık bir siluet durmaktaydı; kalbim patlayacak gibiydi ve iç geçirerek kendimi aşağıya, onun kollarına bıraktım.

Bayılmışım ve tam düşecekken Peters beni tutmuş. Uçurumun dibinden beni izlemiş, tehlikede olduğumu görünce de aklına gelen her türlü sözle beni cesaretlendirmeye çalışmış ama aklım çok karışık olduğundan dediklerini duymamış, hatta benimle konuştuğunu bile fark etmemiştim. Sonunda, yalpaladığımı görünce hemen yardımıma koşmak için yukarı tırmanmış ve beni son anda tutmayı başarmış. Olanca ağırlığımla düşsem o keten ip mutlaka kopardı, ben de uçurumun dibini boylardım ama Peters beni yavaşça sarkıtmayı başarmış ve kendime gelmemi beklemiş. Bu on beş dakika kadar sürmüş. Kendime geldiğimde korkum tamamen geçmişti, kendimi yeniden doğmuş gibi hissediyordum ve arkadaşımın biraz daha yardım etmesiyle, ben de uçurumun dibine sağ salim ulaştım.

Arkadaşlarımıza mezar olan geçidin yakınında, tepenin çöktüğü noktanın güneyindeydik şimdi. Burası tuhaf bir çöldü ve gezginlerin yoz Babil şehrinin bulunduğu kasvetli bölgeye dair tasvirlerini anımsattı bana. Yıkılmış tepenin kuzeyde kaotik bir engel teşkil eden kalıntılarının dışında, diğer her yönde dev sanat eserlerinin harabeleri olduğu belli olan devasa höyükler yer alıyordu; gerçi ya-

kından bakınca sanat eserine benzemiyorlardı. Bol miktarda cürufun yanı sıra dev, biçimsiz, siyah granit bloklar ve kireçli topraktan* bloklar vardı, ki bu ikisinde de metal granülleri bulunuyordu. Görebildiğimiz kadarıyla, o çorak bölgede bitkilerden eser yoktu. Birkaç dev akrep ve normalde yüksek enlemlerde rastlanmayan çeşitli sürüngenler gördük.

İlk hedefimiz yiyecek bulmak olduğundan, en fazla sekiz yüz metre ötedeki deniz kıyısına gitmeye karar verdik; amacımız, tepedeki saklanma yerimizden gördüğümüz kaplumbağalardan yakalamaktı. Dev kayalarla höyüklerin arasından gizlene gizlene geçerek birkaç yüz metre ilerlemişken bir köşeyi döndüğümüzde, küçük bir mağaradan fırlayan beş vahşi üstümüze saldırdı ve Peters'ı bir sopa darbesiyle yere serdiler. Peters yere yığılınca hepsi kurbanlarının üstüne atladı, böylece ben kendimi toplayacak zamanı buldum; ilk anda şaşkınlıktan donakalmıştım. Misket tüfeği hâlâ yanımdaydı fakat uçurumdan aşağı attığımda namlusu öyle yamulmuştu ki işime yaramaz diye düşünerek onu bir kenara fırlattım ve gözüm gibi baktığım tabancalarıma güvenmeyi yeğledim. Bunları çekip saldırganların üstüne yürüdüm; tabancaları peş peşe ateşliyordum. Vahşilerden ikisi yere serildi, Peters'a mızrak saplamak üzere olan biri de bundan vazgeçip ayağa fırladı. Böylece arkadaşım serbest kalınca, vahşileri haklamakta zorlanmadık. Peters'ın da tabancası vardı ama kurşunlarını boşa harcamak istemediğinden kaba kuvvete başvurdu; zaten hayatımda gördüğüm en güçlü insandı. Yere yığılan vahşilerden birinin sopasını kapıp, geride kalan üçünün kafasını patlattı... Her birini birer darbeyle, anında öldürdü; artık yolumuz açıktı.

Bu olaylar öyle çabuk olup bitmişti ki, gerçekten olduklarına inanmakta zorlanıyorduk; o cesetlerin arasında serseme dönmüş halde dururken, uzaktan gelen haykırışlar bizi kendimize getirdi. Tabanca seslerinin vahşileri alarma geçirdiği belliydi ve bizi bulmalarına engel olma şansımız çok azdı. Uçuruma geri dönmek için, haykırışların geldiği yöne gitmemiz gerekiyordu; uçurumun dibine ulaşmayı başarsak bile, görülmeden yukarı tırmanmamız olanaksız-

* Kireçli toprak da siyahtı, zaten adada açık renkli herhangi bir madde görmedik.

dı. Gerçekten çok tehlikeli bir durumdaydık ve ne tarafa kaçacağımıza karar vermeye çalışırken, tabancayla vurmuş olduğum ve öldüğünü sandığım bir vahşi ayağa fırlayıp kaçmaya çalıştı. Ama fazla uzaklaşamadan onu yakaladık ve tam öldürecekken, Peters onu kaçmamıza yardım etmeye zorlayabileceğimizi söyledi. Bu yüzden onu yanımıza aldık ve direnirse vuracağımızı anlamasını sağladık. Birkaç dakika sonra tamamen uysallaşmıştı ve bizimle birlikte, kayaların arasından sahile doğru koşuyordu.

Arazi engebeli olduğundan denizi ancak yer yer görebiliyorduk; sonra karşımızda, belki iki yüz metre kadar uzakta tamamen beliriverdi. Açık sahile girerken, köyden ve adanın görebildiğimiz her tarafından çıkan çok sayıda vahşinin koşarak bize doğru geldiğini görünce epey kaygılandık; müthiş bir öfkeye kapıldıkları el kol hareketlerinden ve vahşi hayvanlar gibi ulumalarından belliydi. Biz tam geri dönüp engebeli arazide savaşmaya uygun bir yer bulmaya çalışmaya karar vermişken, denizin içine uzanan iri bir kayanın ardından iki kanonun pruvasının çıktığını fark ettim. Hemen bunlara doğru var gücümüzle koştuk ve onlara ulaştığımızda başlarında bekçi olmadığını gördük, içlerinde de üç iri Galapagos kaplumbağasıyla her zamanki gibi altmış çift kürekten başka bir şey yoktu. Tutsağımızı kanolardan birine binmeye zorladıktan sonra, bu kanoyu var gücümüzle denize itmeye giriştik hemen.

Ama kıyıdan elli metre bile uzaklaşmamışken, biraz sakinleşince, diğer kanoyu kıyıda bırakmakla ne büyük bir hata yapmış olduğumuzu fark ettik; vahşiler artık sahilin yüz metre ötesinde bile değildi ve hızla peşimizden koşuyorlardı. Artık kaybedecek vakit yoktu. Kurtulma şansımız çok azdı, ama hiç yoktan iyiydi. Geri dönüp sahildeki kanoya vahşilerden önce ulaşmamız ve ona binmelerini önlememiz çok zordu ama yine de bunu başarma ihtimalimiz vardı. Başarırsak canımızı kurtarabilirdik, denememezse kaçınılmaz bir şekilde öldürülmeye razı olmamız anlamına gelecekti.

Kanonun pruvasıyla pupası birbirinin aynı olduğundan, onu döndürmemiz gerekmedi; diğer tarafa dönüp ters yönde kürek çekmeye başladık, o kadar. Vahşiler bunu görür görmez hem daha fazla

bağırmaya hem de daha hızlı koşmaya başladı; akıl almaz bir hızla yaklaşıyorlardı. Ama biz de çaresizliğin verdiği güçle kürek çekiyorduk ve sahildeki kanoya vahşilerin biri hariç hepsinden önce varmayı başardık. Bu adam mükemmel bir koşucu olmasının bedelini ağır ödedi; o kıyıya yaklaşırken, Peters adamı tabancayla başından vurdu. Kanoya ulaştığımızda, diğer vahşilerin en öndekileri yirmi otuz adım ötedeydi. Önce kanoyu derin sulara, vahşilerin ulaşamayacağı kadar uzağa çekmeye çalıştık... Ama onu kımıldatamayınca, kaybedecek zamanımız da olmadığından, Peters misket tüfeğinin dipçiğiyle sert bir iki darbe indirmek suretiyle kanonun pruvasıyla yan tarafının büyük bölümünü parçalamayı başardı. Sonra küreklere asılarak kıyıdan ayrıldık. Bu arada vahşilerden ikisi kanomuza tutunmuştu ve bırakmayı inatla reddediyorlardı; sonunda bıçaklarımızla işlerini bitirmek zorunda kaldık. Artık yolumuz açıktı ve hızla denize açıldık. Vahşilerin ana grubu parçalanmış kanoya ulaşınca, akla hayale gelebilecek en korkunç hayal kırıklığı ve hiddet çığlıkları attılar. Açıkçası, bu alçaklar hakkında öğrendiklerimden yola çıkarak yeryüzündeki en habis, ikiyüzlü, kinci, kana susamış ve kelimenin tam anlamıyla iblisçe ırk olduklarını söyleyebilirim. Ellerine düşsek bize acımayacakları belliydi. Öfkeden gözleri dönmüş olduğundan, parçalanmış kanoyla bizi takip etmeye kalktılar çılgınca... Ama bunun faydasız olduğunu anlayınca hiddetlerini yine iğrenç çığlıklarla ifade ederek koşup tepelere çıktılar.

Böylece bu yakın tehlikeden kurtulmuş olduk ama durumumuz hâlâ epey iç karartıcıydı. Vahşilerde önceden bizimkinin türünden dört kano olduğunu biliyorduk ve bunlardan ikisinin *Jane Guy*'daki patlamayla birlikte paramparça olduğundan habersizdik (bunu sonradan tutsağımızdan öğrendik). Dolayısıyla düşmanlarımızın kayıkları genellikle bulundurdukları (yaklaşık beş kilometre ötedeki) koya ulaşır ulaşmaz peşimize düşeceklerini varsaydık. Bundan korktuğumuzdan adayı bir an önce ardımızda bırakmak için var gücümüzle kürek çektik, tutsağımızın da eline kürek tutuşturduk. Yarım saat kadar sonra, adanın güney kıyısından aşağı yukarı sekiz dokuz kilometre uzaklaşmışken, çok sayıda sal veya düz tabanlı

kayıktan oluşan büyük bir donanmanın koydan çıktığını gördük; vahşilerin bizi takip etmek niyetinde olduğu belliydi. Sonunda bizi yakalamaktan umudu kesince geri döndüler.

25. Bölüm

Artık engin ve ıssız Antarktik Okyanusu'nda, seksen dördüncü enlemin ötesinde, dayanıksız bir kanodaydık ve üç kaplumbağadan başka yiyeceğimiz yoktu. Uzun kutup kışı da yaklaşmıştı ve ne yapacağımıza çok dikkatli karar vermemiz gerekiyordu. Görünürde takımadaya ait altı yedi ada vardı ve aralarındaki mesafe beş altı fersah kadardı ama hiçbirine çıkmak niyetinde değildik. *Jane Guy* ile kuzeyden gelirken, buz tabakalarının en yoğun olduğu bölgeleri giderek geride bırakmıştık – Antarktik hakkındaki genel kanılara pek uymayan bu durumun gerçekliği bizim için tecrübeyle sabitti. Dolayısıyla geri dönmeye çalışmamız, hele kış yaklaşmışken aptallık olurdu. Sadece tek bir yön bize kurtuluş umudu sunuyordu. Cesurca güney yönünde ilerlemeye karar verdik; en azından orada başka kara parçaları keşfetme ihtimalimiz vardı, daha sıcak iklimli bir bölgeye de ulaşabilirdik büyük olasılıkla.

Antarktik'in şimdiye kadar, tıpkı Arktik Okyanusu gibi, tuhaf bir şekilde fırtınasız ve çalkantısız olduğunu görmüştük ama kanomuz büyük de olsa epey dayanıksızdı, bu yüzden elimizdeki kısıtlı imkânları kullanarak onu sağlamlaştırmaya giriştik hemen. Kayığın gövdesi bilmediğimiz bir ağacın kabuğundan yapılmıştı. İskeletiyse sert sepetçisöğüdünden yapılmış olduğundan deniz yolculuğuna gayet uygundu. Kano on beş metre boyunda, yüz yirmi ila yüz seksen santim eninde ve bir buçuk metre derinliğindeydi – yani bu kayıkların şekli, Güney Okyanusu'nda uygar devletler tarafından tanınan yerlilerin kullandığı kayıkların şeklinden epey farklıydı. Onları o cahil adalıların yaptığına bir an olsun inanmamıştık; sa-

hiden de birkaç gün sonra tutsağımızı sorguya çekince, bu kanoların aslında takımadanın güneybatısındaki bir grup yerli tarafından yapıldığını ve bizim barbarların eline tesadüfen geçtiğini öğrendik. Kanoyu sağlamlaştırmak için elimizden gelen pek bir şey yoktu. İki ucunun yakınında da geniş yarıklar keşfettik ve bunları pamuklu ceketlerimizin parçalarıyla olabildiğince tıkadık. Kanoda bulunan çok sayıda küreğin bir kısmıyla pruvanın etrafında bir çeşit kalkan inşa ettik; bunun o taraftan vuracak güçlü dalgaların şiddetini kesmesini umuyorduk. Borda tirizlerine de direk niyetine, serene ihtiyaç kalmayacak şekilde karşılıklı birer kürek diktik. Bunlara gömleklerimizden yaptığımız yelkeni bağladık – bu esnada epey yorulduk, çünkü tutsağımız diğer işlerde bize yardım etmesine karşın bu konuda yardıma kesinlikle yanaşmadı. Keten kumaş onu çok tuhaf bir şekilde etkiliyor gibiydi. Ona ne dokunuyor ne de yaklaşıyordu, zorlamaya kalktığımızda da titreyerek *Tekeli-li* diye haykırmaya başlıyordu.

Kanoyu sağlamlaştırma konusunda elimizden geleni yaptıktan sonra, şimdilik güney-güneydoğu yönünde ilerlemeye karar verdik; amacımız görebildiğimiz en güneydeki adanın yanından geçmekti. Bunu yaptıktan sonra güneye yöneldik. Havaya kesinlikle kötü denemezdi. Kuzeyden çok hafif bir rüzgâr esiyordu sürekli, deniz sakindi, güneş de hiç batmıyordu. Etrafta hiç buz görmüyorduk, *Bennet's Adacığı'nın paralelinden ayrılmamızdan sonra da tek bir buz kitlesi bile görmedim.* Zaten bu bölgenin suları büyük buz kitlelerinin oluşumuna meydan vermeyecek kadar sıcaktı. Kaplumbağalarımızın en irisini öldürüp, ondan sadece yiyecek değil bol miktarda su da elde ettik; yolculuğumuzun ilk yedi sekiz günü boyunca kayda değer bir olay yaşamadık... Bu süre içinde güney yönünde epey ilerlemiş olmalıyız, çünkü rüzgâr ve oldukça güçlü deniz akıntısı sürekli o yöndeydi.

*1 Mart** Tanık olduğumuz birçok tuhaf olay, eşi benzeri görülmemiş ve son derece ilginç bir bölgeye girdiğimizi gösteriyordu. Güney

---

* Bariz sebeplerden ötürü, bu tarihlerin doğru olduğunu iddia edemem. Anılarımı yazdığım defterden aldığım bu tarihleri anlatıya netlik kazandırmak için veriyorum.

ufku oldukça yüksek, açık gri bir sis tabakasıyla kaplı gibiydi sürekli; bu sis zaman zaman göğe yükseliyor ya da doğuya veya batıya uzanıyor, sonra da tekrar eski düz ve yeknesak hâline dönüyordu – kısacası her açıdan Kuzey Işıkları'na benziyordu. Bulunduğumuz yerden görüldüğü kadarıyla, bu sisin ortalama yüksekliği yirmi beş derece kadardı. Denizin sıcaklığı anbean yükselir gibiydi, rengi de oldukça bariz bir şekilde değişmişti.

2 Mart. Bugün, tutsağımızı defalarca sorguya çektikten sonra, arkadaşlarımızın katledildiği adanın halkı ve âdetleri hakkında pek çok şey öğrendik – ama bunları uzun uzadıya anlatıp da okuyucuların canını nasıl sıkarım *şimdi?* Şu kadarını söyleyeyim ki, takımadanın sekiz adadan oluştuğunu – bunların ortak kralının adının *Tsalemon* veya *Psalemoun* olduğunu ve en küçük adalardan birinde yaşadığını – savaşçıların giydiği siyah postların, sadece kralın sarayının civarındaki bir vadide yaşayan iri bir tür hayvana ait olduğunu – adalarda yaşayanların düz tabanlı sallar dışında kayık yapamadığını, ellerinde o dört kanodan başka kayık bulunmadığını, bunları da güneybatıdaki büyük bir adada tamamen şans eseri bulduklarını – tutsağımızın adının Nu-Nu olduğunu – Bennet's Adacığı hakkında hiçbir şey bilmediğini – terk ettiğimiz adanın adının da *Tsalal* olduğunu öğrendik. *Tsalemon* ve *Tsalal* sözcüklerinin ilk hecesi uzun bir tıslamayla söyleniyordu; tepenin zirvesinde yediğimiz siyah balabanın çıkardığı sesin tıpatıp aynısı olan bu sesi çıkarmayı defalarca denememize karşın başaramadık.

3 Mart. Deniz artık epey sıcaktı, rengi de hızla değişiyordu; artık saydam değil, süt renginde ve kıvamındaydı. Yakın çevremizde genellikle çarşaf gibiydi ve asla kanomuza devrilme tehlikesi geçirtecek kadar çalkantılı değildi –ama sağımızda solumuzda, çeşitli mesafelerde sık sık gördüğümüz ani ve şiddetli çalkantılar bizi şaşırtıyordu– sonunda bunların daima güneydeki siste meydana gelen şiddetli dalgalanmaların ardından gerçekleştiğini fark ettik.

4 Mart. Bugün, kuzeyden esen rüzgâr bariz ölçüde hafiflediğinden yelkenimizi büyütmeye karar vererek, paltomun cebinden beyaz bir mendil çıkardım. Yanımda oturan Nu-Nu, rüzgârda dal-

galanan keten mendil kaza eseri yüzüne çarpınca şiddetle kasılmaya başladı. Sonra uyuşuk ve sersemlemiş bir hâlde *Tekeli-li!, Tekeli-li!* diye fısıldayıp durdu.

5 Mart. Rüzgâr tamamen kesilmişti ama güneye doğru hızla ilerlemeyi sürdürüyorduk; güçlü bir akıntının etkisinde olduğumuz belliydi. İşte şimdi gerçekten kaygılanmak için sebebimiz vardı – ama hiç kaygı duymuyorduk. Peters'ın yüzü sakindi, fakat anlam veremediğim bir ifadeye bürünüyordu zaman zaman. Kutup kışı yaklaşıyor gibiydi –ama beraberinde ürkünç şeyler getirmeden. Vücudumda ve zihnimde *uyuşukluk* hissediyordum– rüyada gibiydim – ama hepsi buydu.

6 Mart. Gri sis artık ufukta epey yükselmişti ve griliğini giderek yitiriyordu. Deniz suyu iyice ısınmıştı, hatta dokununca can yakıyordu; sütsü beyazlığı da iyice belirginleşmişti. Bugün kanonun epey yakınında sular güçlü bir şekilde çalkalandı. Buna her zamanki gibi sisin en üst kısmının şiddetle dalgalanması eşlik etti. Sisteki dalgalanma ve denizdeki çalkantı sona ererken, küle benzer –ama kesinlikle kül olmayan– incecik beyaz tozlar kanoya ve denizin büyük bir kısmına yağdı. Nu-nu kendini kanonun dibine yüzüstü attı, onu ayağa kalkmaya bir türlü ikna edemedik.

7 Mart. Bugün Nu-Nu'ya hemşerilerinin arkadaşlarımızı öldürmesinin sebebini sorduk ama bize mantıklı bir yanıt veremeyecek kadar korkmuş gibiydi. Hâlâ ısrarla kanonun dibinde yatıyordu; saldırının sebebi hakkındaki sorumuzu yinelediğimizde, sadece aptalca hareketler yapıyordu: Örneğin işaret parmağını üstdudağına kaldırıyor ve dudağının altındaki dişlerini sergiliyordu. Dişleri kapkaraydı. Bir Tsalallının dişlerini ilk kez görüyorduk.

8 Mart. Bugün kanonun yanından, Tsalal sahilinde vahşilerin paniğe kapılmasına yol açmış beyaz hayvanlardan biri salınarak geçti. Uzanıp onu içeri çekecektim ama birden üstüme bitkinlik çökünce vazgeçtim. Suyun sıcaklığı artmayı sürdürüyordu ve artık elimizi içinde tutamıyorduk. Peters pek konuşmuyordu ve bu ilgisizliğini neye yoracağımı bilmiyordum. Nu-Nu nefes alıp vermekten başka bir şey yapmıyordu.

9 Mart. Artık üstümüze sürekli o küle benzeyen beyaz maddeden, bol bol yağıyordu. Güney ufkundaki sis iyice yükselmiş, şekli belirginleşmeye başlamıştı. Onu gökyüzündeki, çok uzaklardaki devasa bir surdan sessizce ve durmadan denize akan sınırsız bir çağlayana benzetebilirim ancak. O dev perde güney ufkunu bir uçtan diğerine kaplamıştı. Hiç ses çıkarmıyordu.

21 Mart. Gökyüzü kasvetli bir şekilde kararmıştı – ama süt beyazı okyanusun derinliklerinden gelen bir ışık, kayığın küpeştelerini aydınlatıyordu. Artık üstümüz başımız ve kano o beyaz, külsü maddeyle kaplanmıştı ama gökyüzünden yağan bu madde suya değer değmez eriyordu. Çağlayanın tepesi loşlukta tamamen gözden kaybolmuştu. Ama ona korkunç bir hızla yaklaştığımız belliydi. İçinde zaman zaman, anlık olarak geniş yarıklar açıldığı oluyordu ve bu yarıkların ardında hızla hareket eden, belirsiz şekillerden oluşan bir kaos görüyorduk; yarıklardan esen sert ama sessiz rüzgârlar sanki alev alev yanan okyanusu yararak ilerliyordu.

22 Mart. Karanlık iyice koyulaşmıştı ve ortalığı sadece denizdeki ışığın karşımızda bulunan beyaz perdedeki yansıması aydınlatıyordu. Şimdi o perdenin ardından çok sayıda devasa ve bembeyaz kuş uçarak gelmeye başlamıştı peş peşe ve uzaklaşarak gözden kaybolurken *Tekeli-li!* diye çığlık atıp duruyorlardı. Bunun üzerine, Nu-Nu kanonun dibinde kımıldandı ama ona dokununca, ruhunu teslim etmiş olduğunu anladık. Artık o çağlayanın içine dalıyorduk; karşımızda, girmemiz için bir yarık açılmıştı. Ama yolumuza kefenli bir insan çıktı; normal bir insandan çok daha uzun boyluydu. Teni de kar beyazıydı.

NOT:

Günlük gazeteler kamuoyunu Bay Pym'in geçtiğimiz günlerdeki ani ve üzücü ölümü konusunda yeterince bilgilendirmiştir. Ölümüne yol açan kaza sırasında, anlatısının son birkaç bölümünün yok olduğundan kaygılanılmaktadır; yukarıdaki kısım dizilirken, bu son birkaç bölümü gözden geçirmek üzere yanına almıştı. Ama bu sadece bir olasılık ve yazdığı son birkaç bölüm bulunursa yayımlanacaktır.

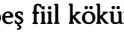
Bu eksikliği telafi etmek için her yol denenmiştir. Önsözde bahsedilen beyefendi, orada söylenenlere bakılırsa boşlukları tamamlayabilecek biri olmasına karşın bunu yapmayı reddetti – reddetme sebebinin hem yeterince ayrıntıyı bilmemesi hem de anlatının son kısımlarının gerçekliğine inanmaması olduğunu söyledi. Bu konuda bilgi verebilecek biri olan Peters hâlâ hayatta ve Illinois'da yaşıyor ama şimdilik bulunamıyor. Belki daha sonra bulunabilir; o zaman, Bay Pym'in anlatısının sonunu tamamlamaya yetecek kadar bilgi verecektir şüphesiz.

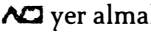
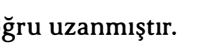
Son iki üç bölümün (sayıları daha fazla değildi) kaybolmasının bir başka üzücü yanı, Güney Kutbu'na veya en azından çok yakın çevresindeki bölgelere ilişkin bilgileri hiç kuşkusuz içermesidir; yazarın bu bölgelere dair söylediklerinin doğru olup olmadığı kısa sürede anlaşılabilir, çünkü hükümet Güney Okyanusu'na düzenlenecek bir keşif seferinin hazırlıklarına başlamıştır.

Anlatının bir noktasına ilişkin bazı görüşler ileri sürülebilir; bu ilavenin yazarı, şimdi burada yayımlanmış bu oldukça sıradışı anlatıya herhangi bir şekilde ışık tutabilmekten büyük mutluluk duyacaktır. Tsalal Adası'nda bulunan geçitlerden ve anlatıda yer alan ve 173, 174, 175, 176. sayfalarda bulunan resimlerden bahsediyoruz.

Bay Pym geçitlerin boyutlarını yorumsuz vermiştir ve bunların en doğusundakinin sonunda yer alan duvarda bulunan *oyukları* alfabe harflerine benzetmiş ama kesinlikle *öyle olmadıklarını* söylemiştir. Bu kanısını öyle basit ve güçlü bir kanıtla (duvarın dibindeki tozlu zeminde bulunan parçaların oyuklara uymasıyla) desteklemiştir ki, yazara inanmak durumunda kalırız ve mantıklı hiçbir okur aksini düşünmez. Ama *bütün o* figürlerle ilgili gerçekler (özellikle de anlatının genelinde söylenenler göz önüne alındığında) öyle tuhaftır ki, bu konuda bir iki söz söylemek yerinde olur – Bay Poe'nun söz konusu gerçeklerden hiç şüphesiz habersiz olması, bunu daha da yerinde kılmaktadır.

Şekil 1, Şekil 2, Şekil 3 ve Şekil 5 tam geçitlerin sırasına göze dizilip küçük yan kollar veya kemerlerden (ki hatırlanacağı gibi bunlar ana geçitleri birbirine bağlıyordu sadece ve onlardan tamamen farklıydılar)

arındırıldıklarında, ortaya bir Habeş fiil kökünün – 'nin çıktığı görülür. Bunun anlamı "gölgede olmak"tır – gölgelere veya karanlığa gönderme yapar.

Şekil 4'te gösterilen oyukların "solda, yani en kuzeyde" olanlarına gelince, muhtemelen bu konuda Peters haklıydı ve hiyeroglife benzeyen o şekiller gerçekten sanat eseri olup, insan resmi oluşturma niyetiyle kazınmıştı. Okur resme bakarak kendi kararını verebilir ama oyukların geri kalanı Peters'ın kanısını güçlü bir şekilde destekler niteliktedir. Üstte "beyaz olmak" anlamına gelen Arapça fiil kökü yer almaktadır açıkça; bu parlaklığa ve beyazlığa yapılan bir göndermedir. Altta ne yazdığını anlamak o kadar kolay değil. Harfler biraz çarpık ve eğri ama yine de, düzgün yazılmış olsalar, "güney bölgesi" anlamına gelen Mısırca sözcüğünü teşkil ettikleri görülecektir şüphesiz. Bu yorumların Peters'ın "en kuzeydeki" figür hakkındaki kanısını desteklediğine dikkatinizi çekerim. Figürün kolu güneye doğru uzanmıştır.

Varılan böyle sonuçlar, çeşitli tahminlere ve oldukça heyecan verici varsayımlara gebe olan engin bir saha açmaktadır önümüzde. Bunlar anlatıda çok az değinilmiş birtakım olaylarla birlikte ele alınmalıdır belki de, her ne kadar elimizde eksiksiz bir bağlantı zinciri olmasa da. Tsalal yerlileri, denizde bulunan *beyaz* hayvan ölüsünü görünce korkuya kapılıp Tekeli-li! diye bağırmaya başlamışlardı. Tsalallı tutsak da Bay Pym'in elindeki *beyaz* kumaşları görünce tir tir titreyerek aynı çığlığı atmıştı. Güneydeki *beyaz* sis perdesinden hızla uçarak çıkagelen dev, *beyaz* kuşların attığı çığlık da buydu. Tsalal'da *beyaz* hiçbir şey yoktu, civarında da öyle. Geçitlerin bulunduğu adanın ismi olan "Tsalal" filolojik açıdan, dikkatle incelenirse belki de o yılankavi geçitlerle veya içlerinde yer alan, Habeş harfleriyle yazılmış esrarengiz yazıyla arasında bir bağlantı bulunabilir.

"Onu tepelerin içine kazıdım, intikamımı da kayaların içindeki tozlara."

